

А. П. Камишніков, А. М. Ухаль

ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ У ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ

Навчальний посібник
у структурно-логічних схемах і коментарях

Видавничий дім
«Гельветика»
2021

УДК 37.013:351.74/.76(075)

К 18

Рецензенти:

Василина М. М. – доктор педагогічних наук, кандидат юридичних наук, професор, заслужений юрист України;

Карабін Т. О. – доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права ДВНЗ «УжНУ»;

Попович В. М. – доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії Державного науково-дослідного інституту МВС України

Камишніков А. П., Ухаль А. М.

К 18 Основи професійної педагогіки у правоохоронних органах : навч. посіб. у структурно-логічних схемах і коментарях. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. – 244 с.

ISBN 978-966-992-428-5

Пропонований навчальний посібник підготовлений для методичного забезпечення комплексної навчально-цільової програми підготовки слухачів у освітніх організаціях правоохоронних органів. Він включає структурно-логічні схеми, які дозволяють індивідуалізувати процес навчання у відповідності з потребами навчальних груп та оптимізувати проведення навчальних занять. Для реалізації цієї мети у посібнику з урахуванням сучасних досягнень педагогічної науки у схемах і коментарях викладені основні ідеї, положення загальної педагогіки і педагогіки вищої військової школи відповідно до умов освітніх організацій правоохоронних органів, розглянуті теоретико-методологічні проблеми педагогічної науки і практики, концептуальні положення організації, змісту і методики виховання, навчання і розвитку слухачів, питання культури, майстерності і творчості педагога. Особлива увага приділена відображенню специфіки педагогічного процесу в освітніх організаціях силових відомств, сучасним педагогічним технологіям виховання і навчання кадрів, питанням формування і розвитку професійної педагогічної компетентності співробітників.

Посібник може бути також використаний професорсько-викладацьким складом будь-яких освітніх організацій, аспірантами і здобувачами, керівниками і співробітниками практичних силових відомств при організації професійного навчання.

УДК 37.013:351.74/.76(075)

ISBN 978-966-992-428-5

© А. П. Камишніков, А. М. Ухаль, 2021

ПЕРЕДМОВА

Навчальний посібник «Основи професійної педагогіки у правоохоронних органах» розглядає теоретичні і прикладні проблеми професійної підготовки кадрів у силових відомствах. Це галузь, *об'єктом* якої є діяльність усіх освітніх організацій правоохоронних органів з підготовки і підвищення кваліфікації слухачів, здатних успішно, творчо вирішувати професійні задачі, а *предметом* — закономірності спільної діяльності педагогів і слухачів, спрямованої на виховання, навчання, розвиток і психологічну підготовку тих, хто навчається, до оперативно-службової діяльності, а також педагогічна система, яка визначає цільові, змістові і технологічні компоненти освітньої діяльності. У цю систему включені навчальні плани, програми, методичні матеріали, в яких зазначені цілі професійної освіти кадрів на тому чи іншому рівні, її зміст, методи, засоби та організаційні форми. Першочергова увага приділена закономірностям професійної освіти, принципам навчання і виховання, створенню таких умов спільної праці педагога та учнів, які сприяють активному формуванню у слухачів високого рівня професіоналізму, всебічному виявленню здібностей, розкриттю творчого потенціалу, зміцненню віри у свої сили і можливості.

Навчальний посібник у структурно-логічних схемах і коментарях дає можливість організувати роботу педагога на навчальних заняттях зі слухачами з використанням принципу наочності, ставлячи за мету розширення і закріплення у них професійних знань, розвитку відповідних умінь, навичок і компетенцій.

При написанні посібника використані матеріали таких праць: Гладун В. А. Педагогіка вищої школи : теорія, практика, історія : навч. посіб. / В. А. Гладун, І. І. Лисенко. – Д., 2014. – 116 с.; Давидов В. П., Ємець В. С., Камишніков А. П. Професійна педагогіка у правоохоронних органах і спецслужбах : підручник. – М. : Щит, 2016. – 656 с.; Давидов В. П., Камишніков А. П., Лаптев Л. Г., Пестов В. А., Титов В. В. та ін.. Військова дидактика : підручник / за заг. ред. В. Г. Михайловського. – М. : Вид-во «Купріянова», 2010. – 503 с.; Камишніков А. П. Методика викладання спеціальних дисциплін у освітніх організаціях правоохоронних органів і спецслужб: навч. посіб. – М. : Щит, 2014 – 600 с.; Психологія і педагогіка : навч. посіб. / Абульханова К. А., Бодальов А. А., Давидов В. П., Жуков В. І., Камишніков А. П., Лаптев Л. Г., Михайловський В. Г., Сластьонін В. А. та ін. – М. : Вид-во Інституту Психотерапії, 2002. – 585 с.; Сафін О. Д., Сідак В. С. Психолого-акмеологічні основи професійного та особистісного самовдосконалення співробітників правоохоронних органів України : монографія. – К. : Вид-во НАСБ України, 2005. – 375 с.; Ухаль А. М. Судові та правоохоронні органи України : навч.-метод. посіб. – Ужгород : Вид-во «Поличка Карпатського краю», 1998. – 126 с. та ін.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВПО – вища педагогічна освіта.

ДОС – державний освітній стандарт.

ЗУН – знання, уміння, навички.

НДР – науково-дослідна робота.

НДРС – науково-дослідна робота слухачів.

НМК – навчально-методичний комплекс.

НПП – науково-педагогічний працівник.

ОРД – оперативно-розшукова діяльність.

ОСД – оперативно-службова діяльність.

ПВС – професорсько-викладацький склад.

ТЗН – технічні засоби навчання.

Схема 1

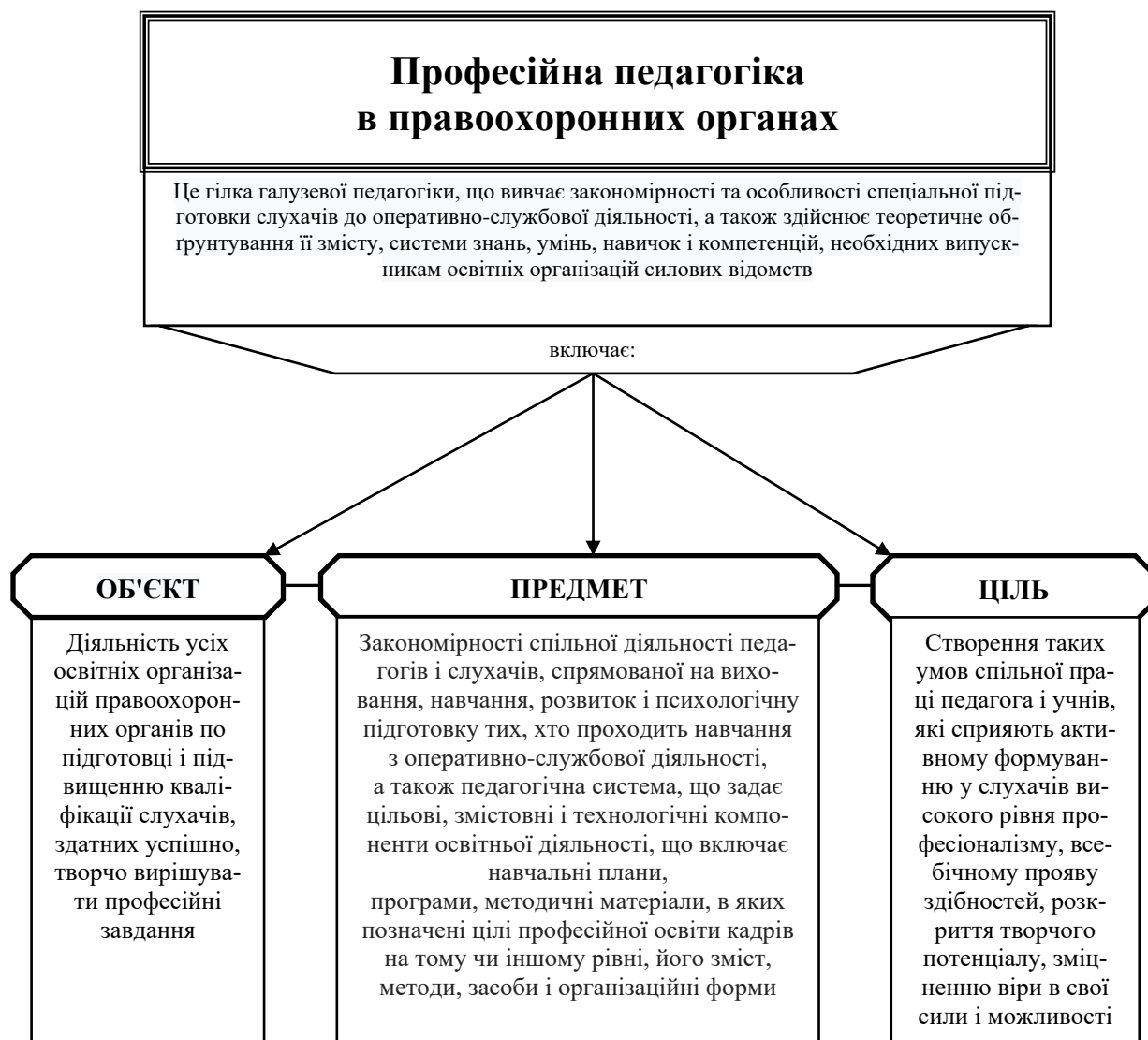

Схема 2

**Сходинок і ланки єдиної системи
безперервної професійної освіти**

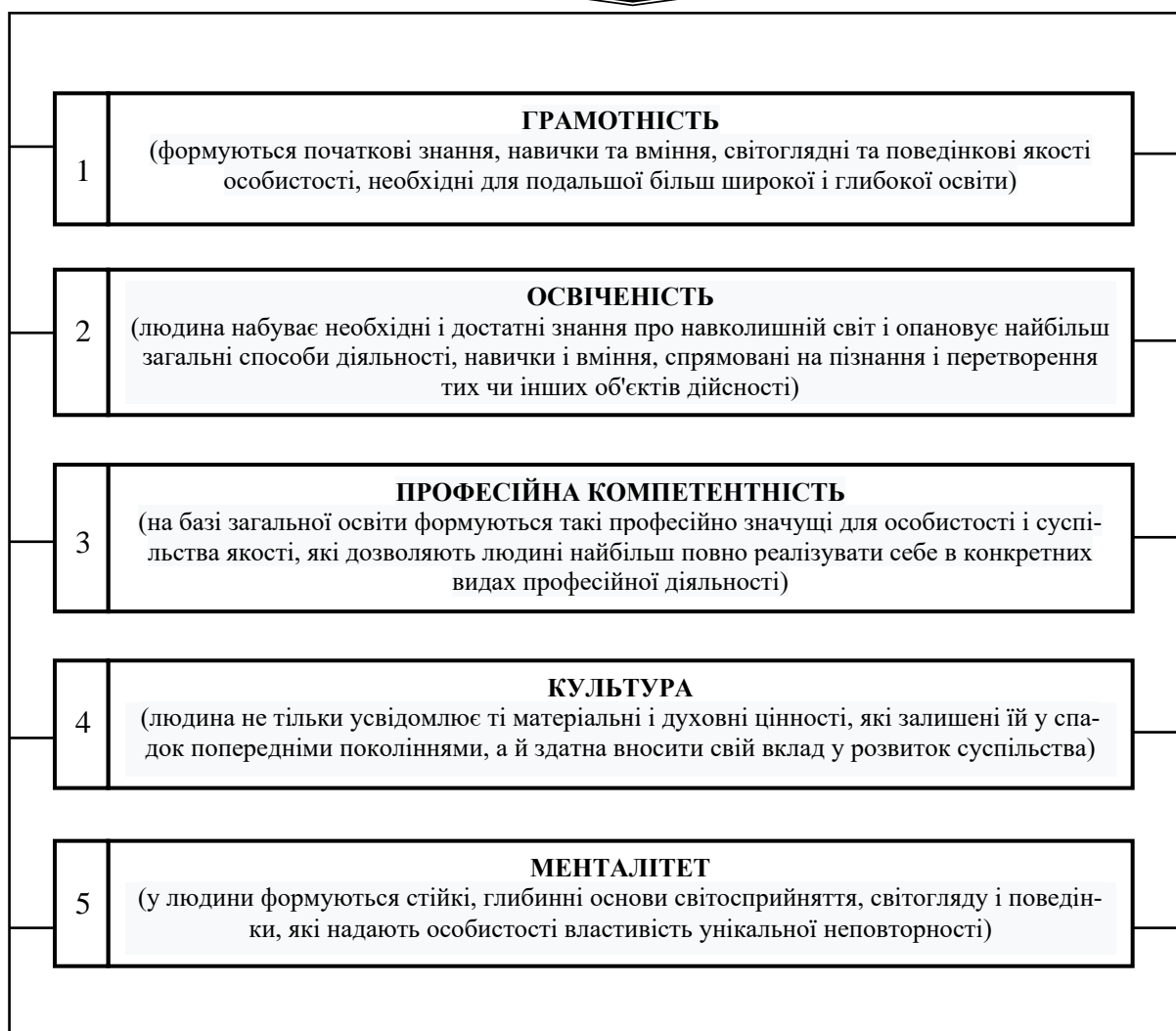

Схема 3

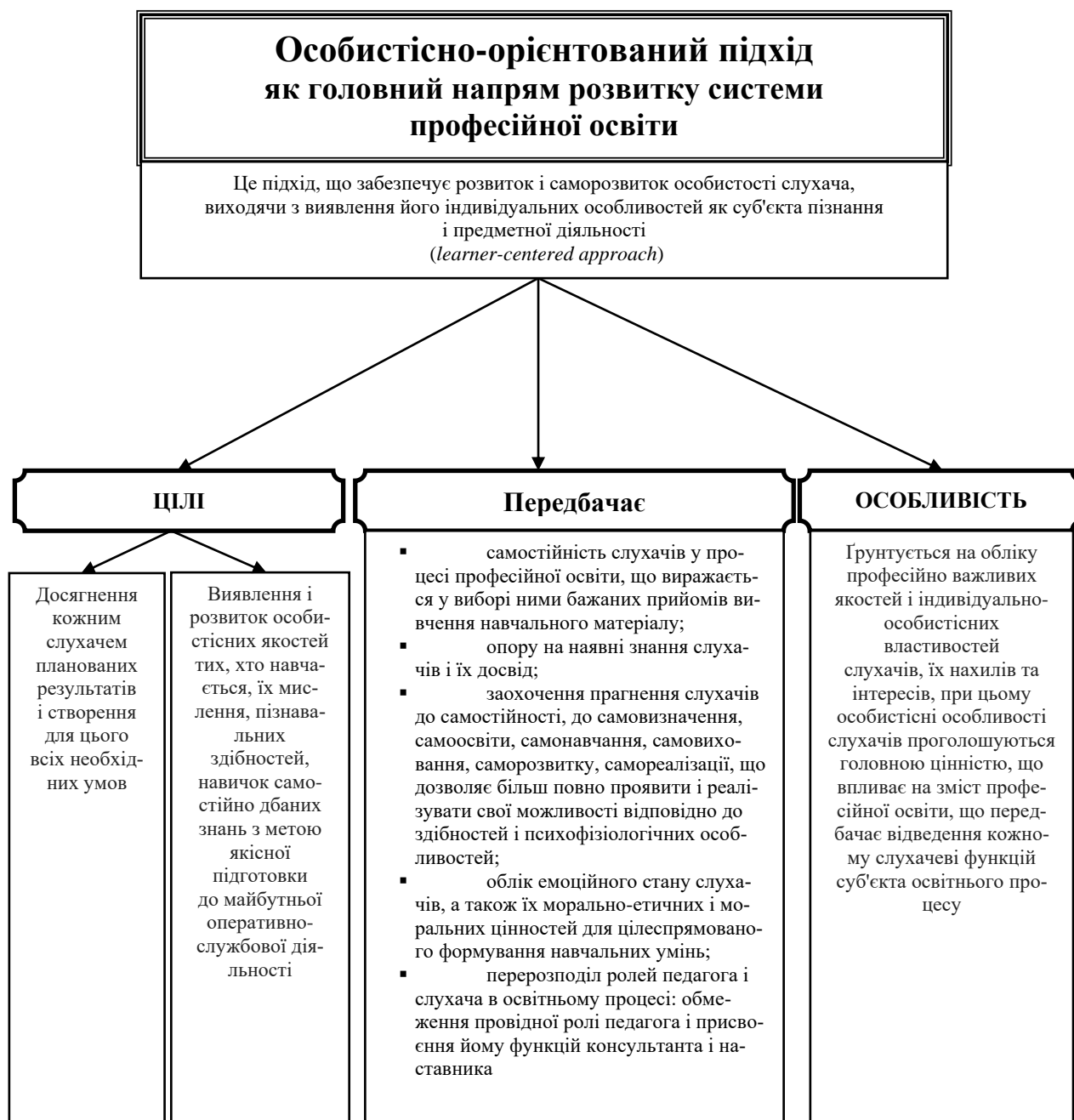

Схема 4

Схема 5

Схема 6

Схема 7

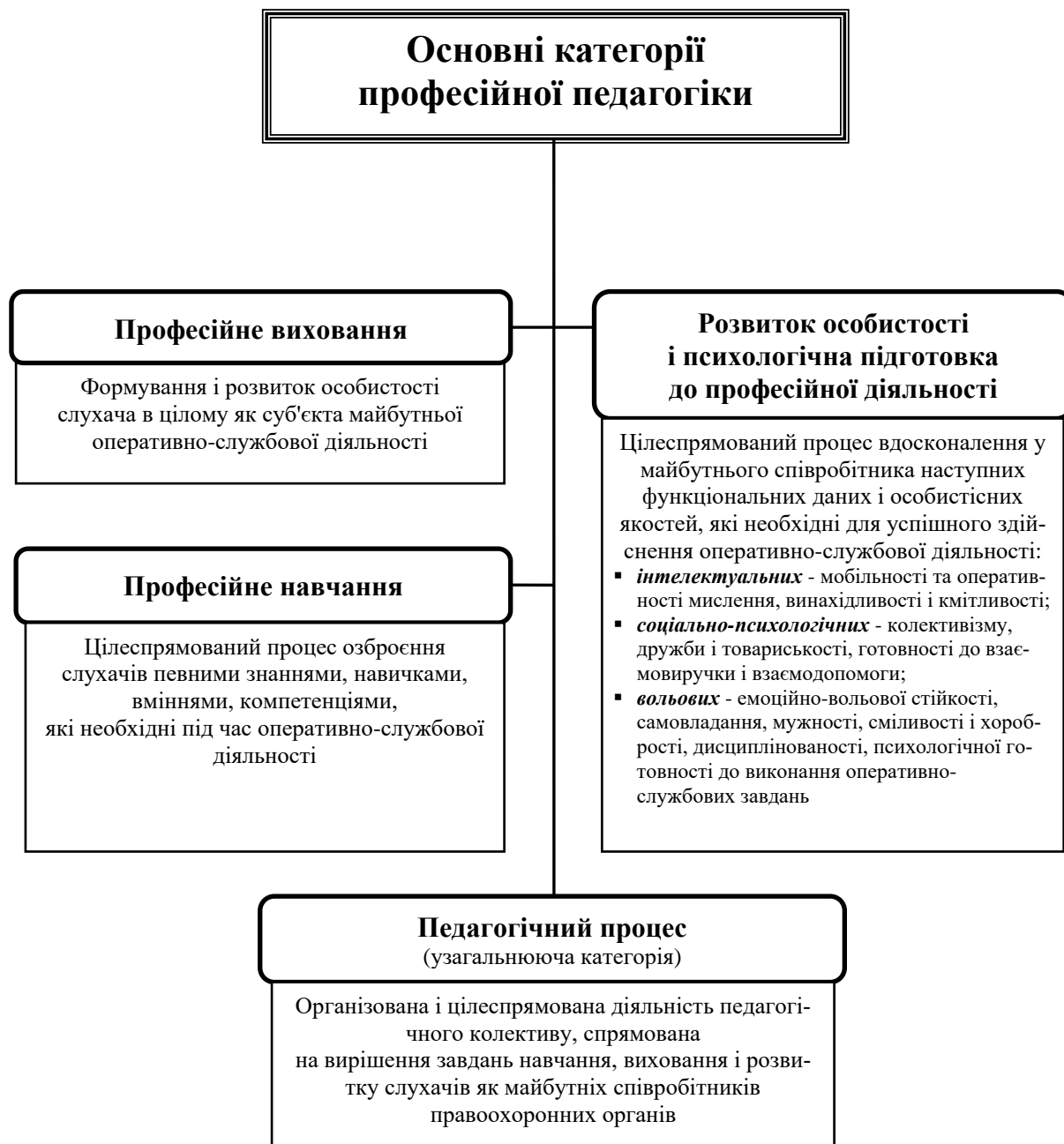

Схема 8

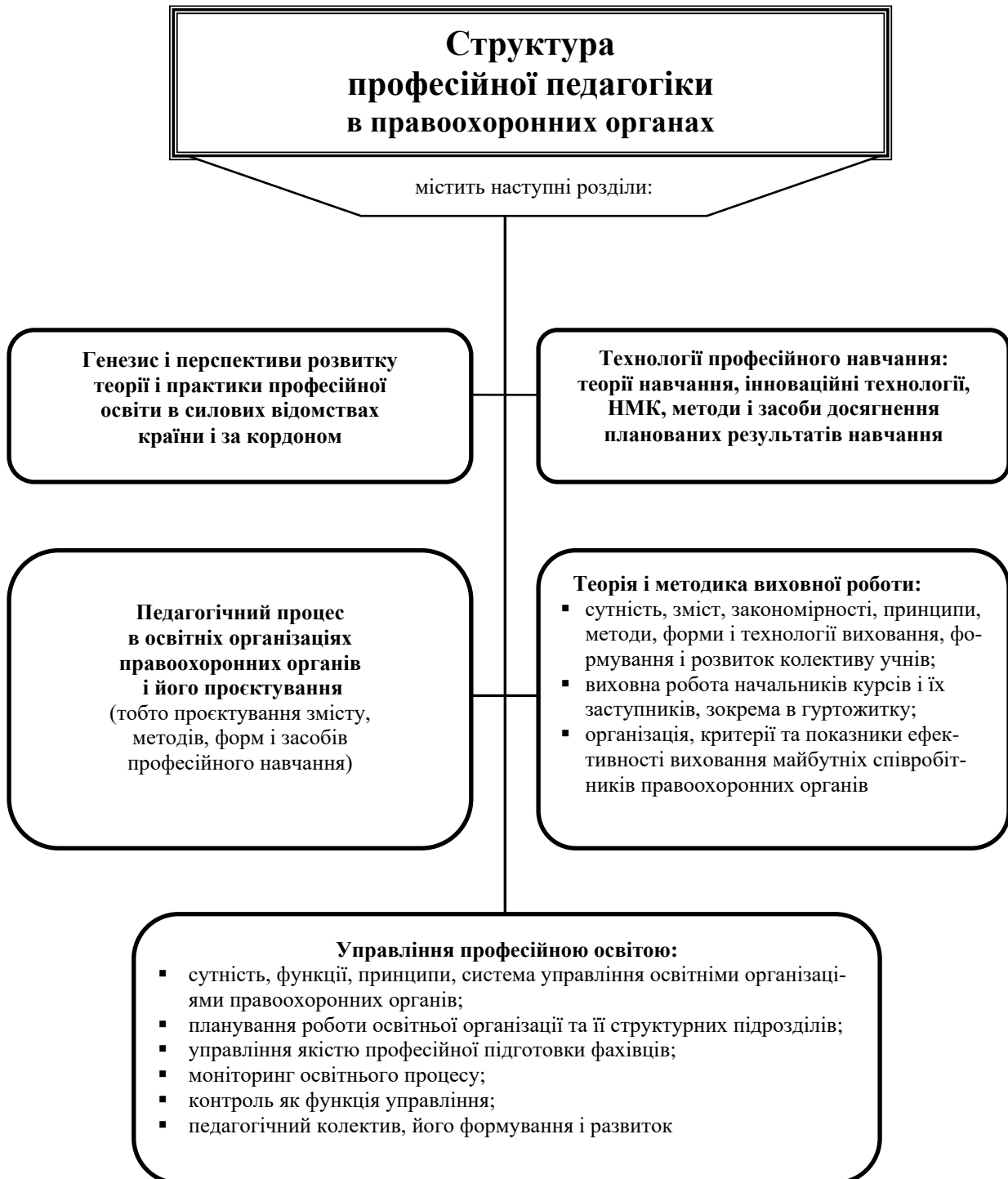

Схема 9

**Становлення і динаміка структури
професійної педагогіки
в правоохоронних органах**

Схема 10

Схема 11

**Пріоритетні задачі
професійної педагогіки
в правоохоронних органах**

- розробка теоретико-методологічних основ, соціальних і конкретно-педагогічних цілей і технологій професійного навчання і виховання слухачів в умовах відомчої освітньої організації;
- аналіз стану навчально-виховної практики, прогнозування соціально-економічних і педагогічних аспектів професійної освіти, розвитку професійної педагогіки як науки;
- визначення перспектив різнобічного розвитку особистості слухача в процесі навчально-пізнавальної та оперативно-службової діяльності, формування його ціннісних орієнтацій, що визначають світогляд і моральні норми;
- обґрунтування шляхів і засобів диференціації та індивідуалізації професійної та навчальної діяльності на основі єдності навчання, виховання, розвитку і психологічної підготовки тих, хто навчається, до оперативно-службової діяльності;
- проведення методологічних досліджень, виявлення закономірностей професійного навчання, виховання і розвитку особистості;
- дослідження педагогічних аспектів демократизації і гуманізації системи професійної освіти, пошук оптимальних шляхів розвитку наукового світогляду, духовної культури, громадянської зрілості особистості;
- розробка змісту, нових методів, засобів, форм, систем і технологій професійної освіти, створення нових підручників і дидактичних матеріалів;
- дослідження ефективних способів активізації та оптимізації педагогічного процесу, збереження і зміцнення здоров'я слухачів і педагогів;
- обґрунтування педагогічних умов підвищення ефективності самовдосконалення, вирішення соціальних і психолого-педагогічних проблем тих, хто навчається;
- побудова системи безперервної професійної освіти співробітників на різних етапах їх життя і оперативно-службової діяльності;
- дослідження перспективних напрямків підготовки і підвищення кваліфікації педагогів, узагальнення та поширення передового і новаторського досвіду та інноваційних процесів в інтересах задоволення потреб педагогічної практики;
- вивчення історичного шляху розвитку професійної педагогіки, виявлення цінного і початкового на сьогодні, аналіз ідей, змісту і кращого досвіду в системах освіти за кордоном, особливо в розвинених країнах, що може сприяти підвищенню якості підготовки фахівців правоохоронних органів

Схема 12

Схема 13

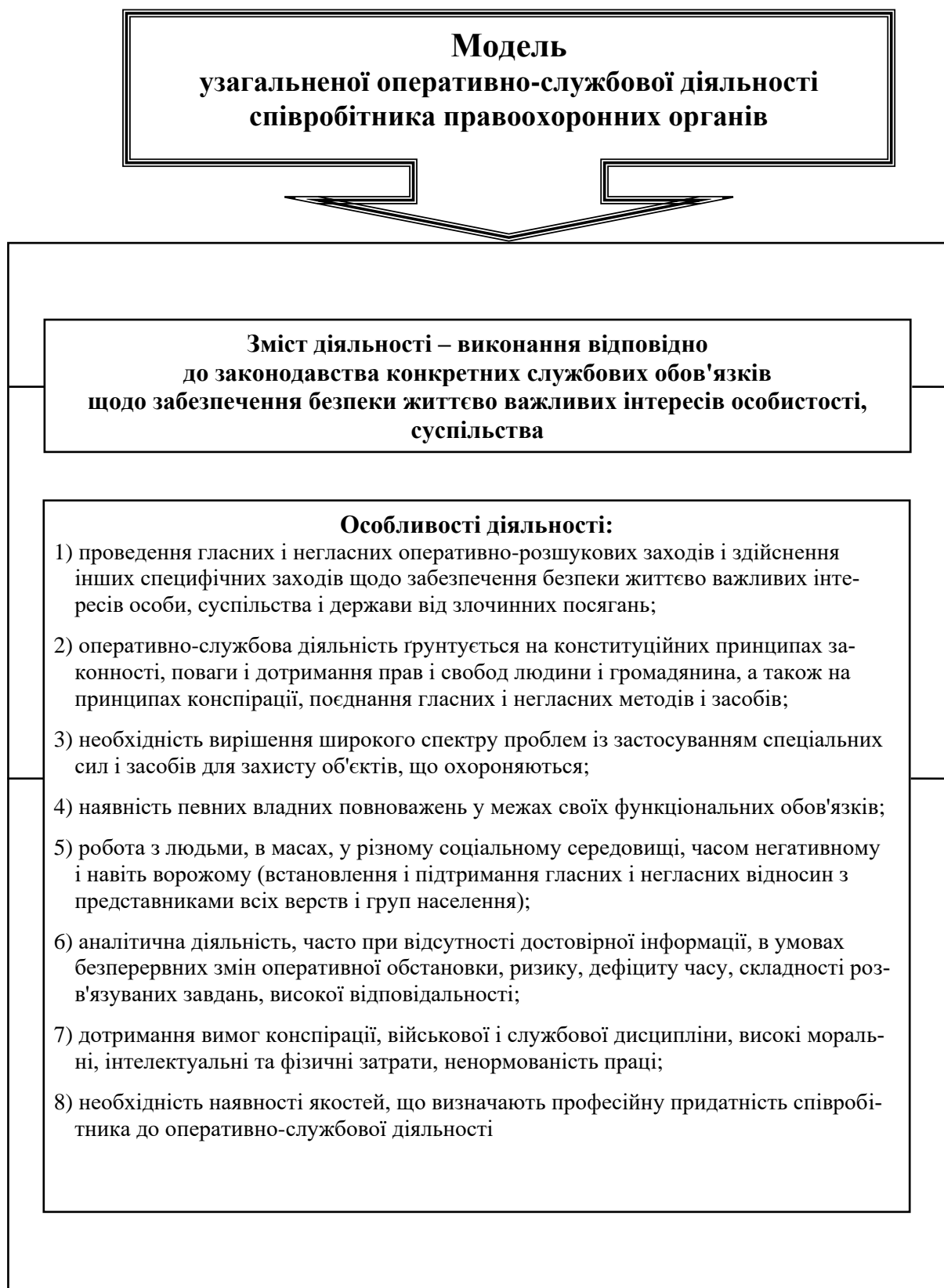

Схема 14

Схема 15

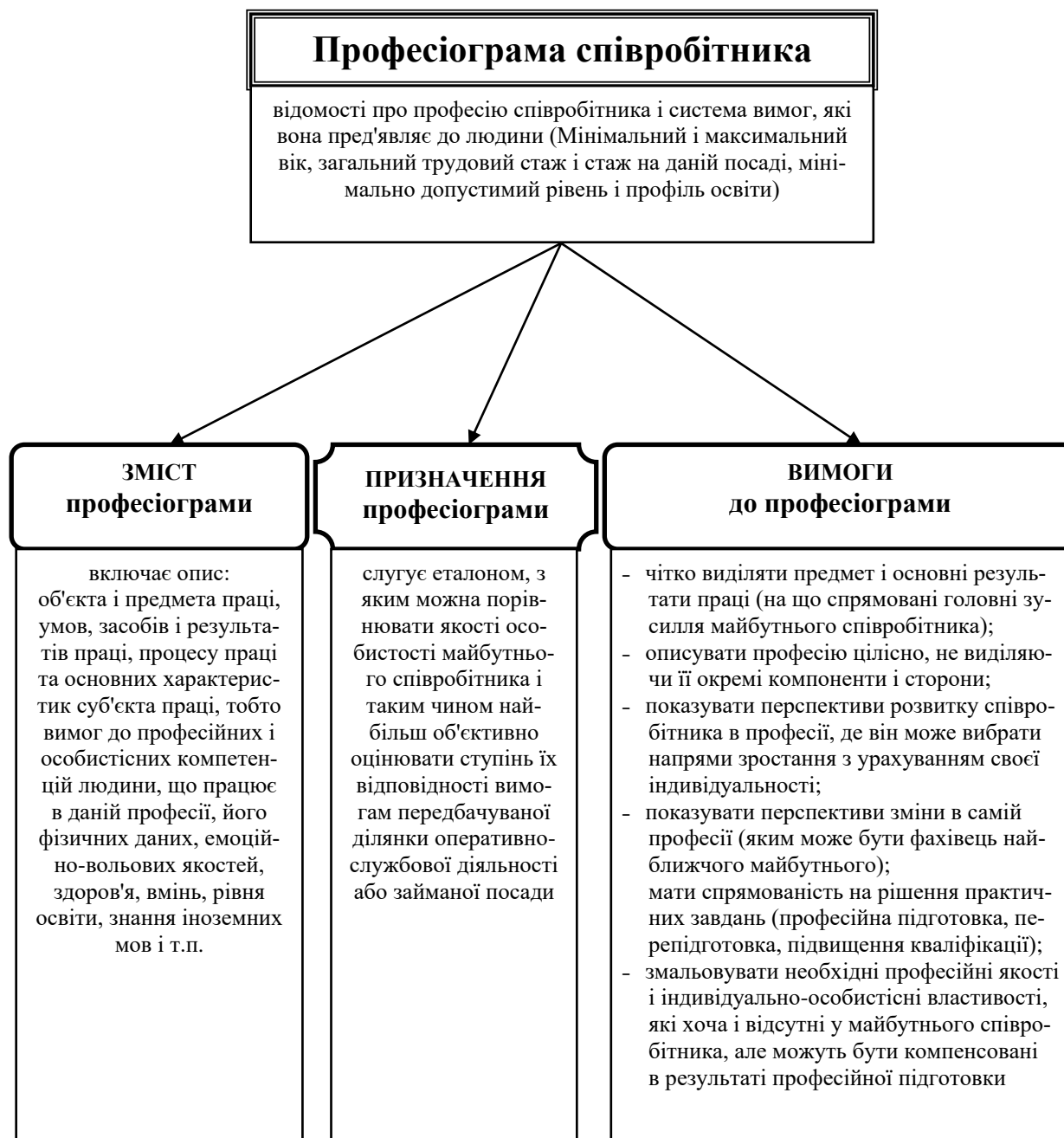

Схема 16

Схема 17

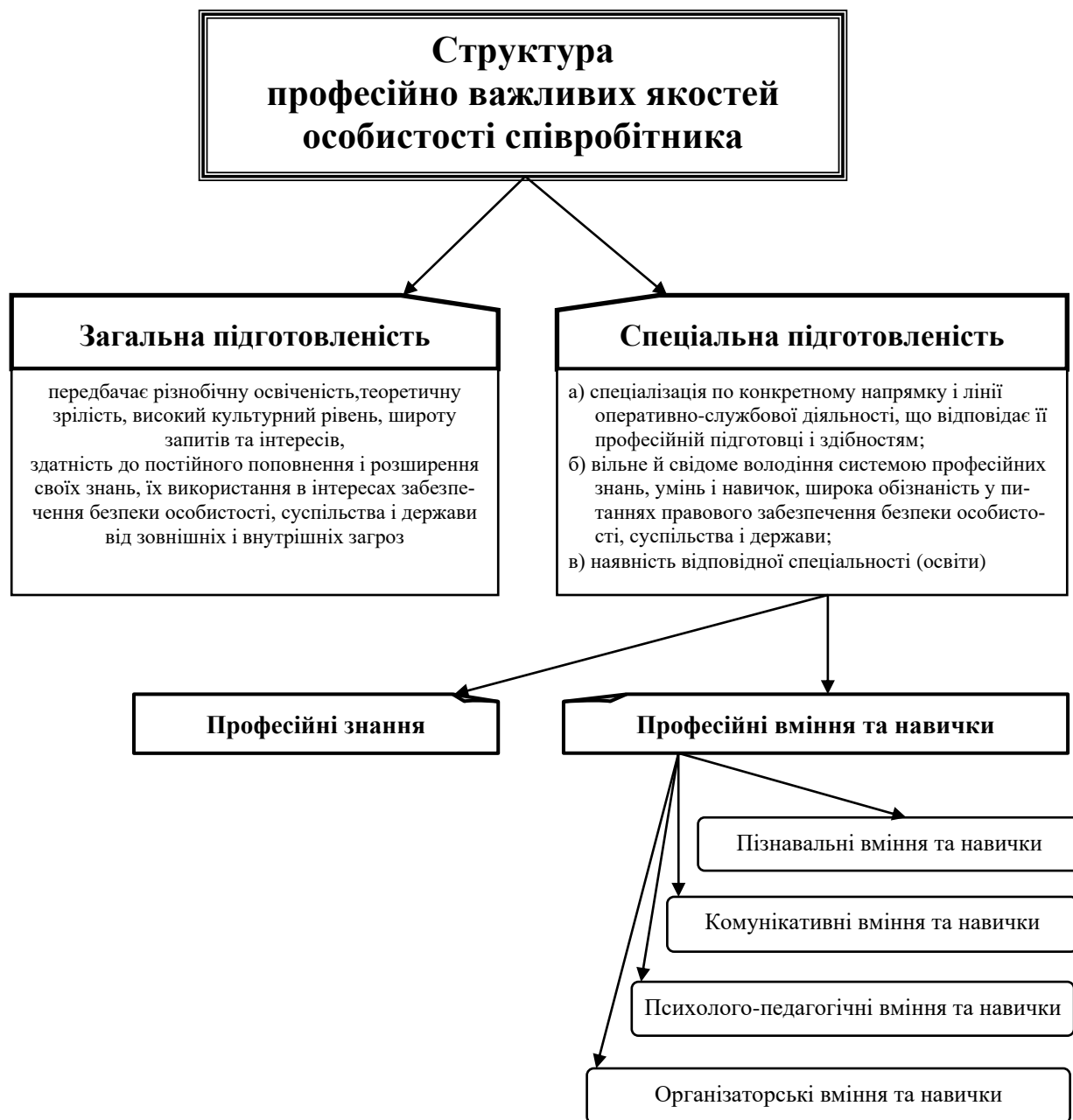

Схема 18

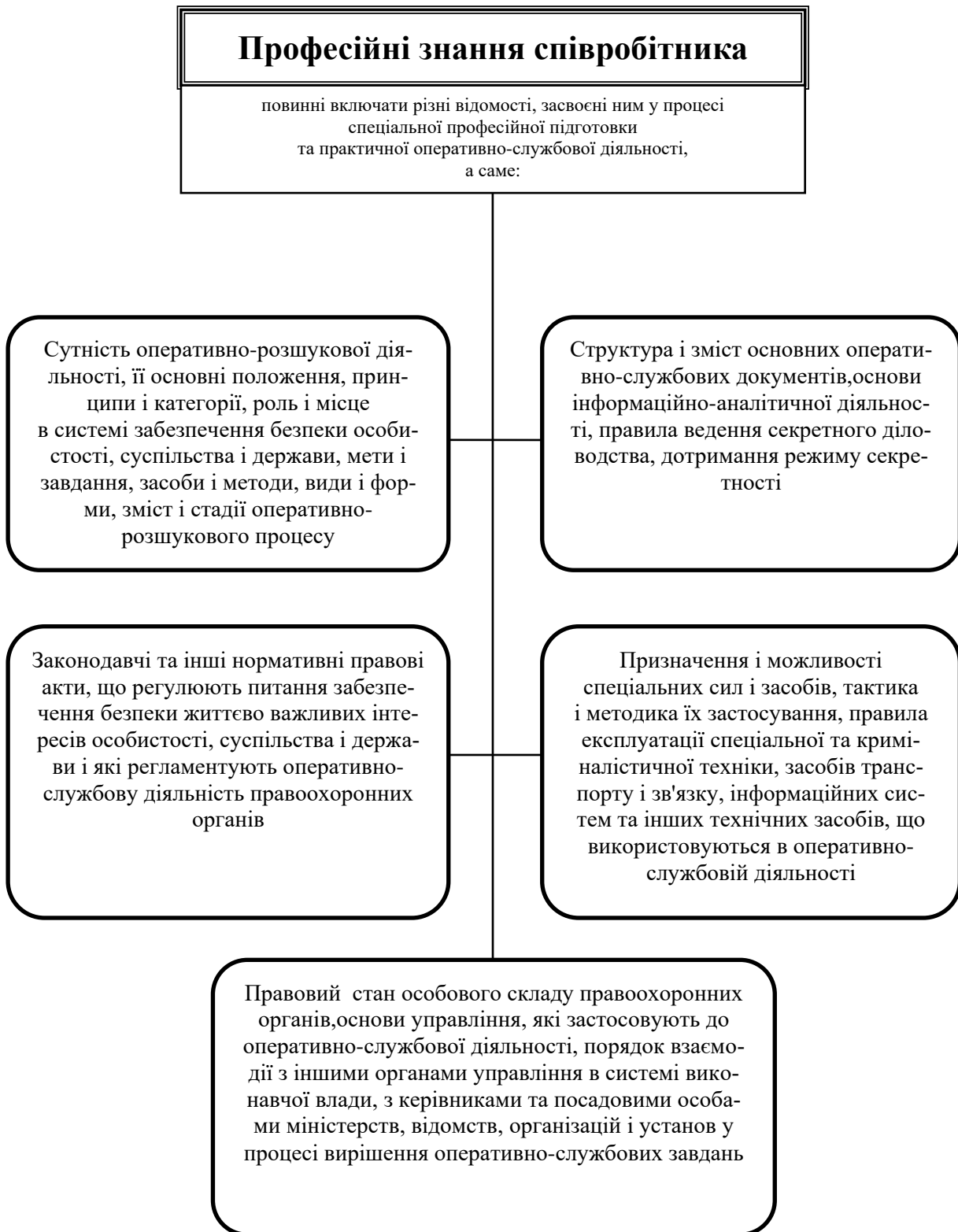

Схема 19

Професійні вміння і навички співробітника

мають включати:

ПІЗНАВАЛЬНІ:

- вивчати, об'єктивно і всебічно аналізувати, оцінювати і прогнозувати оперативну обстановку на дорученій ділянці;
- сприймати і переробляти отриману інформацію, запам'ятовувати її і без спотворень відтворювати, давати їй кваліфіковану оперативну і правову оцінку;
- вивчати особистість людини в процесі спілкування з нею і з допомогою спеціальних засобів, складати на основі її вивчення соціально-психологічний портрет;
- логічно міркувати і вміти робити правильні висновки на основі узагальнення окремих випадків;
- розуміти складні ситуації, виявляти протиріччя в спостережуваних фактах, зіставляти різні явища і визначати характер зв'язку між ними;
- застосовувати методику постановки оперативно-службових завдань і приймати оптимальні рішення;
- обґрунтовано вибирати спеціальні засоби і методи для вирішення оперативно-службових завдань

КОМУНІКАТИВНІ:

- розуміти людей і процеси, що відбуваються в колективах, аналізувати відносини, що складаються в них, визначати психічні стани і настрої людей;
- встановлювати психологічний контакт і формувати міжособистісні відносини з людьми, прихилити їх до себе, завойовувати їх доброзичливе ставлення, повагу і авторитет;
- володіти прийомами ведення бесіди, полеміки, суперечки, публічного виступу, орієнтуватися в різних ситуаціях і управляти процесом спілкування шляхом встановлення потрібного тону і дистанції;
- маскувати свої психічні стани, настрої і почуття перед оточенням, психологічно обґрунтовувати свої дії і вчинки;
- вибирати доцільні і раціональні форми підтримки зв'язків з населенням, спиратися на його допомогу при вирішенні оперативно-службових завдань

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ:

- розпізнавати особливості людини, проектувати технологію впливу на неї, керувати діяльністю підлеглих і негласних помічників, навчати і виховувати їх, проникати в їх духовний світ, настрої, надихати на успішне виконання оперативно-службових завдань ;
- здійснювати на людей позитивний вплив, впливати на них глибиною і логікою своєї думки, силою свого характеру, заражати своєю енергією, задумами, формувати у них активну громадянську позицію у сфері безпеки особистості, суспільства і держави

ОРГАНІЗАТОРСЬКІ:

вміння і навички з організації оперативно-службової діяльності, об'єднанню зусиль різних людей для досягнення спільної мети, спонуканню їх до сумлінної роботи

Схема 20

Система організаторських умінь і навиків співробітника на виконавчому рівні

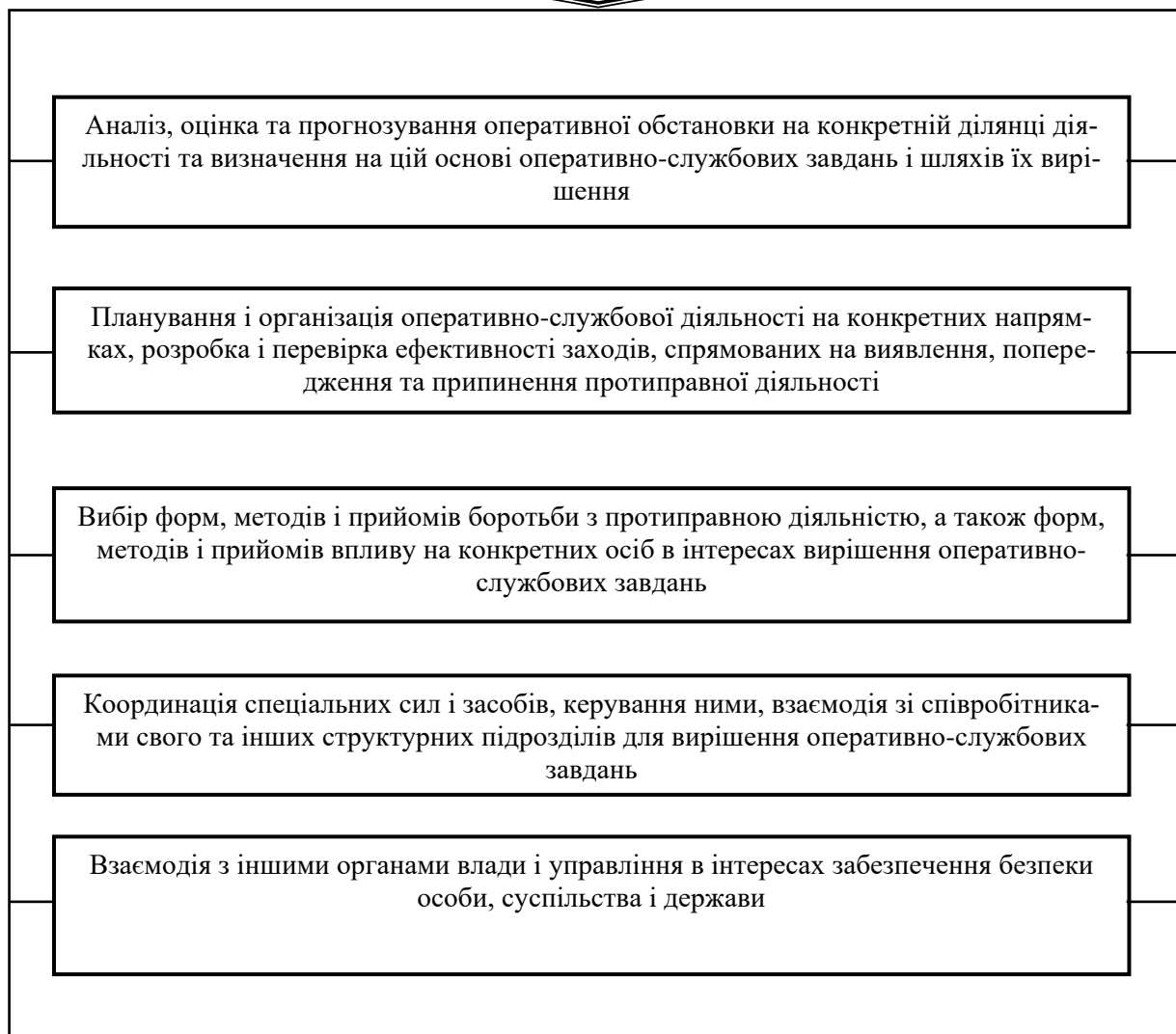

Схема 21

**Система організаторських умінь і навиків
керівника низового і середнього рівня
(від начальника підрозділу і вище)**

- організація своєчасного отримання інформації за допомогою передбачених законодавством оперативно-розшукових заходів;
- забезпечення проведення оперативно-розшукової діяльності відповідно до принципів законності, поваги і дотримання прав і свобод людини і громадянина, конспірації, поєднання гласних і негласних методів і засобів;
- координування оперативно-службової діяльності підрозділу з іншими структурними підрозділами та службами, а з санкції вищого керівника взаємодія також з іншими оперативно-розшуковими відомствами;
- направлення вищим керівникам повідомлень, звітів та документації для виконання покладених на них оперативно-службових завдань;
- інформування у встановлених законом випадках і порядку різних державних органів (парламенту, міністерств, суду, прокуратури) про результати ОРД, яка ведеться в рамках порушених кримінальних справ з найбільш гострих форм протиправної діяльності (тероризм, захоплення заручників, злочину на повітряному транспорті, боротьба з організованою злочинністю і корупцією, незаконним обігом зброї та боєприпасів, наркотиків, екологічними та екологічними злочинами та ін.);
- забезпечення виконання запитів відповідних міжнародних організацій і правоохоронних органів країн-партнерів на основі договорів і угод про правову допомогу з різних проблем (міжнародний тероризм, розкрадання ядерного матеріалу, незаконний оборот через кордон зброї, наркотиків, незаконні міжнародні фінансові та експортні операції, легалізація злочинних доходів, посягання на культурні цінності народів і ін.);
- організація заходів в інтересах безпеки співробітників підрозділу, членів їх сімей, родичів, а також захисту їх майна від злочинних чи інших протиправних посягань;
- вирішення інших завдань, що регламентують організацію оперативно-службової діяльності підрозділу;
- видача доручень співробітникам підрозділу в межах своєї компетенції на правах керівника органу дізнання на вчинення окремих кримінально-процесуальних дій, наприклад:
- виконання письмових доручень слідчого, вказівок прокурора про провадження окремих слідчих дій;
- подання слідчому і прокурору відомостей, які вони запитують, у випадку та порядку, встановленому законодавцем;
- затримання осіб, підозрюваних у скоєнні злочинів, і утримання їх під вартою на підставах і в порядку, передбачених законодавством;
- звільнення з-під варти осіб, затриманих без достатніх на те підстав;
- розгляд скарг або інших заяв про протиправні діяння, а в разі прийняття зазначеним співробітником рішення про порушення кримінальної справи - провадження у даній кримінальній справі дізнання

Схема 22

Система організаторських умінь і навиків керівника вищого рівня
(самостійного управління, органу)

- об'єктивна оцінка оперативної обстановки, прогнозування можливих її змін і розвитку;
- правильне формулювання завдань органу і розподіл їх між підрозділами і співробітниками;
- чітке і адекватне визначення шляхів і засобів вирішення оперативно-службових завдань;
- виділення основної ланки, головних напрямків у боротьбі з протиправною діяльністю;
- обґрунтоване визначення спрямованості і порядку роботи особового складу структурних підрозділів;
- прийняття зважених рішень у будь-яких умовах оперативної обстановки;
- розробка чітких планів реалізації рішень шляхом розподілу здійснюваних оперативно-розшукових заходів і операцій за часом, об'єктами і цілями;
- організація взаємодії і координації зусиль виконавців, які беруть участь у здійсненні оперативно-розшукових заходів і операцій, а також у створенні і реалізації системи заходів;
- здійснення контролю за ходом виконання рішень, своєчасне внесення коректив у прийняте рішення з урахуванням зміни оперативної обстановки;
- ефективне використання способів впливу на підлеглих для успішного вирішення оперативно-службових завдань

Дані вміння підносяться до рівня мистецтва, якщо:

Ситуація, в якій вирішується оперативно-службове завдання, не стандартна і вимагає творчого, оригінального підходу до її вирішення

Складне оперативно-службове завдання успішно вирішене в результаті вмілого прогнозування оперативної обстановки, передбачення протиправних дій, гнучкості

Успішне вирішення оперативно-службового завдання у складній ситуації досягнуто завдяки застосування найбільш доцільних і ефективних способів, прийомів і засобів керуючого впливу на підлеглих, що дозволило домогтися від них оптимального результату

Складне оперативно-службове завдання ефективно вирішене з мінімальними витратами сил і засобів завдяки вмілому їх поєднанню, правильній взаємодії та координації зусиль виконавців різних підрозділів і служб

Схема 23

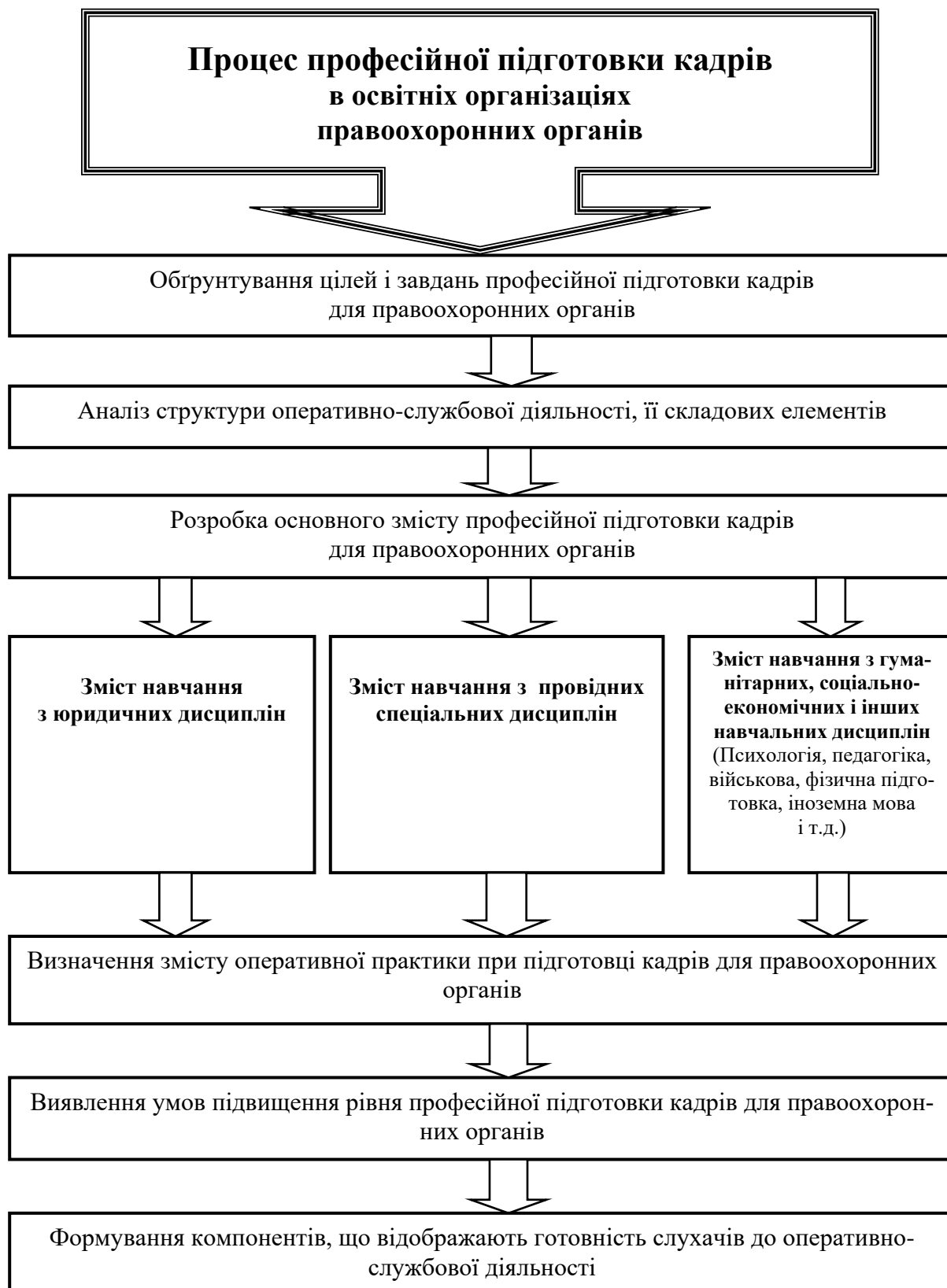

Схема 24

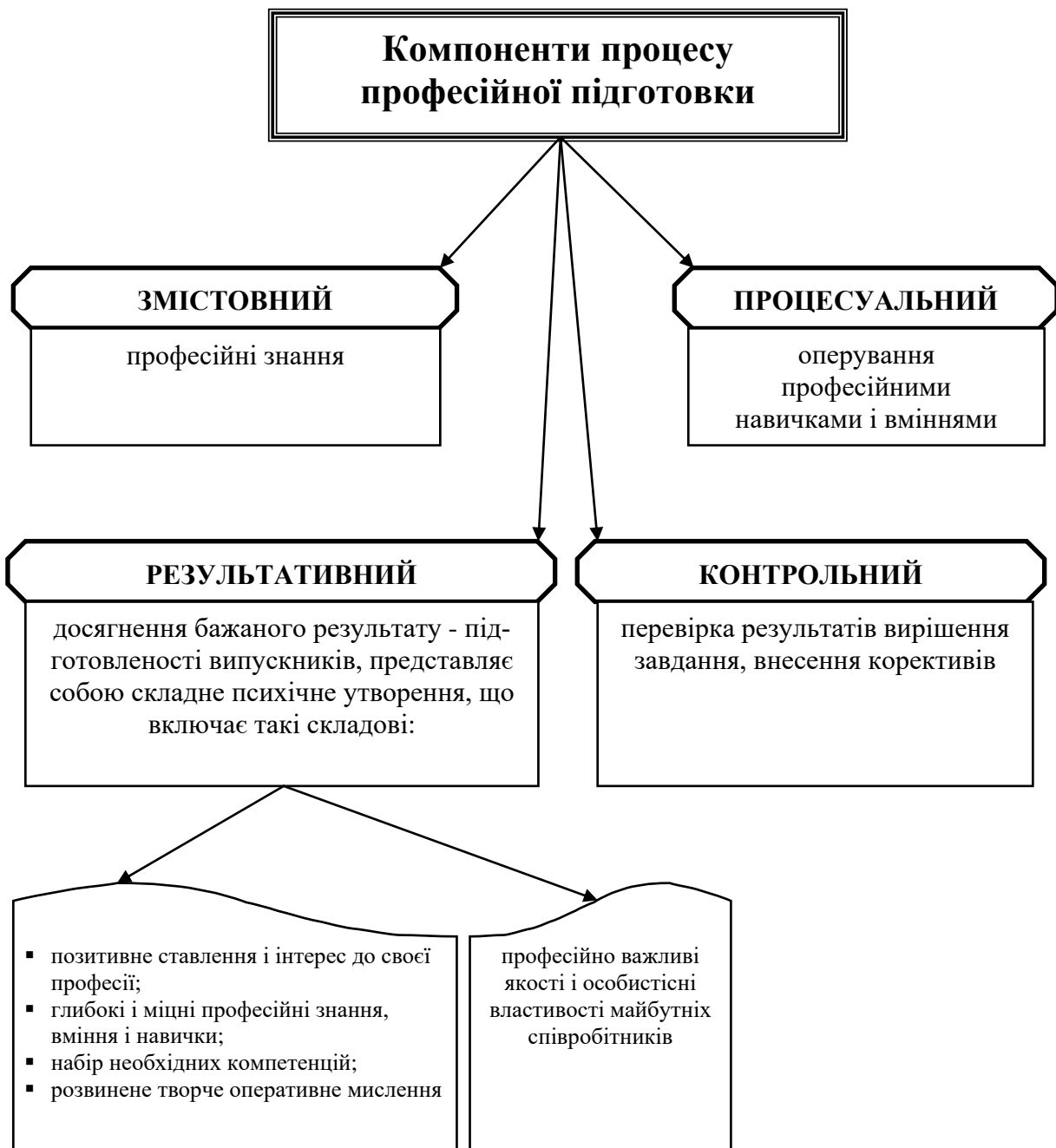

Схема 25

Схема 26

**Зміст компонентів готовності
до оперативно-службової діяльності**

КОМПОНЕНТИ ГОТОВНОСТІ

<i>Операційно-змістовний</i>	<i>Ідейно-моральний</i>	<i>Мотиваційно-ціннісний</i>	<i>Професійно-орієнтовний</i>
Засвоєння професійних знань	Вплив засвоєння професійних знань на переконання	Удосконалення мотивів, цілей навчання під впливом засвоєння професійних знань	Зміна рівня і якості професійних знань під впливом засвоєних курсів спеціальних дисциплін
Оволодіння вміннями засвоювати і застосовувати знання в навчанні і практиці вирішення професійно-орієнтовних завдань	Вплив набутих умінь на переконання	Розвиток цілей і умінь навчання і практичної оперативно-службової діяльності під впливом засвоєння професійних умінь	Вплив набутих умінь засвоювати професійні знання на розвиток оперативного мислення
Оволодіння творчими способами засвоєння і застосування професійних знань	Вплив набутих творчих способів засвоєння і застосування професійних знань на переконання	Розширення мотивів і цілей самовдосконалення, творчих способів і прийомів навчальної і розумової діяльності	Включення засвоєних професійних знань і умінь у вирішення творчих завдань оперативно-службової діяльності

Схема 27

Якісна характеристика стану професійної готовності слухачів до оперативно-службової діяльності

КОМПОНЕНТИ ГОТОВНОСТІ			
<i>Операційно-змістовний</i>	<i>Ідейно-моральний</i>	<i>Мотиваційно-ціннісний</i>	<i>Професійно-орієнтовний</i>
Слухач усвідомлює роль спецдисциплін та процесу їх засвоєння в розвитку оперативного мислення	Переконаний, що процес вивчення спецдисциплін сприяє розвитку розумової діяльності як професійної	Захоплений ідеєю розвитку оперативного мислення у процесі вивчення спецдисциплін, прагне досягнути наукові основи його розвитку	Розуміє, що процес вирішення оперативних завдань починається з вибору методу, що визначає успішність навчання і самовдосконалення
Володіє знанням спецдисциплін як засобом вирішення завдань професійної діяльності	Переконаний, що в основі становлення фахівця лежить знання спецдисциплін	Відчуває потребу поповнення професійних знань і формування необхідних компетенцій	Розуміє, що інтеграційна сума умінь і знань сприяє успішному вирішенню оперативно-службових завдань
У нестандартній ситуації знаходить потрібне знання для побудови алгоритмів розв'язання оперативно-службових завдань, виведення теорії оперативно-розшукової діяльності	Переконаний, що вміння актуалізувати знання в нестандартних ситуаціях сприяє формуванню творчого оперативного мислення	Прагне будувати алгоритми при вирішенні як стандартних, так і нестандартних ситуацій, вибирає оптимальні шляхи актуалізації різних знань з курсів спецдисциплін	Розуміє, що вибір оптимального алгоритму особливо важливий при вирішенні різного роду проблем, ситуаційних труднощів, які виникають в оперативно-службовій діяльності
Синтезує знання з різних навчальних дисциплін у процесі вивчення спецдисциплін	Переконаний, що синтезування знань призводить до формування узагальнених понять і способів професійної діяльності та становленню різнобічного фахівця	Відчуває потребу в отриманні нового знання шляхом узагальнення базових сукупностей відомих знань, вважає таке засвоєння найбільш ефективним	Розуміє, що вміння систематизувати знання спеціальних і інших навчальних дисциплін прискорює творчий пошук і спрямовує його правильним шляхом
Намічає мету, формулює завдання, що впливають з неї, самостійно знаходить оптимальне рішення, пояснює оптимальність, прогнозує результат, володіючи евристичною оперативною інтуїцією	Переконаний, що оперативно-розшукова діяльність вимагає творчого мислення, що сприяє прийняттю швидкого та правильного рішення в умовах мінливих оперативних обставин	Відчуває потребу в засвоєнні знань творчо, любить отримувати оптимальне рішення, прагне пояснити оптимальність	Розуміє, що творче рішення оперативно-службових завдань вимагає не тільки синтезованих спеціальних та інших (фонових) знань, а й розвиненого оперативного мислення, евристичної оперативної інтуїції

Схема 28

Орієнтовні рівні професійної готовності слухачів до оперативно-службової діяльності

<i>Рівні</i>	<i>Теоретична підготовка</i>
Дуже високий рівень готовності	Слухач глибоко і міцно знає програмний матеріал курсів спеціальних дисциплін, вільно володіє ним, вичерпно, послідовно і логічно викладає його, тісно пов'язує теорію з практикою, правильно обґрунтовує прийняті рішення, виявляє вміння самостійно узагальнювати і викладати суть проблеми, що розглядається.
Високий рівень готовності	Те ж, що і при дуже високому рівні готовності, але в знаннях присутня менша глибина і повнота, а педагогу для визначення дійсного ступеня підготовки слухача доводиться ставити додаткові питання і уточнювати окремі відповіді.
Середній рівень готовності	Слухач засвоїв основний матеріал курсів спеціальних дисциплін, передбачений програмою, але самоосвітою і систематичним поповненням своїх знань не займався, знання неповні, неглибокі і безсистемні
Низький рівень готовності	Слухач слабо знає спеціальні дисципліни.
<i>Рівні</i>	<i>Практична підготовка</i>
Дуже високий рівень готовності	Слухач має сформовані практичні вміння, володіє методикою вирішення практичних завдань, використання спеціальних сил, засобів і методів.
Високий рівень готовності	Те ж, що і при дуже високому рівні готовності, але в рішенні практичних завдань, особливо з елементами проблемності і нестандартності, проявляється невпевненість.
Середній рівень готовності	Відчуває труднощі у вирішенні практичних завдань, допускає помилки у використанні спеціальних сил, засобів і методів.
Низький рівень готовності	Не володіє практичними вміннями, не в змозі вирішити практичну задачу.

Схема 29

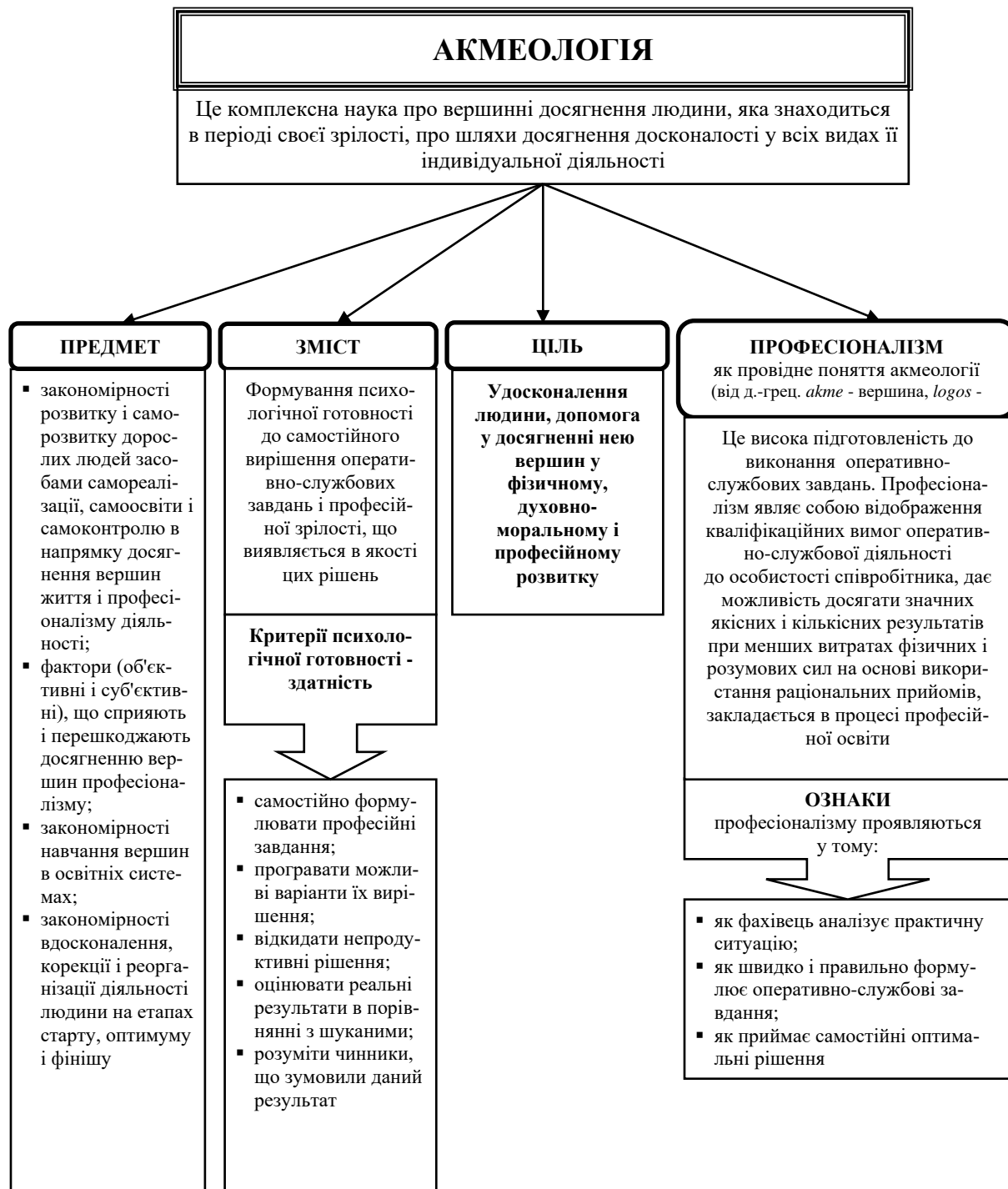

Схема 30

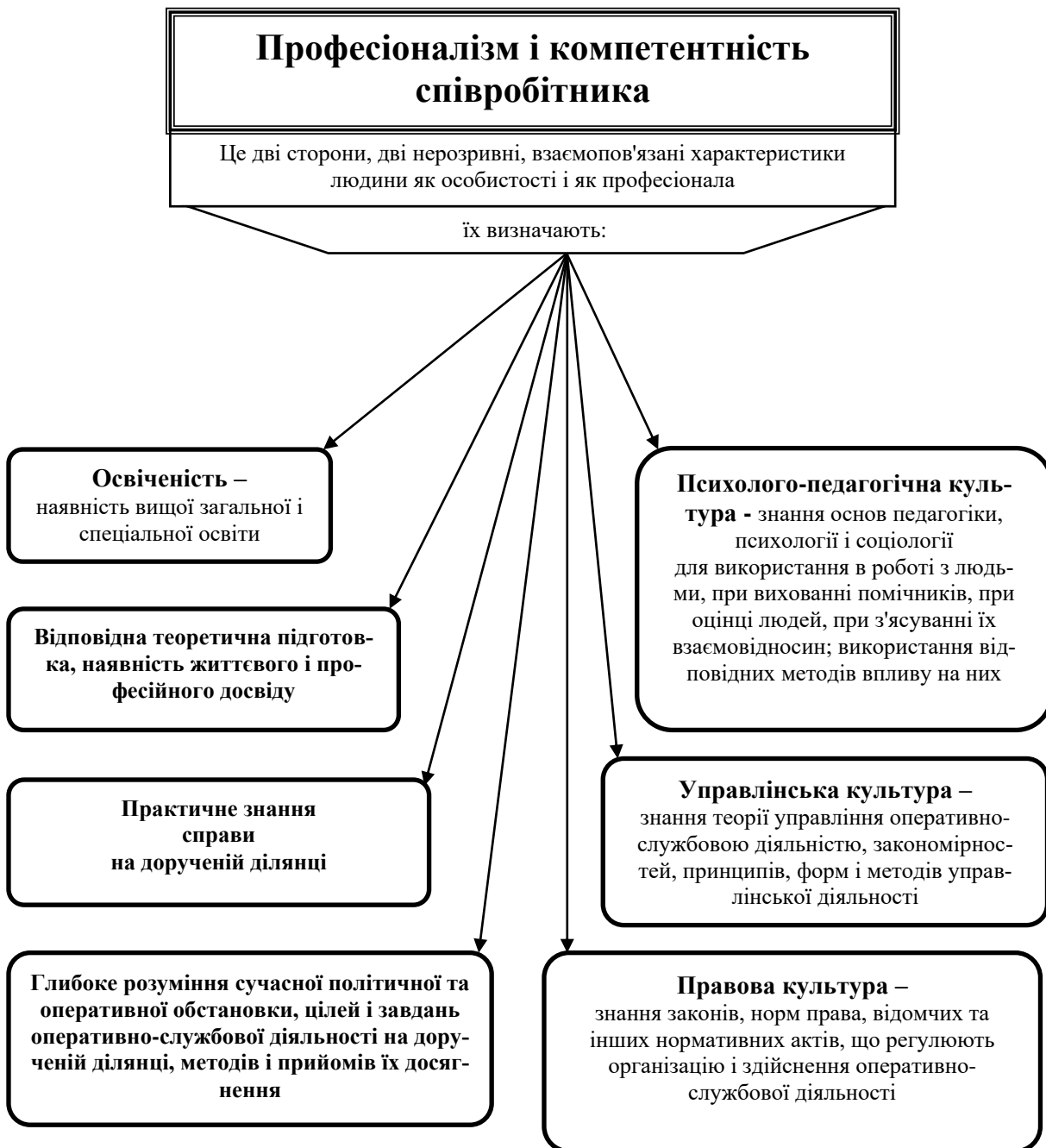

Схема 31

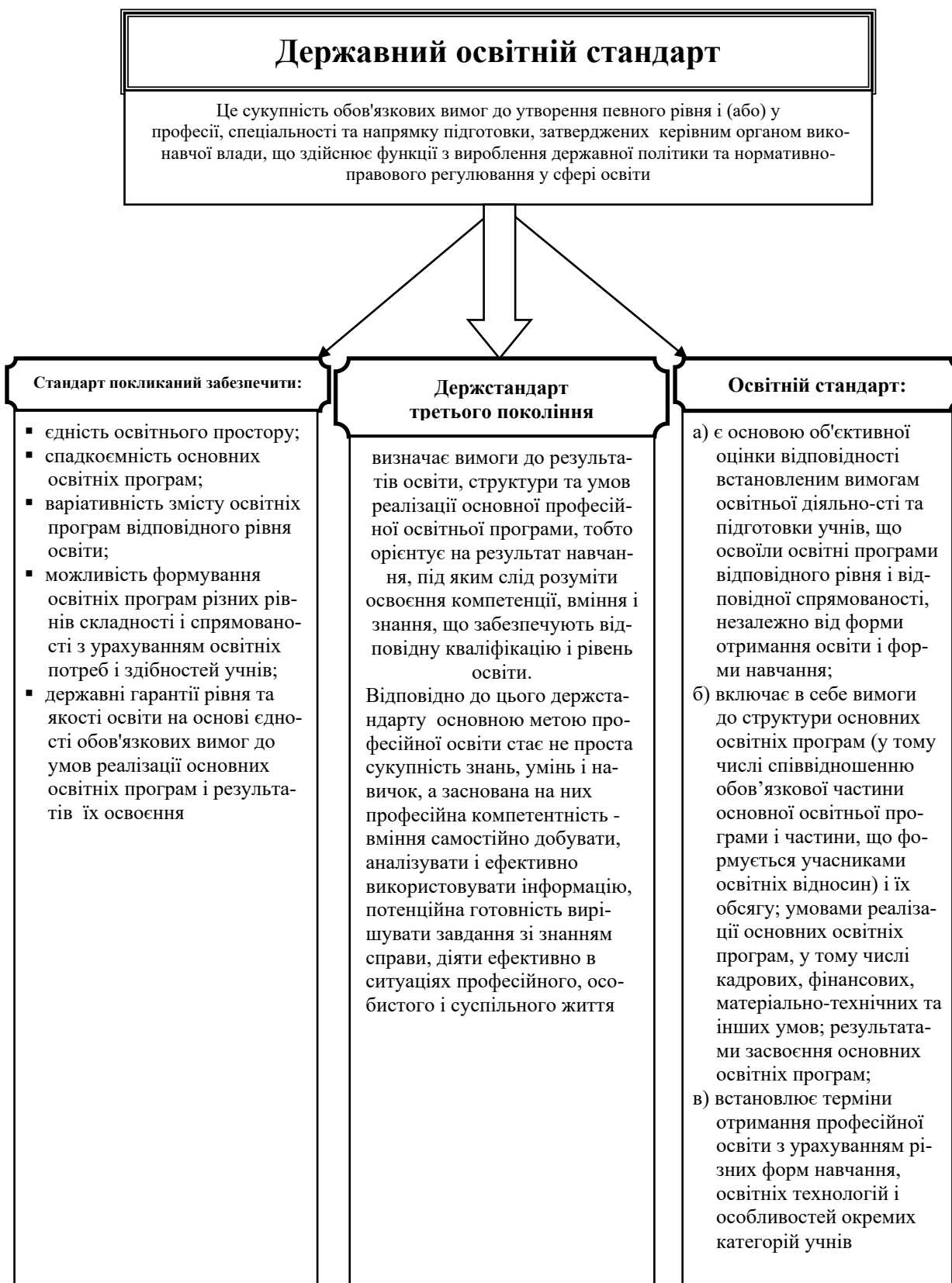

Схема 32

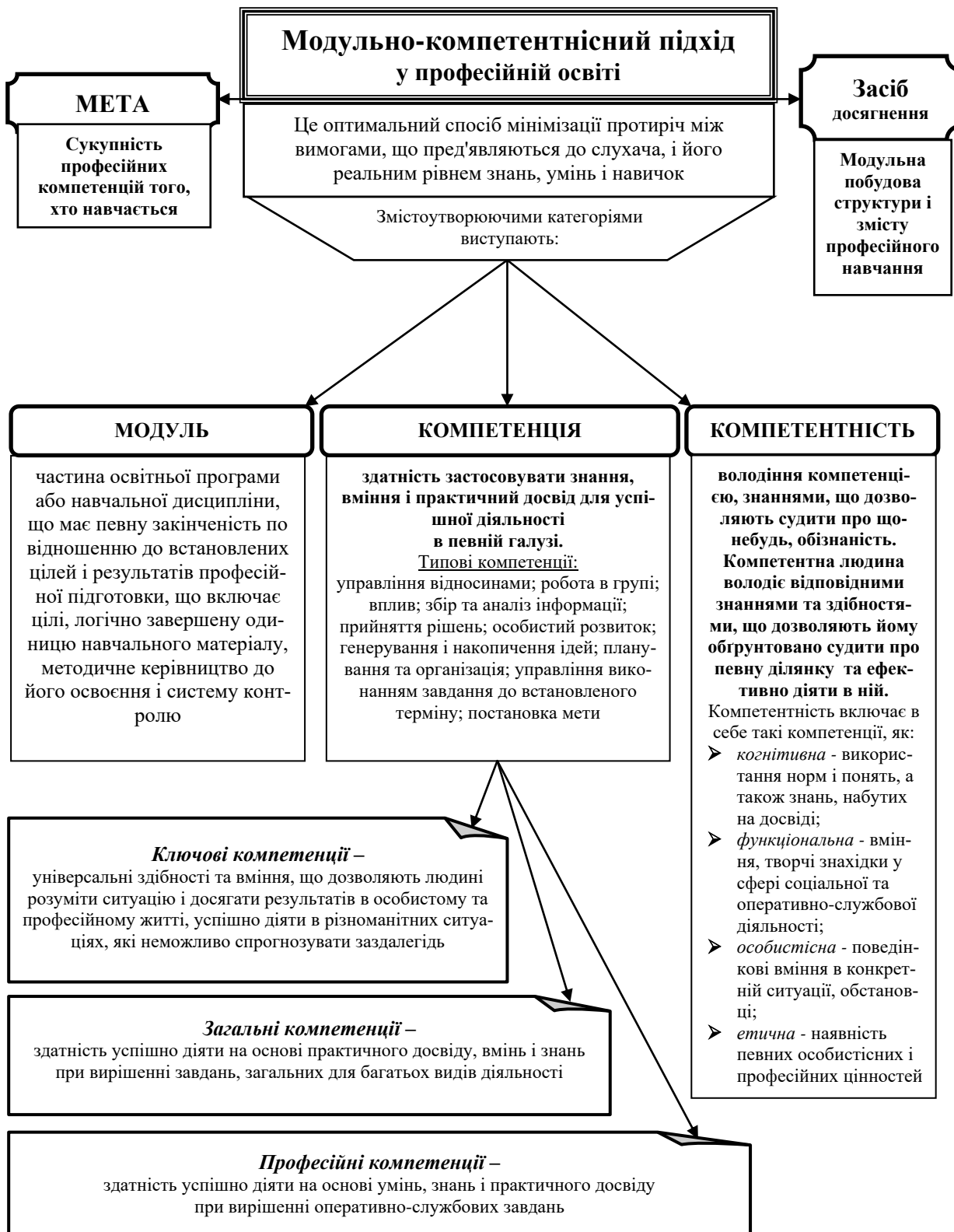

Схема 33

**Порівняльно-зіставний аналіз
знаннєвого і модульно-компетентнісного
підходів у професійній освіті**

Порівняння	Знаннєвий підхід	Модульно-компетентнісний підхід
<i>Цілі</i>	Формування ЗУНів	Формування здібностей, оперативного мислення
<i>Основи</i>	Фундаментальність, теоретичність	Прагматичність, практичність
<i>Принципи</i>	Свідомість, активність, наочність, систематичність, науковість	Самостійність, формування змісту освіти, під'єднання до процесу, відкритість свободи вибору
<i>Організація освітнього процесу</i>	Послідовна, лекційно-семинарська, сесійна	Перманентна, модульна
<i>Технологічність</i>	Методи навчання – пояснювальний, проблемний, пошуковий	Технологія навчання – проєктування, кейсова ¹ , презентація ідей
<i>Система оцінювання</i>	Багатобальна, одноразова	Рейтингова, перманентна
<i>Роль педагога</i>	Лідер, наставник	Тьютор, консультант
<i>Роль слухача</i>	Об'єкт навчання	Суб'єкт навчання
<i>Оцінка якості</i>	ДОС	ДОС
<i>Модель підготовки</i>	ЗУНівська	Компетентнісна
<i>Ключові слова</i>	Знання, вміння, навички	Компетенції

¹ Кейсова технологія навчання передбачає використання методу ситуаційного аналізу, що застосовується для навчання і формування навичок знаходити власні шляхи розв'язання на основі реальних ситуацій в ОСД, - методу кейс-стаді (case study method - метод навчання на основі розгляду випадків і ситуацій).

Суть методу полягає в тому, що слухач, ознайомившись з описом будь-якої проблеми в оперативно-службовій діяльності, самостійно аналізує ситуацію, діагностує проблему і представляє свої знахідки і рішення в дискусії з іншими слухачами.

Схема 34

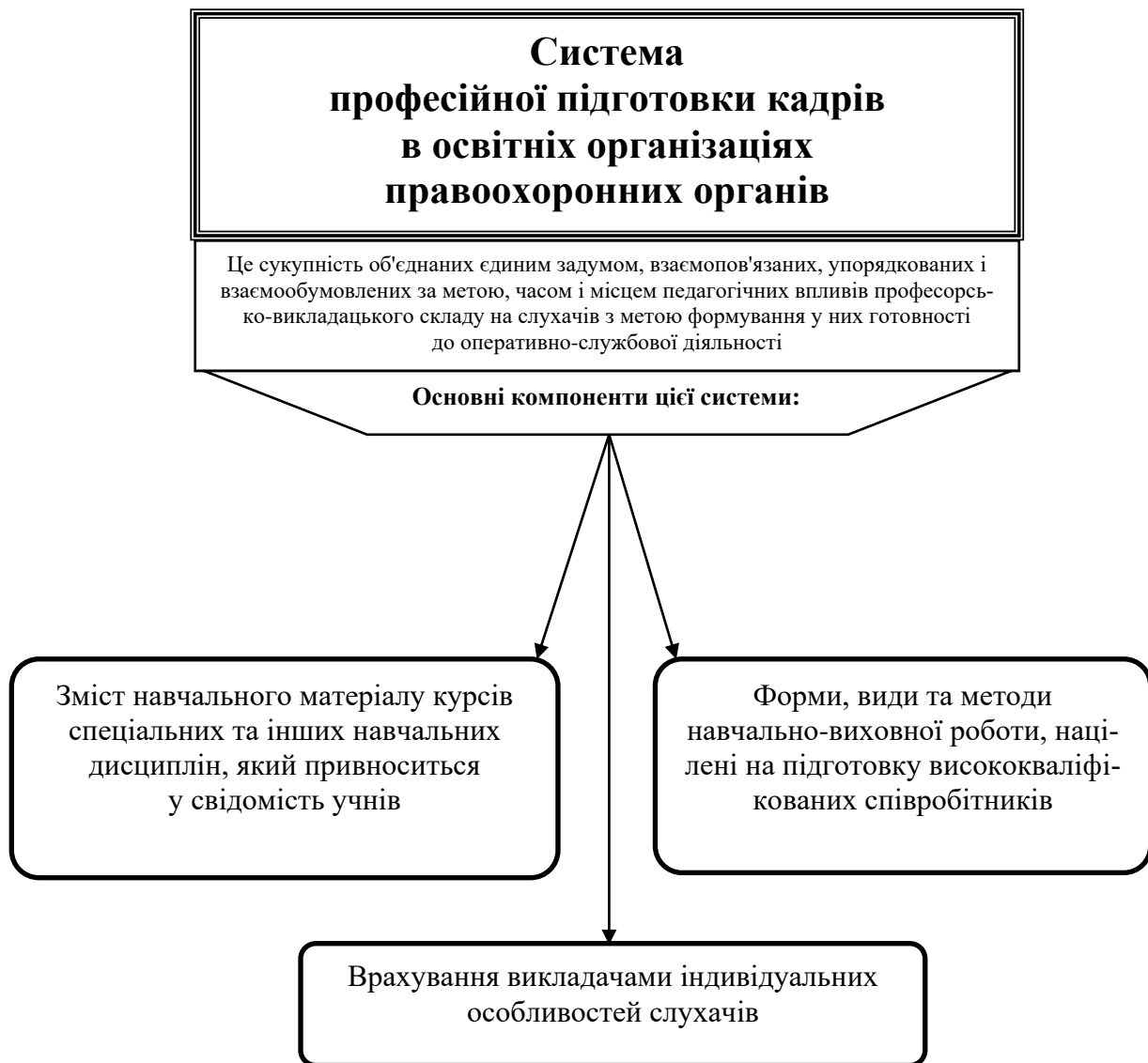

Схема 35

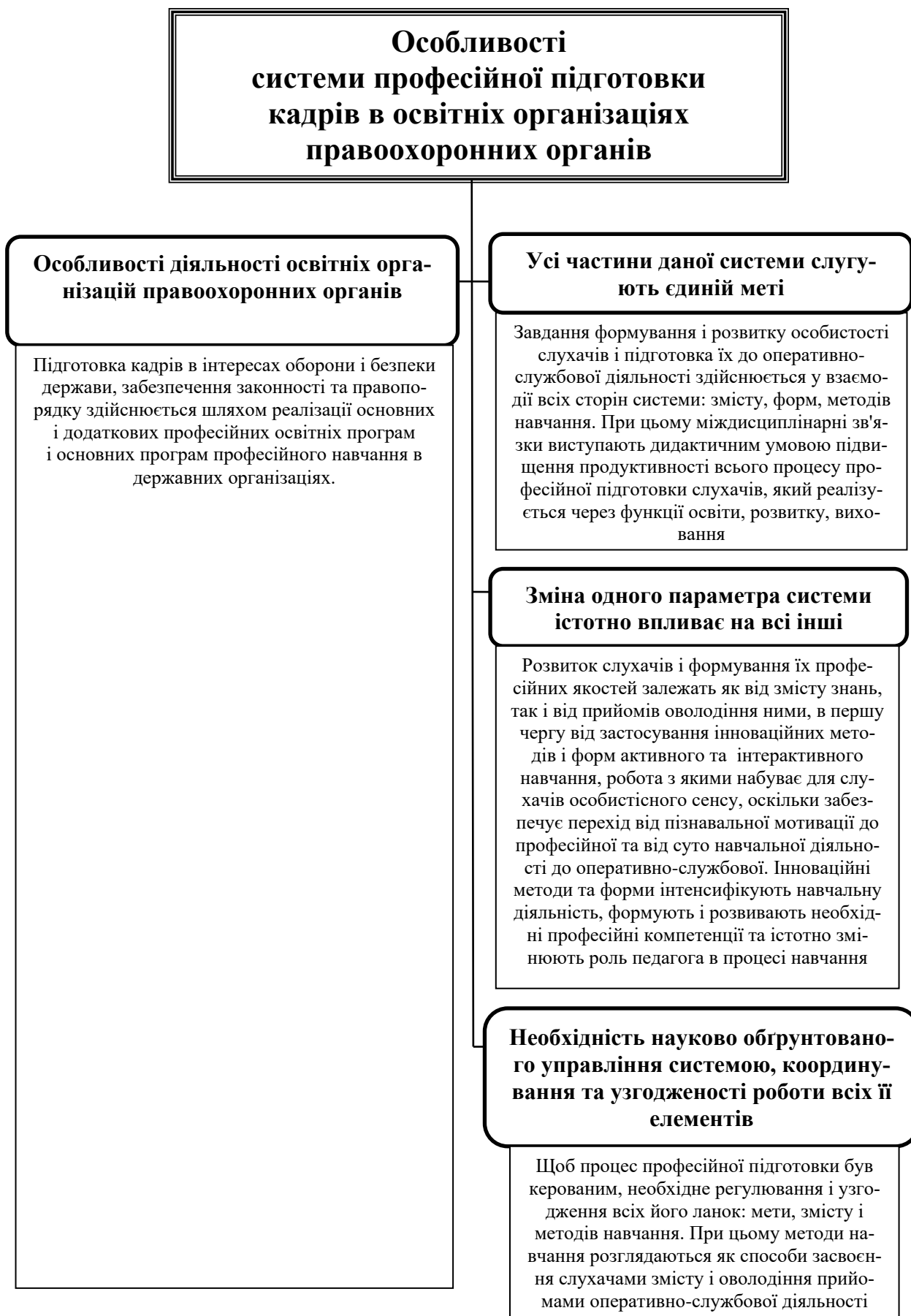

Схема 36

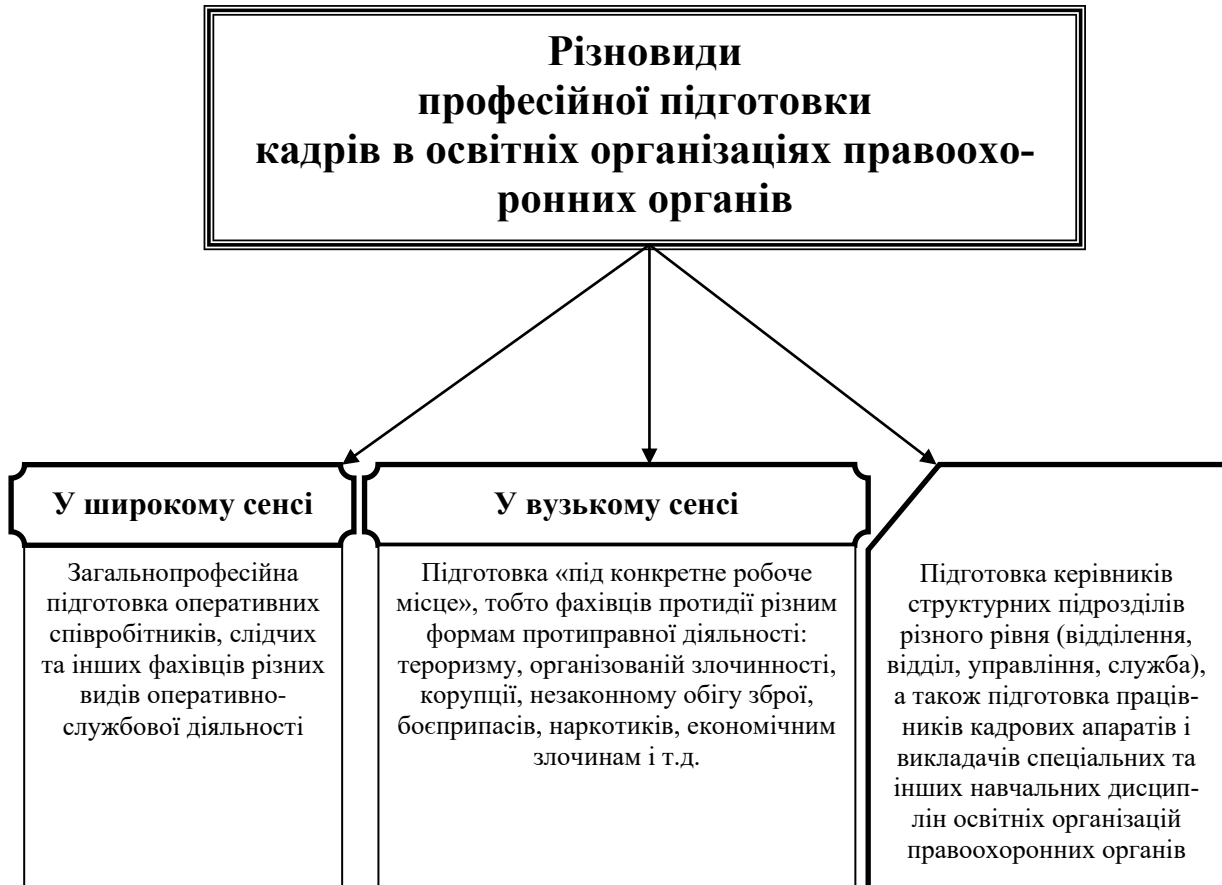

Схема 37

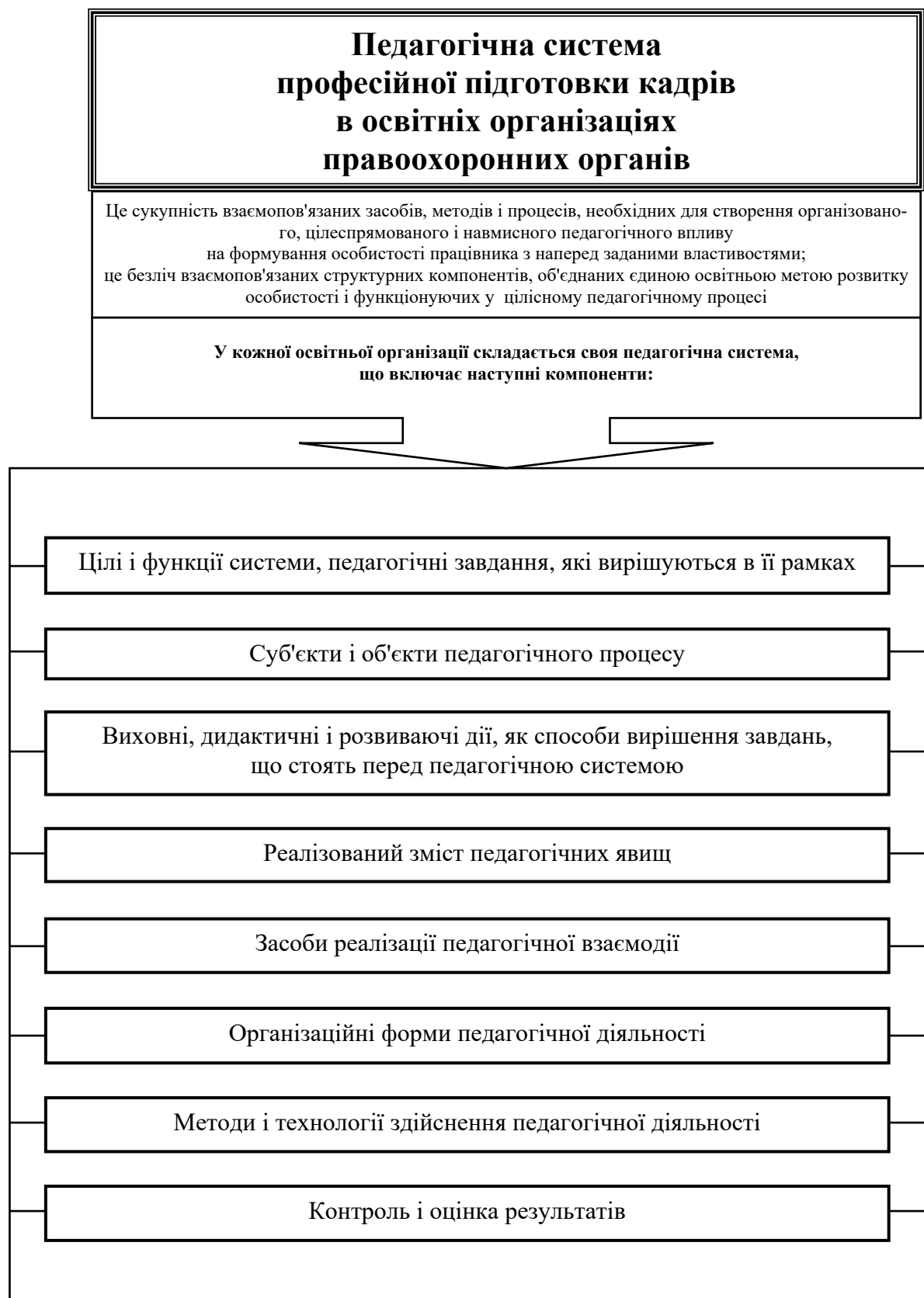

Схема 38

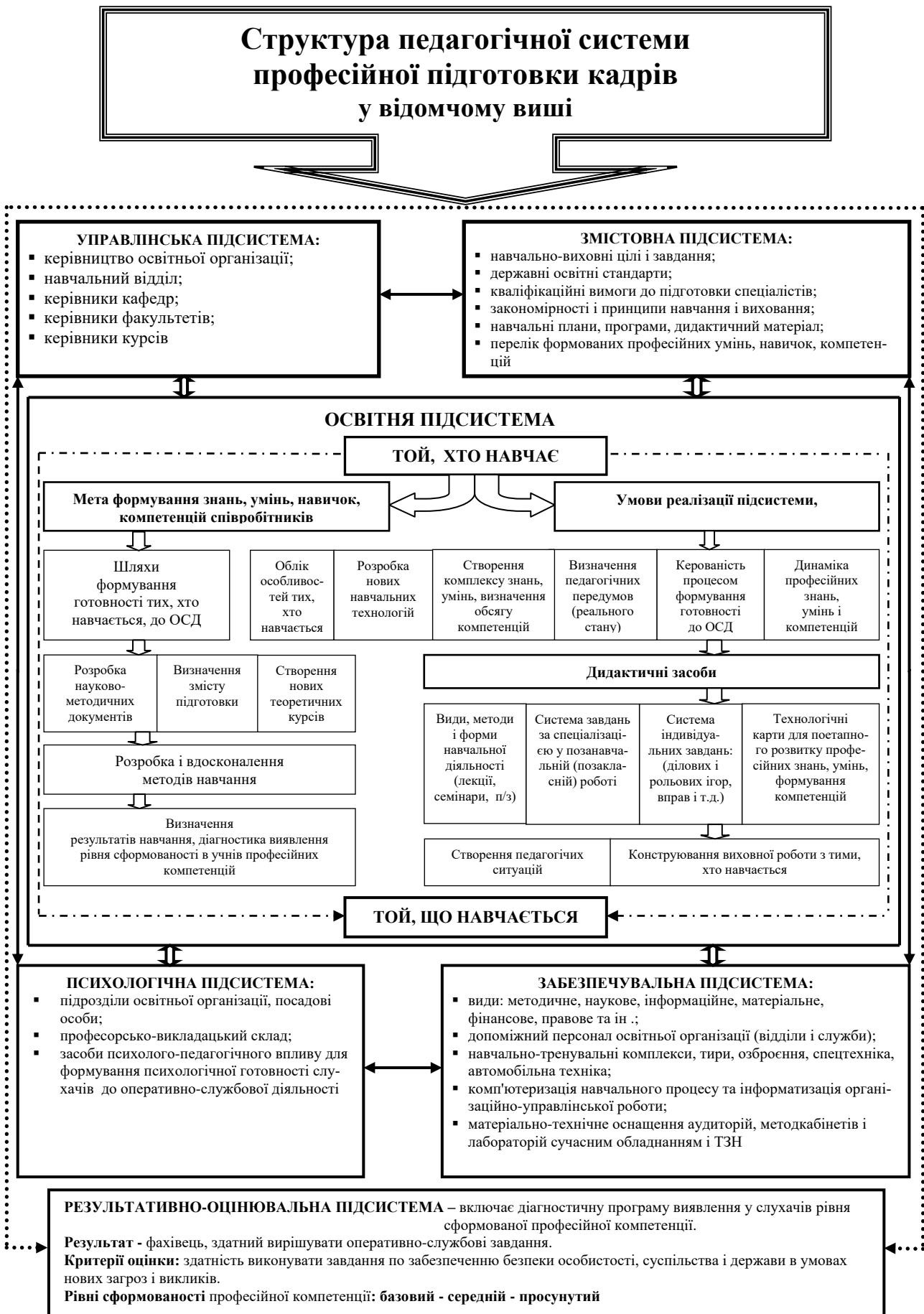

Схема 39

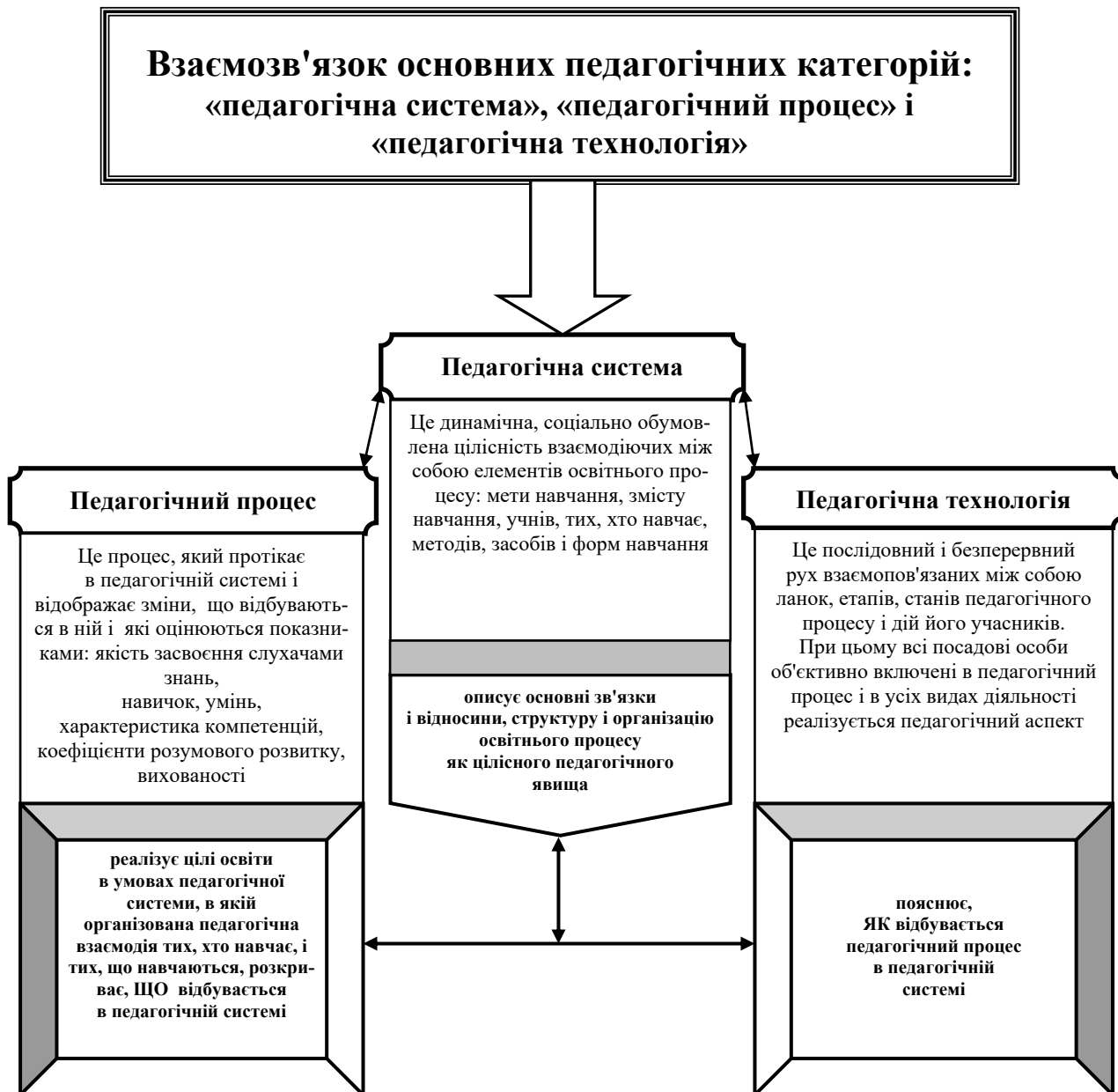

Схема 40

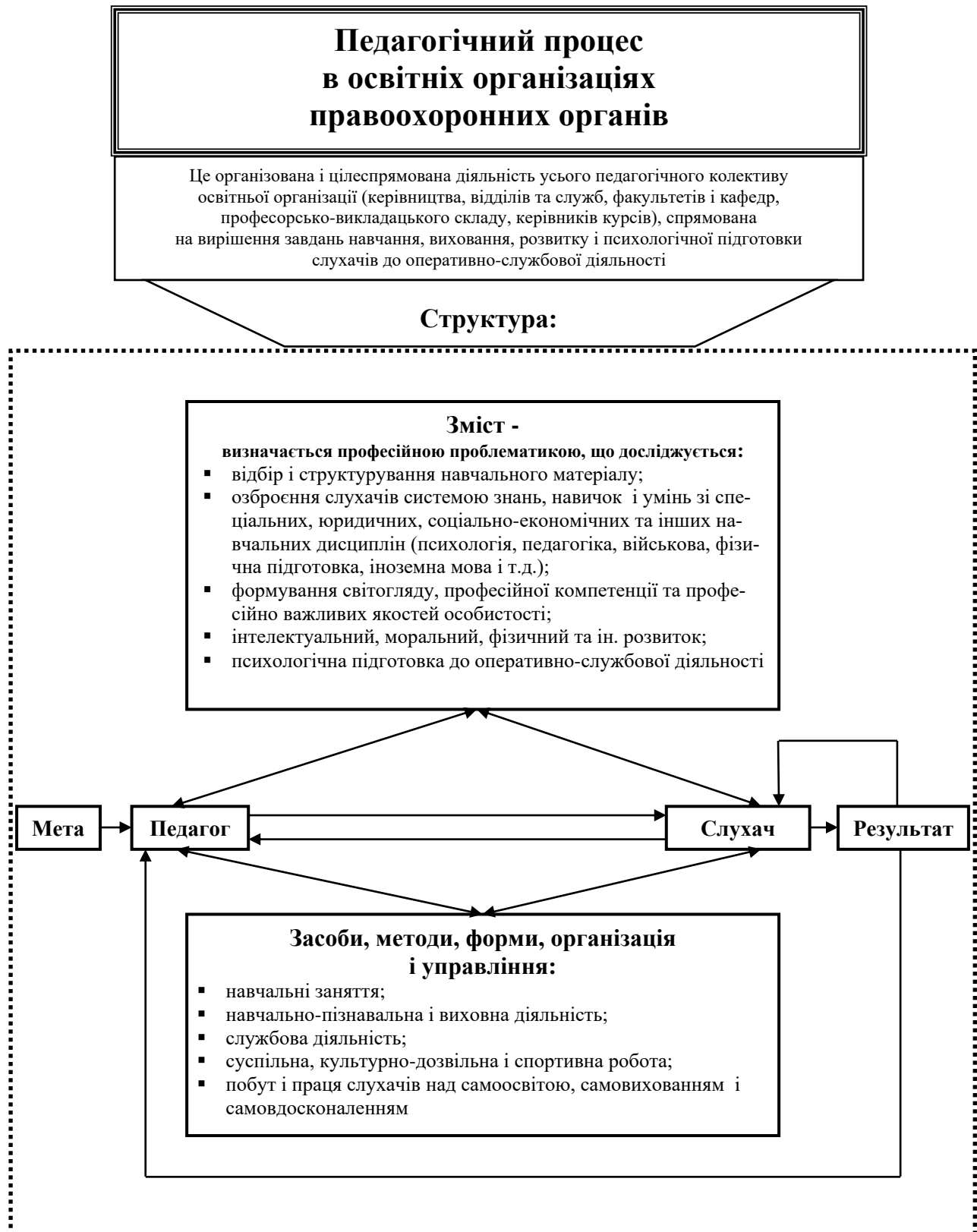

Схема 41

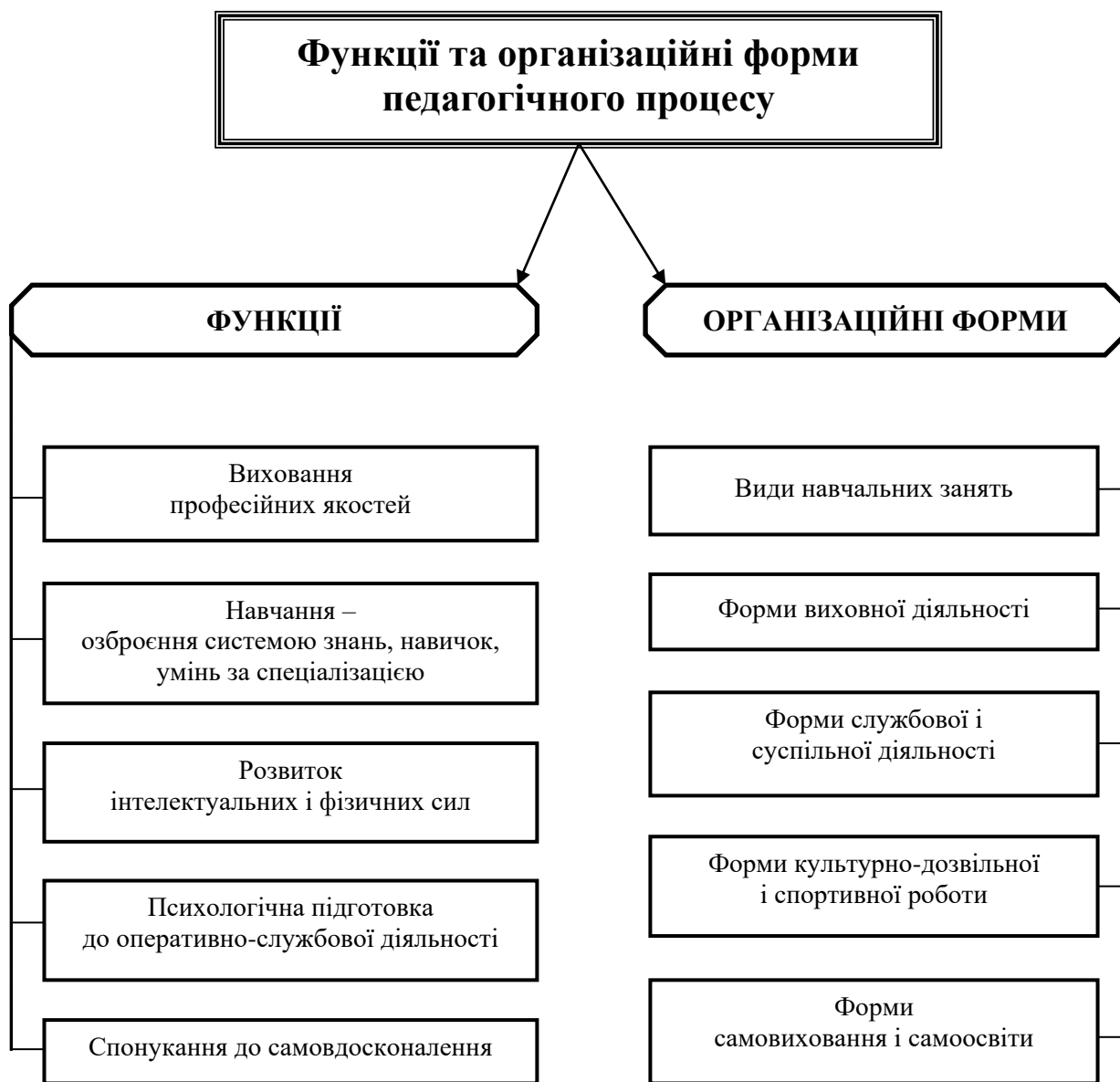

Схема 42

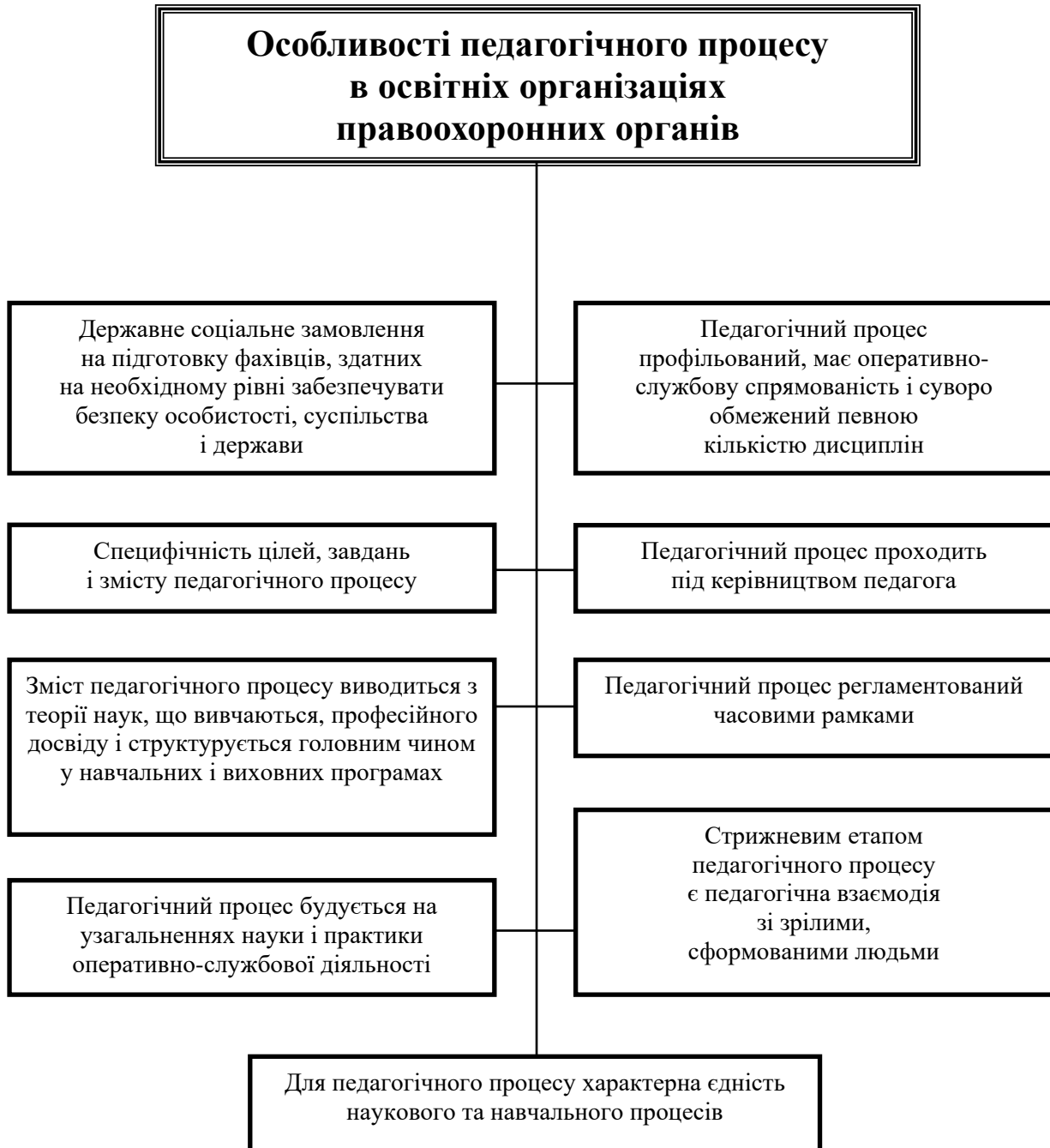

Схема 43

**ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС
як сукупність структур,
що забезпечують його повноцінне функціонування**

Схема 44

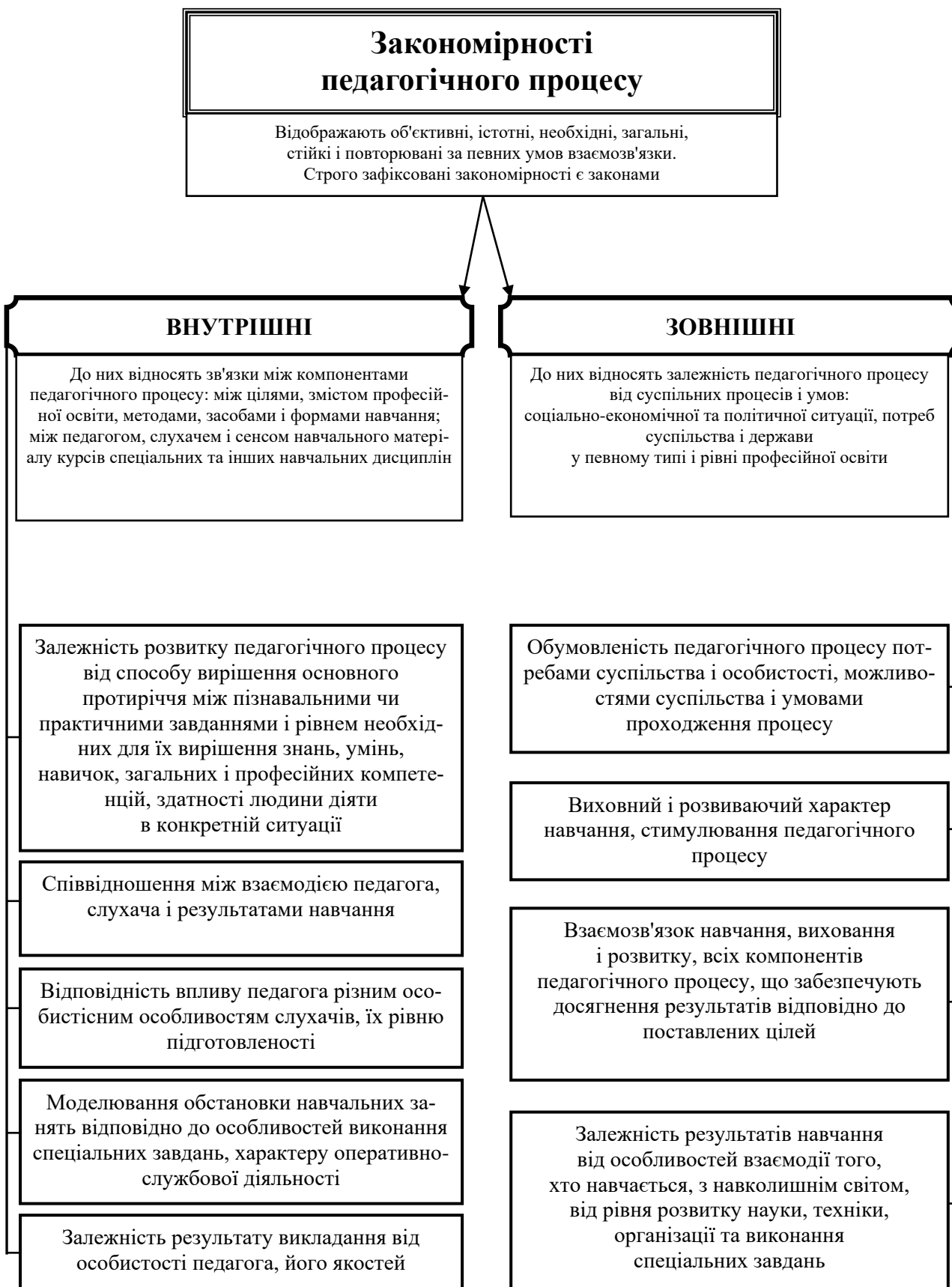

Схема 45

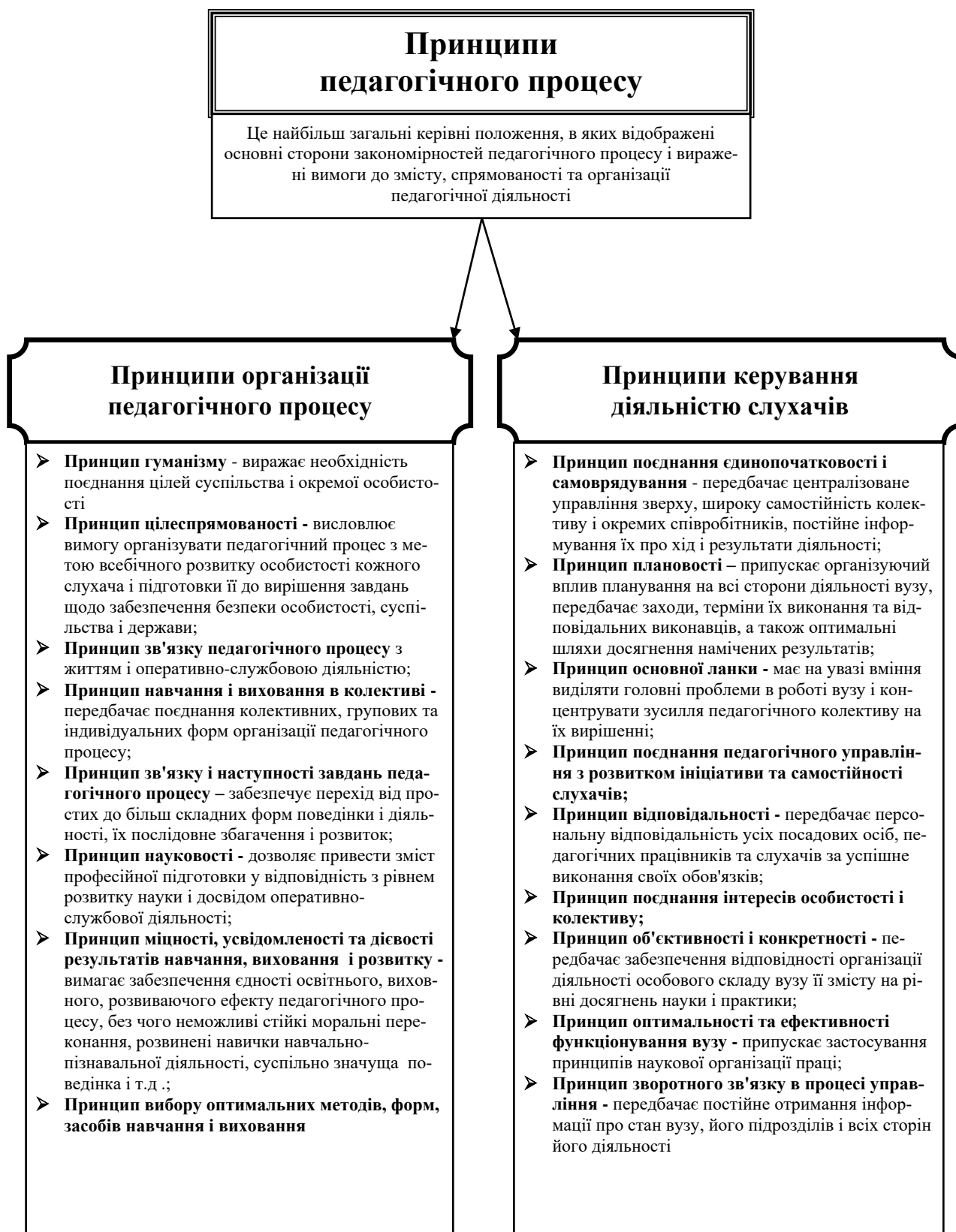

Схема 46

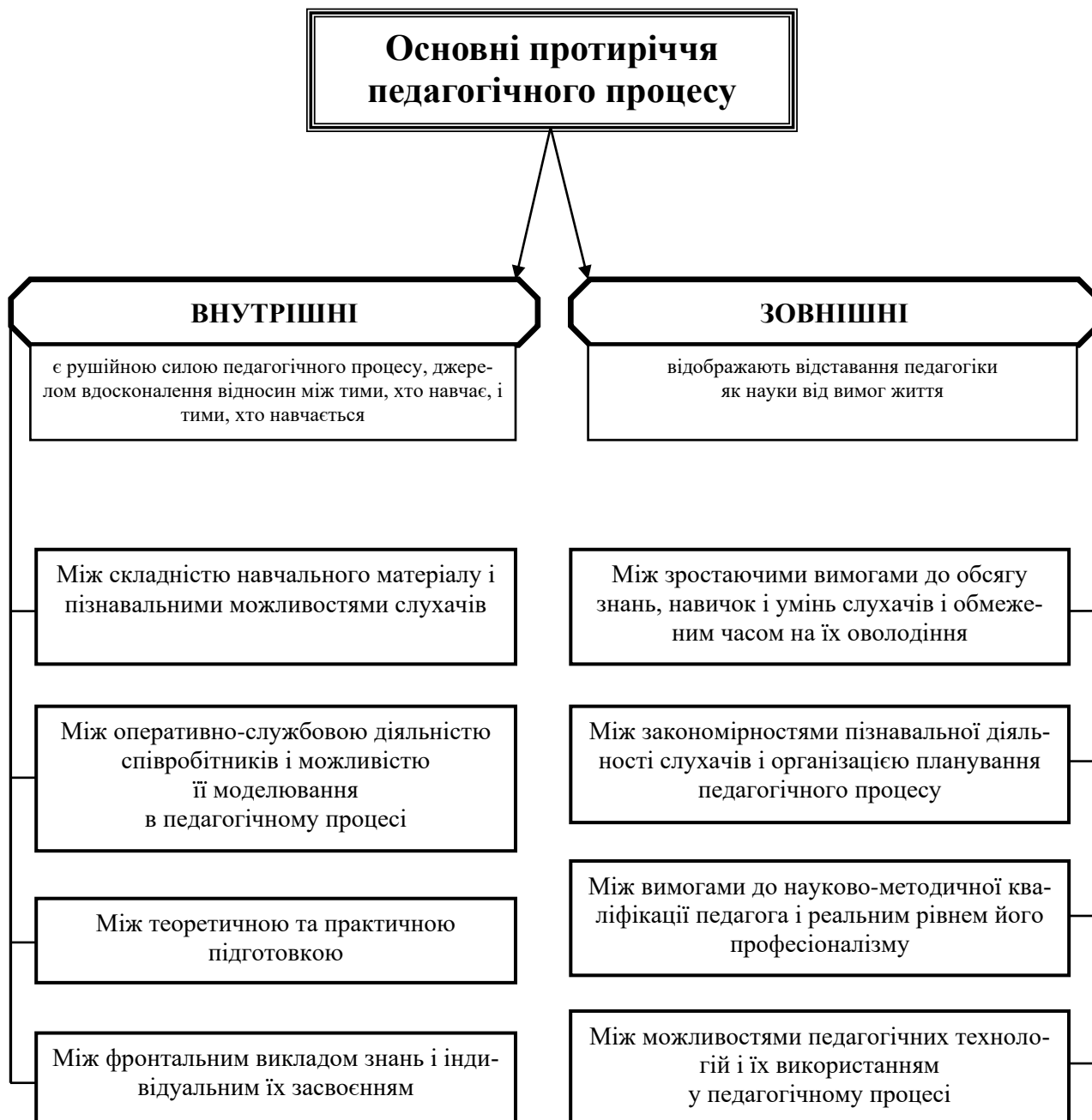

Схема 47

Схема 48

Схема 49

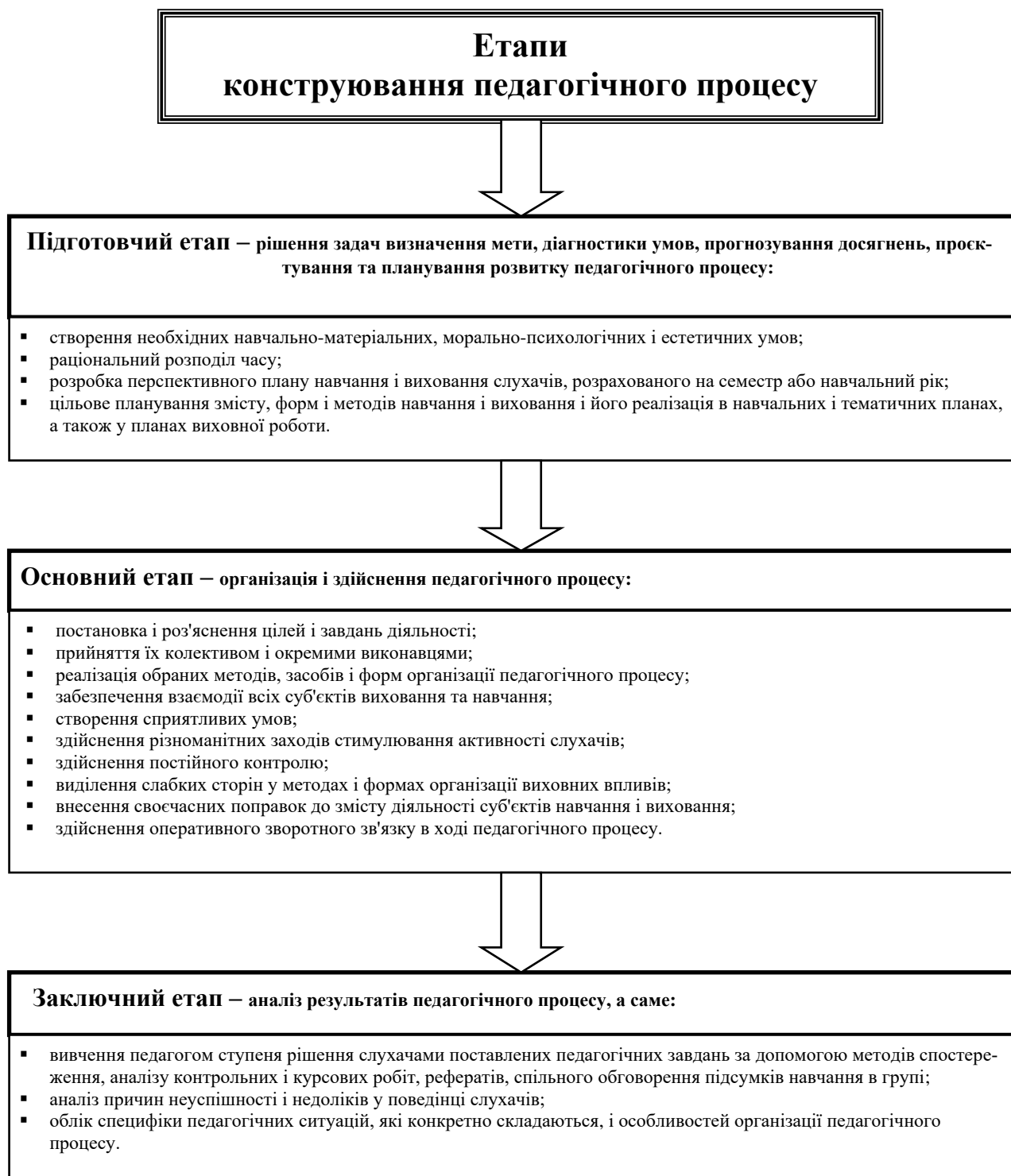

Схема 50

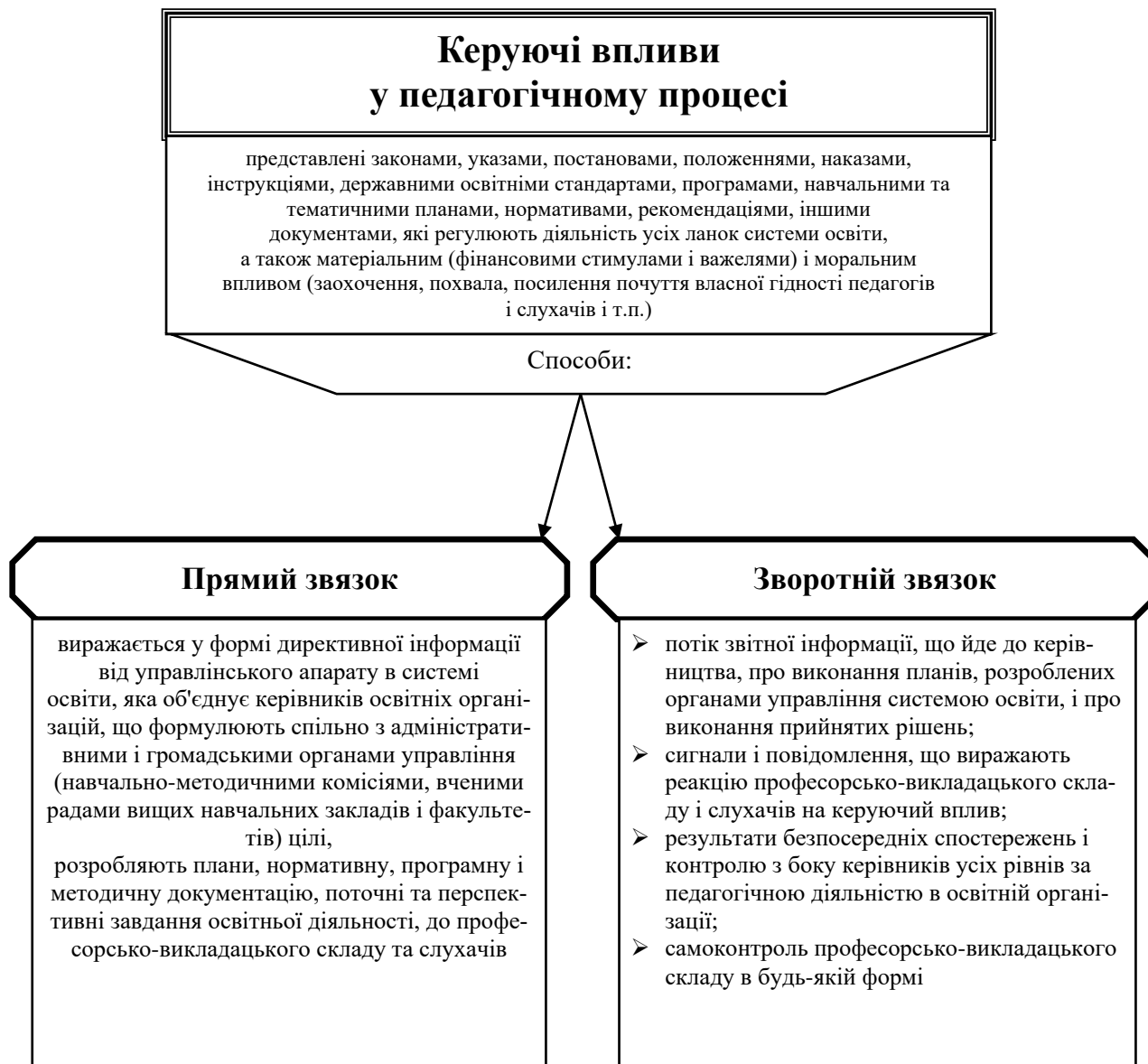

Схема 51

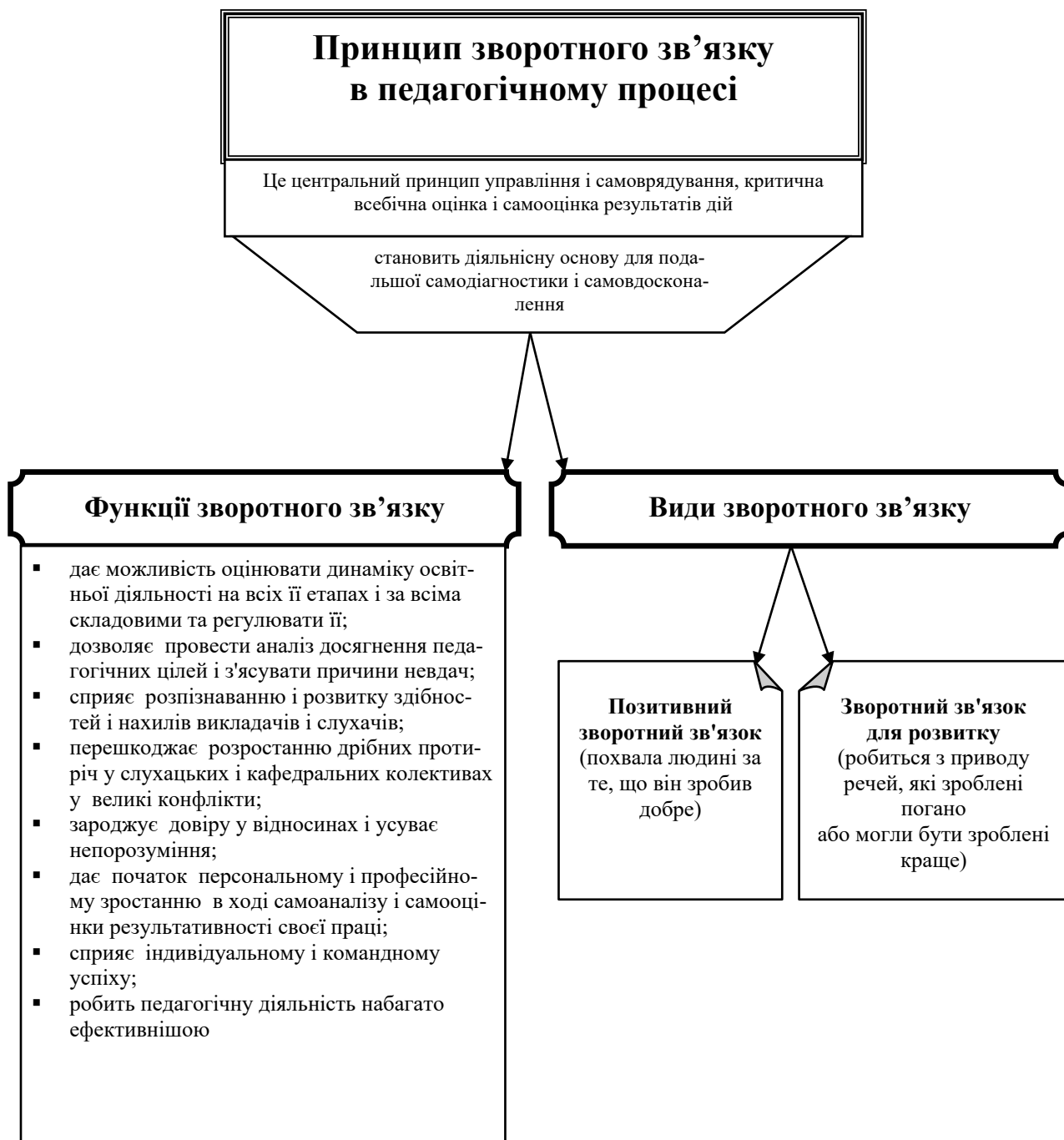

Схема 52

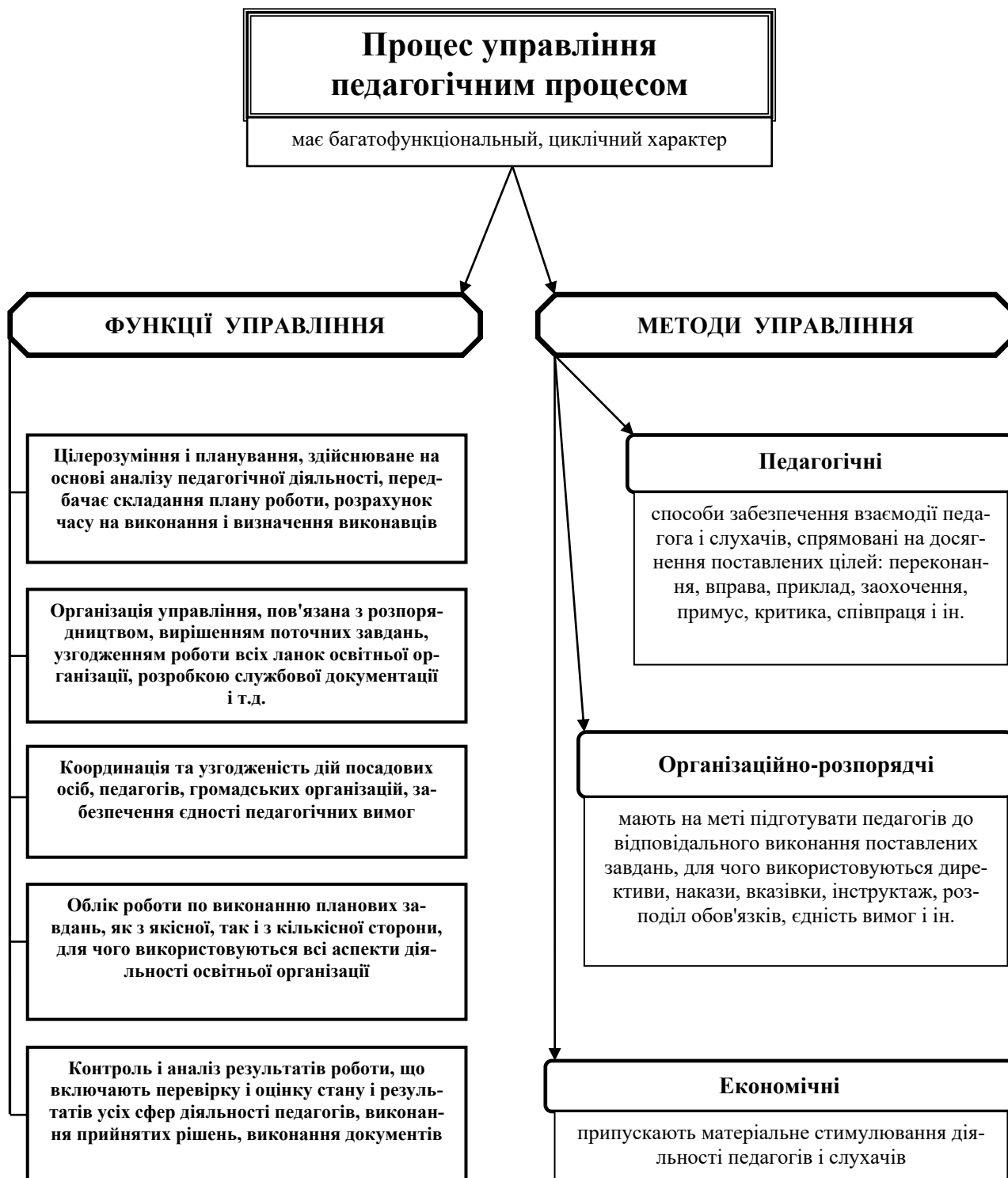

Схема 53

**Умови продуктивності
управління педагогічним процесом**

- професійно-педагогічна спрямованість управлінської діяльності, тобто підпорядкування всіх завдань досягненню головної мети - підготовці слухачів як професіоналів або підвищення кваліфікації;
- професійна компетентність посадових осіб і педагогів, їх технологічна кваліфікація, розвиненість управлінського мислення;
- володіння педагогічними знаннями і вміннями, знання основних закономірностей і принципів педагогіки;
- володіння сукупністю педагогічних методів, прийомів і засобів управління педагогічним процесом, активного впливу на всі категорії тих, хто навчається;
- позитивне ставлення посадових осіб і педагогів до новаторських пошуків, упровадження новітніх досягнень педагогіки, психології та науково-технічного прогресу;
- вміння мотивувати і чітко розподіляти завдання і доручення, стимулювати виконавців за їх успішне виконання, конструктивно і мотивовано критикувати;
- здатність забезпечувати єдність та узгодженість педагогічних позицій слухачів, правильна поведінка в конфліктних ситуаціях;
- вміння формулювати, розвивати і дотримуватися позитивних звичаїв і традицій, що склалися в колективі;
- готовність і здатність захищати інтереси, честь і гідність слухачів, гуманне ставлення до людей;
- бездоганне дотримання прийнятих правил і порядку, особистий приклад обов'язковості, відповідальності за своєчасне вирішення питань життя і діяльності освітньої організації, факультету, кафедри;
- вміння організувати внутрішню і зовнішню інформацію про стан роботи посадових осіб і педагогів з найважливіших питань, постановка нових завдань, координація зусиль щодо їх вирішення;
- забезпечення сприятливого психологічного клімату серед посадових осіб, що залучаються до педагогічної праці

Схема 54

Фактори, що впливають на ефективність педагогічного процесу

- поліпшення організації, планування навчальної, методичної, науково-дослідницької та виховної роботи в освітніх організаціях;
- вдосконалення змісту навчання, виховання та психологічної підготовки слухачів;
- вдосконалення методики навчання і виховання слухачів, впровадження передового педагогічного досвіду в практику;
- підвищення рівня психолого-педагогічної культури і професійної майстерності всіх учасників педагогічного процесу;
- вдосконалення стимулювання діяльності професорсько-викладацького складу: поліпшення матеріальних умов, гідна винагорода педагогічної праці, сприятливий режим, відповідні навчальні аудиторії, обладнання, технічне оснащення та ін .;
- узгодженість спільної роботи і особиста захищеність кожного педагога (впевненість у підтримці з боку колег, справедливості, оцінці праці керівництвом);
- підтримка, стимулювання творчості, новаторських пошуків, тактовне виправлення промахів і помилок;
- демократичний стиль керівництва і колегіальність у прийнятті педагогічних рішень: гласність прийнятих рішень, чітке і правильне реагування на думку колег по педагогічній праці, критика, обговорення найбільш важливих питань на нарадах, засіданнях кафедр та ін .;
- взаємна довіра і повага між співробітниками кафедри, факультету, освітньої організації, своєчасне попередження і раціональне вирішення конфліктів, що виключає їх виникнення;
- плановий контроль відповідно до вимог педагогічної науки, закріплених в інструкціях Міністерства освіти і науки і нормативних документах відомства;
- пропагування успіхів і результатів педагогічної діяльності для стимулювання діяльності викладачів і створення здорового психологічного клімату в колективі освітньої організації

Схема 55

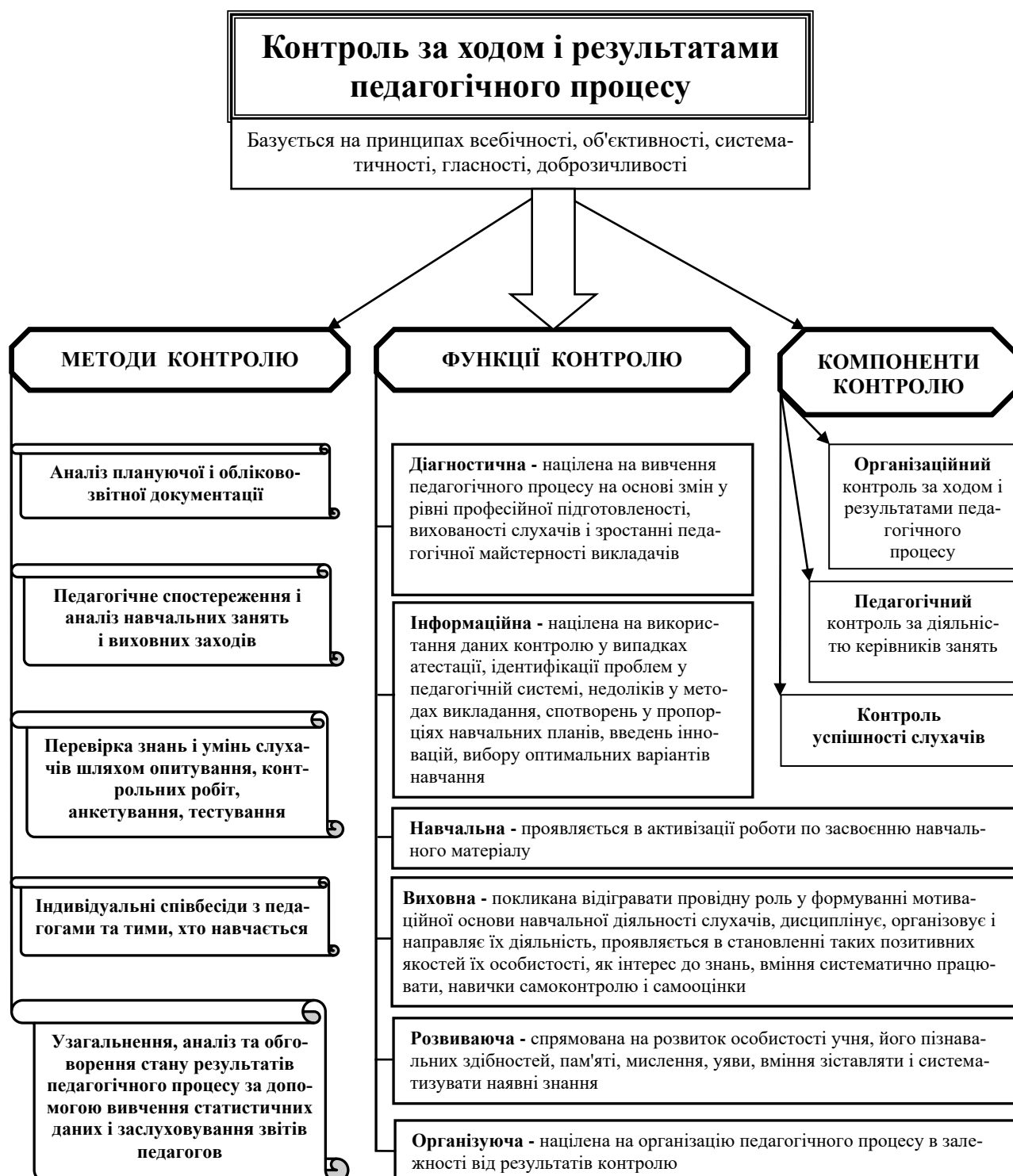

Схема 56

Схема 57

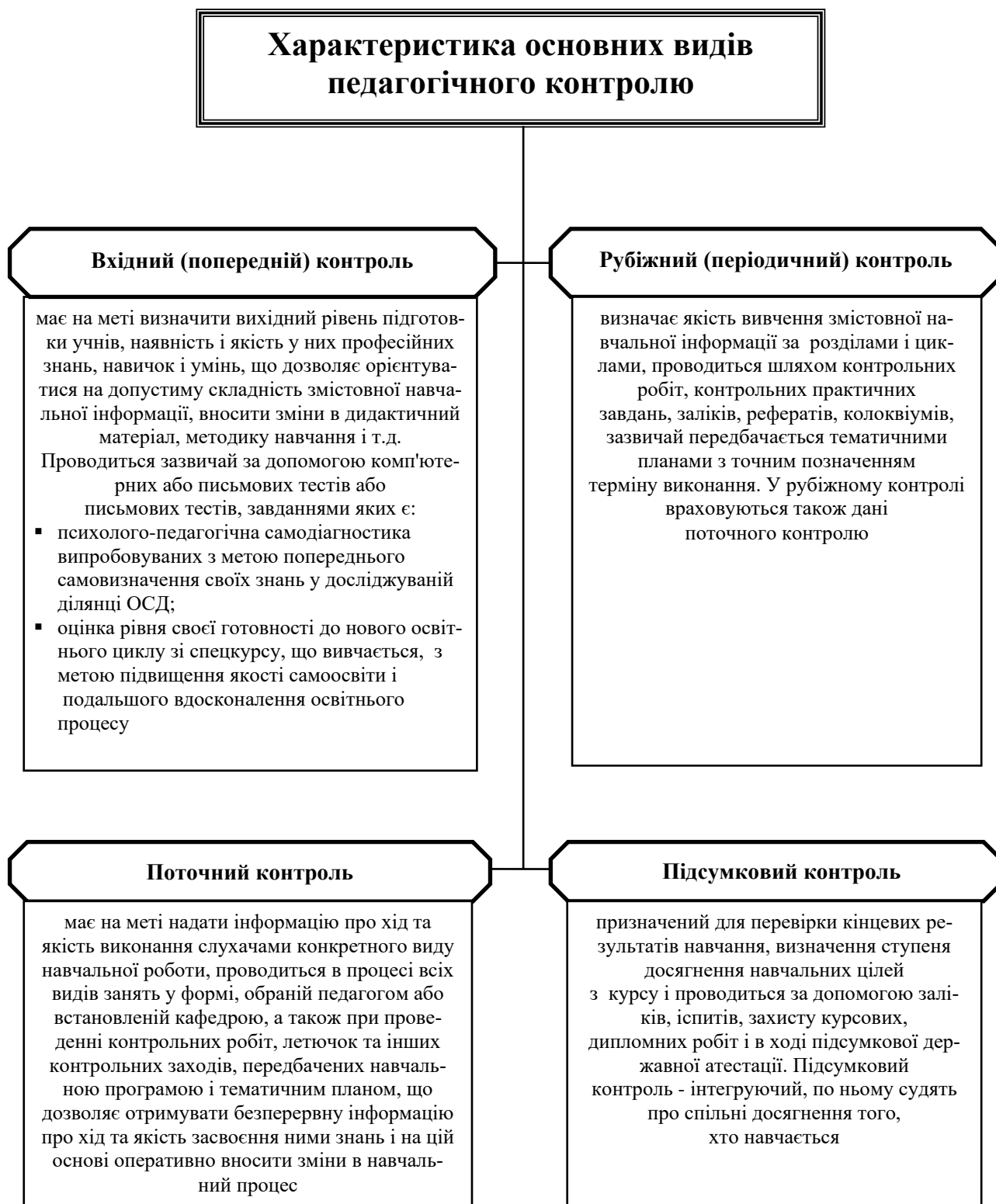

Схема 58

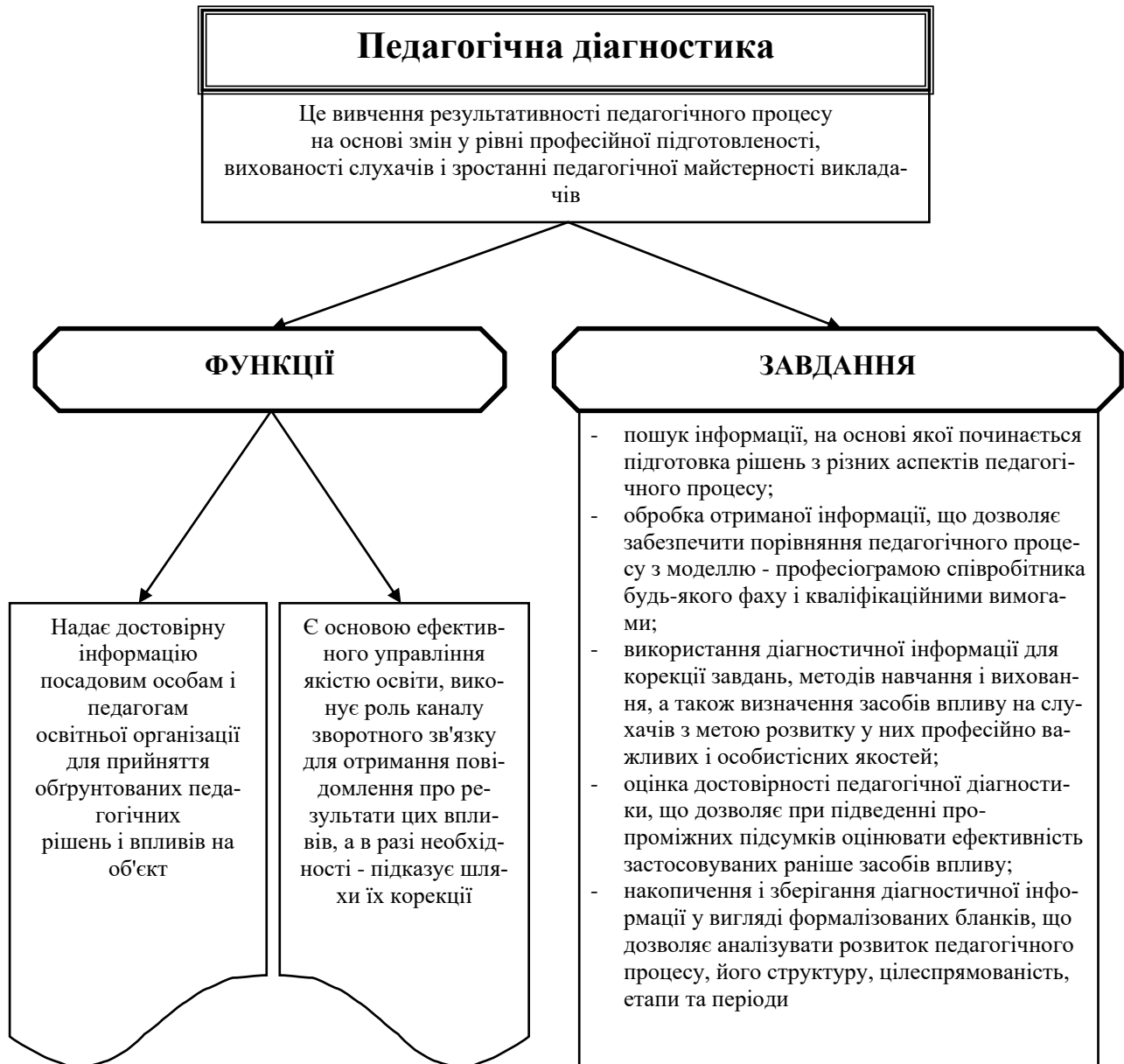

Схема 59

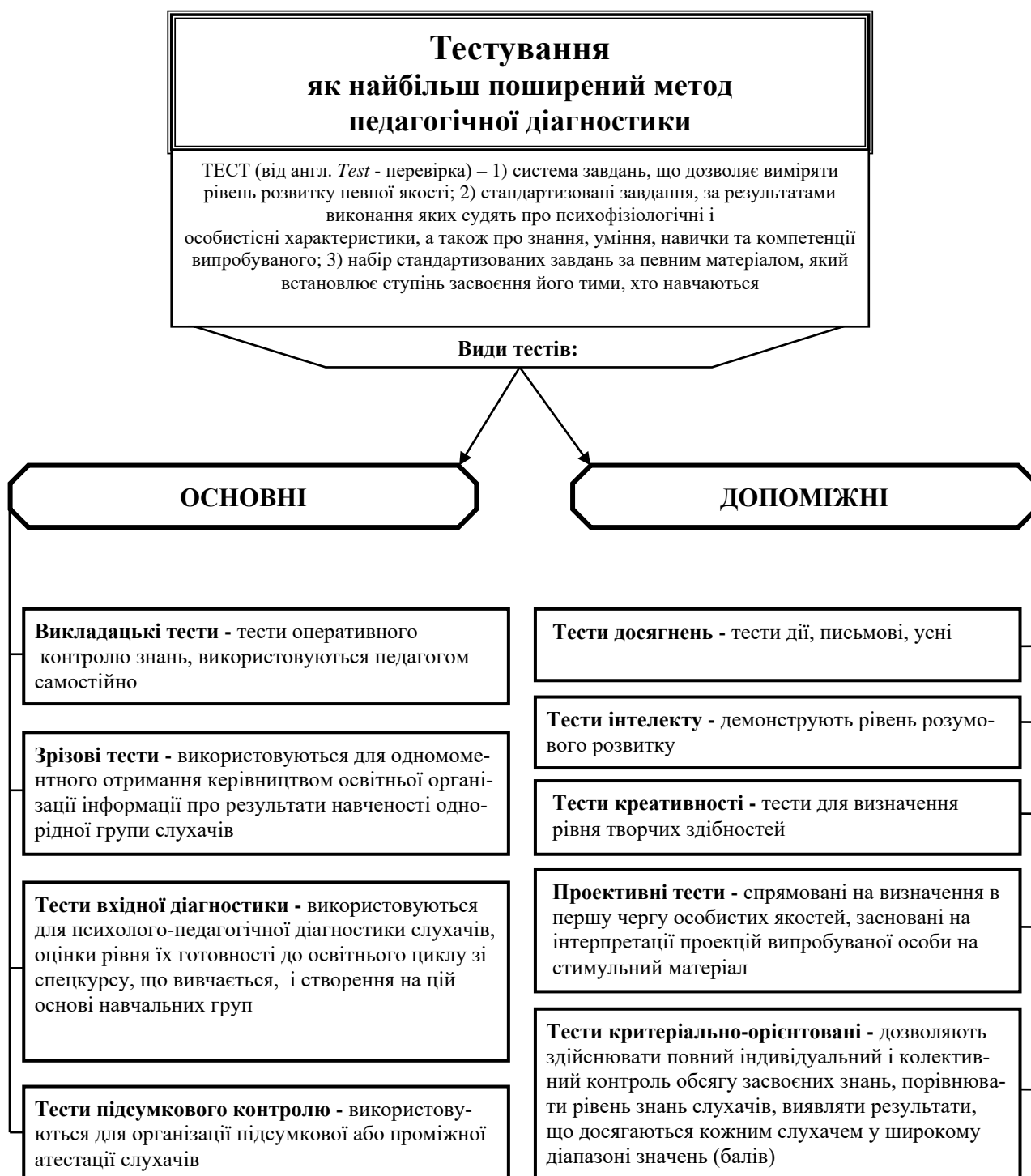

Схема 60

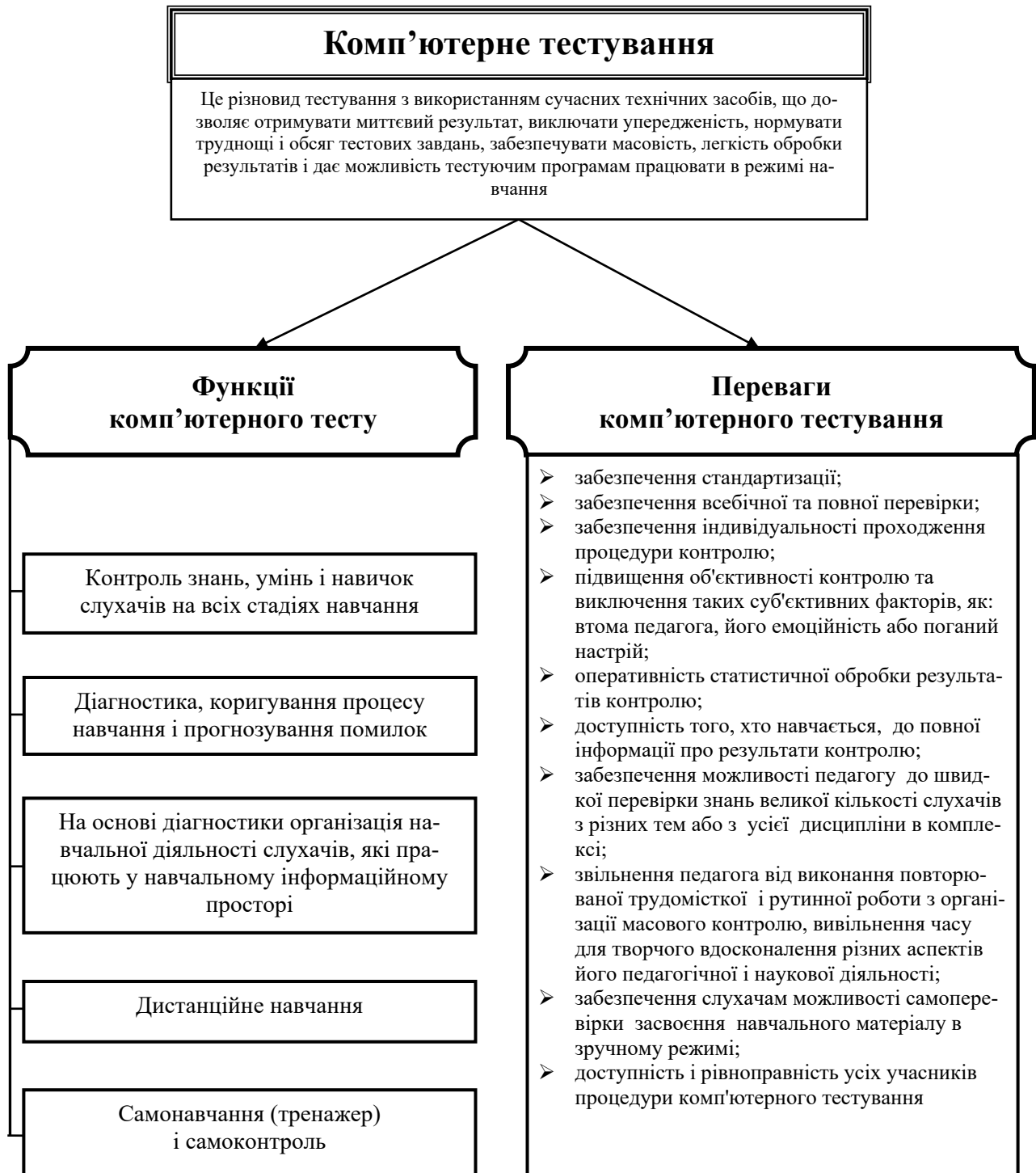

Схема 61

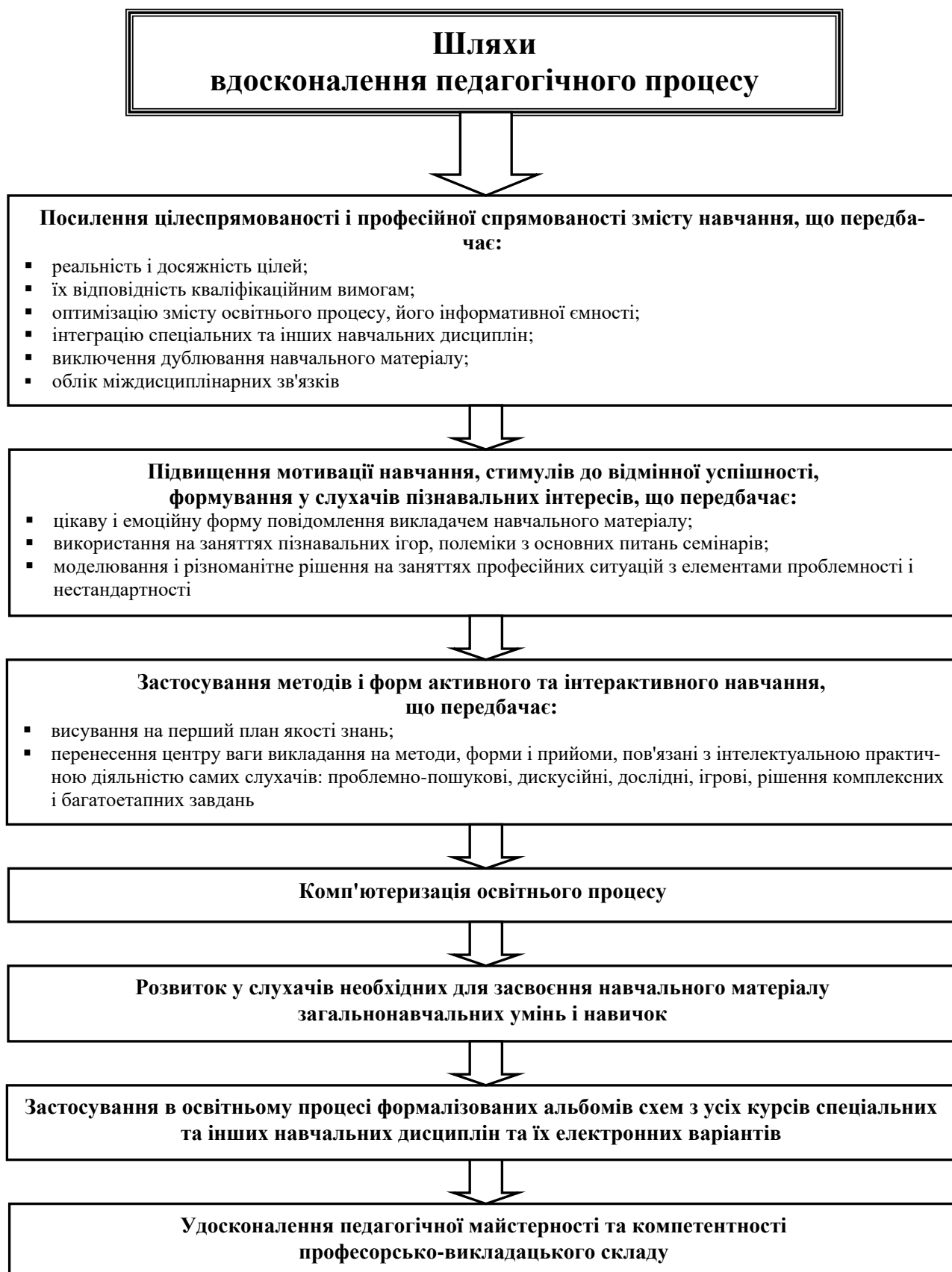

Схема 62

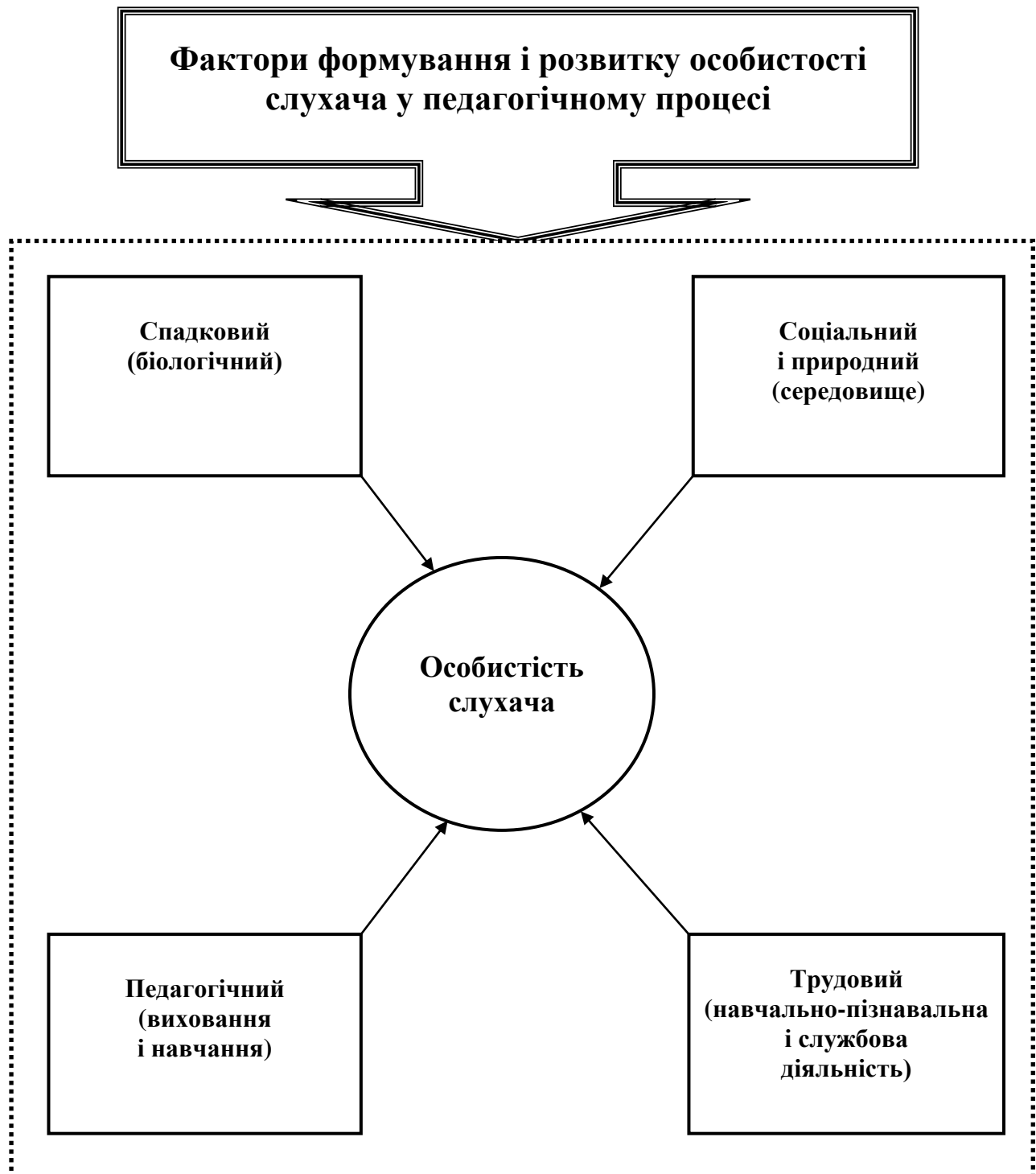

Схема 63

Схема 64

Структура особистості слухача

Індивідуально-типологічні особливості особистості слухача			
ТЕМПЕРАМЕНТ (поєднання властивостей нервової системи, від якого залежать: працездатність, адаптація до нових обставин, стійкість почуттів і настроїв).	ХАРАКТЕР (сукупність стійких індивідуальних особливостей особистості, що складається і виявляється в діяльності і спілкуванні, а також обумовлює типові для неї способи поведінки)		ЗДІБНОСТІ (сукупність індивідуально-психологічних особливостей, які дозволяють людині успішно опанувати і займатися одним або декількома видами діяльності; це те, що відрізняє одну людину від іншої)
	<i>риса</i>	<i>зміст</i>	
Особливості нервової системи, особливості потреб і інстинктів, статевої, вікової, національні та інші якості	Інтелектуальні (пізнавальні), емоційні (почуття), вольові, моральні	<i>Досвід особистості:</i> культура, знання, вміння, навички, звички; система відносин до дійсності, до людей, до справи, до себе, до речей	а) загальні – проявляються в більшості видів людської діяльності: рухові, фізичні, мовні, розумові (розвинений розум, пам'ять, працездатність, спостережливість, винахідливість, кмітливість і т.д.); б) спеціальні – проявляються в якомусь окремому виді професійної діяльності: конструктивні, організаторські, педагогічні, музичні, акторські, лінгвістичні, здібності до наукової, оперативної-службової діяльності і т.д.
Спрямованість: потреби, інтереси, погляди, переконання, соціальні установки, ціннісні орієнтації, морально-етичні принципи діяльності і поведінки, світогляд			

Схема 65

**Класифікація здібностей
слухача**

Виділяють:			
ЗАГАЛЬНІ		СПЕЦІАЛЬНІ	
ЕЛЕМЕНТАРНІ	СКЛАДНІ	ЕЛЕМЕНТАРНІ	СКЛАДНІ
Відчувати	До служби і навчання	Точний окомір	Організаторські
Сприймати	До громадської діяльності	Гострий і тонкий слух	Методичні
Запам'ятовувати	До спілкування з людьми	Висока нюхова чутливість	Математичні
Мислити	До гральної діяльності	Витончена смакова чутливість	Комунікативні
Уявляти	До навчальної і професійної діяльності	Висока дотикова чутливість	Конструктивні
Переживати	До педагогічної діяльності	Словесно-логічна або образна пам'ять	Гностичні (пізнавальні)
Керувати діями		Критичність мислення	Адміністративні
Приймати і виконувати рішення			Технічні, лінгвістичні, музичні, художні і т.п.

Схема 66

Схема 67

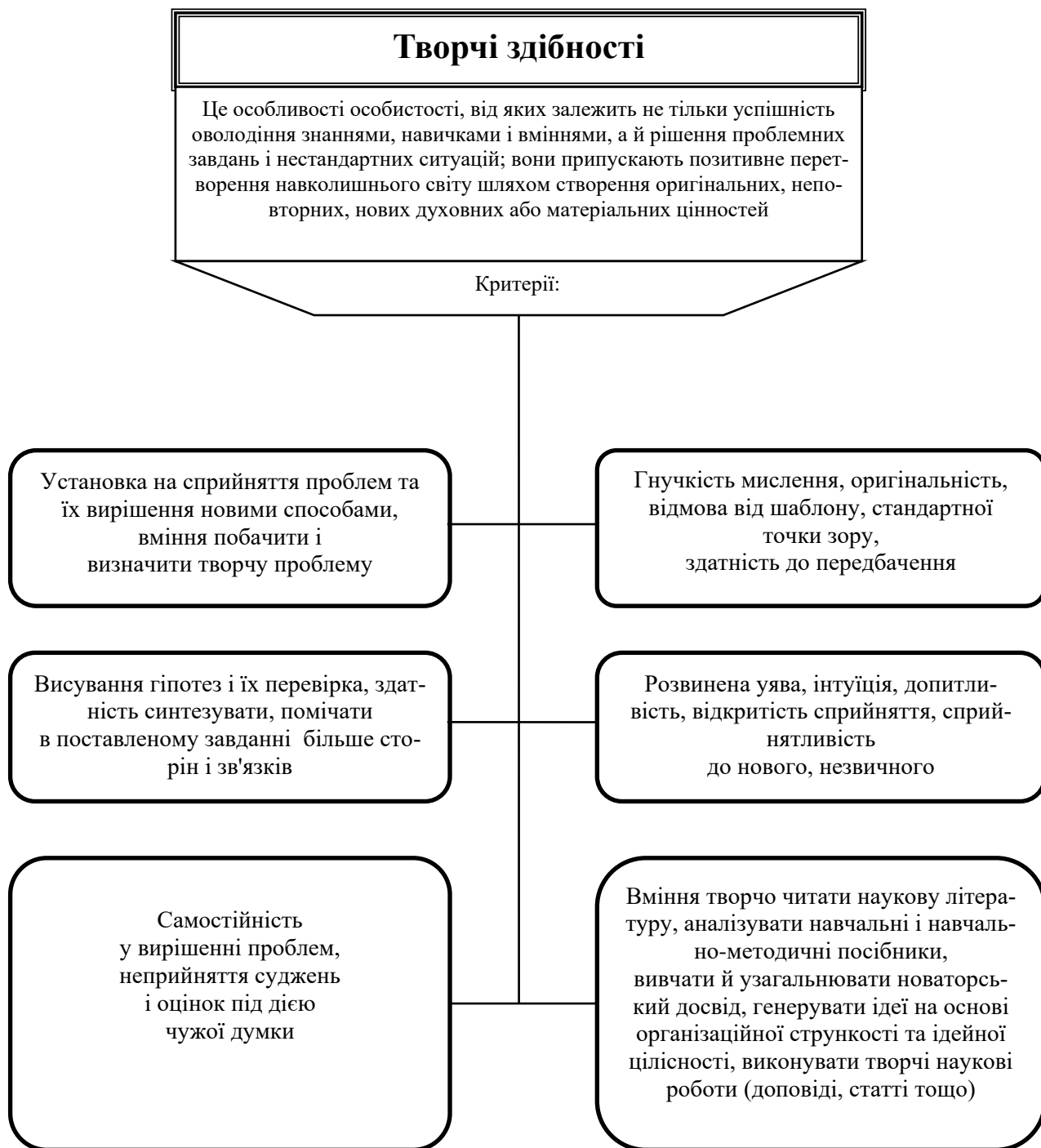

Схема 68

**Типи темпераменту
особистості слухача**

Тип темпераменту	Холерик	Сангвінік	Флегматик	Меланхолік
Типи нервової системи	Сильні			Слабкий
Основні властивості нервової системи	Нестримний	Живий	Спокійний	
Сила	Сильний	Сильний	Сильний	Слабкий
Врівноваженість	Неврівноваже- ний	Врівноважений	Врівноважений	Неврівноважений
Рухомість	Рухомий	Рухомий	Інертний	Рухомий або інертний

Схема 69

Характерні приклади реагування
різних типів темпераменту на неприємності²

² Із замальовок датського художника-карикатуриста і громадського діяча Херлуфа Бідструпа (Herluf Bidstrup; 10.09.1912 – 26.12.1988).

Схема 70

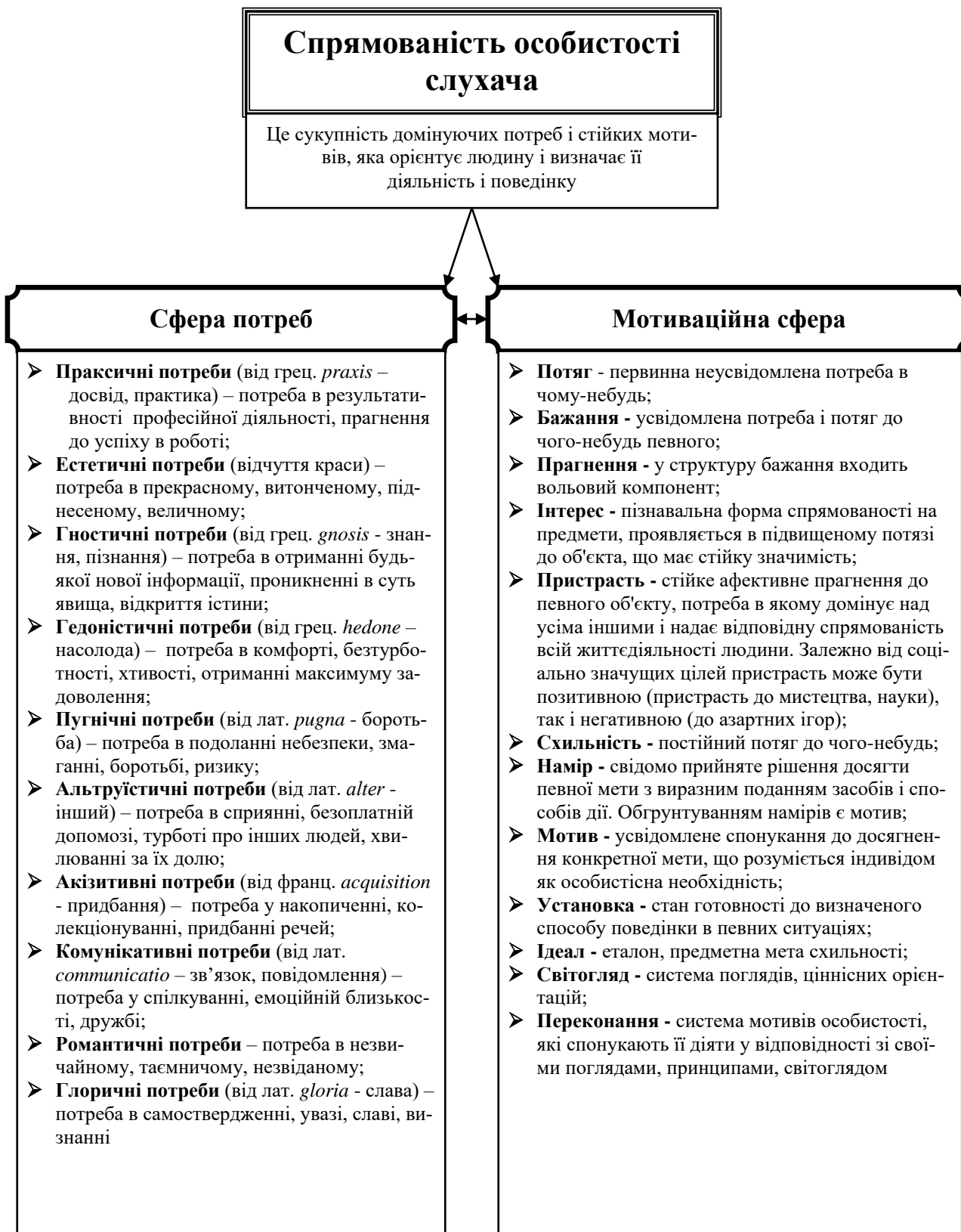

Схема 71

Схема 72

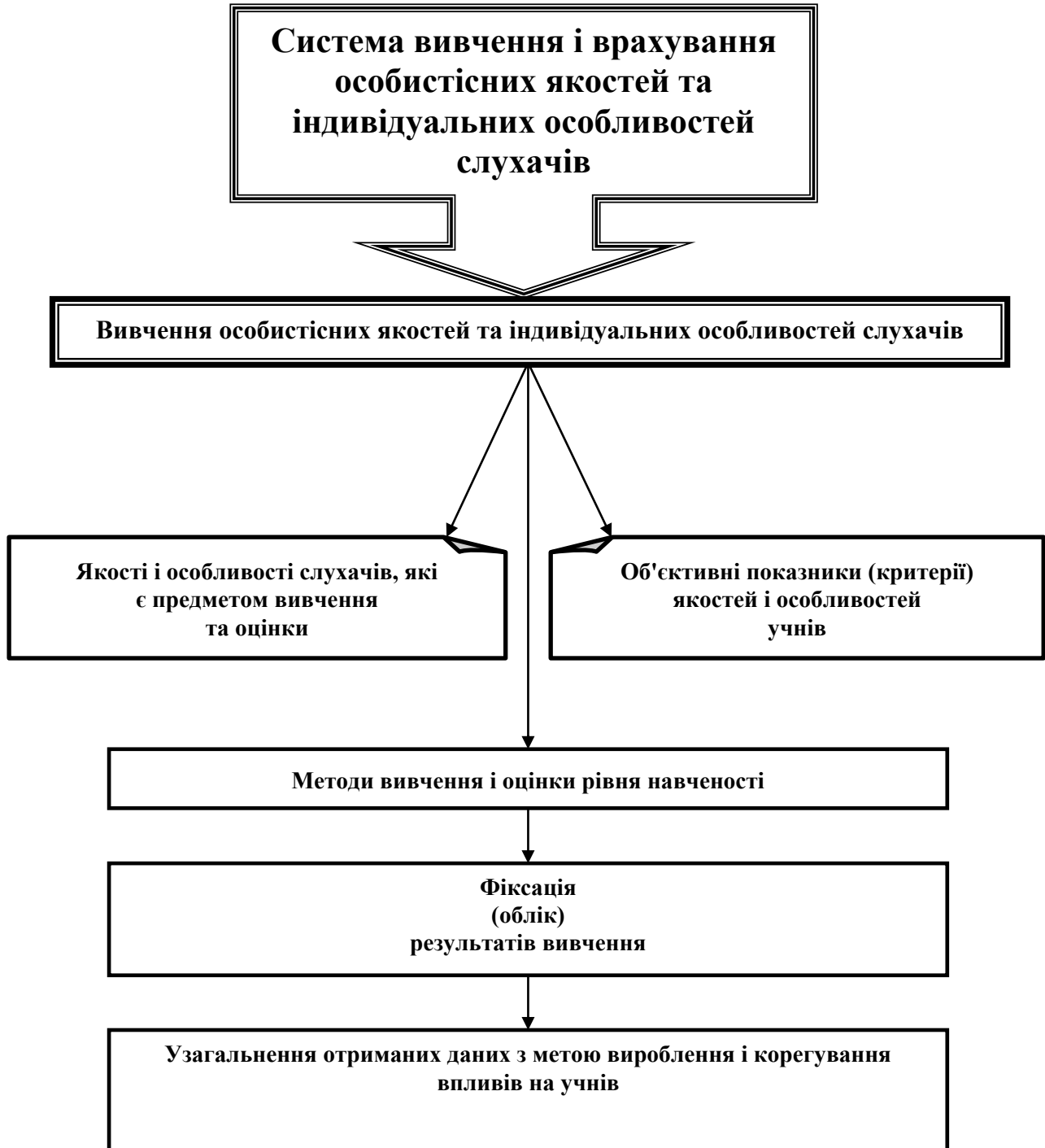

Схема 73

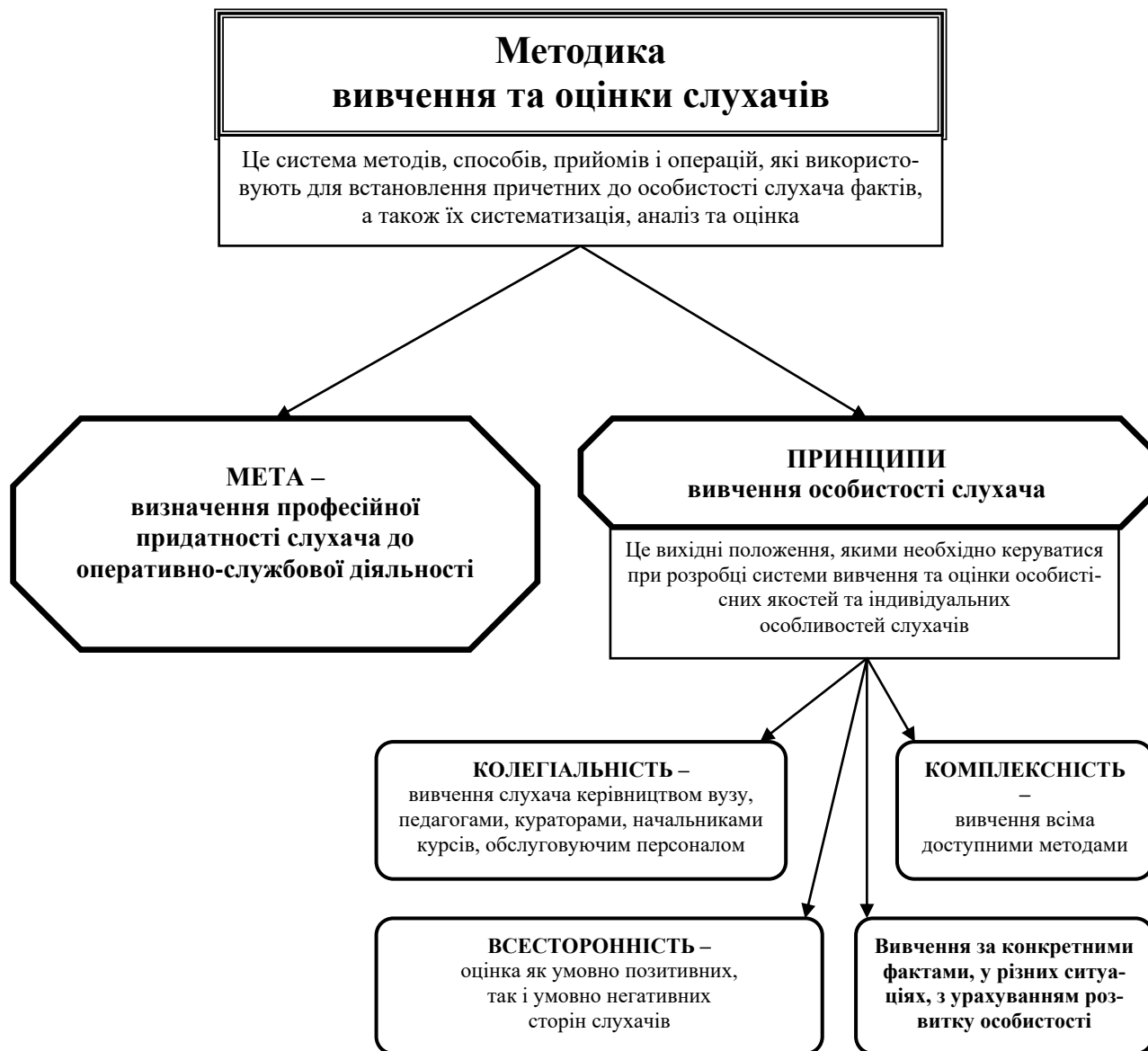

Схема 74

Схема 75

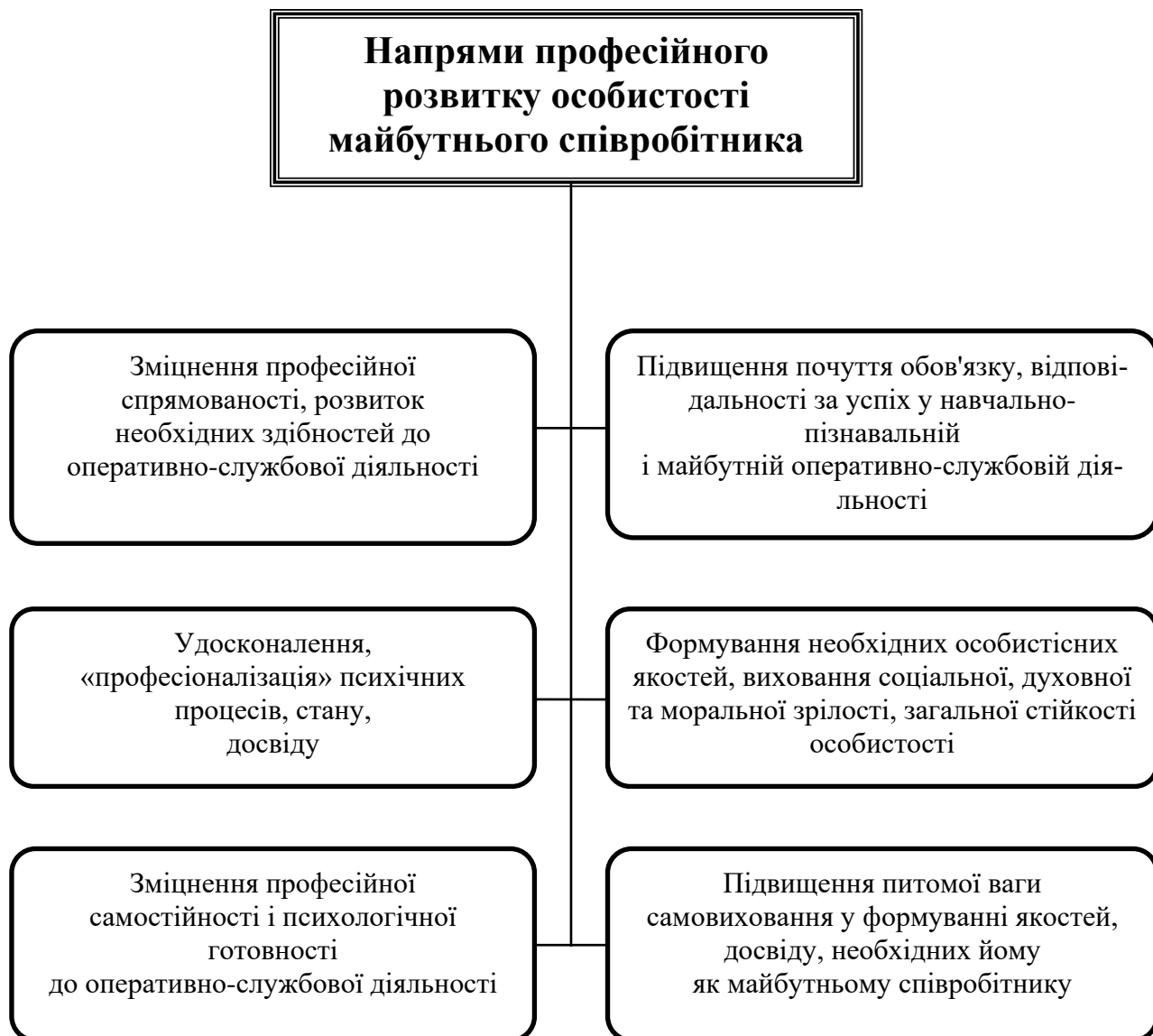

Схема 76

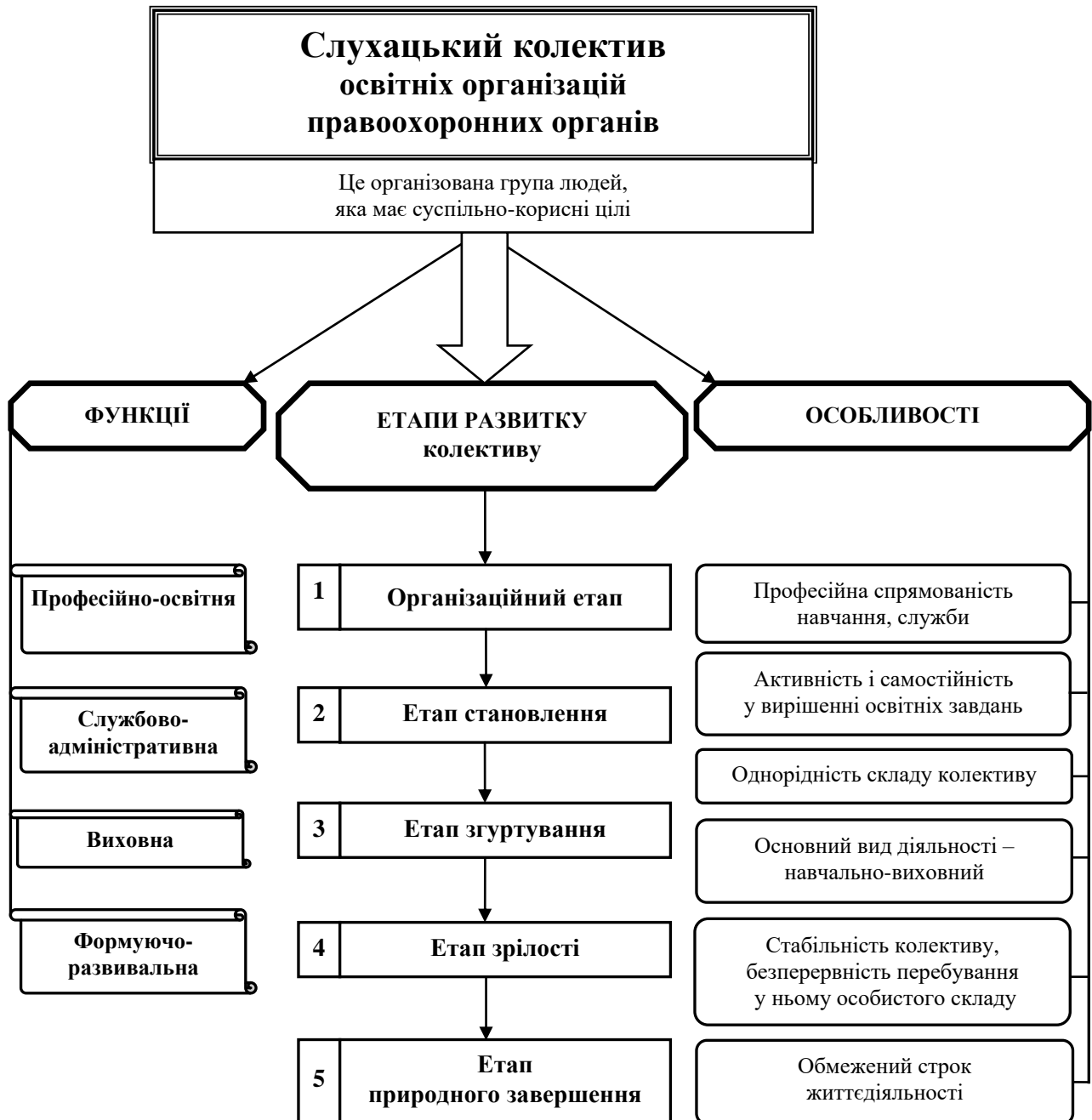

Схема 77

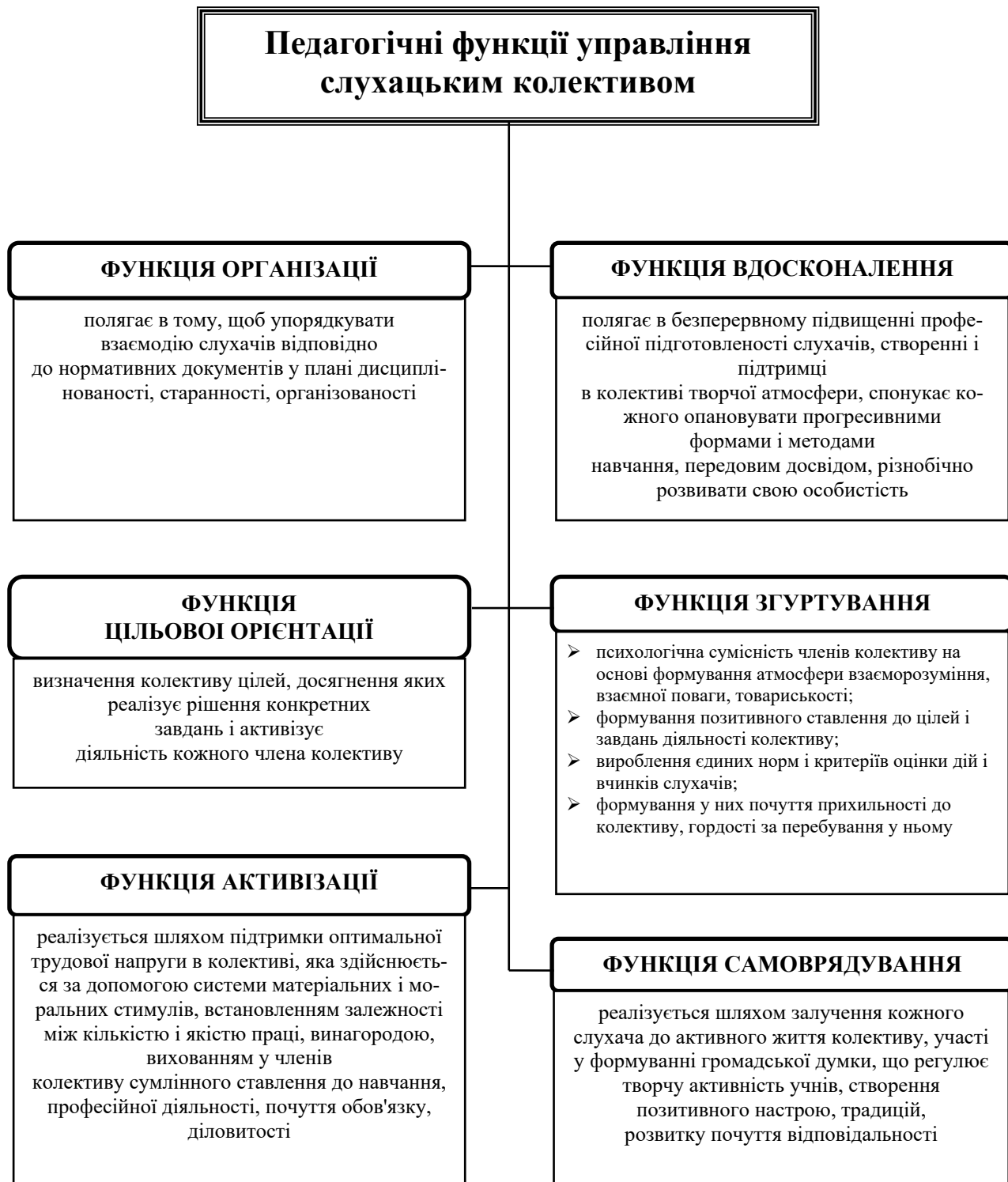

Схема 78

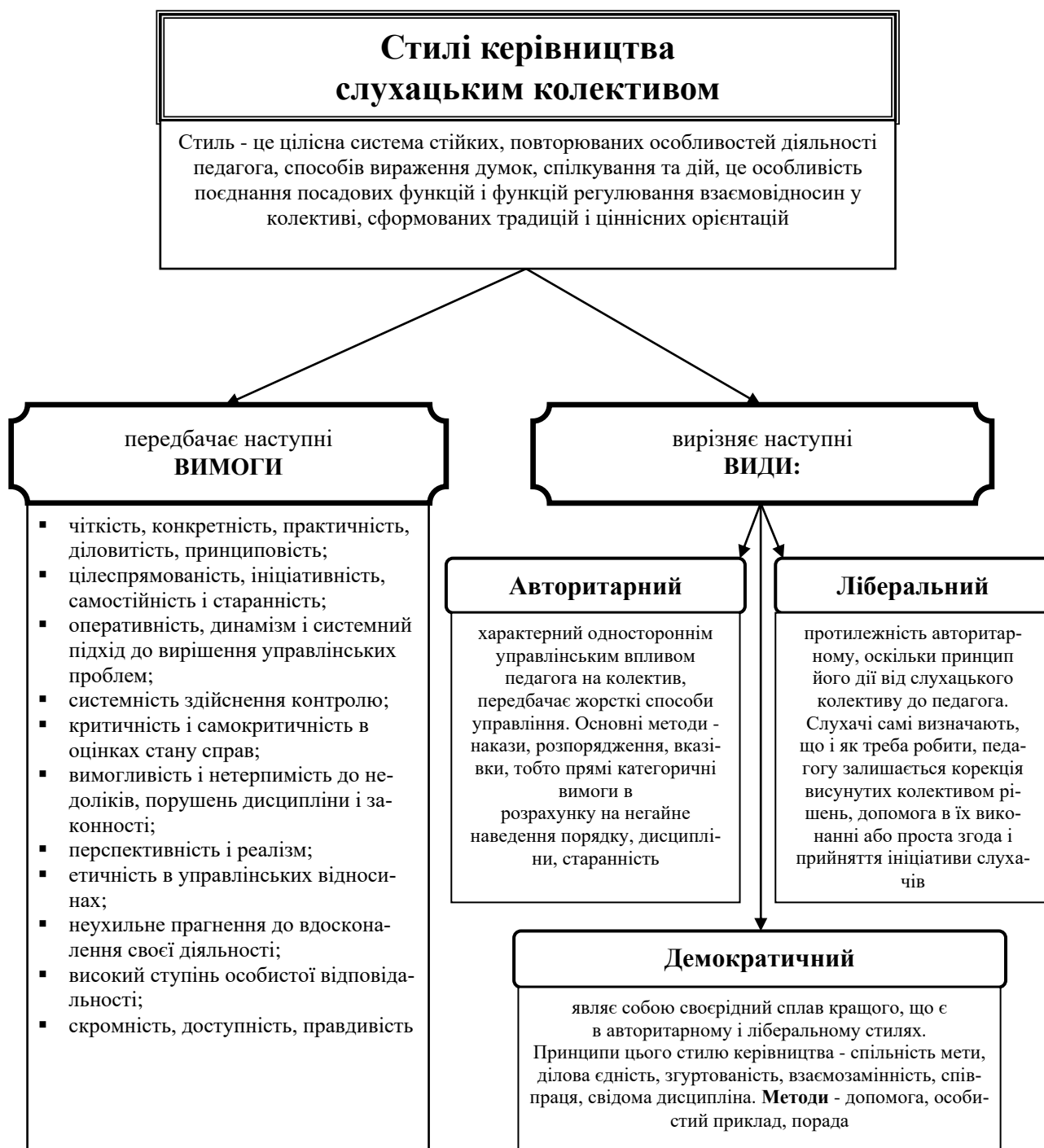

Схема 79

Схема 80

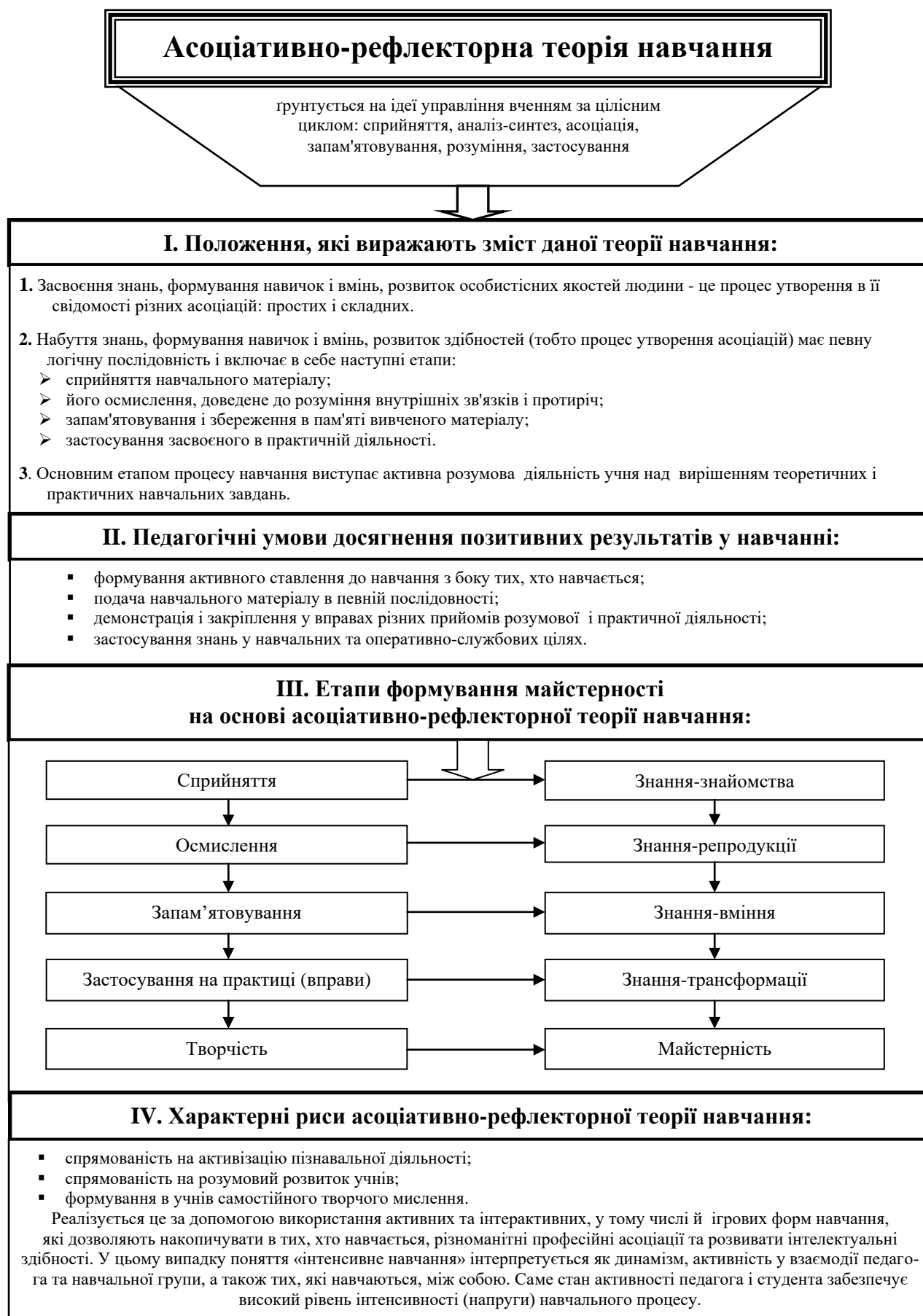

Схема 81

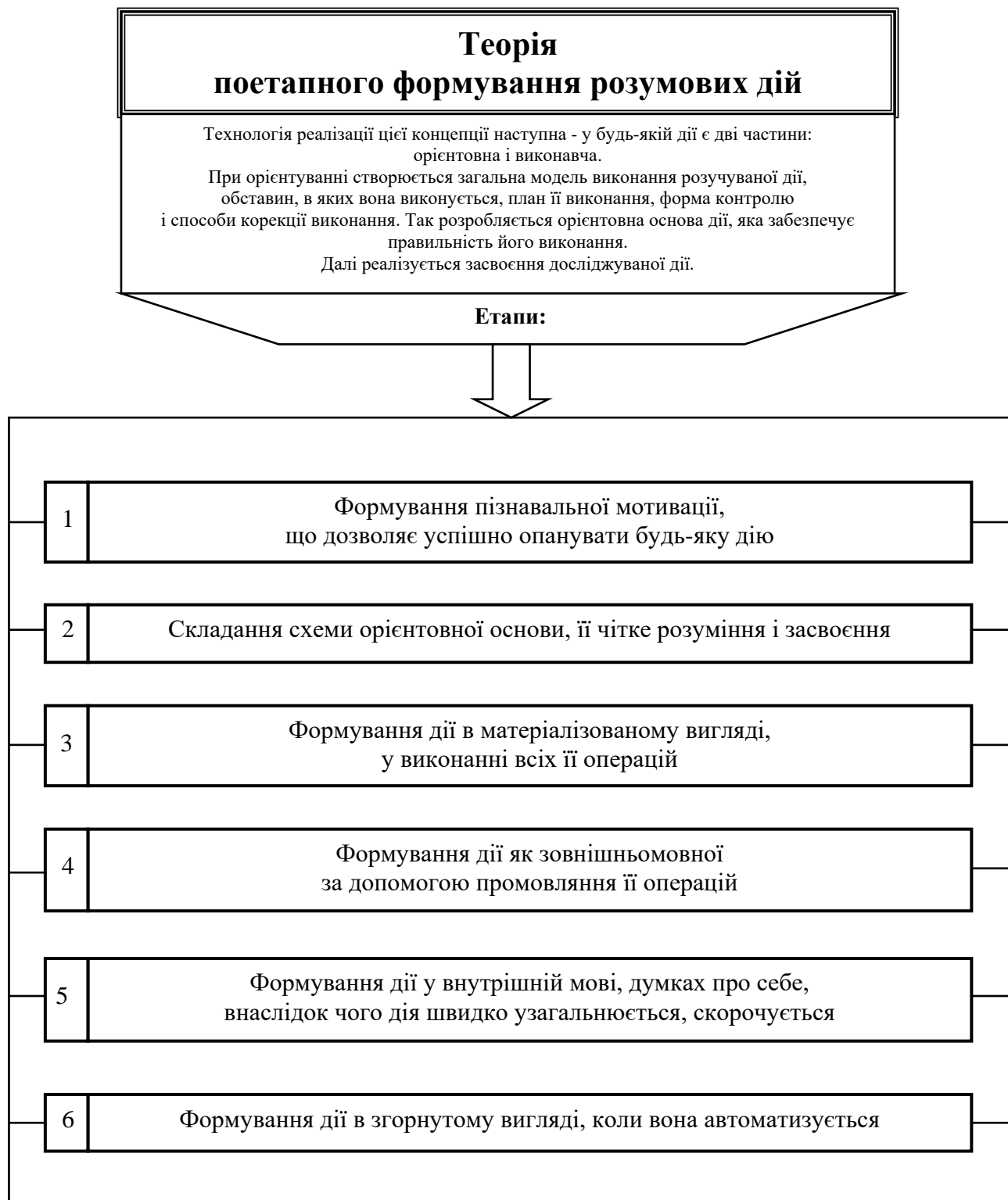

Схема 82

**Ефективність теорії
поетапного формування розумових дій**

**Педагогічні умови ефективності навчання
на основі теорії поетапного формування розумових дій**

- розробка докладної методики навчання і недопущення методичних помилок;
- формування активного ставлення учнів до навчання;
- правильність і повнота орієнтовної основи;
- чіткий, логічний і послідовний виклад навчального матеріалу;
- активізація пізнавальної діяльності учнів;
- конкретний опис кінцевого результату дії і його характеристик, точне визначення порядку виконання всіх операцій, що входять у дію, економить час і дозволяє алгоритмізувати розумову діяльність;
- вибір завдань і вправ, що забезпечують формування потрібної дії;
- демонстрація різних прийомів розумових дій і їх закріплення за допомогою вправ;
- суворий контроль викладачів за діями тих, хто навчається, і утримання їх від слідування шляхом «спроб і помилок»

Сильні сторони теорії поетапного формування розумових дій

- можливість засвоєння учнями значного обсягу теоретичних знань, які повинні стати підставами для вирішення практичних завдань;
- досягнення високої автоматизації виконуваних дій у зв'язку з їх алгоритмізацією;
- скорочення часу формування навичок і умінь за рахунок демонстрації зразкового виконання дій, які розучуються;
забезпечення доступного контролю якості виконання як дії в цілому, так і її окремих операцій;
- можливість оперативної корекції методик навчання з метою їх оптимізації;
організація самоконтролю з боку того, хто навчається, за проходженням кожного етапу професійної дії;
- чітке орієнтування у виконанні тієї чи іншої дії

Слабкі сторони теорії поетапного формування розумових дій

- складність розробки методичного забезпечення (докладні орієнтування із зазначенням суворі послідовності операцій, які виконуються);
- труднощі, а часом і неможливість створення орієнтовної основи для професійних творчих дій;
- формування у тих, хто навчається, стереотипних розумових і моторних дій на шкоду розвитку їх творчого потенціалу;
- підготовлений у рамках даної концепції фахівець багато знає, але мало вміє

Схема 83

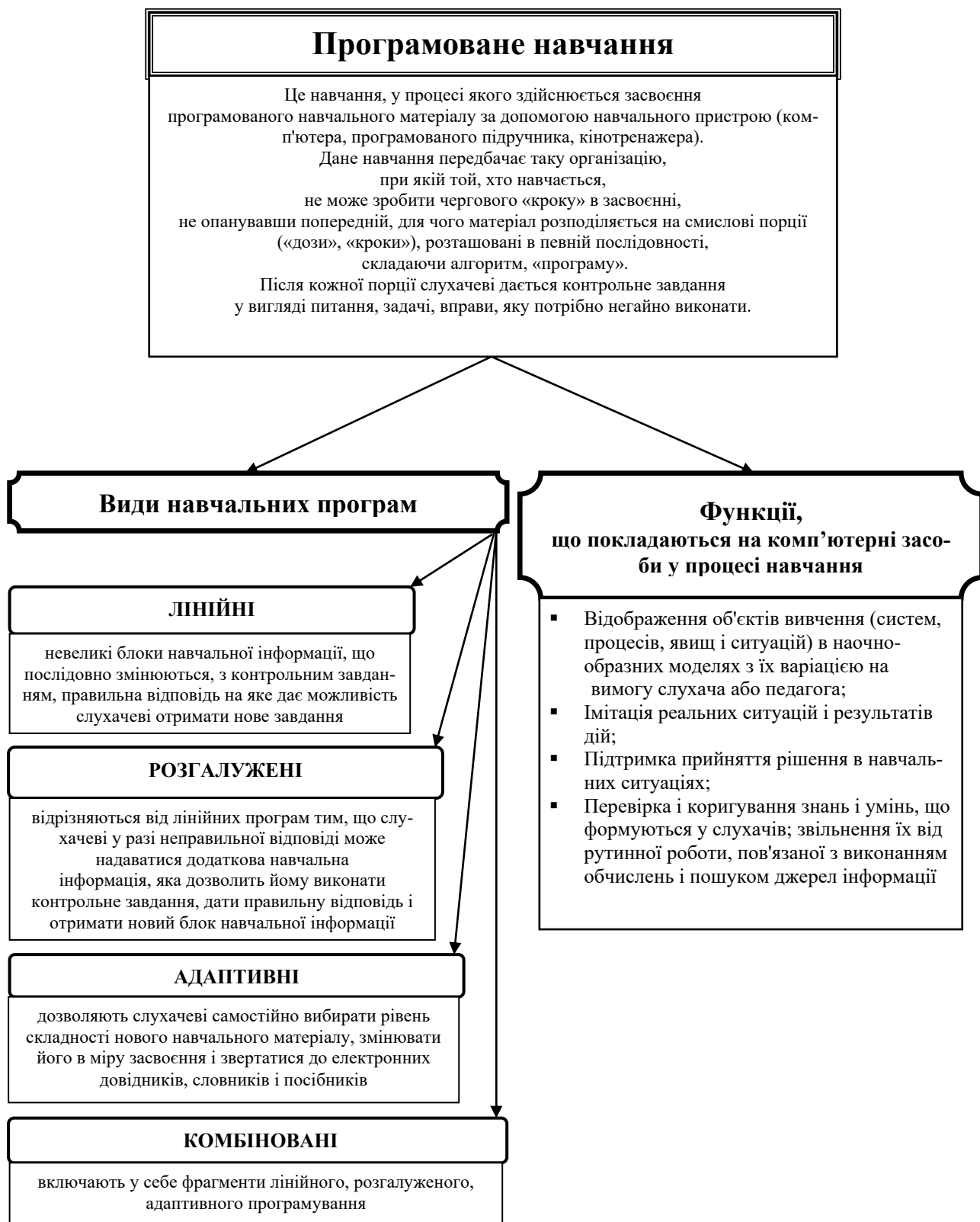

Схема 84

**Зміст і ефективність
програмованого навчання**

Основні елементи програмованого навчання

- Спеціальна програма навчального матеріалу;
- Логічно і психологічно обґрунтована, жорстка послідовність діяльності педагога і слухачів

Сильні сторони програмованого навчання

- Індивідуалізація навчання;
- Поєднання індивідуальних і колективних форм діяльності учнів;
- Значна самостійність і активність учнів;
- Наявність продуктивного зворотного зв'язку між педагогом і слухачами

Слабкі сторони програмованого навчання

- Програмоване навчання ефективне лише в тому випадку, коли досліджуваний матеріал піддається формалізації;
- При програмованому навчанні немає колективної роботи слухачів, роль педагога знижена

Схема 85

³ *Модуль* – частина освітньої програми або навчальної дисципліни, що має певну логічну завершеність по відношенню до встановлених цілей і результатів професійної підготовки, що включає цілі, логічно завершену одиницю навчального матеріалу, методичне керівництво до його освоєння і систему контролю. Одночасно це основний засіб модульного навчання, яке є закінченим блоком інформації, а також включає в себе цільову програму дій і методичне керівництво, що забезпечує досягнення поставлених дидактичних цілей.

Модуль індивідуалізований за змістом, методами навчання, рівнем самостійності, темпом навчально-пізнавальної діяльності тих, хто навчається. У ньому все вимірюється, все оцінюється: завдання, навчальна робота, відвідування занять, стартовий, проміжний і підсумковий рівень тих, хто навчається; чітко визначені цілі навчання, завдання і рівні вивчення, названі навички та вміння. Кожен модуль дає абсолютно певну самостійну порцію знань, формує необхідні вміння, після чого слухачі отримують рекомендації педагога до їх подальшої роботи.

Схема 86

**Особливості та ефективність
модульного навчання**

Особливості модульного навчання

- відмінною рисою модульного навчання є активна участь тих, хто навчається, у навчальному процесі;
- модульне навчання істотно змінює форми спілкування педагога і слухача, які набувають суб'єкт-суб'єктну основу і стають паритетними;
- зміст модульного навчання видається в логічно закінчених і самостійних інформаційних блоках відповідно до поставленої дидактичної мети, яка передбачає обсяг досліджуваного матеріалу, рівень його засвоєння, інформацію, де слухач може знайти необхідний навчальний матеріал, і рекомендації, як його раціонально використовувати;
- під час навчання слухач самостійно або за допомогою методичних консультацій педагога домагається конкретних цілей навчально-пізнавальної діяльності, використовуючи цілепокладання, самопланування, самоорганізацію, самоконтроль і самооцінку. Це дозволяє йому усвідомити себе в діяльності, визначити рівень своїх знань і вмінь, побачити недоліки;
- наявність робочої програми, конспектів лекцій, електронного підручника дозволяє педагогу індивідуалізувати модульне навчання, працювати з кожним слухачем цілеспрямовано, керувати його навчально-пізнавальною діяльністю, надавати йому допомогу;
- засвоєння знань, умінь і навичок у модульному навчанні будується через систему дій. Контролюючий блок дозволяє визначити результати засвоєння навчального матеріалу. Контрольні питання і завдання співвідносяться з поставленою метою. Оцінка засвоєння виставляється не за п'ятибальною або будь-якою іншою шкалою, а за принципом «так - ні», «прийнято - не прийнято», оскільки слухач або в стані реалізувати навик відповідно до вимог, або ні. Як результат, у слухачів зникає невпевненість і страх оцінки, що дозволяє успішно розвивати організаційні та комунікативні здібності;
- концептуальною основою модульного навчання виступає системний підхід, який базується на принципах цілісності, структурності, ієрархічності, інваріантності, взаємодії системи з середовищем, а також особистісно-діяльнісний підхід, який визначає практичне застосування знань, досвід їх прояву в різноманітних стандартних і нестандартних ситуаціях і пов'язаний з творчою активністю особистості, перетворює ставлення до себе, до людей, до дійсності, що проявляється в усвідомленні майбутнім фахівцем значущості професійного саморозвитку та особистісного самовдосконалення, оцінці своїх можливостей і перспектив, прояві емоційних і вольових якостей.

Педагогічні умови ефективності модульного навчання

- навчальний матеріал повинен бути сконструйований таким чином, щоб він у вигляді освітнього модуля цілком забезпечував досягнення кожним слухачем поставлених перед ним дидактичних цілей;
- навчальний матеріал, що охоплюється модулем, повинен бути закінченим блоком, щоб існувала можливість конструювання єдиного змісту навчання з окремих освітніх модулів, який відповідатиме комплексній дидактичній меті;
- педагог відповідно до модульної освітньої програми і дидактичного матеріалу повинен інтегрувати різні види, форми, методи і технології навчання, що підлягають досягненню наміченої мети;
- гнучка побудова змісту навчання, інтеграція різних його видів і форм, комфортний темп роботи слухачів - запорука продуктивності модульного навчання.

Схема 87

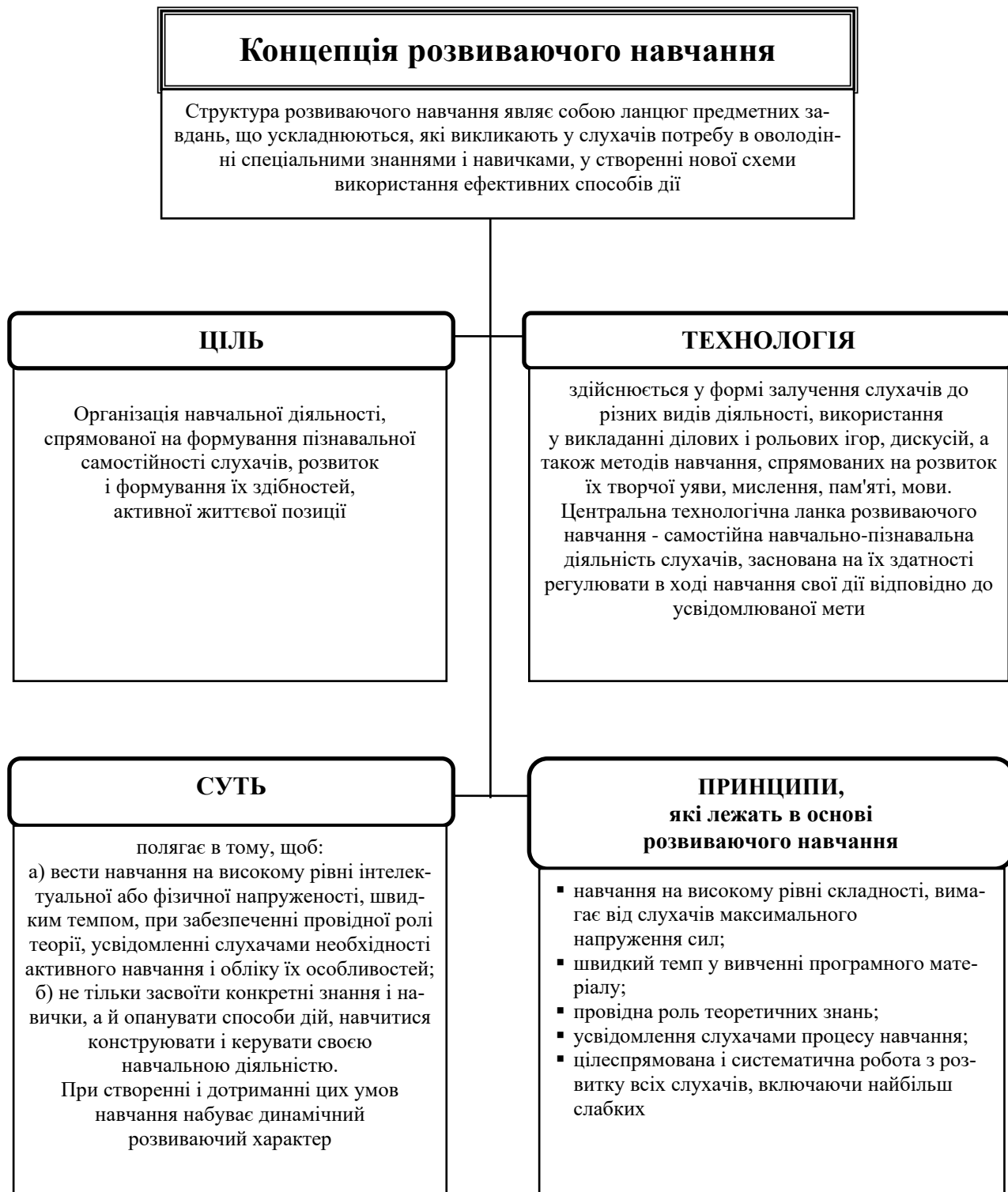

Схема 88

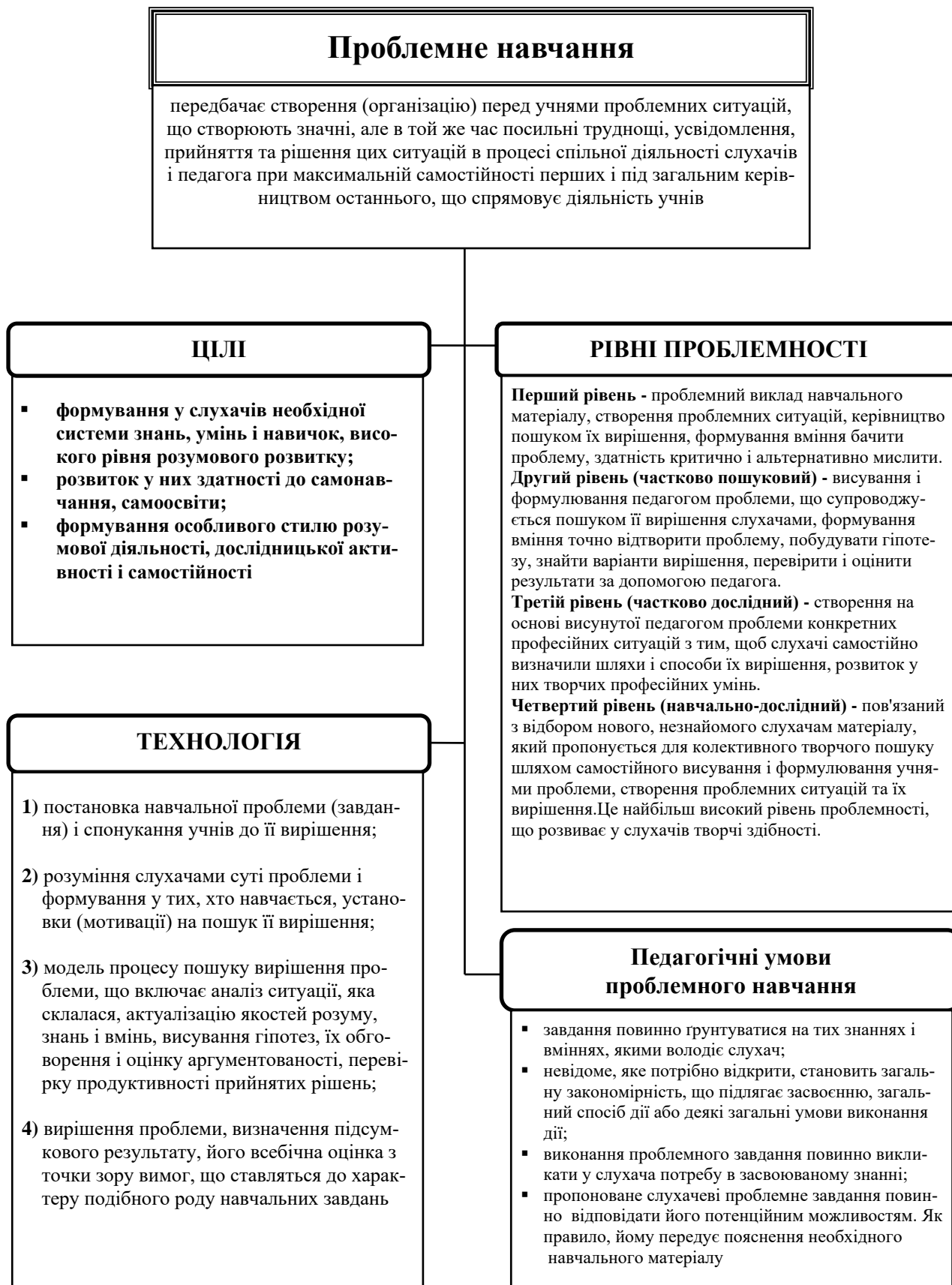

Схема 89

Основні поняття проблемного навчання

Проблема – це:

- а) завдання, що не має стандартного рішення;
- б) складне теоретичне або практичне питання, що вимагає вивчення, вирішення;
- в) складна теоретична або практична задача, способи вирішення якої невідомі або відомі не повністю;
- г) пошукове завдання, спрямоване на пошук знань, яких не вистачає для його вирішення, способів мислення і діяльності;
- д) складне теоретичне або практичне питання, яке слід розв'язати і яке виражає протиріччя між наявними в учнів знаннями і новими фактами, явищами, для пояснення яких колишніх знань недостатньо

Проблема дослідження - суперечлива ситуація, що вимагає вирішення.

Проблемне питання - питання, на яке у слухача немає заздалегідь готової відповіді та яке спонукає учня до пізнавальної дії, вимагає роздуму, дослідження. На проблемне питання відповідь слухач шукає самостійно.

Проблемна задача - форма організації навчального матеріалу з наперед заданими умовами і невідомими даними, яка вимагає особливих умов свого виконання: часу, додаткової інформації, умінь і ін. Рішення проблемного завдання вимагає від слухача активної розумової діяльності, аналізу фактів і причинно-наслідкових зв'язків.

Проблемні завдання виконують потрійну функцію:

- вони є початковою ланкою процесу засвоєння учнями нових знань;
- забезпечують успішні умови засвоєння навчального матеріалу;
- є основним засобом контролю для виявлення рівня результатів навчання.

Проблемне завдання - вказівка, спрямована на отримання необхідного результату, яка дається слухачам для самостійної пошуково-пізнавальної діяльності. Проблемні завдання виконуються в формах пошуку, вигадливості, винахідництва, експерименту, моделювання та ін.

Проблемний аналіз - вид аналізу теоретичного або емпіричного матеріалу з позицій внеску у вирішення будь-якої проблеми або позиції суперечливості, неочевидності авторських доказів і висновків.

Проблемна ситуація - стан інтелектуальної важкості, який виникає в тих, хто навчається, у результаті усвідомлення недостатності і суперечливості придбаних знань для вирішення професійних завдань або здійснення необхідних операцій.

Схема 90

Схема 91

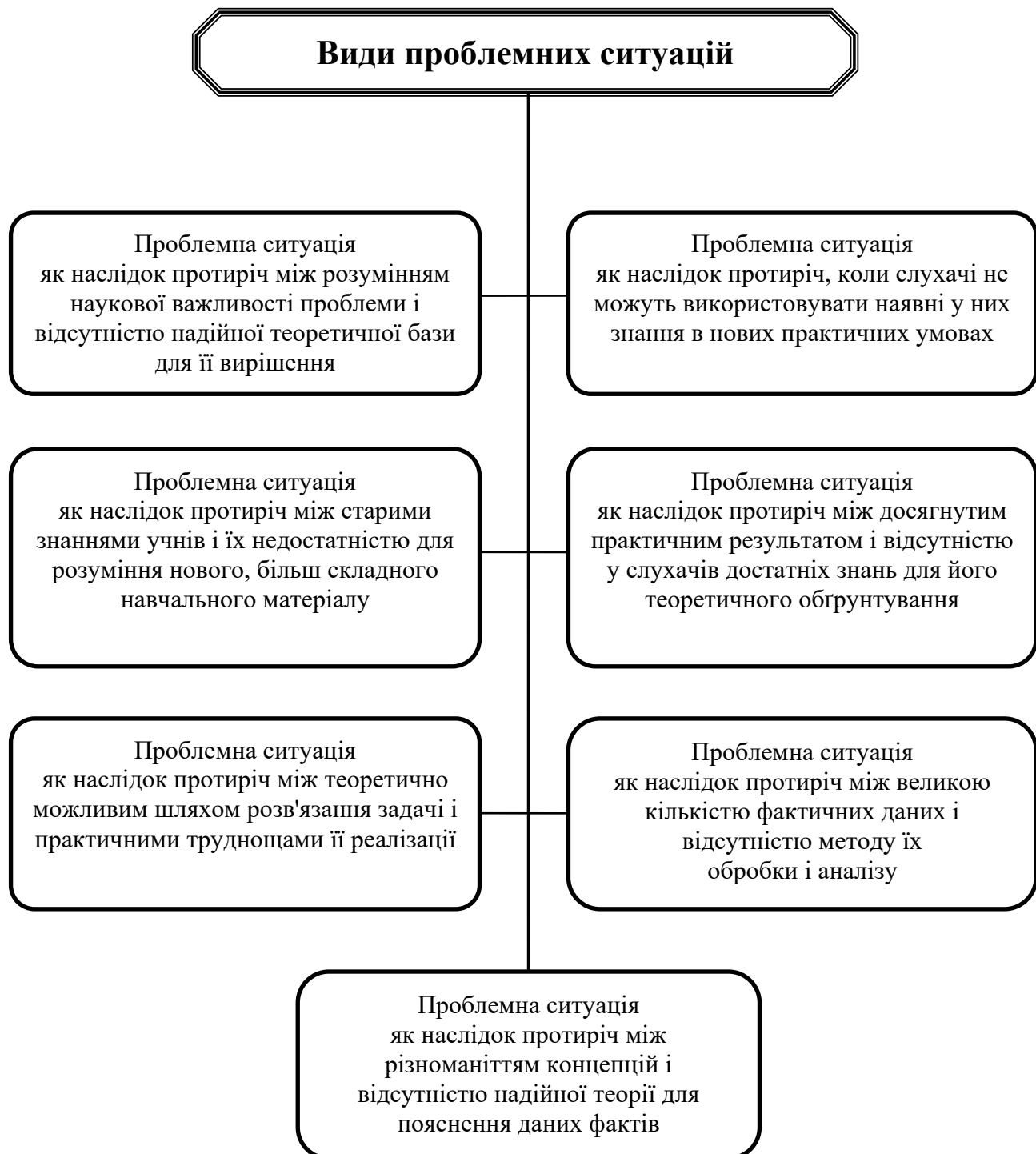

Схема 92

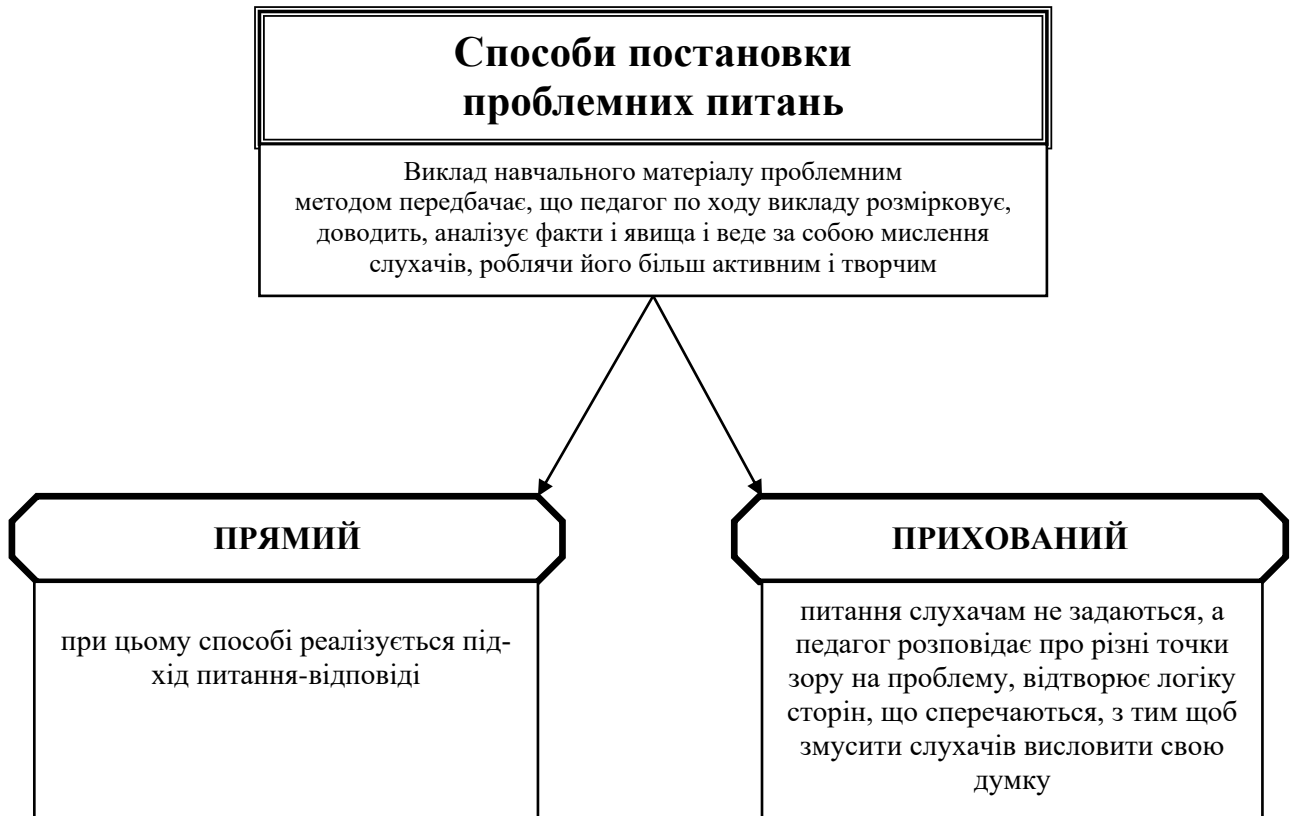

Схема 93

Схема 94

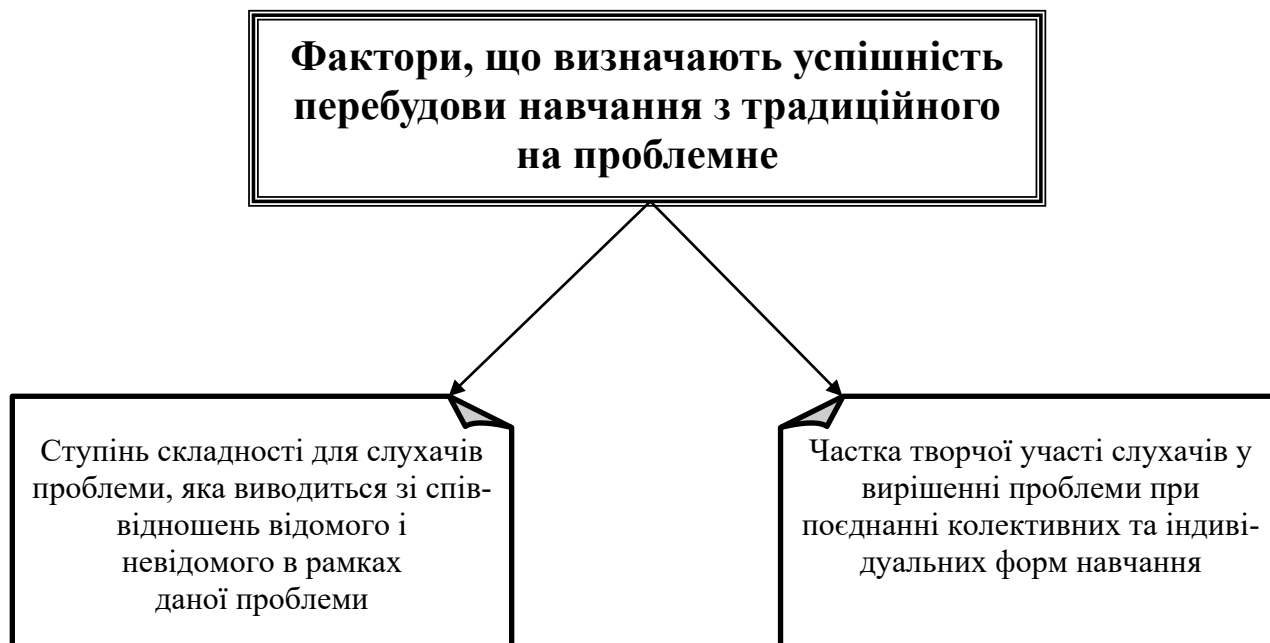

Схема 95

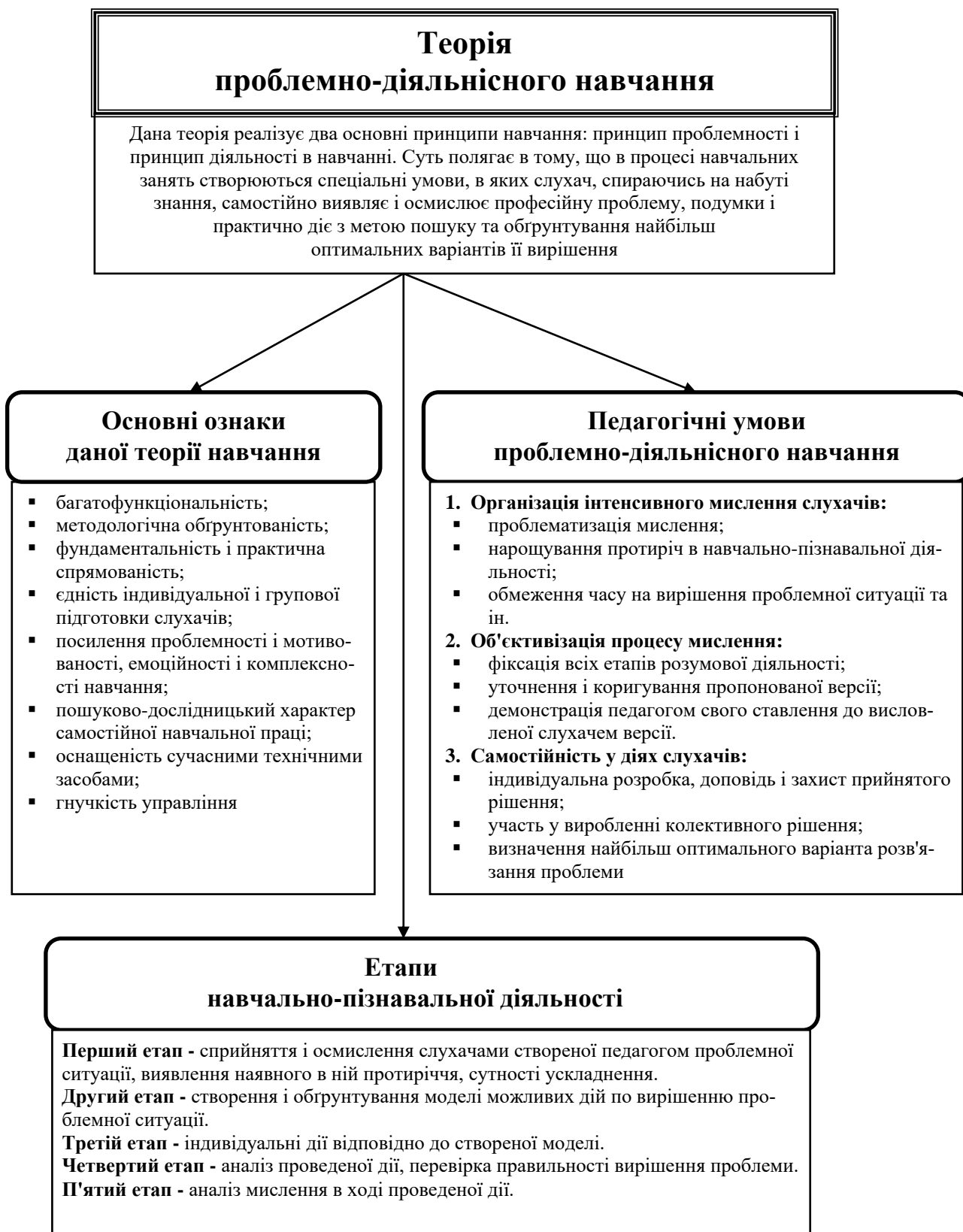

Схема 96

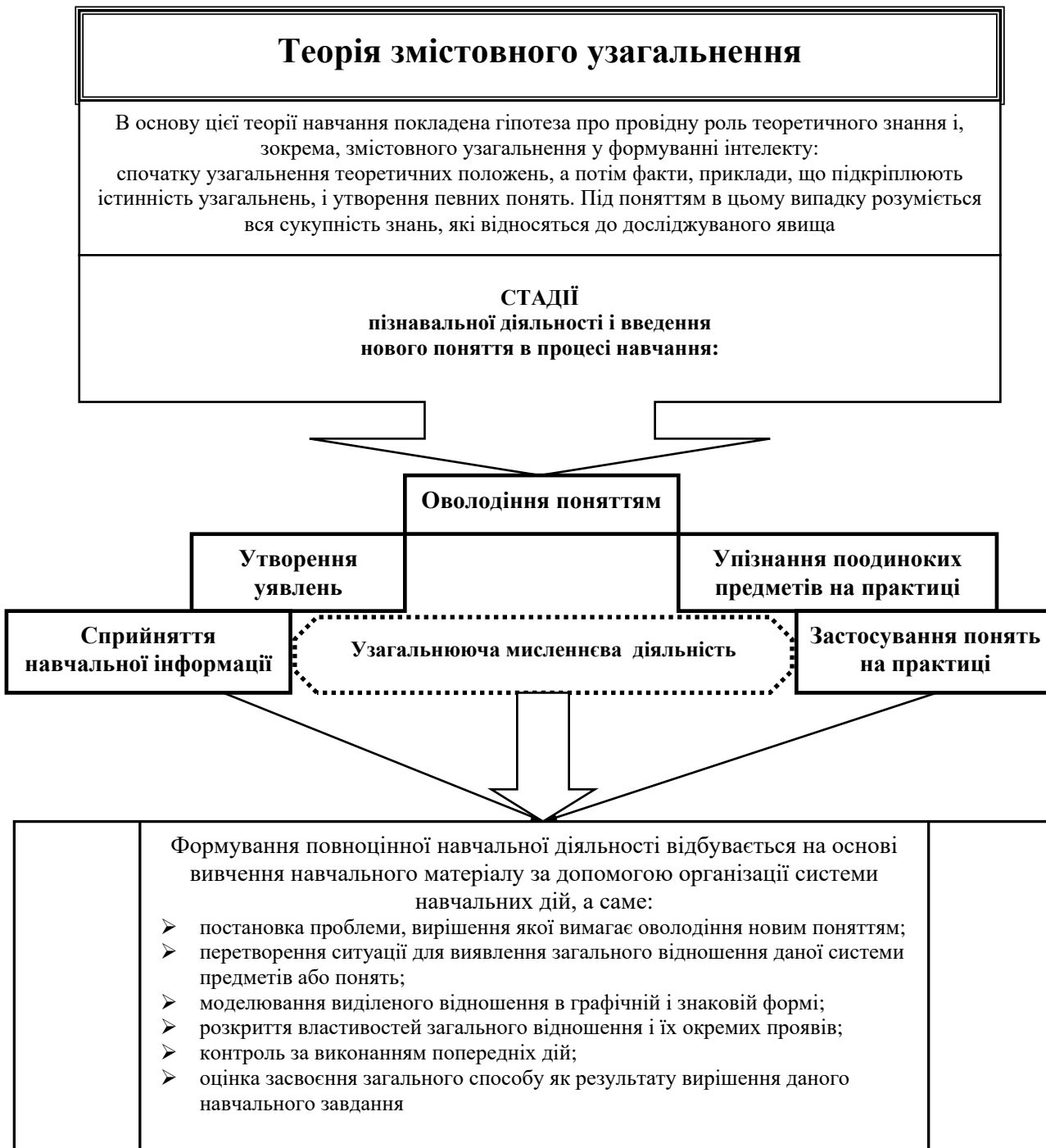

Схема 97

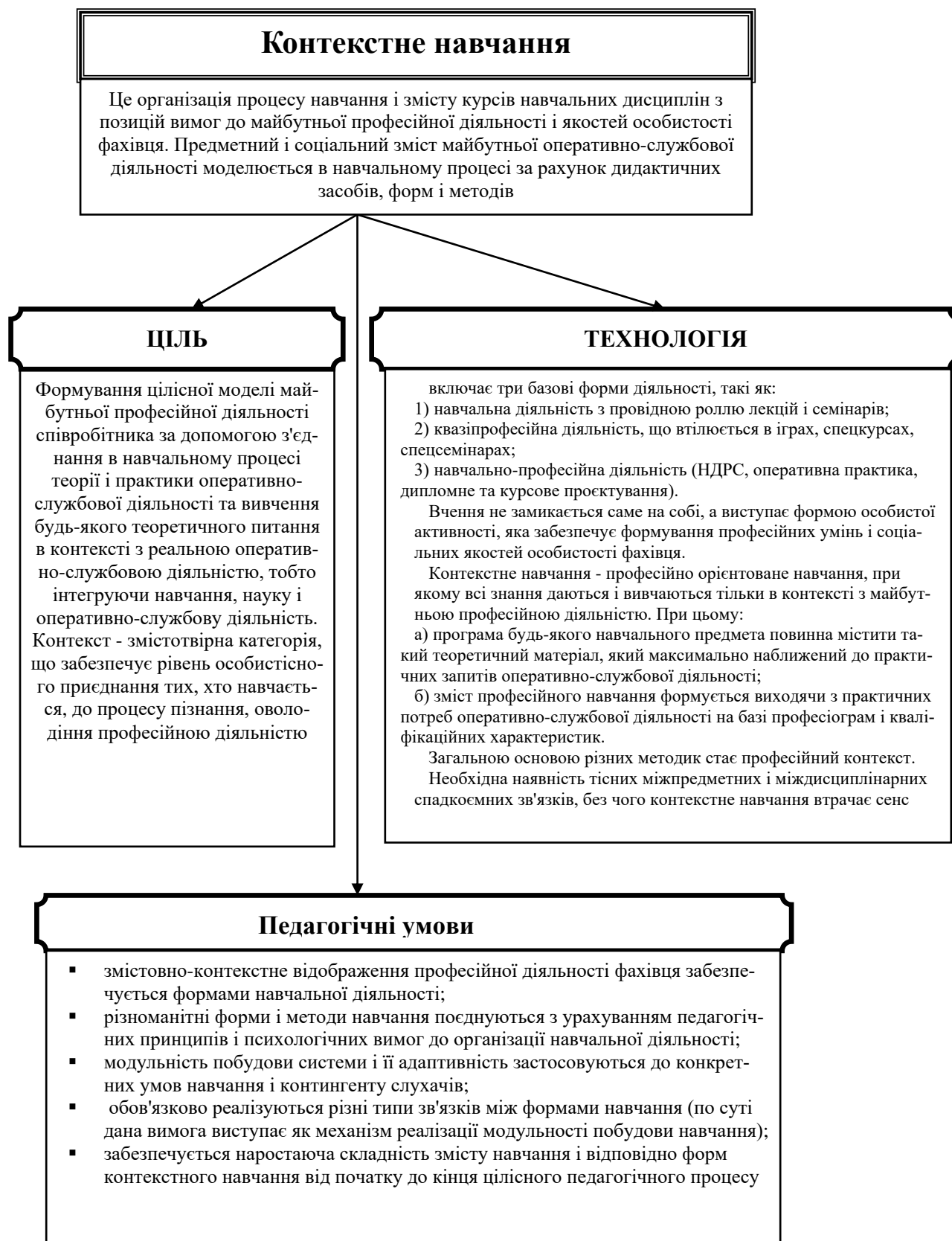

Схема 98

Загальна модель контекстного навчання

Компоненти контекстного навчання	Динаміка руху діяльності слухачів у контекстному навчанні		
	Понятійна сторона професійної діяльності	Предметна сторона професійної діяльності	Соціальна сторона професійної діяльності
Зміст контекстного навчання	Понятійна сторона професійної діяльності	Предметна сторона професійної діяльності	Соціальна сторона професійної діяльності
Базові форми діяльності слухачів	Власне навчальна діяльність	Квазіпрофесійна діяльність – моделювання, створення реальних педагогічних ситуацій	Навчально-професійна діяльність
Провідна навчальна модель	Семіотична – використання знаково-символічних систем	Імітаційна	Соціальна
Форми і види навчальних занять	Інформаційна, проблемна лекція, лекція вдвох, лекція із запланованими помилками, лекція-візуалізація і ін., семінари, семінари-дискусії, семінари-дослідження	Практичне заняття (лабораторна робота, практикум, аналіз професійних ситуацій, імітаційна, рольова гра, ділова гра, тренінг), курсова робота, НДРС, спецкурси, спецсемінари (семінари-дослідження, семінари-дискусії)	Виробнича практика, НДРС, підготовка дипломної роботи, у т.ч. випускної кваліфікаційної роботи з впровадженням результатів у практику
Функції педагога	Пред'явлення і закріплення інформації у вигляді зразків знання і досвіду	Залучення слухачів до вирішення завдань і навчальних проблемних ситуацій	Залучення слухачів до вирішення професійних дослідницьких і практичних проблем і задач
Функції слухача	Індивідуальна і спільна робота з текстами (слухання, читання, написання, розмова), включаючи конспектування (план-конспект, конспект-схема) і реферування	Індивідуальне і спільне вирішення проблем та завдань квазіпрофесійної діяльності - моделі професійної діяльності, яка розкриває її зміст	Індивідуальне і спільне вирішення проблем та завдань навчально-професійної діяльності
Дії і вчинки, які здійснює слухач	Переважно перцептивні, мнемічні, мовні дії по засвоєнню, сприйняттю, переробці і відтворенню навчальної інформації	Предметні дії і вчинки в ситуаціях, що моделюють предметний і соціальний зміст професійної діяльності	Предметні дії і вчинки в модельованих і реальних ситуаціях професійної діяльності
Засоби контролю процесу навчання і розвитку особистості фахівця	Інформаційні та проблемні питання, завдання, контрольні роботи, питання до заліків та іспитів	Критерії оцінки якості вирішення навчальних проблем і завдань, контрольні питання, коментарі та експертні висновки, атестаційні ігри	Питання на держіспити, відгуки та рецензії, експертні висновки
Специфіка розвитку особистості спеціаліста	Присвоєння предметних знань, розвиток комунікативних умінь, зародження пізнавальної мотивації, особистісних смислів, відношення до професії	Формування соціальної і предметної компетентності, професійної мотивації фахівця	Розвиток і реалізація соціальної та предметної компетентності, професійної мотивації і особистісних смислів майбутнього фахівця

Схема 99

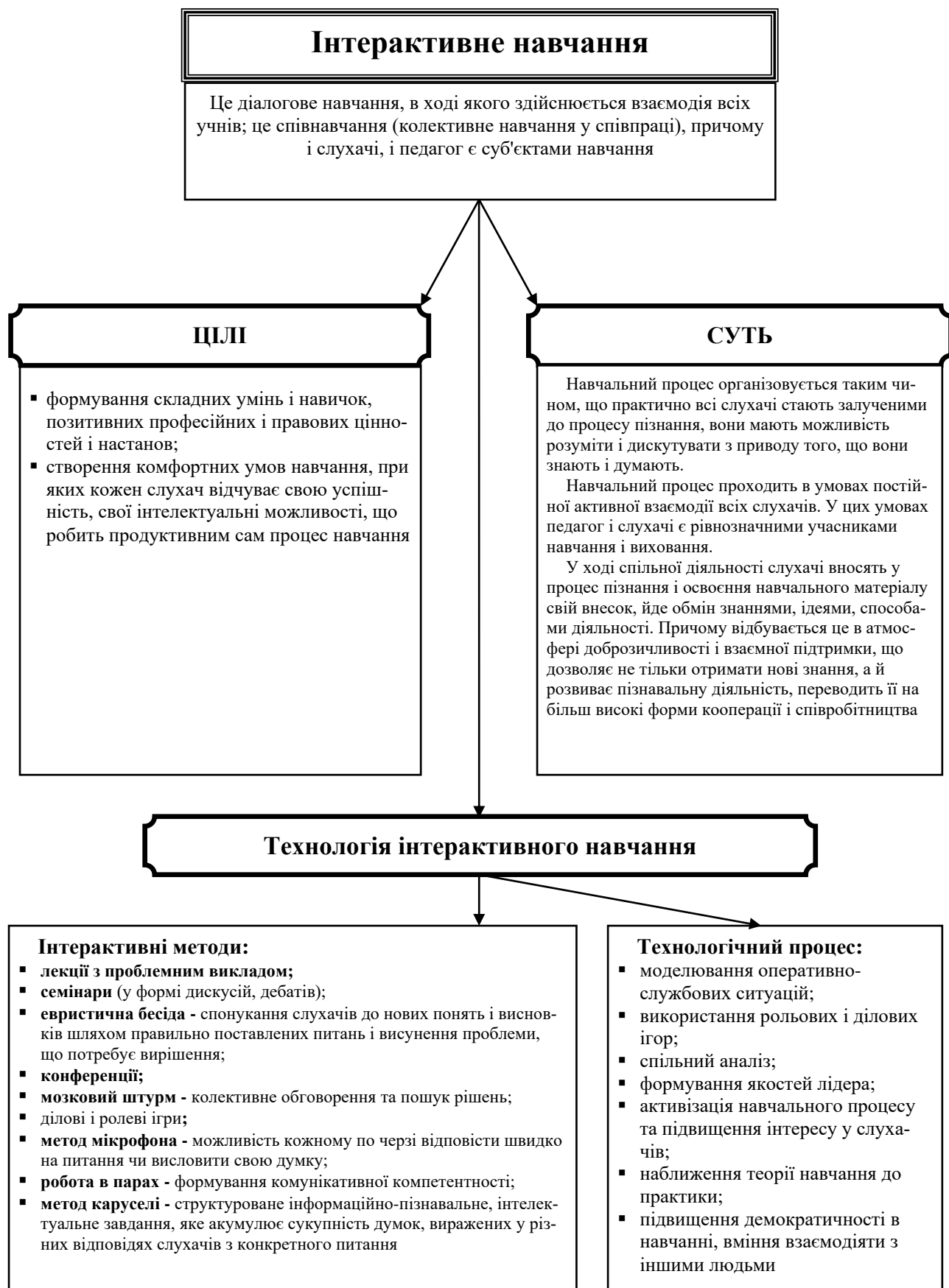

Схема 100

Інтерактивні методики

Поняття інтерактивних методик

Інтерактивні методики, які передбачають спільне навчання, - новий етап у розвитку освітнього процесу. Педагог при цьому виступає лише в ролі організатора процесу навчання, а всі учасники взаємодіють один з одним, обмінюються інформацією, спільно вирішують проблеми, моделюють ситуації, оцінюють дії колег і свою власну поведінку.

Застосування в освітніх організаціях правоохоронних органів інтерактивних методик, особливо ігрових, найбільш поширених у вигляді рольової або ділової гри, вимагає моделювання умов, близьких до реальних, а проблеми для спільного вирішення зазвичай беруться з оперативно-службової діяльності.

Заняття з використанням інтерактивних методик є ефективним засобом навчання і виховання, оскільки саме інтерактивні методики допомагають слухачам здобувати такі професійні якості, як уважність, кмітливість і винахідливість; мобільність мислення, здатність адаптуватися до нових умов, не губитися в непередбачених ситуаціях, переходити від одного виду професійної діяльності до іншого; вміння і готовність приймати самостійні рішення, чітко і впевнено діяти в будь-якій обстановці, і такі морально-вольові якості, як самовладання, емоційно-вольова стійкість, здатність володіти своїми почуттями та емоціями, наполегливість.

Методика організації інтерактивного навчання включає:

- знаходження проблемного формулювання теми заняття, організація навчального простору, що спонукає до діалогу; мотиваційна готовність слухачів і педагога до спільних зусиль у процесі пізнання;
- створення спеціальних ситуацій, що спонукають слухачів до інтеграції зусиль для вирішення поставленого завдання;
- вироблення і прийняття правил навчального співробітництва для слухачів і педагога;
- використання «підтримуючих» прийомів спілкування: доброзичливі інтонації, уміння ставити конструктивні питання і т.д. ;
- оптимізація системи оцінки процесу і результату спільної діяльності;
- розвиток загальногрупових і міжособистісних навичок аналізу і самоаналізу.

Організація міжгрупового спілкування

Форми міжгрупового спілкування	Варіанти презентації групових рішень:
Спільно – індивідуальна	Кожна група презентує підсумок своєї діяльності; рішення обговорюються, з них вибирається найкраще;
Спільно – послідовна	Продукт діяльності кожної групи стає певною сходинкою до вирішення загальної проблеми;
Спільно – взаємодіюча	З пропозицій вибираються певні аспекти групових рішень, на підставі яких потім виробляється загальний для всього колективу підсумок

Схема 101

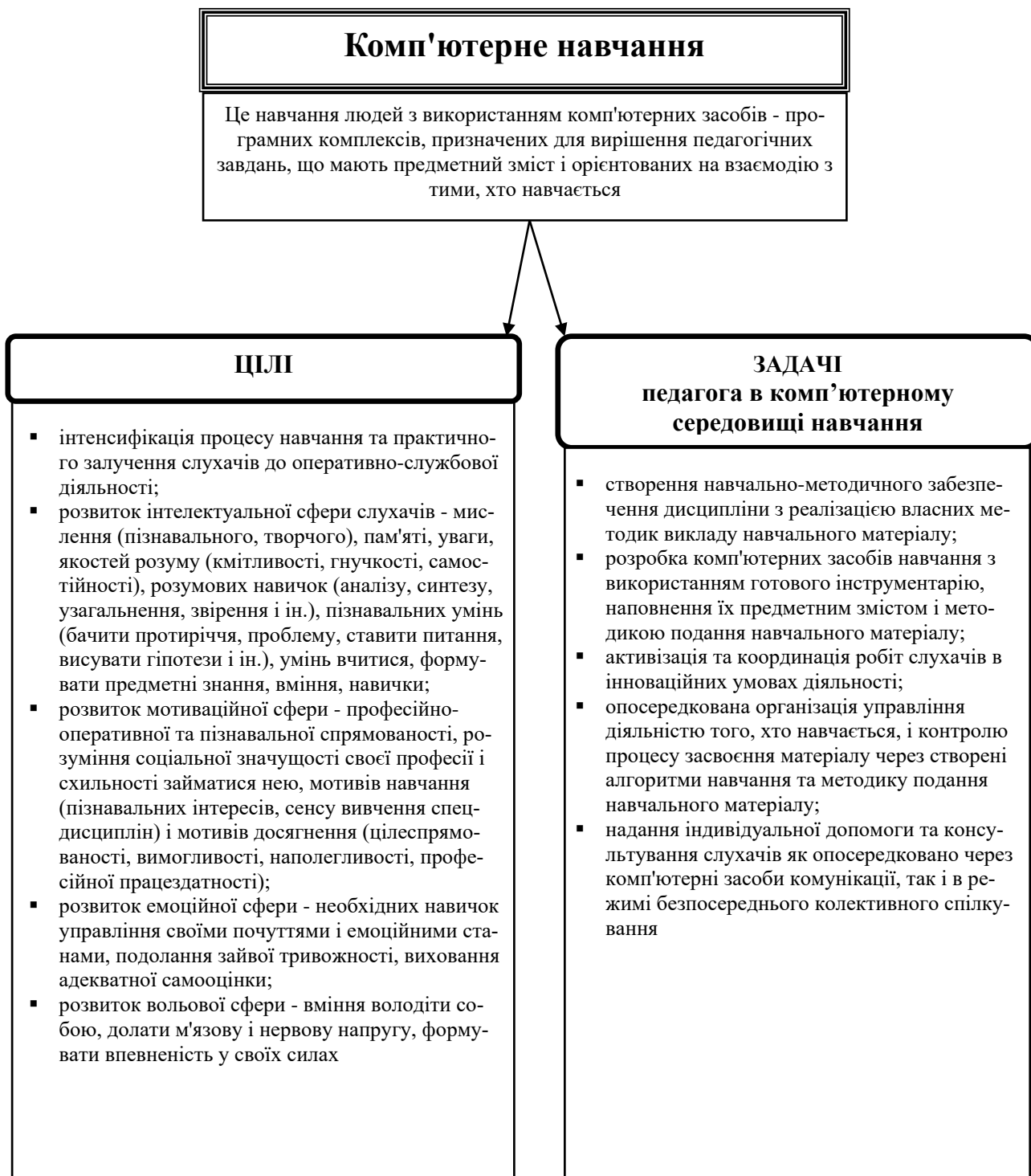

Схема 102

Основні поняття у сфері комп'ютерного навчання

Комп'ютер - це не просто добавка до існуючих методів навчання, а потужний засіб, який у процесі навчання повинен привести до зміни всіх компонентів навчального процесу, починаючи від змісту і закінчуючи його організаційними формами.

Інформаційні технології - сукупність математичних і кібернетичних методів, сучасних технічних засобів, що забезпечують здійснення збору, зберігання, переробки і передачі інформації на основі сучасної комп'ютерної техніки.

Інформаційні технології навчання - сукупність сучасної комп'ютерної техніки, інструментальних програмних засобів, що забезпечують інтерактивний програмно-методичний супровід сучасних технологій навчання.

Комунікаційні технології - сукупність математичних методів, сучасних технічних засобів, що забезпечують взаємодію систем обміну інформацією з користувачами (іншими системами).

Комп'ютерні технології навчання - сукупність методів, прийомів, способів, засобів забезпечення педагогічних умов для цілеспрямованого процесу навчання, самонавчання і самоконтролю на основі комп'ютерної техніки, засобів телекомунікаційного зв'язку, інтерактивного програмно-методичного забезпечення, що моделює частину функцій педагога за поданням, передачу інформації, управління навчальною і пізнавальною особистісно-орієнтованою діяльністю того, хто навчається.

Комп'ютерні засоби навчання - програмно-апаратні засоби, що відповідають основним дидактичним принципам організації і функціонування освітнього процесу, що базуються на сучасних досягненнях наук (психології, педагогіки, інформатики та ін.), які реалізують частину функцій педагога і забезпечують інтерактивне управління / організацію пізнавальною діяльністю учнів.

Комп'ютерне середовище навчання - апаратно-програмно-методичний комплекс, призначений для організації, управління і дидактичного забезпечення освітнього процесу, що виконує опосередковано ряд функцій того, хто навчає, і забезпечує взаємодію суб'єктів освітнього процесу на основі сучасних засобів зв'язку і інтерактивного програмного управління.

Мультимедійні технології - спосіб підготовки електронних документів, що включають візуальні, звукові ефекти і мультипрограмування різних ситуацій під єдиним управлінням інтерактивного програмного забезпечення.

Мультимедіа (multimedia) - 1) сучасна комп'ютерна інформаційна технологія, що дозволяє об'єднати в комп'ютерній системі текст, звук, відеозображення, графічне зображення та анімацію (мультиплікацію); 2) сума технологій, що дозволяють комп'ютеру вводити, обробляти, зберігати, передавати і відображати (виводити) такі типи даних, як текст, графіка, анімація, оцифровані нерухомі зображення, відео, звук, мову.

Схема 103

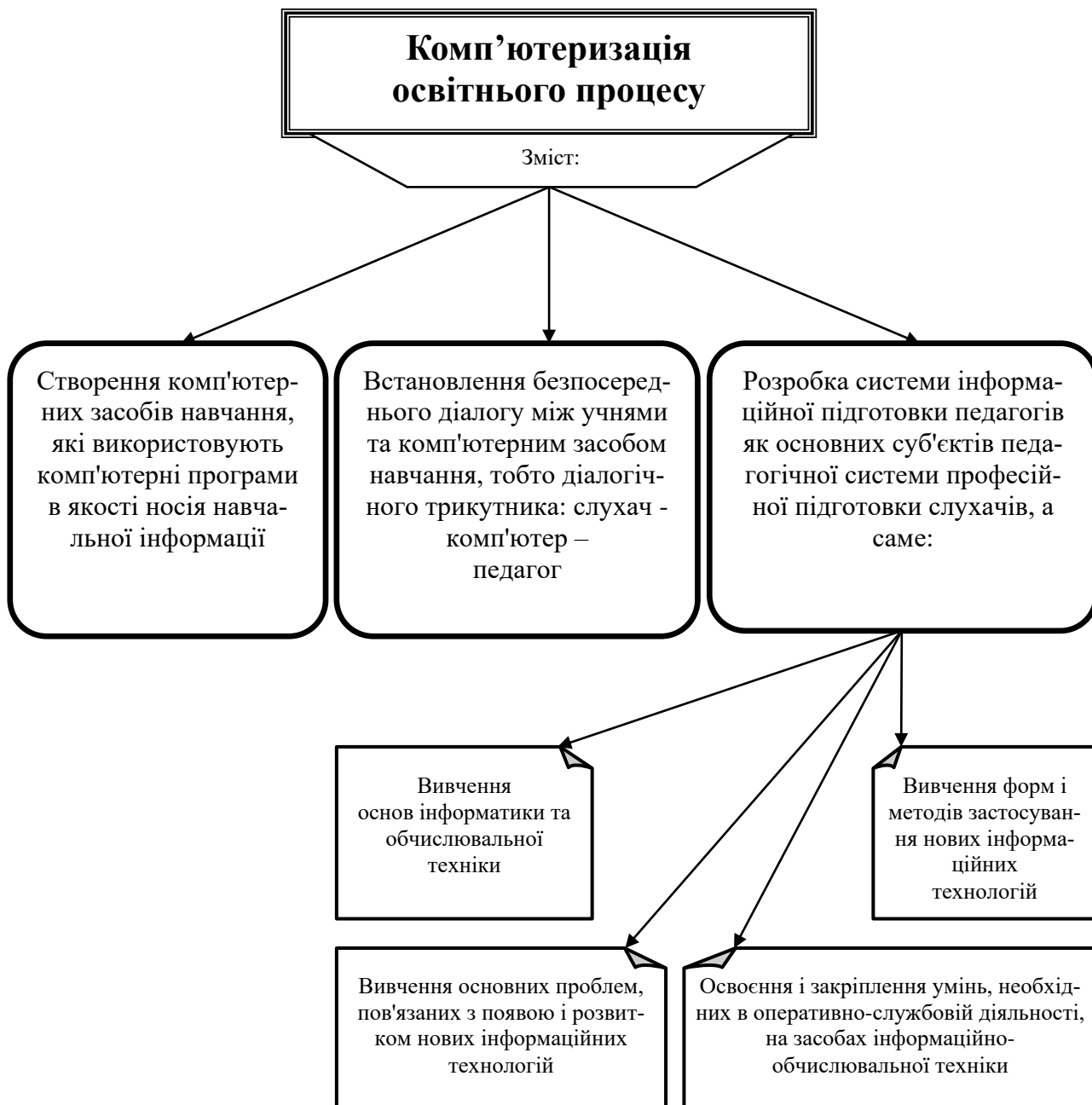

Схема 104

Схема 105

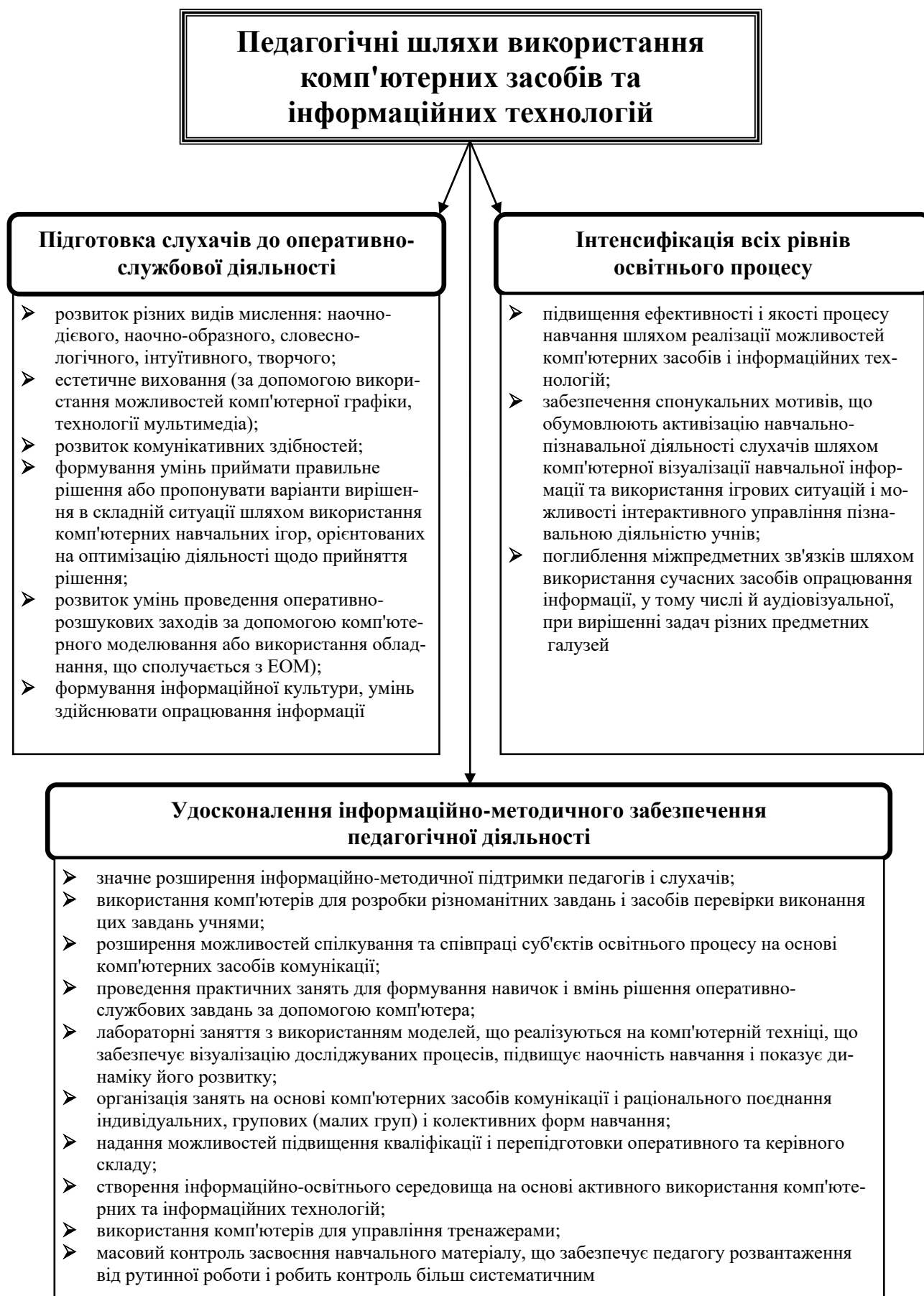
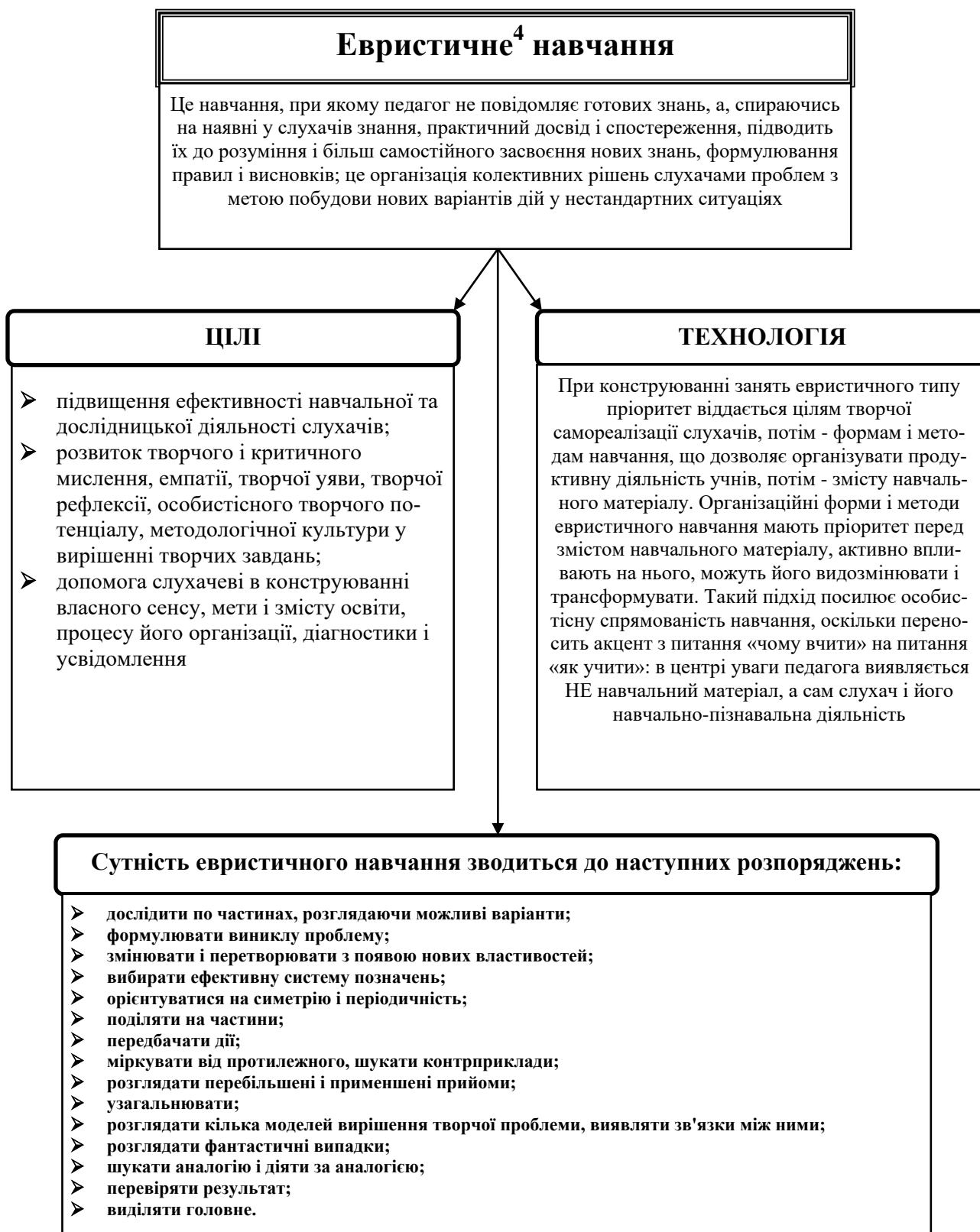

Схема 106

⁴ **Евристика** (від грец. *heurésko* - відшукую, відкриваю, нахожу) – 1) наука, що досліджує закономірності творчої діяльності людини; 2) теорія і практика організації виборчого пошуку при вирішенні складних інтелектуальних завдань.

Схема 107

Евристичні методи навчання

Це організація активного пошуку рішення пізнавальних завдань, висунутих у процесі навчання або самостійно сформульованих під керівництвом педагога або на основі евристичних указівок і програм. При цьому розумовий процес набуває продуктивного характеру, але обов'язково контролюється і направляється самими слухачами або педагогом. Евристичний метод необхідний для поступової підготовки слухачів до самостійної постановки та вирішення поставленої проблеми

Евристичні методи	Суть евристичних методів
Евристична бесіда	Даний метод отримав назву від вихідного до Сократа методу евристичного діалогу, який шляхом майстерно сформульованих навідних запитань і прикладів спонукав учнів прийти до самостійної правильної відповіді. За своєю психологічною природою евристична бесіда в сучасному розумінні - це колективне мислення або бесіда як пошук відповіді на проблему. Сутністю сократичної евристики, як запитально-відповідної форми навчання, є система питань педагога, де розвиваючий ефект навчання багато в чому залежить від його майстерності, знання альтернативних шляхів досягнення мети. Це реалізується в поєднанні з іншими прийомами: іронією, коли співрозмовника викривають у суперечливих твердженнях; індукцією, що вимагає переходу до загальних понять від звичайних уявлень і одиничних прикладів; дефініцією, що означає поступове сходження до правильного визначення поняття на основі вихідних визначень. Питання в ході бесіди можуть бути різними: а) на уточнення - «Чи можете навести приклад? Чи можете щось додати? Чи можете запропонувати інший спосіб? »; б) на виявлення підстав - «Які ваші докази, аргументи? Усі ваші аргументи ґрунтуються на тому, що ... »; в) на пошук причин і доказів - «Як ви думаєте? Чому ви так сказали? Що може служити цьому прикладом? »; г) питання про точку зору і підході - «Що може бути альтернативою? Чи можна поглянути на цю проблему з іншого боку? А якщо хтось з вами не згоден і висловить свою точку зору? »; д) питання про підтекст і наслідки - «Але якщо це станеться, що ще може бути в результаті? Чому? Це обов'язково станеться або можливо, що станеться? »; е) питання про питання - «Як ми можемо це перевірити? Чому це питання важливе? » Слід мати на увазі, що цей метод передбачає наявність в учнів певного запасу знань, уявлень, понять.
Аналіз співвідношення цілей і засобів	Найпростіший евристичний метод, який передбачає послідовне застосування всіх можливих засобів для досягнення поставленої мети. При цьому той чи інший засіб приймається або відкидається в залежності від якості отриманого результату.
Послідовне рішення більш простих підпроблем	Виникла проблема розчленовується на підпроблеми так, щоб їх рішення забезпечило рішення задачі в цілому.
Планування пошуку рішення	Евристичний сенс плану рішення полягає в тому, що він складається за аналогією з процесом вирішення якої-небудь більш простої задачі, способи вирішення якої добре відомі.
Зворотний пошук	У цьому випадку застосовується такий евристичний спосіб, як рішення в загальному вигляді, а потім уже пошук вирішення конкретного завдання.

Метод перетворень	Проблема перетворюється в іншу, більш відому і більш доступну форму. При цьому виникає нове, більш просте завдання, вирішення якого полегшує вирішення вихідної проблеми. Так вчиняють кілька разів, з тим щоб шляхом послідовних перетворень і вирішення часткових завдань підійти до вирішення основного завдання.
Метод виділення ознак	Кожній проблемній ситуації властиве велике число ознак, однак не всі вони рівноцінні. Разом з тим від правильного вибору і оцінки цих ознак залежить якість прийнятих рішень. Формується кілька варіантів виділення тих ознак, які передбачаються суттєвими. Кожен варіант дозволяє поставити проблему по-іншому, поглянути на неї під іншим кутом зору. Це дозволяє наблизитися до вирішення.
Метод морфологічного аналізу	Це процедура, що дозволяє збити «інерцію мислення», інакше поглянути на відоме, полягає в занесенні всіх змінних в матрицю і їх комбінування, припускає знаходження найбільшого числа або всіх можливих варіантів вирішення поставленої проблеми або реалізації системи шляхом комбінування основних структурних елементів системи або їх ознак. Якщо матриця не представляє всі можливі альтернативи, різні комбінації перерахованих елементів дозволяють вибрати з усіх запропонованих альтернатив найкращі, які в подальшому і вкажуть на нові корисні рішення.
Метод декомпозиції	Проблема розбивається на підпроблеми, причому кожна з них повинна бути простішою від основного завдання. Оскільки підзадачі пов'язані між собою таким чином, що вирішення однієї з них впливає на інші, всі підпроблеми вирішуються одночасно. Так вирішується і основна проблема.
Послідовні ітерації	Метод поступового наближення до вирішення. Досліджувана проблема на деякий час відставляється в сторону, і основні зусилля аналітика зосереджуються на родинних проблемах, вивчення яких може дати корисні результати. Припустимо також систематично змінювати невідомі умови або ж міняти умови, через які виникає результат, що не узгоджується. Контроль за виконанням процедур, які в цих випадках були додані або виключені, може дозволити виявити приховані елементи досліджуваних явищ. Кінцева мета методу - знаходження оптимального рішення шляхом послідовних ітерацій.
Метод інверсії	Припускає свідоме подолання психологічної інерції, відмову від колишніх поглядів на проблему, з тим щоб подивитися на неї з іншої позиції, з іншого боку. Якщо деякий об'єкт зазвичай розглядається ззовні, то застосування методу інверсії означає, що його необхідно досліджувати і зсередини.
Метод аналогії	Застосовується з успіхом для стимулювання нових ідей. Часто рішення задач підкажується аналогічними ситуаціями, що зустрічаються в інших завданнях. Використання аналогічних рішень, особливо запозичених з інших галузей, для отримання нових ідей досить просте. Аналогії допомагають знайти ідею рішення, розглянути зв'язки і відносини, які раніше вислизують від уваги. У всіх названих випадках використовується інформація, отримана при вивченні більш знайомої системи.
Метод емпатії	Означає ототожнення особистості однієї людини з особистістю іншої і проникнення в почуття іншої особи, тобто дозволяє поставити себе в становище іншого. Цим терміном можна визначити також і ототожнення людини з предметом, деталлю або процесом, з тим щоб з їх позиції подивитися, що можна зробити для вирішення проблеми. Емпатія вимагає здатності певного входження в образ.
Метод творчої уяви	Передбачає використання фантазії для стимулювання нових ідей, полягає в міркуванні над деякими фантастичними рішеннями, в яких при необхідності використовуються нереальні речі або надприродні процеси. Роздуми про бажане можуть наштовхнути на нову ідею або точку зору, яка, в кінцевому рахунку, призведе до рішення, яке буде здійснене.
Метод гіперболізації і аглютинації	Метод гіперболізації - перебільшення або применшення властивостей реальних об'єктів (Гулівер, Дюймовочка); метод аглютинації - з'єднання не з'єднувальних в реальності якостей, властивостей, елементів дійсності (Кентавр, птах Фенікс).
Дослідження нових комбінацій	Оптимальні рішення можуть бути знайдені шляхом створення нових комбінацій, співвідношень речей, процесів або ідей. Отже, систематичне вивчення нових комбінацій може виявитися корисним засобом, що сприяє вирішенню проблеми. Суть методу полягає в тому, щоб у завданні виділити два або більше найважливіші напрямки, а потім по кожному з напрямків виробляти генерування ідей і скласти якомога більший перелік способів їх здійснення.

Мозковий штурм або мозкова атака (<i>Brainstorming</i>)	Оперативний метод колективного вирішення проблеми на основі стимулювання творчої активності, при якому слухачам пропонується висловлювати якомога більшу кількість варіантів рішення, у тому числі найнесподіваніших, нетривіальних, без будь-якої аргументації. Основна спрямованість методу - виявлення нових ідей. При цьому повинні дотримуватися три умови: а) обговорювана проблема повинна бути чітко сформульована; б) забороняється критика чужих суджень; в) пропонується висловлювати будь-які ідеї, які після обговорення детально пропрацьовуються, виявляються раціональні моменти в кожній з висловлених пропозицій і на основі їх узагальнення формується рішення. При мозковому штурмі чим більше ідей, тим краще. Метод: заснований на концентрації розумової діяльності слухачів з пошуку нетрадиційних шляхів вирішення конкретної проблеми (питання, завдання) в обмежений проміжок часу; допомагає розвитку динамічності мислительних процесів, творчому засвоєнню слухачами навчального матеріалу; дозволяє забезпечити зв'язок теоретичних знань з оперативно-службовою діяльністю; активізує навчально-пізнавальну діяльність слухачів; формує вміння зосереджуватися на вирішенні актуального професійного завдання. Метод мозкового штурму може задалегідь плануватися як фрагмент заняття або в цілому заповнювати заняття. Гідність методу - прийняття рішення за порівняно короткий термін.
Метод Парето (<i>Pareto-Method</i>)	Полягає у класифікації проблем якості на нечисленні, але істотно важливі, і численні, але несуттєві. Мета методу - виявити проблеми, що підлягають першочерговому вирішенню: а) за результатами діяльності - для виявлення головної проблеми небажаних результатів цієї діяльності; б) з причин - для виявлення головної причини проблем, що виникають у ході оперативно-службової діяльності. Метод дозволяє розподілити зусилля і встановити основні фактори, з яких потрібно починати діяти з метою подолання виникаючих проблем.
Метод 6-3-5 (метод 635 або Брейнрайтинг – <i>Brainwriting</i> – письмовий мозковий штурм)	Є варіацією методу мозкового штурму, застосовується в групах для стихійного народження ідей, передбачає систематизацію процесів знаходження ідей, заснованих на тих варіантах, які представлені учасниками пошукової групи. Суть методу полягає в тому, що 6 слухачів за 5 хвилин повинні запропонувати 3 варіанти прогнозу розвитку оперативної ситуації та висунення в зв'язку з цим управлінських рішень на спеціально розданих для цієї мети бланках. Через 5 хвилин для тієї ж процедури запрошуються наступні 6 слухачів і т.п. Таким чином, за півгодини можна отримати 108 нових ідей і пропозицій, які потім активно обговорюються і використовуються. Метод має важливе значення для отримання випадкових результатів.
Метод колективного блокнота (<i>Collective Notebook</i>) або метод щоденників (<i>Diary Method</i>)	Передбачає створення слухачами як колективно, так і порізно банку ідей незалежно від інших. Метод дозволяє поєднувати незалежне висунення ідей кожним слухачем з колективною їх оцінкою і процесом вироблення рішення. Кожен слухач отримує блокнот, в якому записує в загальних рисах суть проблеми, а також дані, що дозволяють орієнтуватися в ній. Слухач заносить у блокнот ідеї, що виникають з даної проблеми, оцінює їх і визначає, які з них можуть забезпечити найкраще рішення задачі. Одночасно формулюються найбільш доцільні напрями дослідження на наступному етапі роботи. Крім того, в блокноті фіксуються ідеї, що знаходяться осторонь від основної проблеми, але розвиток яких може виявитися корисним для знаходження кінцевого рішення. Систематизація зафіксованих у блокнотах ідей здійснюється педагогом, а заключне творче обговорення - всіма слухачами. Вибір остаточного рішення проводиться методом мозкового штурму.

Метод «чорної скрині» (<i>Black Box Testing</i>)	Під «чорною скринєю» розуміється об'єкт дослідження, внутрішній устрій якого і процеси, що відбуваються в ньому, не відомі. Про «чорну скриню» відомо тільки, які початкові матеріали вона отримує на вході і які кінцеві продукти видає на виході. Дослідження за допомогою методу «чорної скрині» полягає в тому, що здійснюється попереднє спостереження за взаємодією системи з зовнішнім середовищем і встановлення списку вхідних і вихідних впливів, серед яких виділяються істотні впливи. Наприклад: на вході до «чорної скрині» знаходяться такі відомі явища - революційний рух в країні організується, фінансується, всіляко підтримується провідними західними державами. Особливо помітні найтісніші зв'язки з ними місцевих революціонерів. Як називаються люди, що займаються підризом державної влади, при цьому фінансуються з-за кордону, що направляються з-за кордону, приховувані за кордоном і т.п.? Звичайно, іноземні агенти. На виході - революціонери, тобто іноземні агенти, прийшли в країні до влади. Отже, на вході до «чорної скрині» видно, як за допомогою іноземних агентів здійснювався підриз державної влади незалежної країни, а на виході іноземні агенти приходять до влади. А що в «чорній скрині»? У ній справжній устрій нової післяреволюційної державності - колоніальний, орієнтований на західні держави. Причому всі міркування зроблені в суворій відповідності з прийнятим у науці методом «чорної скрині».
Метод синектики, або Синектичний метод (<i>Synectics</i> – поєднання різнорідних елементів, методика колективного вирішення проблем)	Метод заснований на принципах мозкового штурму, є його розвитком і удосконаленням. Однак він відрізняється від методу мозкового штурму організацією роботи творчої групи. Якщо звичайний метод мозкового штурму проводиться людьми, які не навчені спеціальним творчим прийомом, то синектика передбачає участь слухачів, що мають досвід оперативно-службової діяльності, тобто курсів підвищення кваліфікації з використанням ними різних аналогій і асоціацій. Застосування синектики включає в себе наступні етапи: ознайомлення з проблемою; уточнення проблеми, що означає перетворення проблеми, якою вона була дана, в проблему, як її слід розуміти; рішення проблеми. У синектиці широко використовуються наступні види аналогій: 1) пряма - пов'язана з перенесенням принципу дії об'єкта, що спостерігається, на об'єкт свого дослідження, означає, що даний новий продукт або операція порівнюється з більш-менш схожими продуктами або операціями; 2) особистісна (емпатія) - означає, що слухач, який вирішує проблему, моделює образ нового продукту або операції, намагаючись з'ясувати, які особисті відчуття або почуття виникають у нього при появі цього нового продукту (операції), передбачає ідентифікацію експертів з будь-ким (наприклад, з особою, яка приймає рішення, або його опонентом); 3) символічна - припускає використання об'єктів, принцип дії яких експерт пояснити не може, є узагальненою аналогією, наприклад, модель протиправної діяльності; 4) фантастична - поступово зводить неймовірні варіанти рішень до більш адекватних заходів, передбачає увиявити фантастичні засоби або персонажі, які виконують те, що потрібно за умовами задачі. При синектичному штурмі слухачі повинні чітко висловлювати своє бачення проблеми, уважно вислуховувати аргументацію своїх колег, вміти поставити себе на місце опонентів, коригувати свою позицію з урахуванням підвищення інформованості; допустима критика, яка дозволяє розвивати і видозмінювати висловлені ідеї. Висока ефективність знайдених рішень досягається за рахунок послідовного відходу від розв'язуваної проблеми, отримання її нових образів у процесі формулювання символічної аналогії. Метод допомагає слухачам звикнути до спільної роботи, перестати боятися критики, не ображатися, коли хтось відкидає їх пропозиції.

Метод розігрування ролей або рольова гра (<i>Role-Playing Game – RPG</i>)	Евристичний ігровий метод інтерактивного навчання, що спрямований на розвиток творчого оперативного мислення слухачів і передбачає імітаційне моделювання колективної оперативно-службової діяльності, як правило, з використанням навчальної закритої телевізійної мережі (НЗТМ) і навчальних об'єктів в ігровій кімнаті. В основі розігрування ролей лежить заздалегідь підготовлена професійна ситуація, за якої необхідно не тільки уявити цю ситуацію, але і розіграти її в особах. При розігруванні ролей слухачі імітують різні стандартні і нестандартні оперативні ситуації, грають ролі співробітників, керівників підрозділів, осіб, які сприяють правоохоронним органам у підготовці та проведенні оперативно-розшукових заходів, і т.д., показують їх взаємодію в цих ситуаціях. Метод передбачає: розподіл ролей представників певних організаційних структур і ланок управління між учасниками ігрового заняття; наявність складної задачі (проблеми), що підлягає вирішенню; відмінність інтересів учасників, що представляють різні служби та підрозділи; взаємодія учасників ігрового заняття при виробленні певного рішення за допомогою проведення дискусії; введення педагогом у процесі заняття коригувальних умов, нових відомостей, нестандартних ситуацій, які слід врахувати при вирішенні поставленого завдання; оцінку результатів обговорення та підведення підсумків педагогом. У таких інсценуваннях слухачі, виконуючи певну роль і знаючи, що за ігровою ситуацією, за їх діями та прийнятими рішеннями спостерігають їхні товариші, змушені мобілізувати всі свої знання не тільки з теми, що вивчається, але і з усіх курсів спецдисциплін, а також досвід, уяву і інтуїцію. Метод рольової гри активізує увагу, сприйняття, пам'ять слухачів, в ньому відразу реалізуються: пізнавальний, емоційний і поведінковий аспекти ситуації.
Метод делових ігор (<i>Business Game</i> или <i>Business Simulation Game</i> - ділова імітаційна гра)	Евристичний ігровий метод інтерактивного навчання, що вимагає інтенсивної участі слухачів і передбачає імітацію прийняття управлінських рішень шляхом програвання різних ситуацій оперативно-службової діяльності за заданими правилами групою людей або людини і комп'ютера в діалоговому режимі, як правило, в умовах інформаційної невизначеності, конфліктності та багатофакторності. Ділова гра імітує різні аспекти людської активності та соціальної взаємодії, це створення ситуації вибору і прийняття рішення, в якому відтворюються умови, близькі до реальних, це модель відрізка майбутньої оперативно-службової діяльності слухачів. Гра також є методом ефективного навчання, оскільки знімає протиріччя між абстрактним характером спецдисциплін і реальним характером оперативно-службової діяльності. Відмінними ознаками ділової гри є: імітація в грі реального процесу за допомогою моделі; розподіл ролей між учасниками гри, їх взаємодія один з одним; відмінність інтересів у учасників гри і поява конфліктних ситуацій; наявність загальної ігрової мети у всього слухачького колективу, яка досягається в процесі взаємодії гравців і об'єднує всіх її учасників; облік результатів діяльності; реалізація в грі ланцюжка рішень, кожне з яких залежить від попереднього, а також від рішень, прийнятих іншими учасниками гри. У грі задається складна модельна реальність і тим самим створюються умови для перевірки якості засвоєння навчального матеріалу за допомогою імітаційної моделі, що відтворює умови і динаміку оперативно-службової діяльності. У ході ділової гри на окремих її етапах можуть використовуватися методи мозкового штурму, розігрування ролей, а також інші методи ігрового моделювання. Ділова гра, як метод імітації та підготовки до подальшого прийняття рішень в різних ситуаціях оперативно-службової діяльності, використовується також для вироблення норм поведінки і освоєння процесів прийняття рішення. Вона наближає слухачів до реальних умов оперативно-службової діяльності, дозволяє відчутти особливості майбутньої професії, знайти найкращі підходи до вирішення оперативно-службових та організаторських проблем. Іншими словами, ділова гра - це своєрідна перевірка того, що слухач знає і може зробити як фахівець у створеній ситуації. Між методом делових ігор і методом розігрування ролей є кардинальні відмінності, зумовлені відсутністю імітаційної моделі в останній, а значить, такої, яка не припускає орієнтовну структуру і організацію діяльності у вигляді системи ігрових правил. У рольовій грі слухач стикається з невизначеною ситуацією, коли виконавець, який грає ту чи іншу роль, повинен привнести в оперативну ситуацію зміст реальної оперативно-службової діяльності.

	Що стосується ділової гри, то вона передбачає: а) модель імітованого процесу оперативно-службової діяльності; і б) систему запропонованих слухачеві рішень і дій, результати яких визначаються за моделлю. Фактично в ділових іграх не тільки розширюється раніше сформоване професійне орієнтування, а й створюються умови для оволодіння новими способами оперативно-службової діяльності. Створенню навчального ефекту сприяє також присутність майже в усіх іграх моменту дискусії, обговорення та аналізу учасниками своїх дій між собою і з педагогом. При цьому педагог активний тільки на етапі розробки, підготовки гри і на етапі підбиття її підсумків. Чим менше він втручається в процес гри, тим вище навчальна цінність гри.
Метод кейс-стаді (<i>Case Study Method</i> - метод кейсів або конкретних ситуацій)	Метод ситуаційного аналізу, що застосовується для отримання навичок знаходити власні шляхи розв'язання і ґрунтується на реальних ситуаціях у сфері оперативно-службової діяльності. Суть методу полягає в тому, що слухач, ознайомившись з описом будь-якої проблеми, самостійно аналізує ситуацію, діагностує проблему і представляє свої рішення в дискусії з іншими слухачами.
Круглий стіл (<i>Round Table</i> или <i>Round-Table Discussion</i>)	Евристичний метод інтерактивного навчання, спрямований на колективне обговорення або висвітлення найбільш складних і важливих питань пройденого матеріалу курсів навчальних дисциплін на основі змістовного плану. Основну частину круглого столу з будь-якої тематики становить дискусія, яка полягає в колективному обговоренні будь-якого питання, проблеми або співставленні інформації, ідей, думок, пропозицій. Круглий стіл дозволяє закріпити у слухачів отримані раніше професійні знання, заповнити відсутню інформацію, сформувати вміння вирішувати проблеми і навчити культурі ведення дискусії. Поряд з активним обміном професійними знаннями у слухачів виробляються вміння викладати власні думки, аргументувати свої міркування, обґрунтовувати запропоновані рішення і відстоювати свої переконання. Важливою умовою при проведенні навчального заняття даним методом є неухильне дотримання принципу круглого столу, а саме: процес спілкування має відбуватися «очі в очі», тобто розташування учасників обличчям один до одного, а не в потилицю, як на звичайному занятті. Педагог також розташовується в загальному колі як рівноправний член навчальної групи, що створює менш формальну обстановку в порівнянні з загальноприйнятою, класичної дискусією, де він сидить окремо від слухачів, а вони звернені до нього обличчям і адресують свої висловлювання переважно йому, а не один одному. Якщо ж педагог сидить серед слухачів, звернення членів групи один до одного стають частішими і менш скутими, що сприяє формуванню сприятливої обстановки для дискусії і розвитку взаєморозуміння між педагогом і слухачами, а також в цілому призводить до зростання активності, збільшення числа висловлювань, можливості особистого включення кожного слухача в обговорення, підвищує мотивацію слухачів, включає невербальні засоби спілкування, такі, як міміка, жести, емоційні прояви. Крім цього, метод круглого столу підвищує ефективність засвоєння теоретичних проблем шляхом розгляду їх в різних наукових аспектах: оперативно-службовому, юридичному, психологічному, соціологічному, що забезпечує глибоке засвоєння навчального матеріалу. Круглий стіл необхідно відрізнити від таких суміжних понять, як «дискусія» і «полеміка». У кожного з цих методів навчання є свій власний зміст, який лише частково збігається зі змістом інших. Так, круглий стіл відрізняється від дискусії тим, що виступає перш за все як форма організації обміну думками, у той час, як дискусія постає як прийом даного методу, який передбачає, щоб слухачі не просто виступали, наприклад, з доповідями по якомусь питанню, але і обмінювалися репліками, уточнювали позиції один одного і ін. Що ж стосується полеміки, то вона являє собою особливий вид дискусії, в ході якої одні учасники намагаються спростувати, «знищити» своїх опонентів.
Евристичне прогнозування	Роль даного методу значна там, де використання інших методів поки не є можливим. Перевагою евристичного прогнозування вважається те, що воно може бути застосоване для прогнозування будь-яких процесів, незалежно від їх природи і рівня знань, а також відсутності або наявності будь-якої інформації. Великий ефект евристичне прогнозування здатне дати при визначенні нових напрямків подальшого розвитку та їх можливостей.

Схема 108

**Зміст і ефективність
евристичного навчання**

Основні елементи евристичного навчання

Основна одиниця евристичного навчання, її ключовий технологічний елемент - евристична освітня ситуація, метою якої є забезпечення народження слухачами в ході спеціально організованої діяльності особистого освітнього результату: ідей, проблем, гіпотез, версій, схем, дослідів, текстів. Цикл евристичної освітньої ситуації включає в себе основні технологічні елементи евристичного навчання: мотивацію діяльності, її проблематизацію, особисте рішення проблеми учасниками ситуації, демонстрацію освітніх продуктів, їх зіставлення один з одним, з аналогами, рефлексію результатів.

Освітнє середовище організовується педагогом наступним чином: відбирається необхідний матеріал, освітні об'єкти, досліджуються відносини між ними, вибираються ключові поняття. Основою евристичної ситуації можуть бути: загальний об'єкт дослідження; пошук його сенсу; різноманітні освітні продукти; необхідність пошуку нових способів і видів навчально-пізнавальної та оперативної-службової діяльності. Евристична освітня ситуація допускає відкрите, нестаточне рішення головної проблеми, що спонукає слухачів до пошуку можливостей інших рішень, до розвитку ситуації на новому рівні.

Сильні сторони евристичного навчання

- індивідуалізація навчання;
- поєднання індивідуальних і колективних форм діяльності учнів;
- більша самостійність, активність та ініціативність учнів;
- з'являється позитивна внутрішня мотивація в процесі пошуку рішення проблем;
- формується творчий підхід до вирішення завдань, застосовуються отримані вміння та знання в нових, нестандартних ситуаціях;
- при груповій організації роботи слухачів відбувається зміцнення міжособистісних відносин, розвивається взаємодія в колективі;
- підвищується самооцінка;
- евристичні методи прийняття рішень дають можливість самореалізації слухачів у процесі навчання;
- підвищується рівень засвоєння нового навчального матеріалу;
- евристичні методи і прийоми застосовують не тільки в навчанні, а й у професійній діяльності.

Слабкі сторони теорії евристичного навчання

- евристичні методи вимагають більшої витрати часу, якщо порівнювати їх з викладом готових знань, тому педагог не має можливості використовувати їх на всіх заняттях;
- застосування евристичних методів залежить безпосередньо від рівня розвитку і навченості слухачів, особливо від того, наскільки сформовані у них пізнавальні вміння.

Схема 109

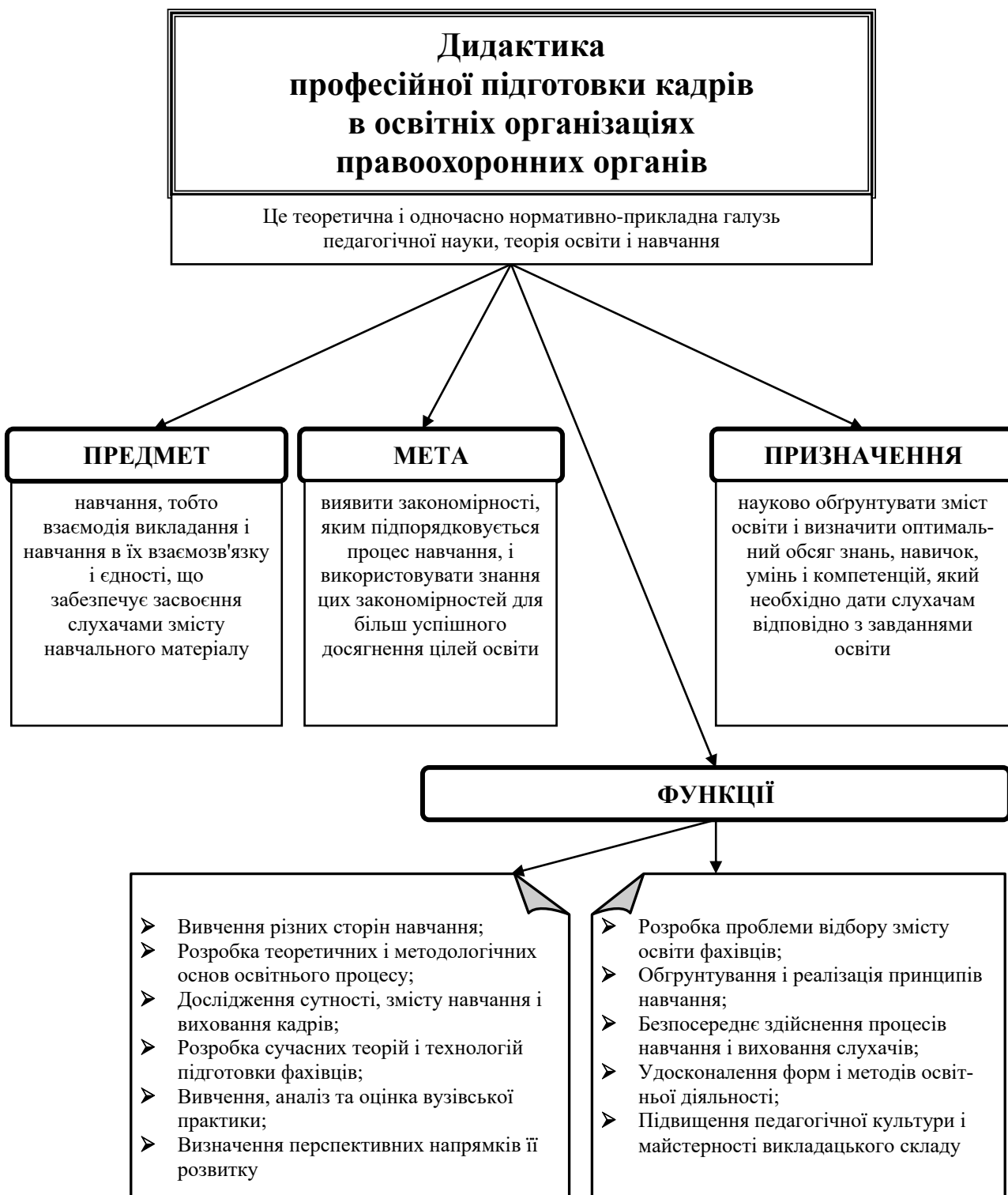

Схема 110

Схема 111

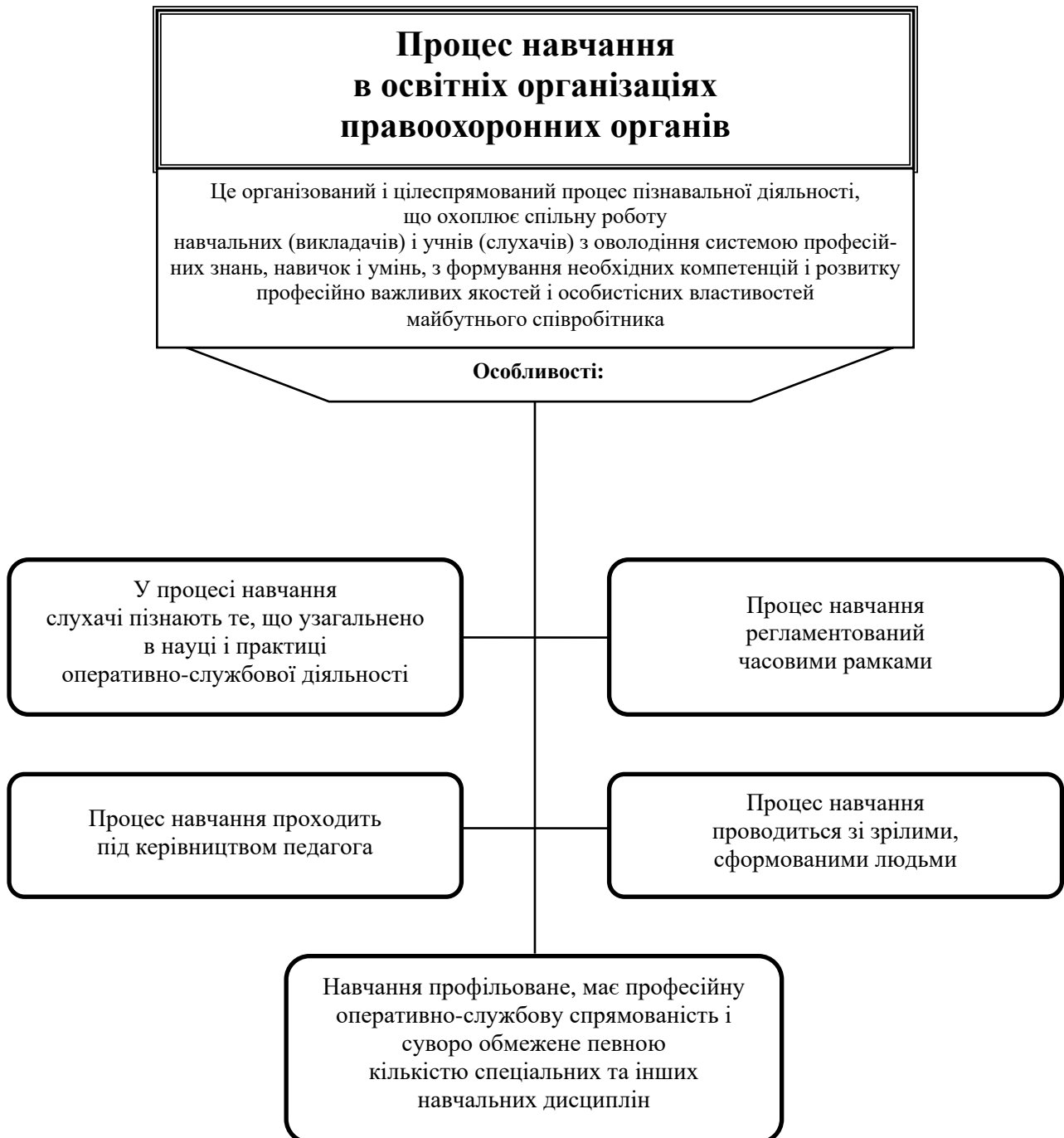

Схема 112

Структура процесу навчання в освітніх організаціях правоохоронних органів

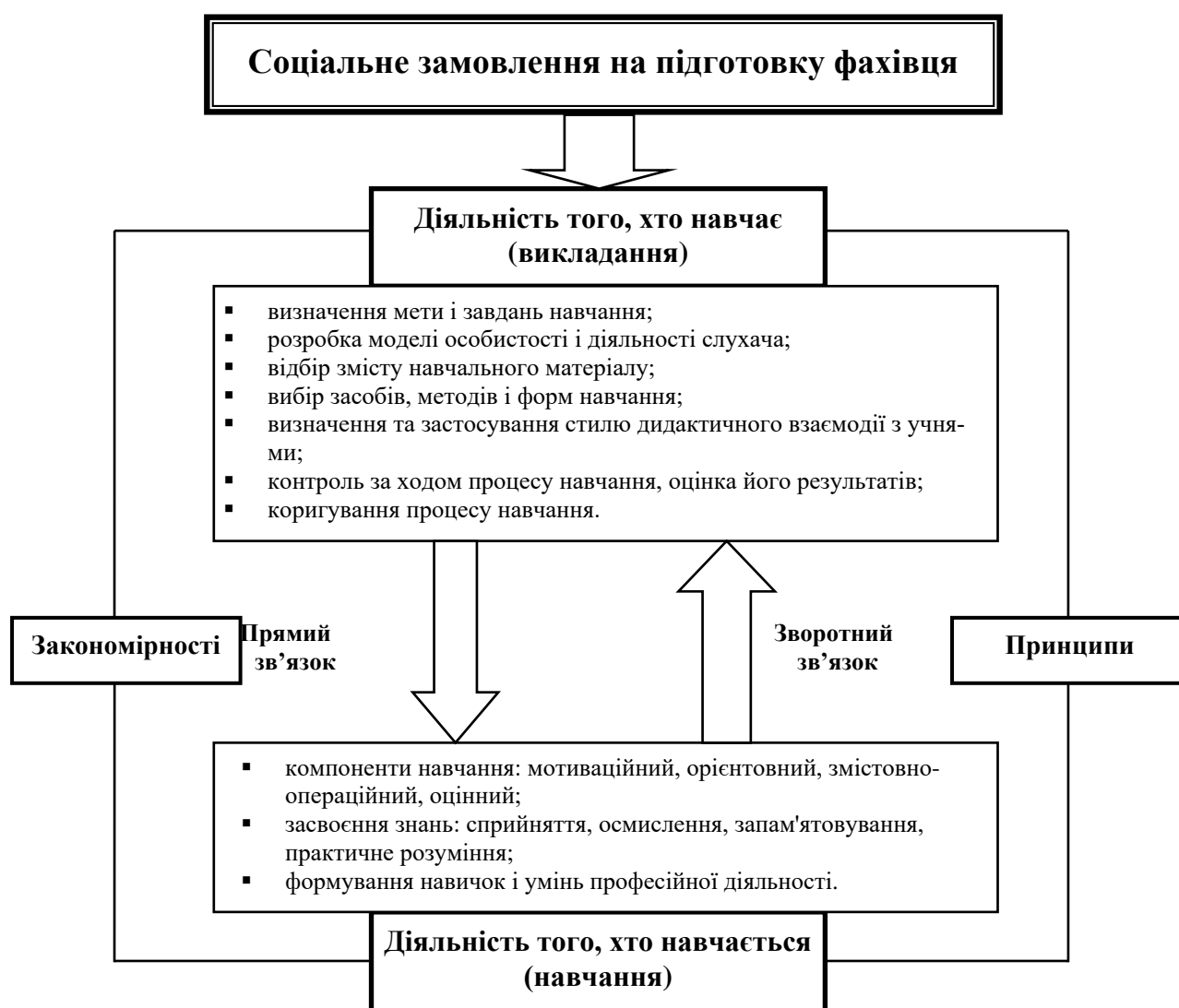

Схема 113

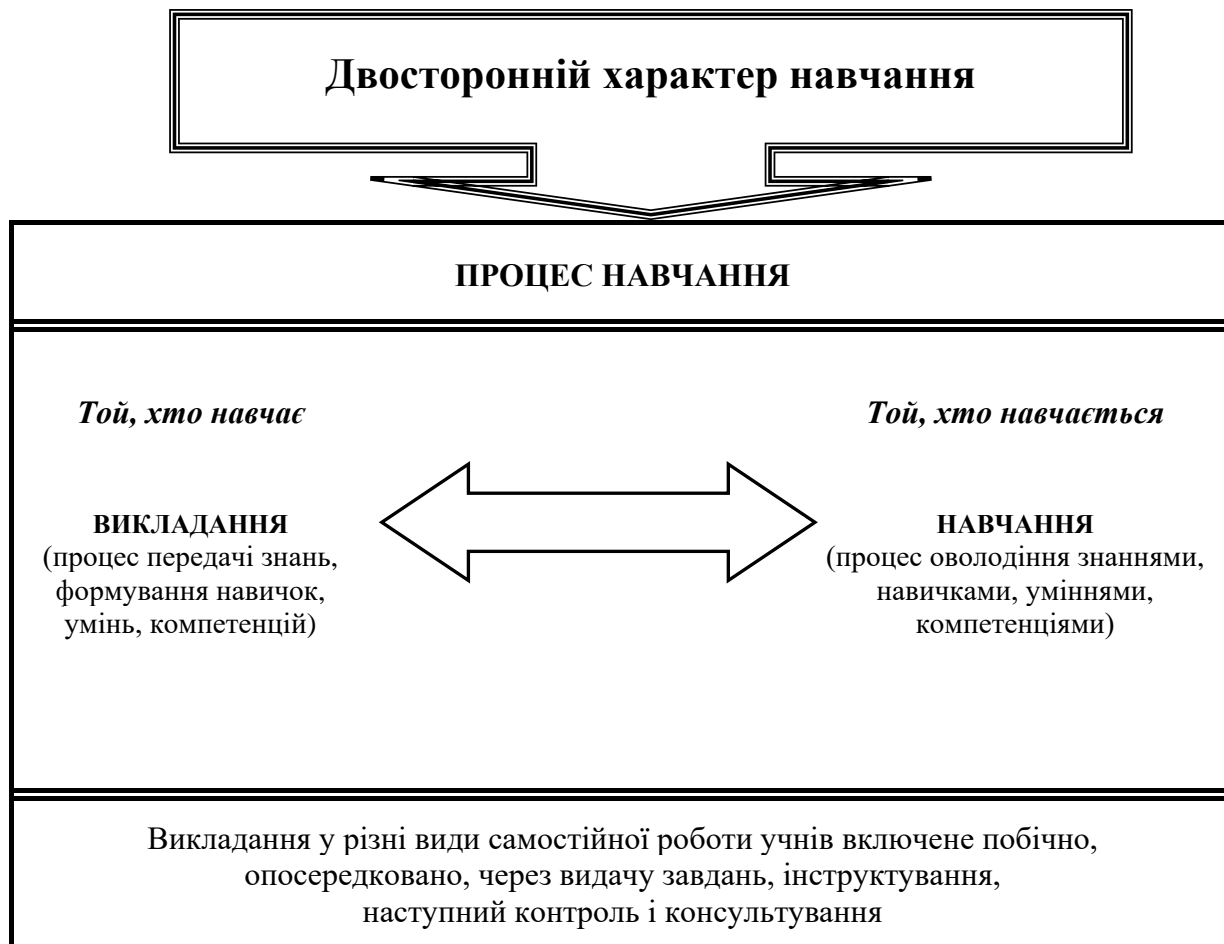

Схема 114

Порівняльна характеристика діяльності педагога і слухачів в освітніх організаціях правоохоронних органів

<i>Того, хто навчає (педагога)</i>	<i>Того, хто навчається (слухача)</i>
▪ визначення мети і завдань;	▪ формування пізнавального інтересу;
▪ повідомлення навчального матеріалу;	▪ засвоєння системи знань;
▪ контроль;	▪ формування навичок, умінь, необхідних компетенцій;
▪ оцінка;	▪ розвиток інтелектуальних і фізичних сил;
▪ коригування;	▪ формування психологічної готовності;
▪ виховання в процесі навчання (через предмет), стимулювання;	▪ самовиховання;
▪ розвиток і психологічна підготовка⁵	▪ самовдосконалення

⁵ Під *психологічною підготовкою* розуміється цілеспрямований процес формування і розвитку у майбутніх співробітників таких професійно важливих і особистісних якостей, як:

а) *інтелектуальні* - мобільність і оперативність мислення, винахідливість і кмітливість;
 б) *соціально-психологічні* - колективізм, дружба і товариськість, готовність до взаємовиручки і взаємодопомоги;

в) *вольові* - емоційно-вольова стійкість, самовладання, мужність, сміливість, дисциплінованість, психологічна готовність до виконання оперативно-службових завдань.

Схема 115

Схема 116

Схема 117

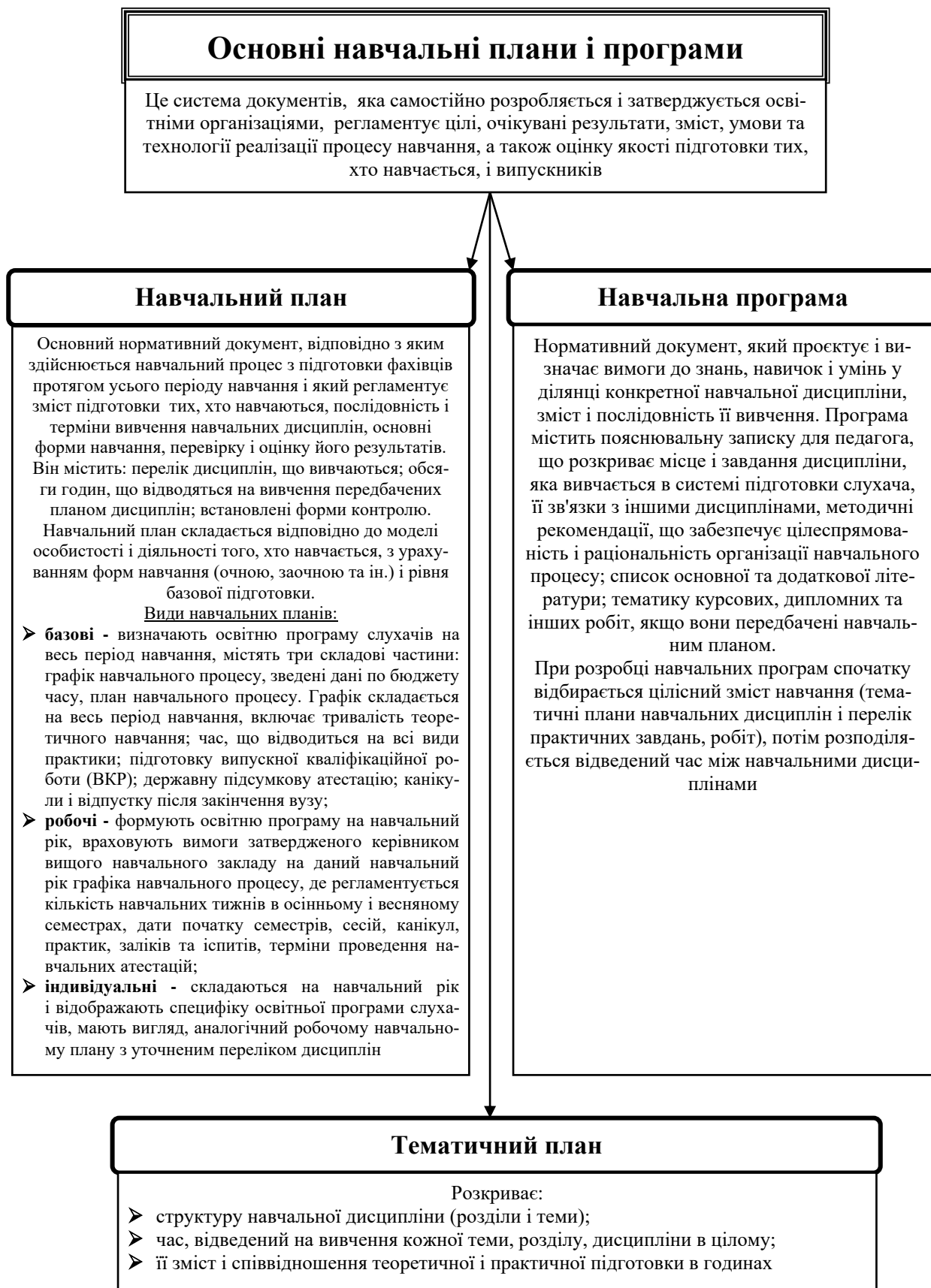

Схема 118

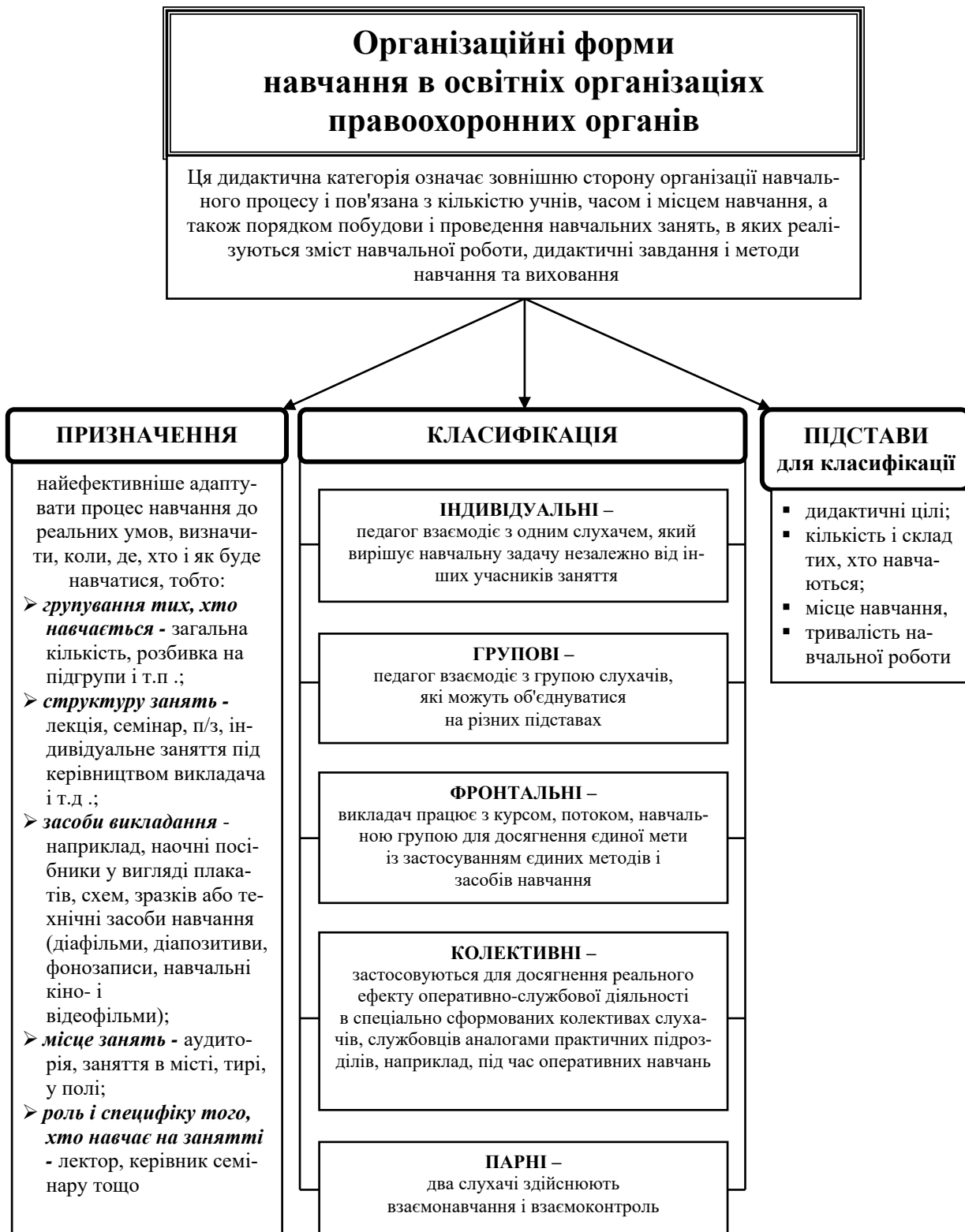

Схема 119

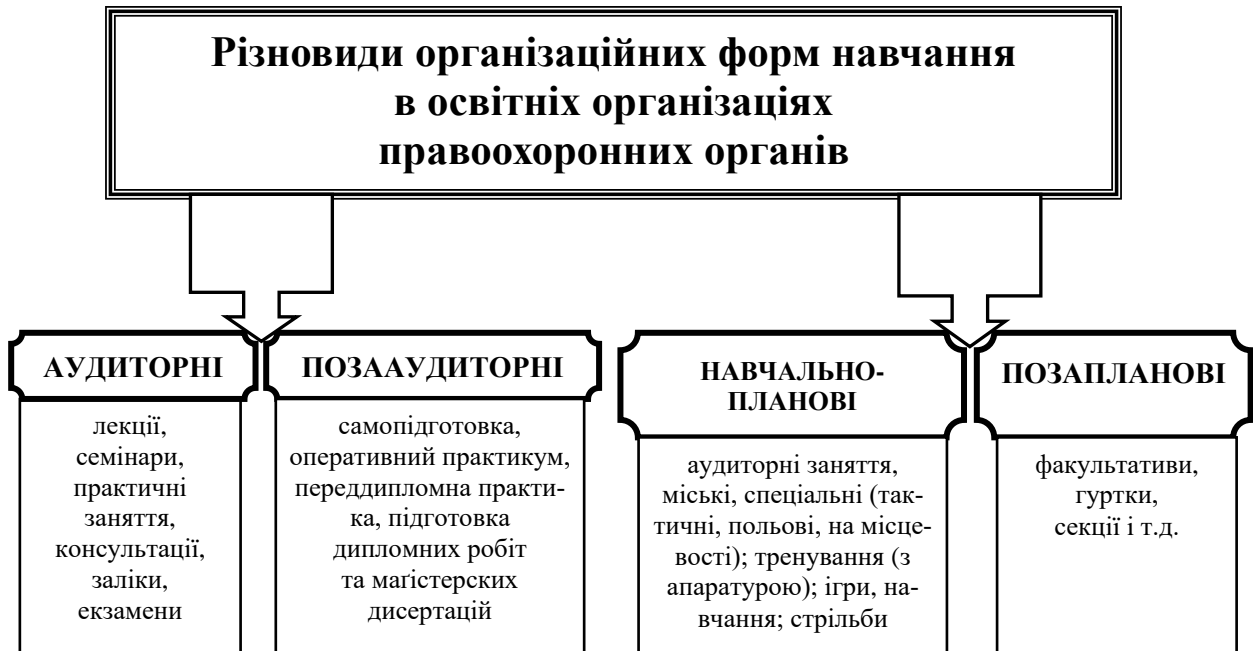

Схема 120

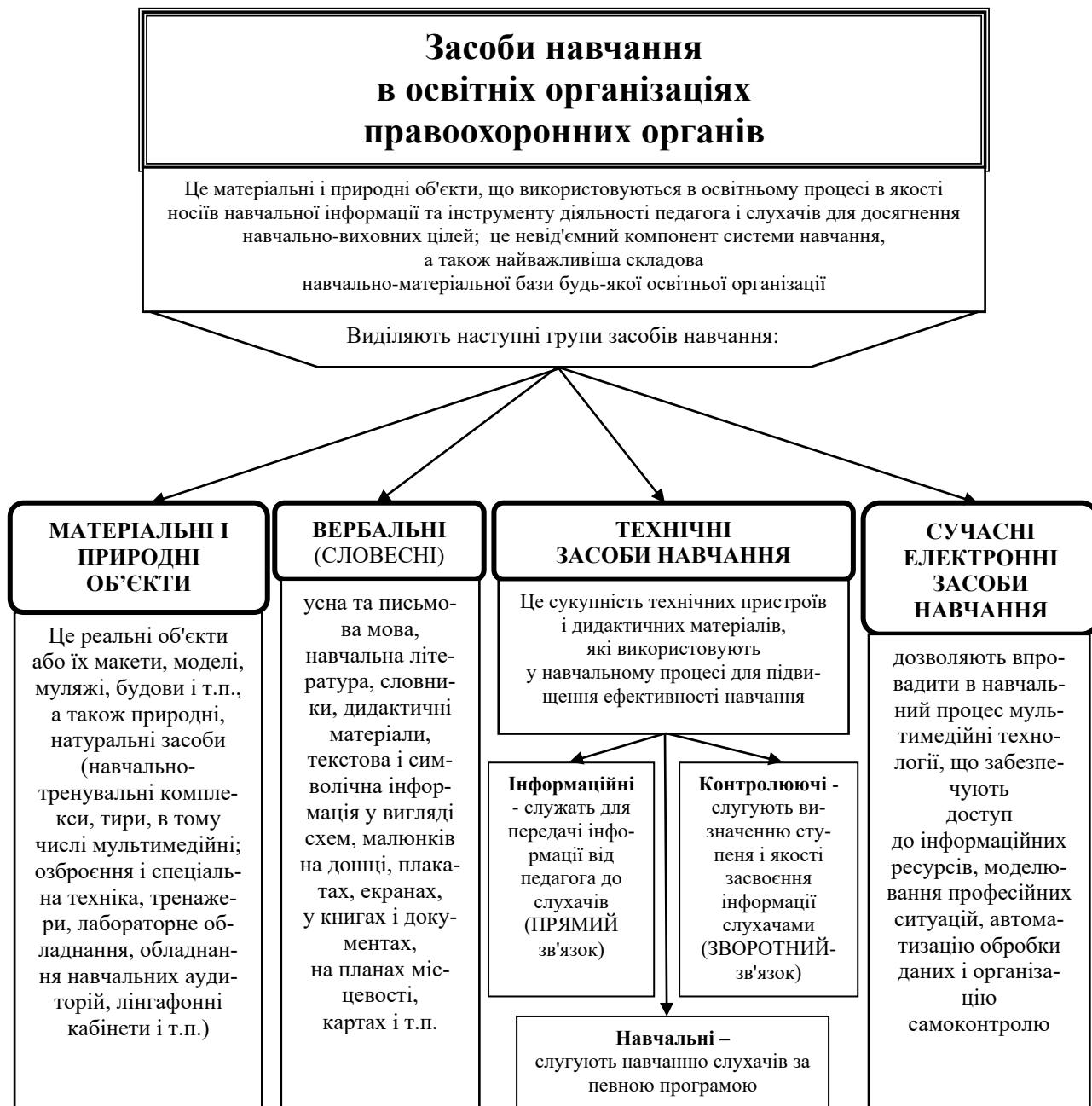

Схема 121

Схема 122

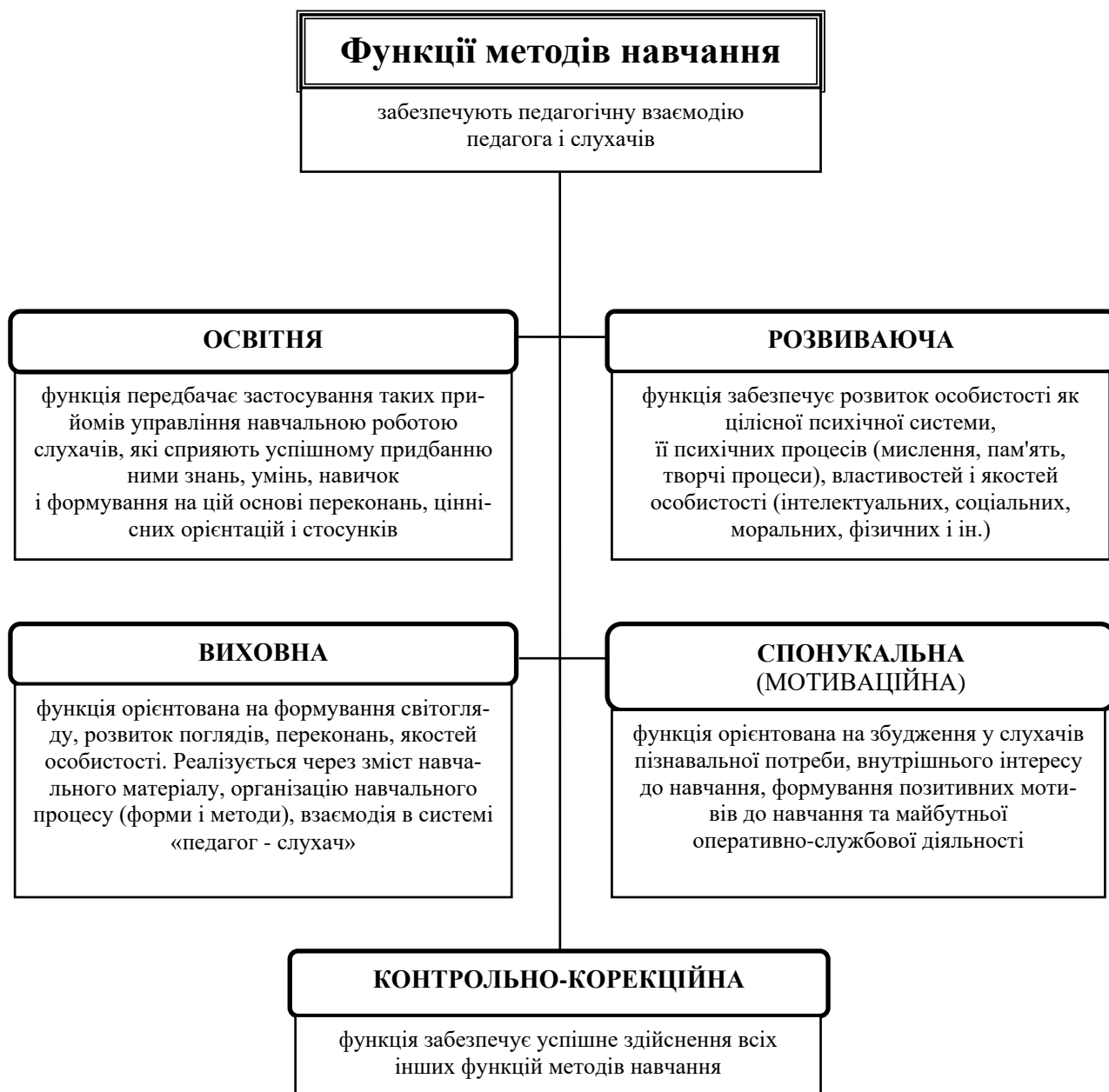

Схема 123

**Формування різних рівнів знань
у залежності від методів навчання слухачів**

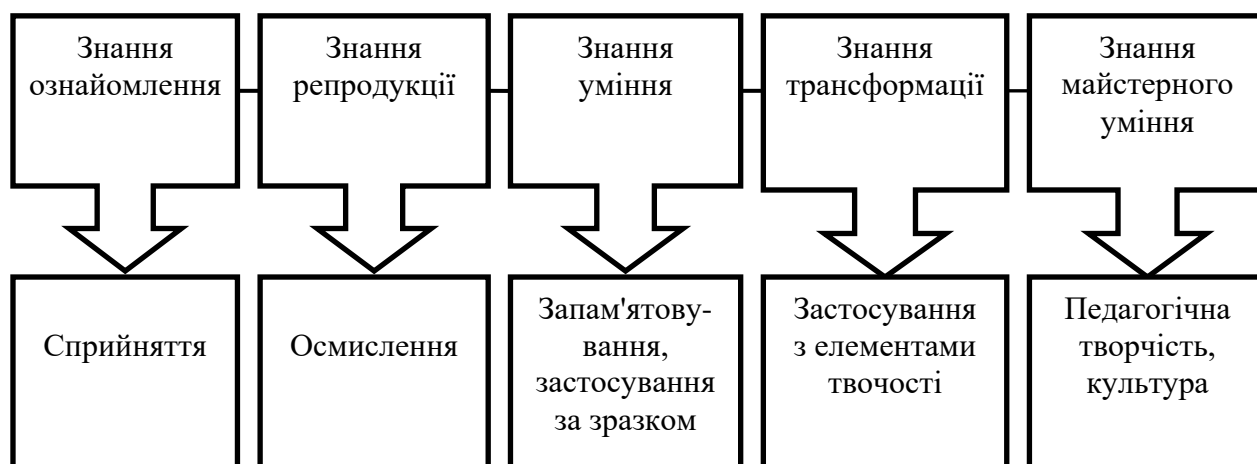

Схема 124

Основні види і форми навчальної діяльності

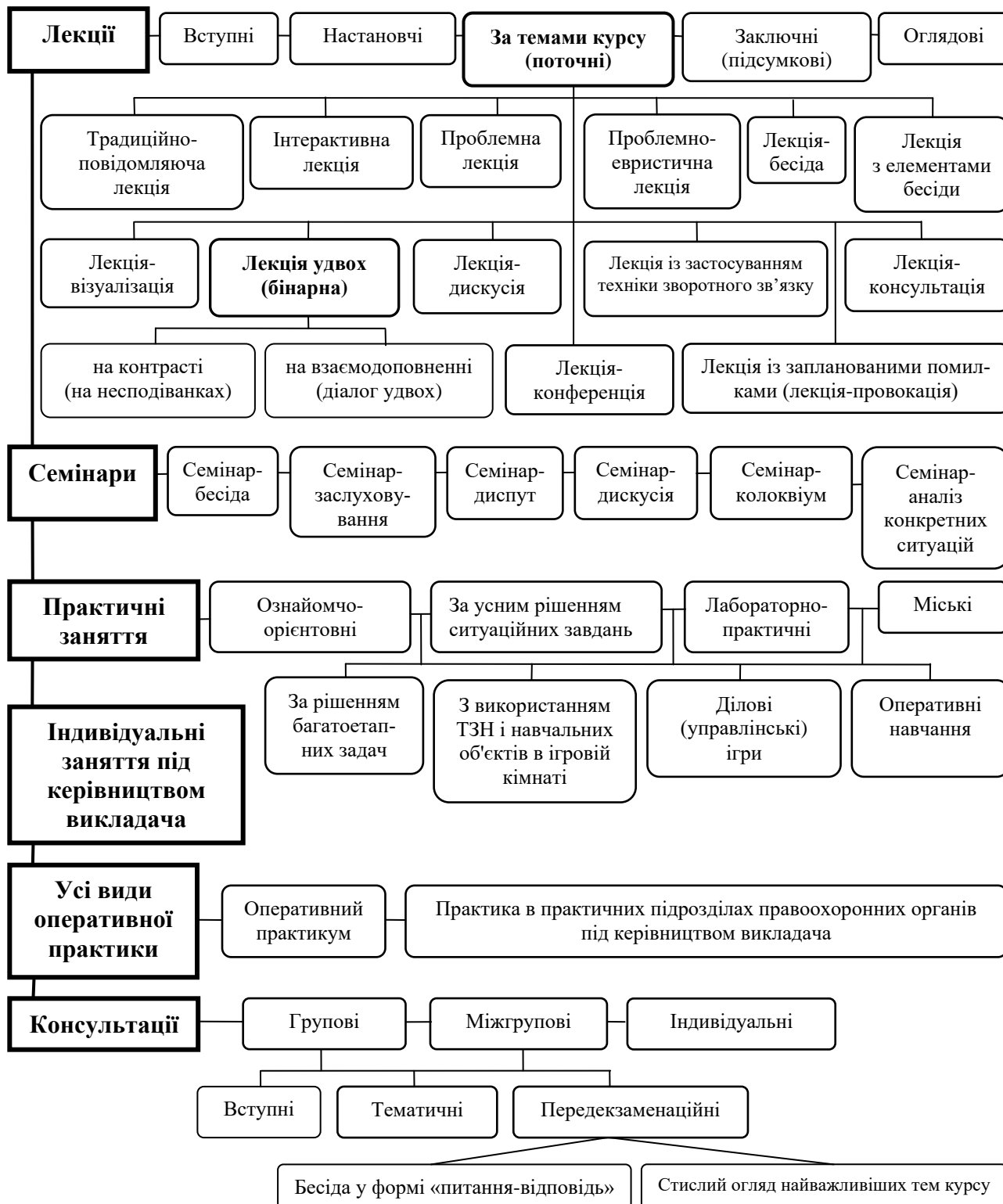

Схема 125

**Основні критерії аналізу і оцінки
якісного рівня навчальних занять**

1. Організація і забезпечення занять:

- підготовленість аудиторії і технічних засобів; забезпеченість учнів навчально-методичними матеріалами;
- наявність плану проведення заняття і раціональність використання часу на вивчення навчальних питань;
 - готовність слухачів до заняття відповідно до завдання;
 - організація вступної, основної та заключної частин заняття.

2. Мета і зміст занять:

- ясність і конкретність навчально-виховних цілей;
 - науково-теоретичний рівень заняття;
- відображення в змісті досліджуваної теми новітніх досягнень науки і практики;
 - виховний характер змісту навчального матеріалу;
- практична спрямованість матеріалу: факти, професійні ситуації, дані досліджень, передовий досвід і т.п. ;
 - відображення в змісті теми заняття внутрішньо- і міжпредметних зв'язків;
- відповідність складності змісту досліджуваної теми рівню підготовленості слухачів;
 - системність і логічна послідовність у викладі змісту матеріалу;
 - рівень проблемності у вивченні змісту матеріалу.

3. Методика проведення занять:

- збудження в учнів інтересу до теми заняття і ефективність управління їх навчально-пізнавальною діяльністю;
 - встановлення та підтримання контакту педагога з аудиторією;
- правильність вибору ефективних методів, раціональних прийомів і засобів для досягнення цілей заняття;
 - переконаність, доступність і зрозумілість викладу навчального матеріалу;
- дидактично грамотне використання на занятті технічних засобів навчання та інших засобів наочності.

4. Педагогічна культура керівника занять:

- прояв педагогічного такту в різних ситуаціях, у тому числі в реакції на питання і репліки слухачів;
- загальна ерудиція, культура мови, спілкування і поведінки педагога, його діалогу з аудиторією;
 - правильність і чіткість вимови слів, побудови фраз, чистота, багатство мови;
- вміле поєднання раціонального та емоційного стилів викладу навчального матеріалу;
 - наукова, професійна і методична підготовленість, педагогічна майстерність.

5. Зауваження і пропозиції.

Схема 126

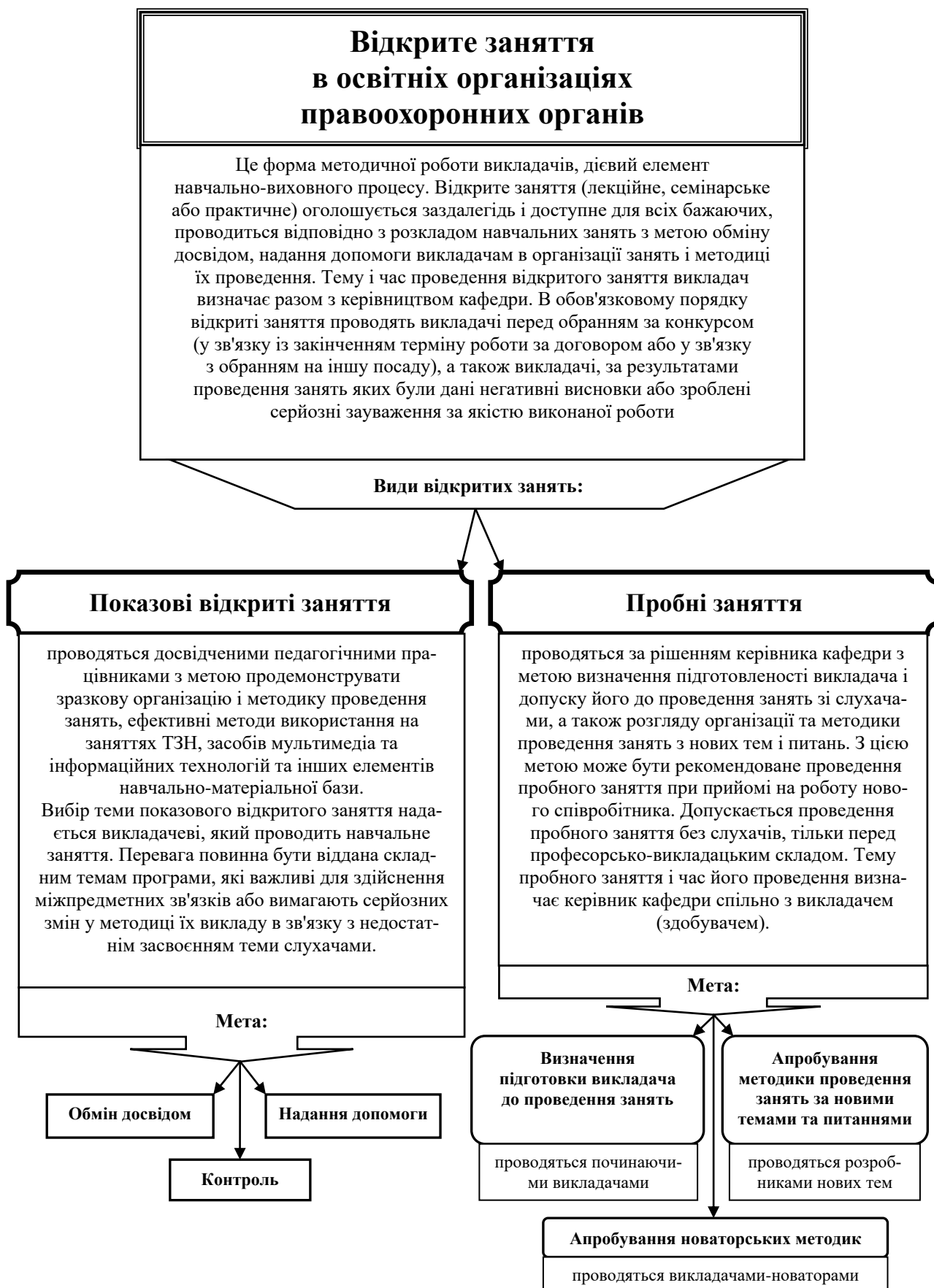

Схема 127

**Загальні критерії оцінки педагогічної
майстерності при контролі відкритих занять**

- Відповідність змісту заняття (теми і питань, що її розкривають) робочій програмі дисципліни;
- Форми і цілі заняття, організаційна частина;
- Наявність у педагога індивідуального плану заняття;
- Різноманітність видів навчальної діяльності слухачів;
- Форми роботи зі слухачами (фронтальна / групова / індивідуальна робота);
- Правильність підбору викладачем матеріалу для заняття, науковість його викладу;
- Зв'язок теорії з оперативно-службовою діяльністю (розкриття практичної ваги знань, навчання застосуванню знань на практиці);
- Використання педагогом власних розробок за курсом;
- Внутрішньопредметні і міждисциплінарні зв'язки;
- Звернення до різних джерел інформації (зі списку основної та додаткової літератури), у тому числі до періодичних видань;
- Застосування технічних засобів навчання та інформаційних технологій у ході заняття;
- Використання наочних посібників, дидактичного матеріалу;
- Відповідність методів змісту заняття, рівню підготовки слухачів, ефективність застосовуваних методів і прийомів;
- Використання інноваційних методів навчання;
- Активізація слухачів на занятті, диференційований підхід у роботі з ними;
- Організація самостійної роботи слухачів (завдання на самопідготовку, вказівка літератури та ін.);
- Організація контролю знань слухачів;
- Підведення підсумків заняття;
- Досягнення поставлених цілей;
- Дисципліна і увага аудиторії в ході заняття (концентрація і переключення уваги, характер питань, що задаються викладачеві, і т.п.);
- Крім загальних питань, характерних для всіх видів занять, при оцінці занять необхідно враховувати спеціальні критерії оцінки лекційних, семінарських і практичних занять.

Схема 128

**Критерії оцінки якості
відкритого лекційного заняття**

1. Зміст лекції:

- науковість, доказовість і аргументованість;
- інформативність (відповідність сучасному рівню розвитку теорії та практики);
- висвітлення історії питання, показ різних концепцій;
- використання прикладів, яскравих фактів з практики.

2. Методика читання лекцій:

- дотримання зовнішнього та внутрішнього регламенту занять (початок, кінець, розділи лекції);
- чітка структура лекції і логіка викладу;
- доступність і роз'яснення нових термінів і понять;
- доказовість і аргументованість;
- виділення головних думок і висновків;
- використання прийомів закріплення: повторення, підведення підсумків у кінці питання, всієї лекції.

3. Керівництво роботою слухачів:

- акцентований виклад матеріалу лекції (виділення темпом, голосом, інтонацією, повторенням найбільш важливої, суттєвої інформації);
- надання пауз для запису, конспектування; задача лектора - дати слухачам можливість осмисленого конспектування;
- організація зорового сприйняття матеріалу (записи на дошці, демонстрація ілюстративного матеріалу, використання інформаційних технологій);
- використання прийомів підтримки уваги (риторичні запитання, жарти, ораторські прийоми);
- дозвіл ставити питання (коли і в якій формі). Перегляд конспектів: по ходу лекції, після або на семінарських і практичних заняттях;
- контроль засвоєння змісту матеріалу;
- активізація мислення шляхом висунення проблемних питань і розв'язання суперечностей у ході лекції;
- підтримання дисципліни на лекції.

4. Лекторські дані:

- культура мови (дотримання норм наголосу, вимови, уникнення жаргонізмів тощо, стиль викладу, адекватний матеріалу);
- дикторська майстерність: виразність, чіткість артикуляції, чутність на останніх партах;
- експресивність мови (емоційність, інтонаційне багатство, захопленість предметом);
- ораторське мистецтво (головний індикатор - формування інтересу у аудиторії);
- педагогічний такт (шанобливе ставлення до слухачів, звернення на Ви, відсутність образ, визнання своїх можливих помилок);
- вміння встановити контакт.

5. Результативність лекції:

- інформаційна цінність;
- виховний аспект;
- досягнення дидактичних цілей

Схема 129

**Критерії оцінки якості
відкритого практичного (семінарського) заняття**

1. Цілеспрямованість:

- постановка проблеми;
- прагнення пов'язати теорію з оперативно-службовою діяльністю, з використанням матеріалу в майбутній професійній діяльності.

2. Планування:

- виділення головних питань;
- наявність новинок у списку літератури.

3. Організація заняття:

- вміння викликати і підтримати дискусію;
- конструктивний аналіз усіх відповідей і виступів;
- заповненість навчального часу обговоренням проблем.

4. Стиль проведення заняття:

- жвавий;
- з постановкою гострих питань, виникненням дискусії;
- м'який, що не збуджує ні думок, ні інтересу.

5. Відносини «викладач - слухачі»:

- шанобливі;
- у міру вимогливі;
- байдужі і ін.

6. Управління групою:

- швидкий контакт зі слухачами, впевнена поведінка в групі;
- розумна і справедлива взаємодія зі слухачами;
- підвищує тон, спирається в роботі на лідерів, залишаючи пасивними інших слухачів.

7. Зауваження викладача:

- кваліфіковані;
- узагальнюючі;
- немає зауважень.

8. Слухачі ведуть нотатки на семінарах:

- регулярно;
- рідко;
- не ведуть.

Схема 130

Оформлення результатів якості відкритого заняття

Усі, хто відвідав відкрите заняття, оформляють висновок про якість його проведення, в якому оцінюється рівень організації заняття, зміст і методика його проведення. Ці параметри відображаються в підсумковій оцінці якості проведення відкритого заняття, яка виставляється за 10-бальною шкалою:

- 1 - незадовільний стан, навчальне заняття проведене на дуже низькому рівні;
- 2 - дуже низька оцінка, робота ведеться недостатньо;
- 3 - низька оцінка, робота ведеться на низькому рівні, дуже багато суттєвих недоліків;
- 4 - задовільна оцінка, істотні недоліки в роботі;
- 5 - середня оцінка, робота ведеться на відносно прийнятному рівні, є окремі недоліки;
- 6 - середня оцінка, робота ведеться на досить хорошому рівні, недоліки несуттєві;
- 7 - хороша оцінка, робота ведеться на досить хорошому рівні, недоліки нечисленні, несуттєві і легко виправляються;
- 8 - досить висока, практично повністю відповідає висунутим вимогам;
- 9 - висока, повністю відповідає висунутим вимогам;
- 10 - дуже висока, повністю відповідає висунутим вимогам, рекомендується використовувати для поширення досвіду.

Зміст висновку про якість проведення заняття залежить від типу відкритого заняття.

Висновок про якість проведення відкритого заняття може містити висновок про можливість рекомендувати / не рекомендувати викладача на ту чи іншу вакантну посаду професорсько-викладацького складу.

У разі, якщо за підсумками проведення попереднього відкритого заняття викладачеві були зроблені зауваження, необхідно відзначити, чи були усунені недоліки.

За підсумками проведення показового заняття у висновку повинні бути відображені ті особливості заняття, які рекомендуються для впровадження в практику інших викладачів або проведення майстер-класів тощо.

У висновку за підсумками проведення пробного заняття може відобразитися можливість допуску до викладацької діяльності і / або проведення занять за певною дисципліною.

У висновку в обов'язковому порядку на адресу викладача, який проводив заняття, повинні бути відображені пропозиції, рекомендації щодо поширення досвіду, щодо вдосконалення теоретичного і методичного рівня проведення занять.

Схема 131

Висновок про якість відкритого лекційного заняття

Кафедра _____
 Дисципліна _____
 Спеціальність/Напрямок _____ Курс _____
 Форма навчання _____ Група _____ Дата _____
 Тема заняття _____

№ п/п	Показники оцінки якості лекції	Оцінка (до 5 балів)
1.	Планування лекції	
1.1.	Відповідність теми лекції робочій програмі	
1.2.	Відповідність структури питань темі лекції	
1.3.	Розподіл навчального часу по питаннях лекції	
1.4.	Форми активізації уваги слухачів протягом лекції	
1.5.	Відповідність змістовної частини лекції наочності, використання технічних засобів	
2.	Організація лекційного заняття	
2.1.	Своечасність початку лекції	
2.2.	Забезпечення лекції інтерактивними засобами	
2.3.	Забезпечення лекції матеріально-технічними засобами	
2.4.	Стан готовності аудиторії до початку лекції	
2.5.	Організація і контроль за роботою слухачів на лекції	
3.	Зміст лекції	
3.1.	Відповідність змісту розглянутих питань ступеню розкриття теми лекції	
3.2.	Забезпечення міждисциплінарних і внутрішньопредметних зв'язків навчального матеріалу	
3.3.	Науково-теоретичний рівень матеріалу, що вивчається	
3.4.	Проблемність навчального матеріалу лекції	
3.5.	Практична спрямованість навчального матеріалу	
4.	Дидактична діяльність викладача	
4.1.	Зворотний зв'язок викладача зі слухачами в ході лекції	
4.2.	Доступність викладу матеріалу лекції	
4.3.	Послідовність викладу матеріалу лекції	
4.4.	Наочність викладу матеріалу лекції	
4.5.	Системність викладання матеріалу на лекції	
5.	Професійний рівень викладача	
5.1.	Вільне володіння навчальним матеріалом	
5.2.	Чіткість формулювань і доказовість викладу навчального матеріалу	
5.3.	Знання методики викладання	
5.4.	Володіння сучасними педагогічними технологіями	
5.5.	Культура мови, емоційність та дотримання педагогічного такту	
6.	Діяльність слухачів на лекції	
6.1.	Дисциплінованість і організованість слухачів	
6.2.	Активність і зацікавленість слухачів	
6.3.	Рівень розвитку у слухачів загальнонаукових та спеціальних знань	
6.4.	Рівень формування у слухачів умінь і навичок	
6.5.	Стиль ставлення слухачів до викладача	

Основи професійної педагогіки у правоохоронних органах

7.	Загальні висновки		
7.1.	Досягнення мети лекції відповідно до вимог навчальної програми		
7.2.	Виконання навчального впливу лекції на слухачів		
7.3.	Вплив лекції на розвиток творчого мислення і самостійність слухачів		
7.4.	Роль лекції у формуванні професійної підготовки слухачів		
7.5. Виховний вплив заняття на слухачів			
	<i>Варіанти оцінок якості заняття</i>	<i>Характеристика рівня оцінок</i>	<i>Бал</i>
	Високий або досить високий рівень	Недоліків не відзначено або відзначені поодинокі несуттєві недоліки	5
	Досить хороший і відносно хороший рівень	Окремі несуттєві недоліки або є окремі недоліки	4
	Задовільний рівень	Є окремі суттєві недоліки	3
	Незадовільний рівень	Є багато суттєвих недоліків	2

Підпис викладача (керівника),
який відвідав заняття

/ _____ /

З висновком ознайомлений
(підпис викладача)

/ _____ /

Схема 132

Висновок про якість відкритого практичного (семінарського) заняття

Кафедра _____
 Дисципліна _____
 Спеціальність/Напрямок _____ Курс _____
 Форма навчання _____ Група _____ Дата _____
 Тема заняття _____

№ п/п	Показники оцінки якості навчального заняття	Оцінка (до 5 балів)
1.	Планування навчального заняття	
1.1.	Відповідність теми заняття робочій програмі	
1.2.	Відповідність структури завдань (питань) теми заняття	
1.3.	Розподіл навчального часу за структурою заняття відповідно до вимог	
1.4.	Різноманітність видів діяльності викладача і слухачів протягом навчального часу	
1.5.	Використання наочних матеріалів, ТЗН, нормативної та іншої документації	
2.	Організація навчального заняття	
2.1.	Своєчасність початку заняття	
2.2.	Забезпечення заняття навчально-методичними матеріалами	
2.3.	Забезпечення заняття матеріально-технічними засобами	
2.4.	Стан готовності аудиторії до початку заняття	
2.5.	Організація і контроль за роботою слухачів на занятті	
3.	Зміст навчального заняття	
3.1.	Відповідність навчальній програмі змісту завдань і питань, запропонованих слухачам для вивчення	
3.2.	Забезпечення міждисциплінарних і внутріпредметних зв'язків навчального матеріалу	
3.3.	Теоретичний рівень досліджуваного матеріалу	
3.4.	Проблемність і професійна спрямованість навчального матеріалу	
3.5.	Практична спрямованість навчального матеріалу	
4.	Дидактична діяльність викладача	
4.1.	Зворотний зв'язок викладача зі слухачами в ході навчального заняття	
4.2.	Використання сучасних методів навчання	
4.3.	Залучення слухачів у навчальний процес заняття	
4.4.	Методи активізації роботи слухачів на навчальному занятті	
4.5.	Систематичність і послідовність роботи слухачів на занятті	
5.	Професійний рівень викладача	
5.1.	Володіння навчальним матеріалом	
5.2.	Чіткість формулювань і ясність завдань	
5.3.	Облік індивідуальних здібностей слухачів	
5.4.	Володіння сучасними педагогічними технологіями	
5.5.	Культура мови, емоційність та дотримання педагогічного такту	
6.	Діяльність слухачів на занятті	
6.1.	Дисциплінованість і організованість слухачів	
6.2.	Активність і зацікавленість слухачів	
6.3.	Рівень розвитку у слухачів загальнонаукових та спеціальних знань	
6.4.	Рівень формування у слухачів професійних умінь і навичок	
6.5.	Залученість слухачів до колективних форм роботи на занятті	

Основи професійної педагогіки у правоохоронних органах

7.	Загальні висновки		
7.1.	Досягнення мети заняття відповідно до вимог навчальної програми		
7.2.	Виконання навчального впливу заняття на слухачів		
7.3.	Вплив заняття на розвиток творчого мислення і самостійність слухачів		
7.4.	Визначення ролі заняття у професійній підготовці фахівців		
7.5. Виховний вплив заняття на слухачів			
	<i>Варіанти оцінок якості заняття</i>	<i>Характеристика рівня оцінок</i>	<i>Бал</i>
	Високий або досить високий рівень	Недоліків не відзначено або відзначені поодинокі несуттєві недоліки	5
	Достатньо хороший і відносно хороший рівень	Окремі несуттєві недоліки або є окремі недоліки	4
	Задовільний рівень	Є окремі суттєві недоліки	3
	Незадовільний рівень	Є багато суттєвих недоліків	2

Підпис викладача (керівника),
який відвідав заняття

/ _____ /

З висновком ознайомлений
(підпис викладача)

/ _____ /

Схема 133

**Підсумковий висновок
про якість проведення відкритого заняття
ППІ викладача**

Загальні відомості про заняття:

Дата _____ Група _____
 Дисципліна _____
 Тип відкритого заняття (майстер-клас/відкрите заняття/пробне заняття)
 Вид заняття (лекційне/практичне/семінарське заняття)
 Тема заняття _____
 Мета заняття _____

Організація заняття:

- наявність у викладача плану заняття, структура заняття, його окремі елементи, їх послідовність і дозування в часі, відповідність побудови заняття його змісту і поставленій меті _____;
- різноманітність видів навчальної діяльності слухачів _____;
- форми роботи зі слухачами (фронтальна / групова / індивідуальна робота) _____;

Зміст заняття:

- відповідність змісту заняття вимогам ДОС, робочій програмі дисципліни _____;
- правильність підбору викладачем матеріалу для заняття, науковість його викладу _____;
- зв'язок теорії з практикою (розкриття практичної значущості знань, навчання застосуванню знань на практиці) _____;
- використання власних розробок за курсом (так / ні) _____;
- міждисциплінарні та внутріпредметні зв'язки _____;
- звернення до різних джерел інформації (зі списку основної та додаткової літератури), у тому числі до періодичних видань, які є в бібліотеці філії _____;

Методика проведення занять:

- застосування ТЗН і інформаційних технологій у ході заняття _____;
- використання наочних посібників, дидактичного матеріалу _____;
- відповідність методів змісту заняття, рівню підготовки слухачів, ефективність застосовуваних методів і прийомів _____;
- використання інноваційних методів навчання _____;
- активізація слухачів на занятті, диференційований підхід у роботі з ними _____;
- організація самостійної роботи слухачів _____;
- контроль знань слухачів _____;
- підведення підсумків заняття _____;
- досягнення поставлених цілей _____;
- дисципліна і увага аудиторії в ході заняття _____;

Характеристика заняття в залежності від його виду (лекційне, практичне, семінарське)

Позитивні сторони, рекомендації щодо поширення досвіду _____;
 Зауваження, недоліки _____;

Оцінка (в балах) _____

Висновки:

- 1) рекомендувати / не рекомендувати кандидатуру викладача на заміщення вакантної посади _____ кафедри;
- 2) зауваження за результатами попереднього відкритого / пробного заняття усунути / не усунути _____;
- 3) рекомендувати проведення повторного відкритого заняття _____;
- 4) рекомендувати для поширення такі методи, прийоми, форми проведення заняття: _____;
- 5) допустити викладача _____ до проведення занять по _____;
- 6) інше _____;

Пропозиції _____

З висновком ознайомлений: _____
 Підпис відвідувача заняття _____
 Керівник кафедри _____
 Дата _____

Схема 134

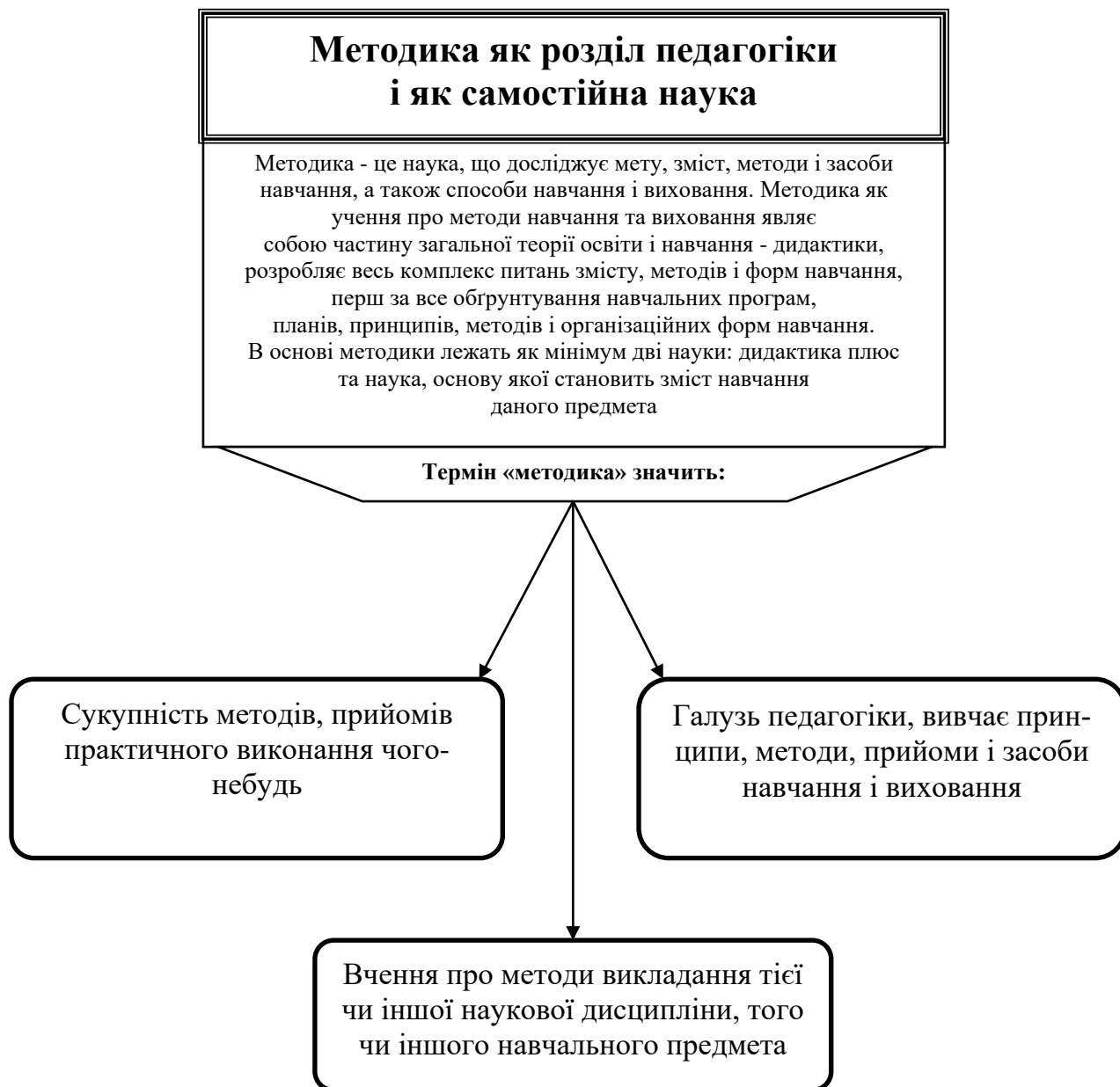

Схема 135

Схема 136

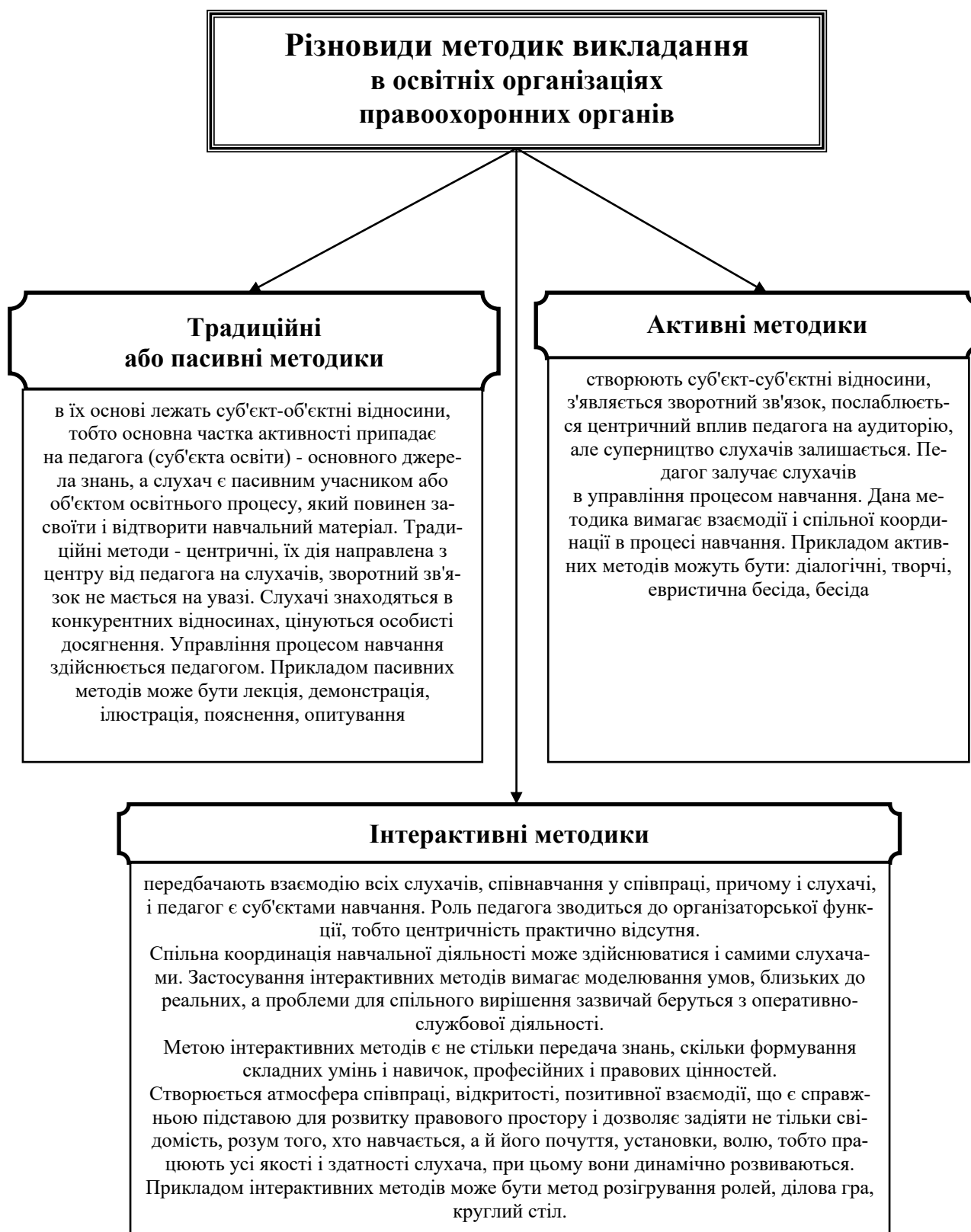

Схема 137

Теорія і методика професійної освіти

Змістом спеціальності «Теорія і методика професійної освіти» є галузь педагогічної науки, яка розглядає питання професійного навчання, підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації у всіх видах і рівнях освітніх установ, предметних і галузевих областях, включаючи питання управління та організації навчально-виховного процесу, прогнозування та визначення структури підготовки кадрів з урахуванням потреб особистості і ринку праці, суспільства і держави

Сфери дослідження по галузях і видах професійної діяльності:

1. Методологія досліджень з теорії та методики професійної освіти (наукові підходи до дослідження розвитку професійної освіти, зв'язку теорії і методики професійної освіти з галузями педагогічної науки і іншими науками; взаємозв'язок теорії і методики професійної освіти з практикою; методи дослідження професійної освіти).
2. Генезис і теоретико-методологічні основи педагогіки професійної освіти.
3. Післядипломна освіта.
4. Підготовка фахівців у вищих навчальних закладах.
5. Підготовка фахівців в закладах середньої професійної освіти.
6. Підготовка кваліфікованих робітників у закладах професійної освіти.
7. Внутрішньофірмова підготовка робітників; додаткова професійна освіта.
8. Перепідготовка та підвищення кваліфікації працівників і фахівців.
9. Неперервна професійна освіта.
10. Підготовка фахівців у системі ступеневої освіти.
11. Сучасні технології професійної освіти.
12. Освітній менеджмент і маркетинг.
13. Освітнє середовище професійного навчального закладу.
14. Професійне навчання безробітних і незайнятого населення.
15. Порівняльно-співвідносний аналіз професійної освіти в різних країнах світу.
16. Взаємодія професійної освіти з ринком праці і соціальними партнерами.
17. Професійне виховання: сутність, основні напрямки.
18. Відбір і структурування змісту професійної освіти.
19. Гуманізація професійної освіти.
20. Педагогічні проблеми управління, фінансування і соціально-економічного розвитку системи професійної освіти.
21. Діагностика якості професійної освіти.
22. Регіоналізація професійної освіти в умовах єдиного освітнього простору.
23. Проектування локальних систем професійної освіти.
24. Понятійний апарат професійної освіти.
25. Інтеграційні процеси у професійній освіті.
26. Проблеми вивчення і реалізації інноваційного досвіду професійної освіти.
27. Професійний консалтинг та консультаційні послуги.
28. Система матеріального і морального стимулювання в галузі професійної освіти і професійної діяльності.
29. Інноваційні технології в галузі професійної освіти.
30. Механізми взаємодії освіти, науки і виробництва.
31. Професійна освіта через все життя.
32. Державно-громадський характер управління професійною освітою.
33. Формування професійного світогляду.
34. Рівні і типи навчальних закладів професійної освіти.
35. Інтеграція загальноосвітньої і професійної підготовки в установах професійної освіти.
36. Компетентнісний підхід у професійній підготовці фахівця.

Схема 138

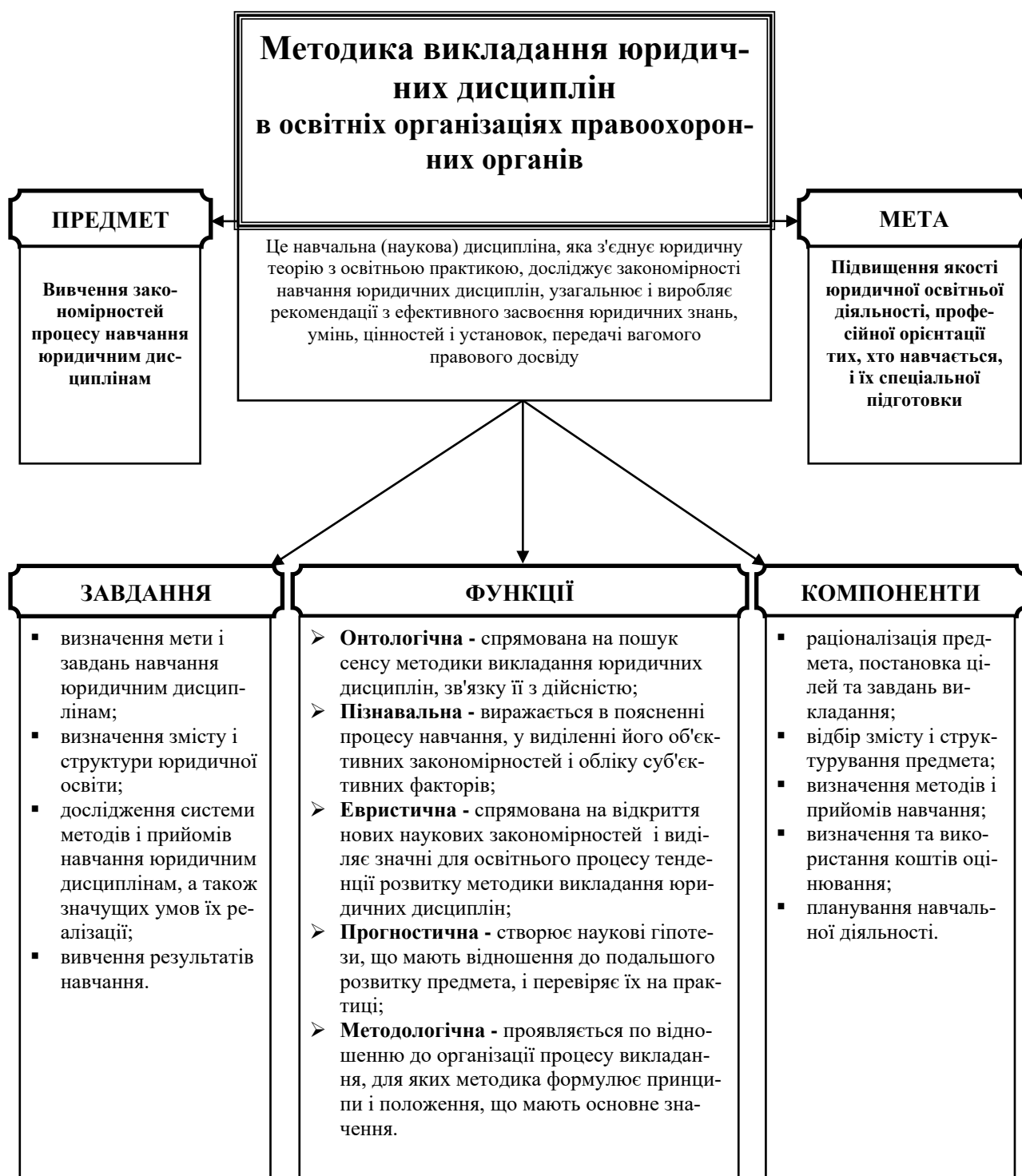

Схема 139

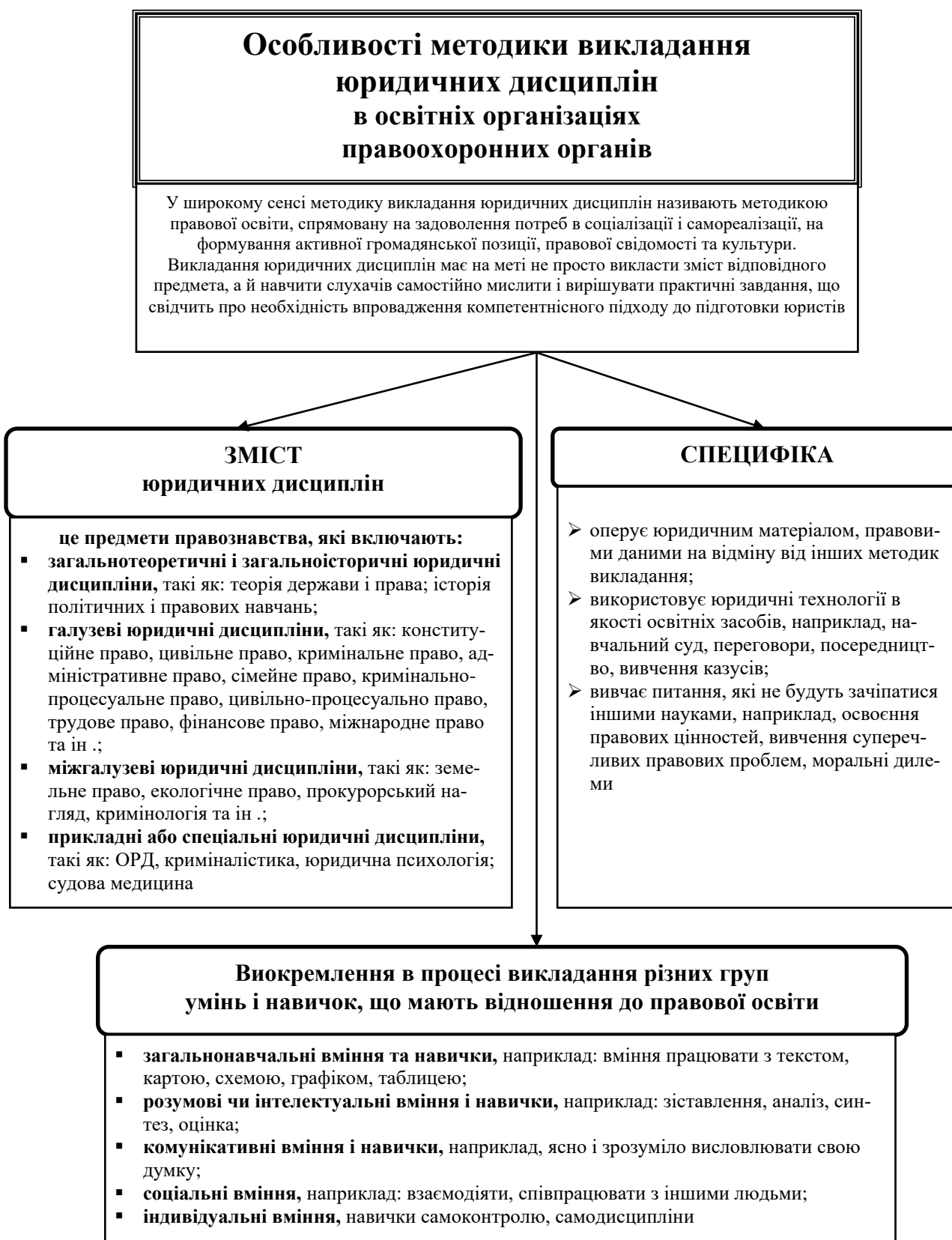

Схема 140

Схема 141

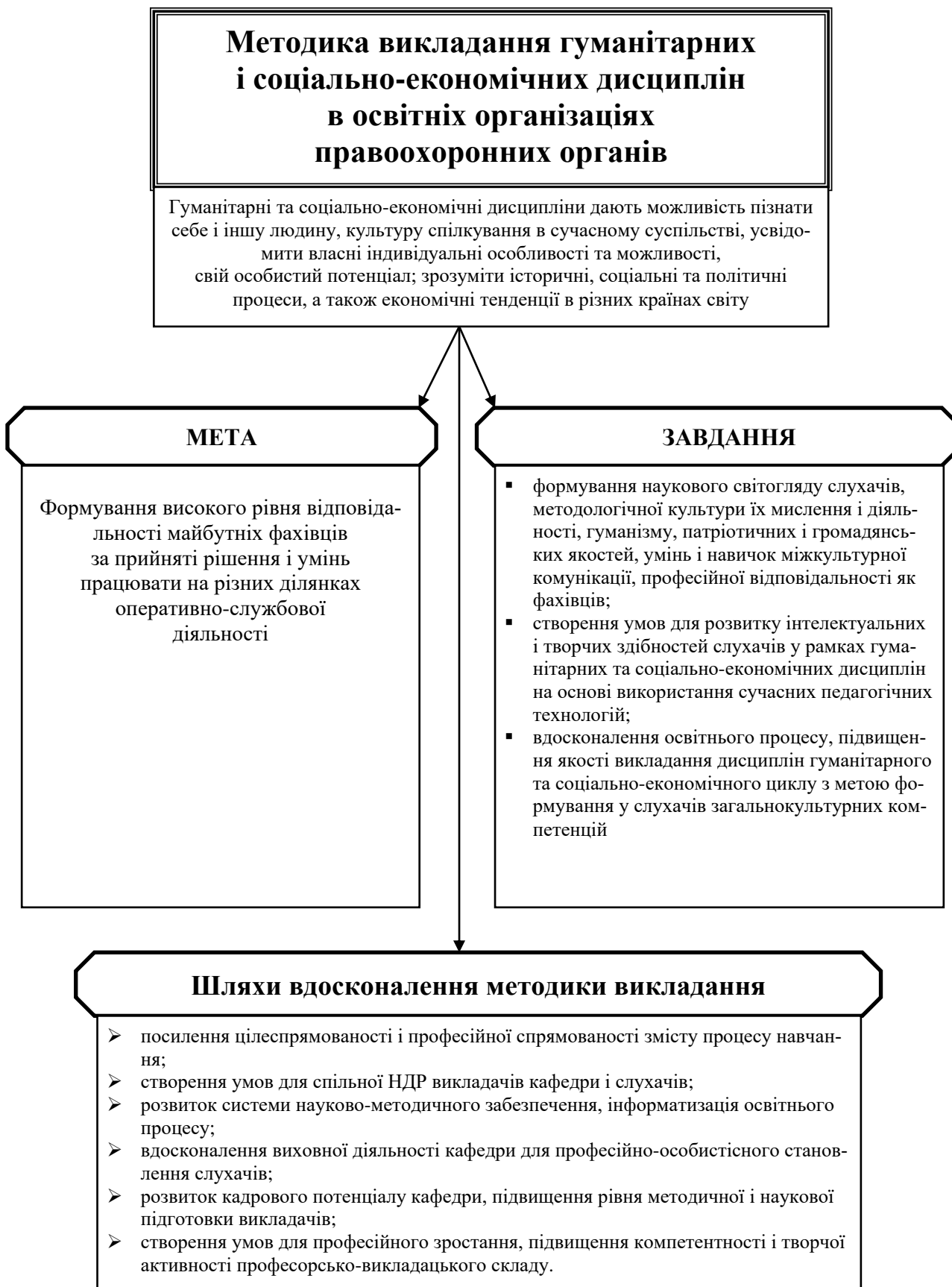

Схема 142

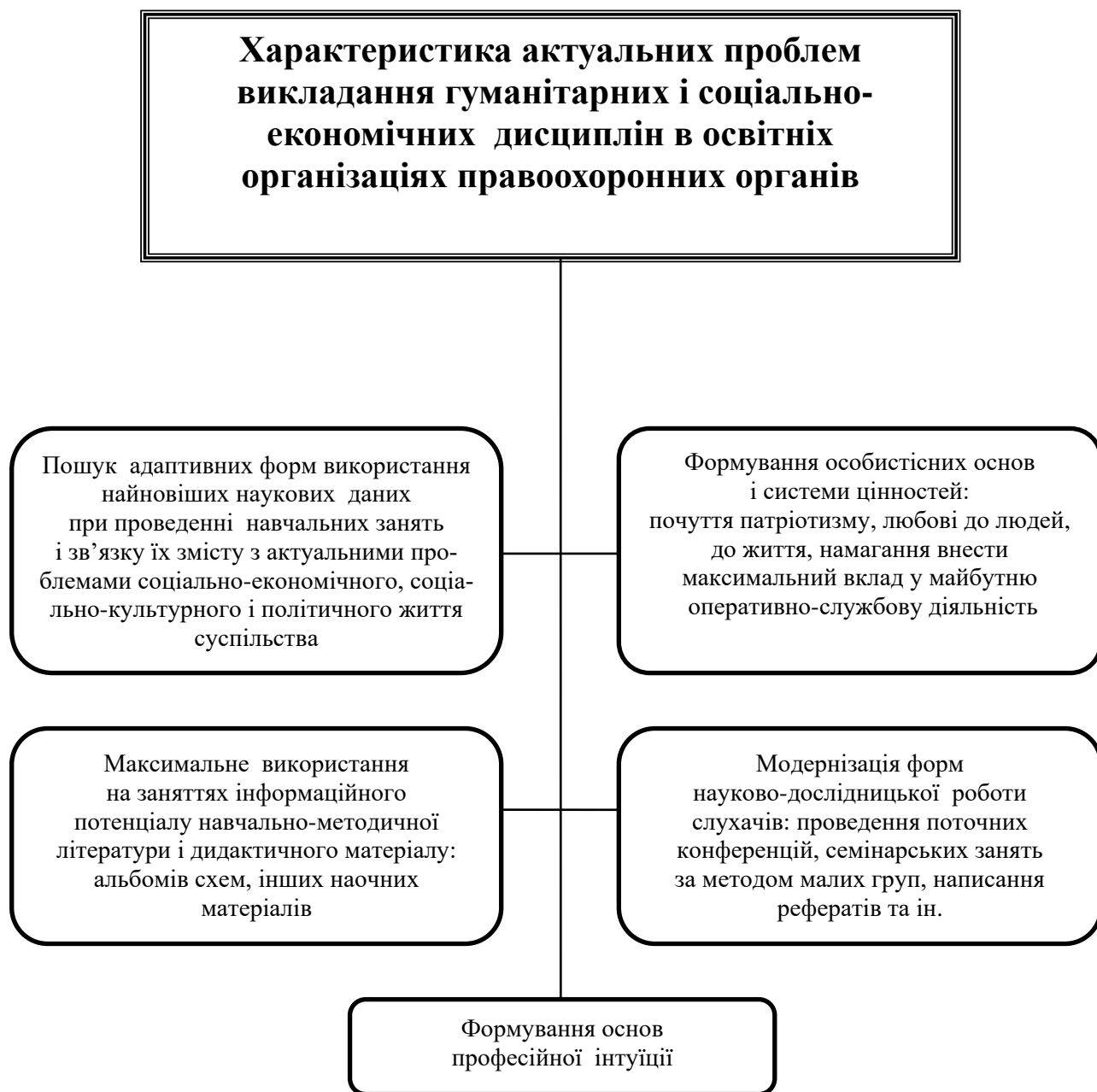

Схема 143

Схема 144

Основні напрямки методичної роботи

Навчально-методична робота

Це методичне забезпечення навчального процесу, вдосконалення і підвищення ефективності задіяних методів і засобів навчання слухачів, підвищення кваліфікації ПВС, що включає:

- перевірку та оцінку результатів педагогічного процесу, аналіз його дії й ефективності;
- оперативне реагування на запити ПВС з насущних педагогічних проблем;
- розширення й збагачення предметно-методичних знань, умінь та навичок ПВС;
- вивчення й узагальнення передового педагогічного досвіду;
- колективну й індивідуальну розробку найбільш складних тем з навчальних дисциплін, написання методичних рекомендацій;
- розробку й актуалізацію робочих програм навчальних дисциплін (спекурсів, модулів) та НМК;
- моніторинг навчально-виховного процесу і професійної успішності ПВС;
- методичний супровід роботи з самоосвіти.

Науково-методична робота

Передбачає науково-дослідницький підхід до організації навчального процесу, підвищення професійного рівня ПВС на основі досягнень сучасної психолого-педагогічної науки, безпосереднього науково-практичного досвіду і охоплює:

- аналіз та узагальнення методичного досвіду, дослідження й розробку нових методів і засобів навчання слухачів, проведення педагогічних експериментів щодо їх застосування в практику;
- безперервне вивчення досягнень педагогічної науки, теорії і практики навчання та виховання слухачів;
- удосконалення аналізу й планування методичної роботи;
- удосконалення видів і форм діагностики та контролю рівня розвитку педагогічного колективу;
- активізацію роботи науково-методичних підструктур на основі отриманих результатів діагностики і контролю;
- проведення науково-дослідницької роботи, обговорення її результатів і підготовку публікацій з актуальних проблем оперативно-службової діяльності та педагогіки;
- роботу з ад'юнктами, здобувачами і докторантами, підготовку дисертацій до захисту.

Організаційно-методична робота

спрямована на здійснення постійної взаємодії керівництва з ПВС і включає:

- організацію системи методичної роботи з метою розвитку педагогічної майстерності, творчості й самореалізації ініціативи педагогів;
- матеріально-технічне забезпечення процесу підвищення кваліфікації;
- планування й організацію методичної роботи з кадрами на діагностичній основі;
- залучення ПВС до науково-дослідницької роботи;
- організаційно-методичне забезпечення атестації науково-педагогічних кадрів;
- організацію роботи щодо вивчення, узагальнення й пропаганди передового педагогічного досвіду;
- організацію роботи методичного кабінету;
- забезпечення взаємодії всіх методичних підструктур;
- контроль за методичною роботою;
- розробку локальних нормативних правових документів, що регламентують діяльність методичних підструктур.

Інноваційно-методична робота

являє собою один із найбільш актуальних напрямків у діяльності сучасної вищої школи, котрий включає:

- застосування в практику прогресивних управлінських та педагогічних технологій;
- розробку й захист інноваційних педагогічних проєктів;
- розробку індивідуальної траєкторії професійного розвитку педагогічного колективу, створення власних традицій;
- організацію роботи в якісно нових методичних структурах („педагогічна майстерня та ін.);
- захист авторських методик;
- розробку інноваційних карт, інноваційного педагогічного поля освітньої організації;
- створення банку педагогічних інновацій;
- розробку комплексно-цілевих програм щодо управління інноваційними процесами та ін.

Схема 145

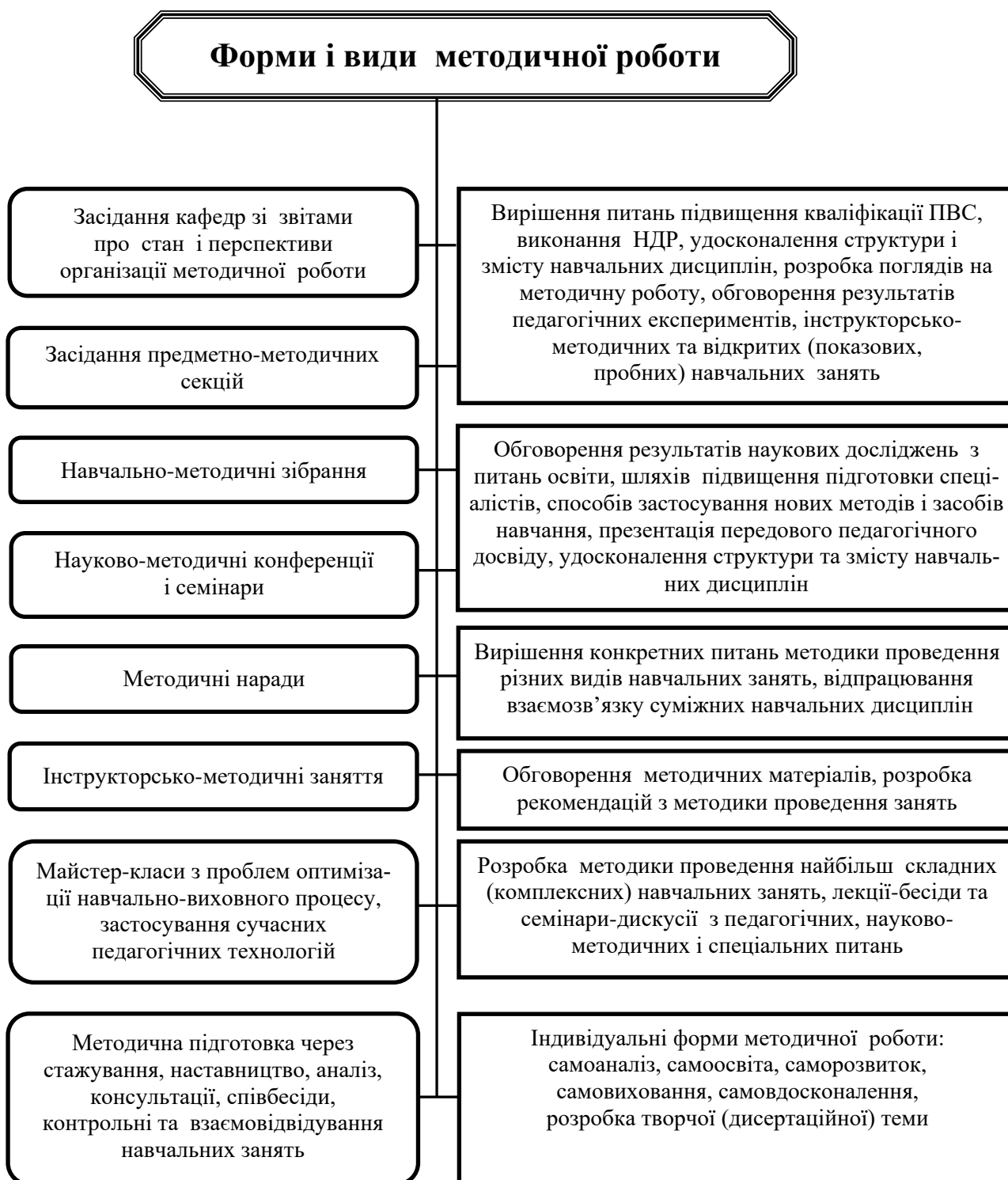

Схема 146

Схема 147

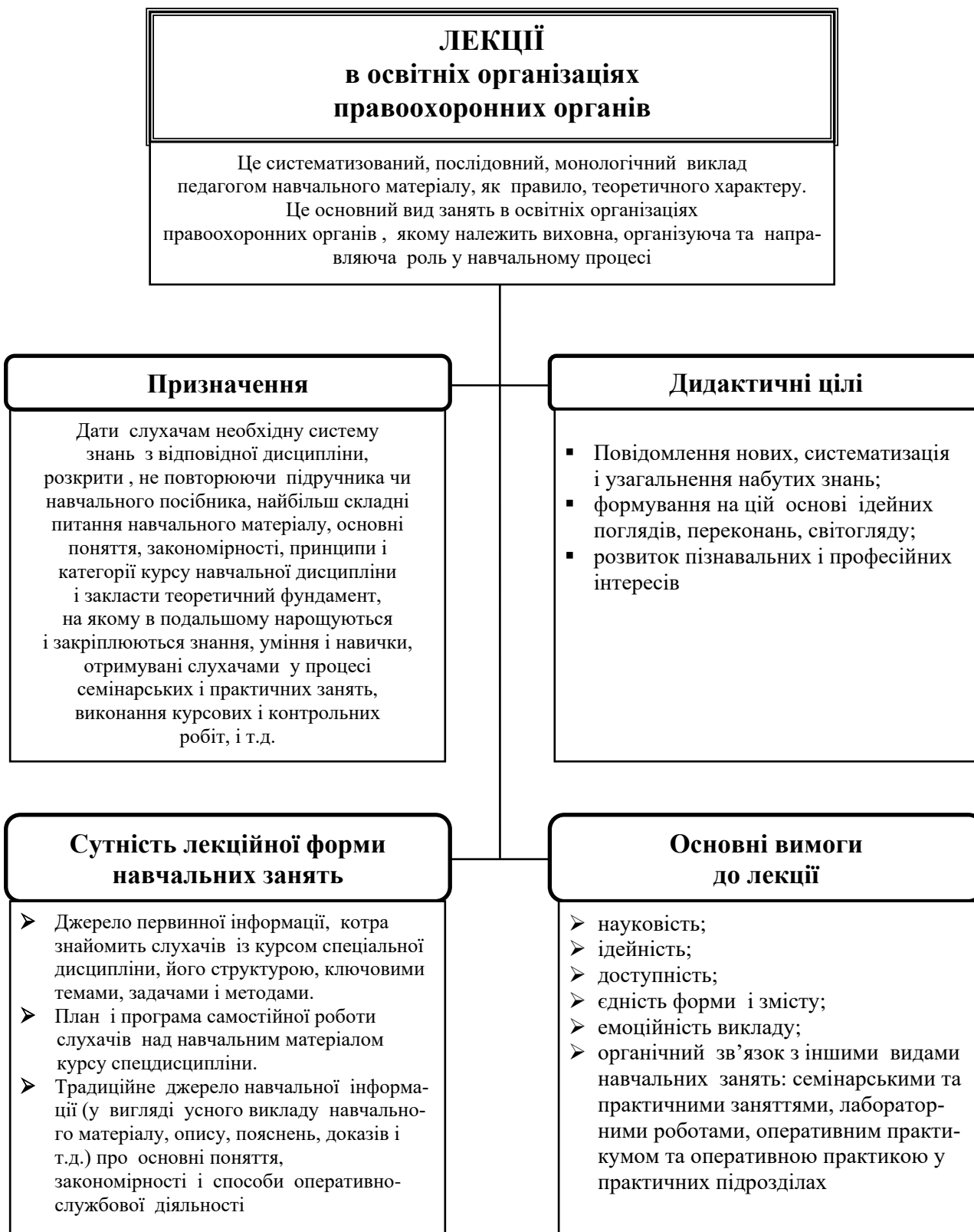

Схема 148

Характеристика видів лекцій

ВСТУПНА лекція

відкриває лекційний курс зі спецдисципліни, готує слухача до сприйняття її методології і предмета, будується таким чином, щоб викликати у слухачів інтерес до оперативно-службової діяльності і дати про неї цілісне уявлення. На цій лекції:

- підкреслюється актуальність, практичне значення, мета і завдання курсу спецдисципліни;
- викладається система вимог щодо його вивчення;
- розкривається значення цієї лекції і всього курсу;
- з'ясовується взаємозв'язок спецдисципліни з іншими дисциплінами;
- пояснюються порядок вивчення дисципліни, розподіл часу на курси, семестри, розділи, теми, види навчальних занять, форми контролю і критерії оцінок;
- називається основна і додаткова література;
- характеризуються напрями і форми самостійної роботи

ОГЛЯДОВА лекція

містить коротку, узагальнену інформацію про програмні питання, це конспективний виклад навчального матеріалу на основі ретельного відбору значущої інформації. Необхідний мінімум відомостей повідомляється точними та економними виразами, а навчальний матеріал лекції опрацьований так, щоб слухачі могли легко його зрозуміти і запам'ятати, для чого скорочується число «одиниць засвоєння» шляхом утворення більш значних частин (опорних пунктів). Оглядові лекції частіше використовуються на завершальних етапах навчання, наприклад, перед держекзаменами, а також у заочній та очно-заочній формах навчання

ПІДСУМКОВА (завершальна) лекція

завершує вивчення навчального матеріалу з курсу спецдисципліни і дозволяє зробити висновки про досягнення поставлених навчально-виховних цілей. На ній раніше вивчене узагальнюється на вищій теоретичній основі, розглядаються перспективні проблеми, у зміст, як правило, включається загальний огляд пройденого курсу, його ключових ідей і навчальних цілей, основні висновки і узагальнення, висвітлюються актуальні проблеми оперативно-службової діяльності, особлива увага приділяється специфіці самостійної роботи слухачів у передекзаменаційний період

НАСТАНОВЧА лекція

зберігає всі особливості вступної, а також знайомить слухачів зі структурою навчального матеріалу, основними положеннями курсу, з організацією самостійної роботи, особливостями виконання контрольних завдань, містить програмний матеріал, самостійне вивчення якого складає труднощі для слухачів (найбільш складні, вузлові питання)

Лекції за темою курсу (поточні)

призначені для послідовного, систематичного викладу змісту курсу спецдисципліни. У змісті цих лекцій розкриваються методологічні і теоретичні основи дисципліни, яка вивчається; викладаються в науковій і логічній послідовності основні питання і проблеми, методика їх вирішення; з'ясовується тісний зв'язок теоретичних положень з оперативно-службовою діяльністю; слухачі долучаються до наукового дослідження і узагальнення, у них зароджується інтерес до самостійної роботи, розвиваються навички творчого оперативного мислення

Схема 149

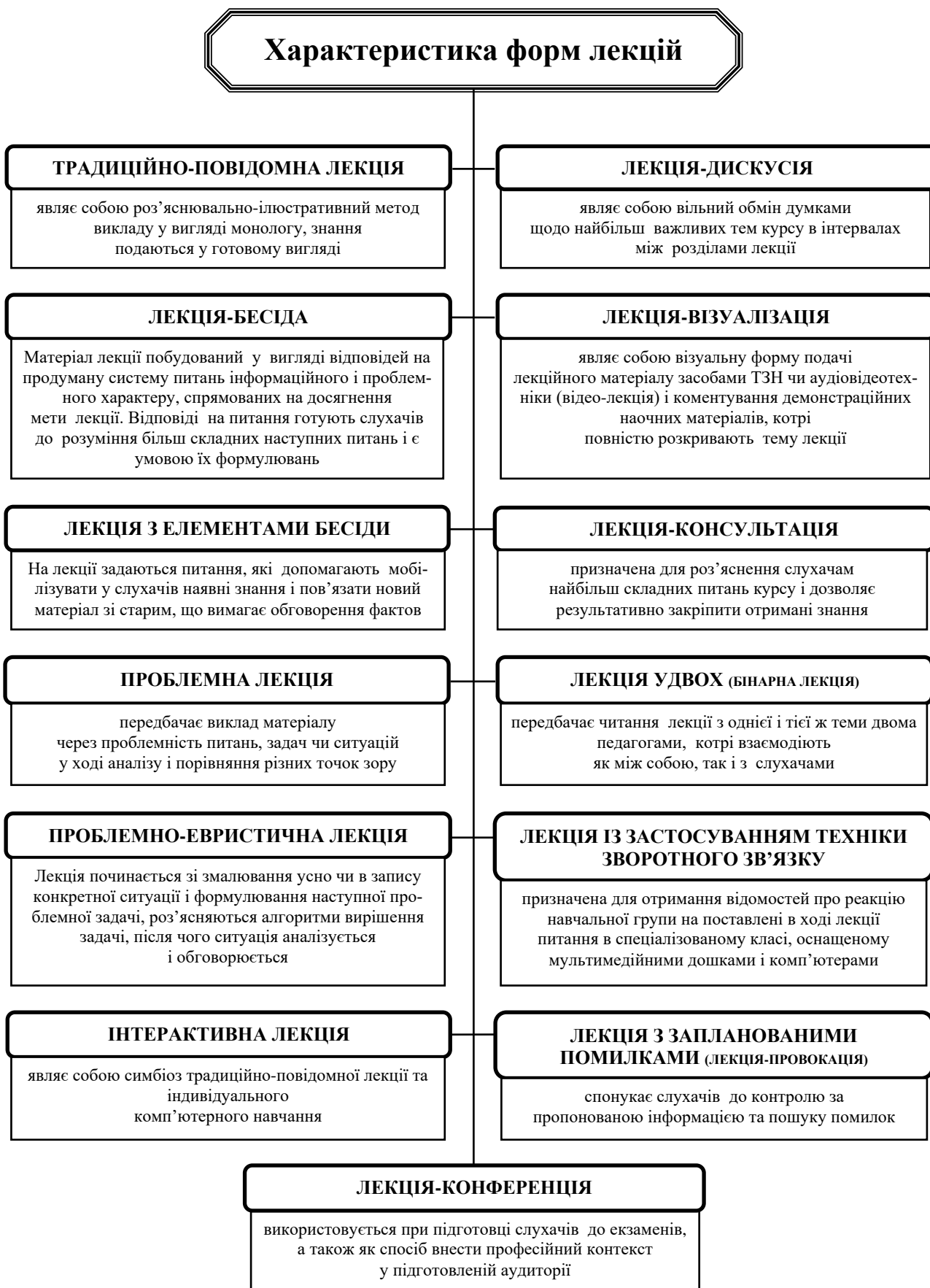

Схема 150

Схема 151

Етапи підготовки педагога до лекції

1	Вивчення програми і підручників
2	Складання списку літератури та її вивчення
3	Збір матеріалу, тобто теоретичних положень та ілюстрацій до них з практики оперативно-службової діяльності
4	Відбір і систематизація матеріалу для конкретної навчальної групи
5	Виділення основних питань чи розробка плану
6	Складання конспекту чи інших робочих записів, чітке структурування тексту і виділення в ньому головного
7	Підбір ілюстративного матеріалу: схем, таблиць, малюнків, фотографій, аудіо- і відеоматеріалів, інших технічних засобів навчання
8	Вибір засобів, методів і прийомів навчання, які дозволять донести зміст матеріалу до слухачів, вичленувати і провести через всю лекцію головні ідеї і положення, а також допоможуть активізувати оперативне мислення слухачів і сприяти залученню аудиторії до діалогу і дискусії

Схема 152

Схема 153

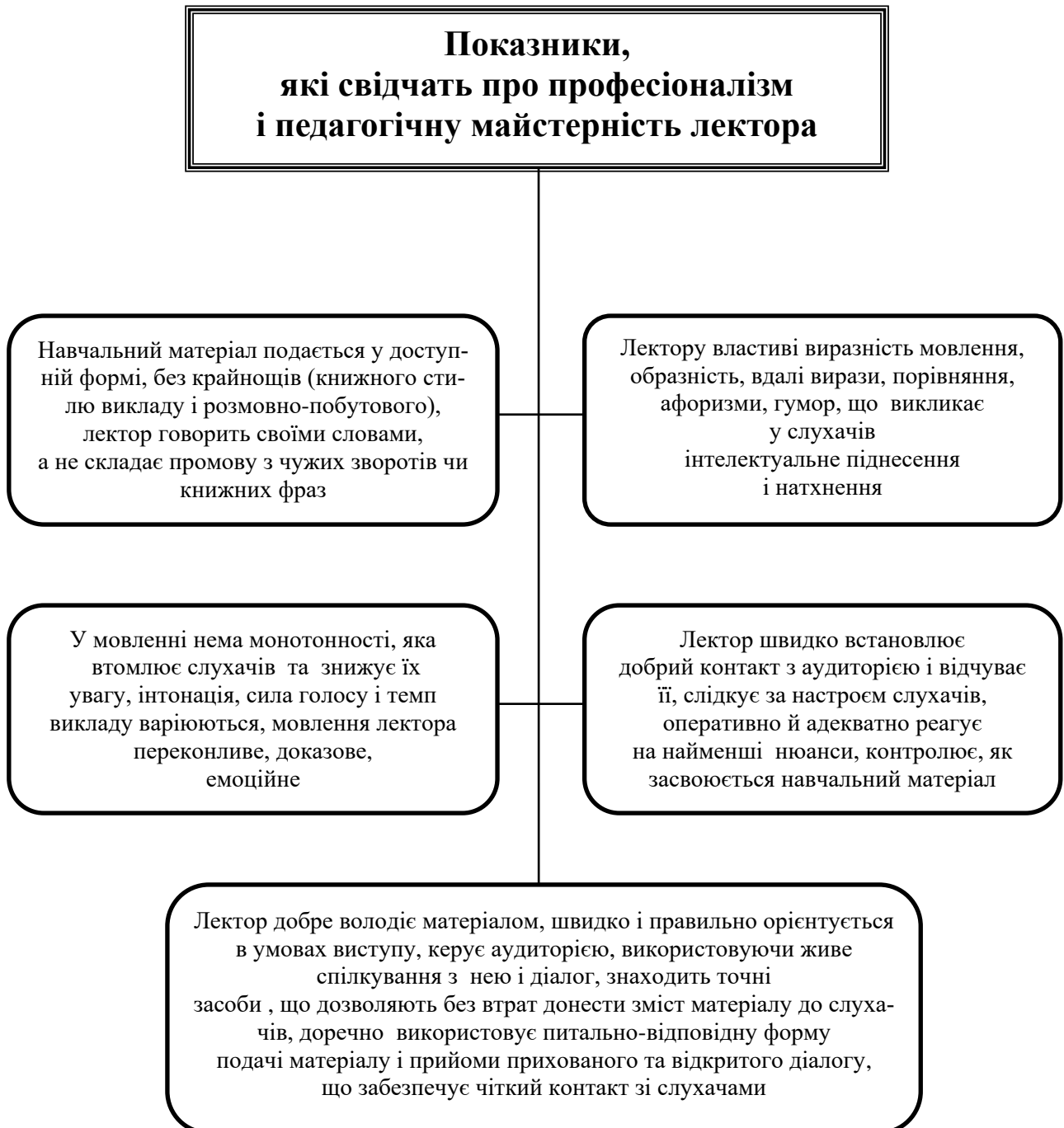

Схема 154

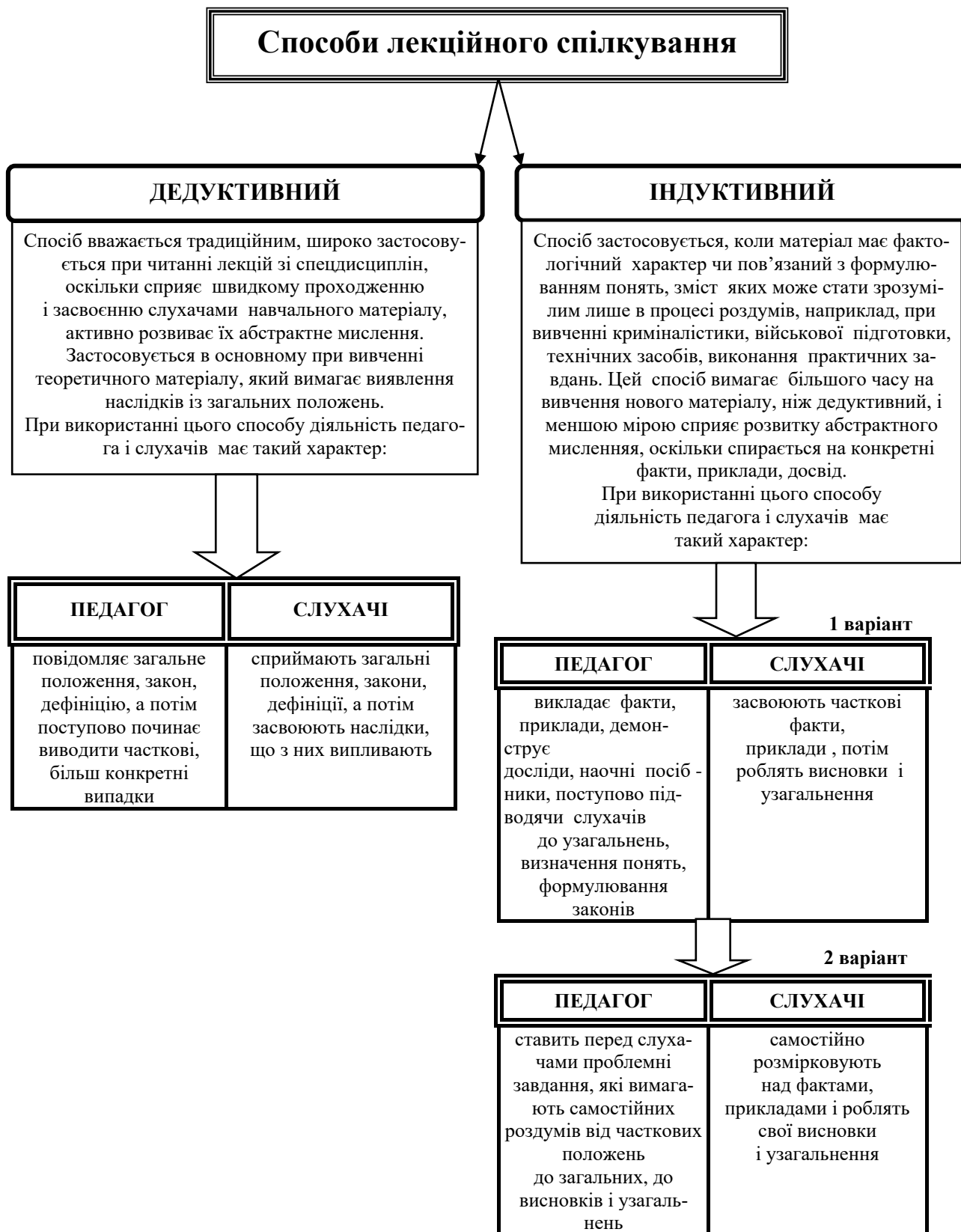

Схема 155

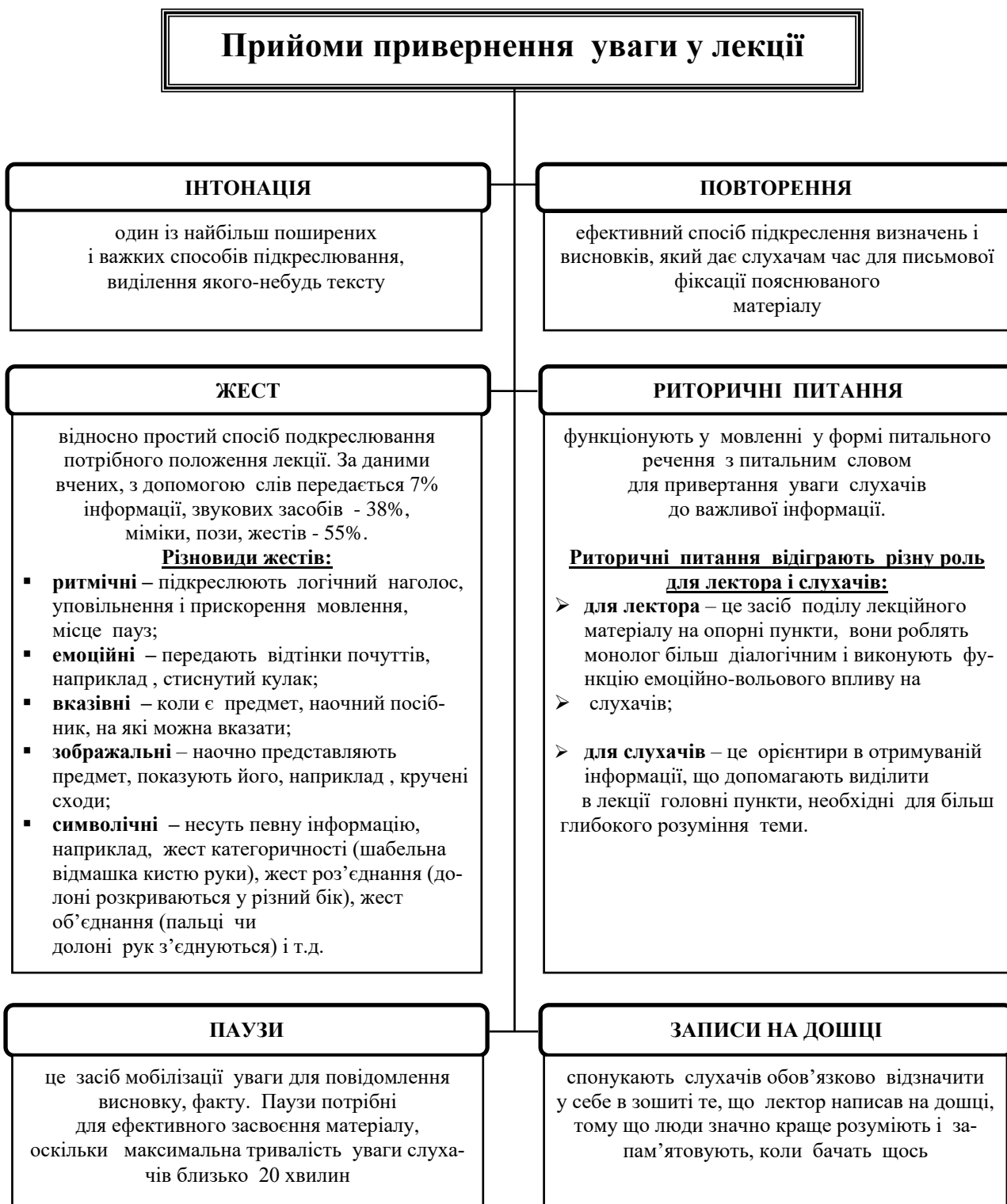

Схема 156

Схема 157

**Умови
ефективного проведення лекції**

1	Чітке продумування і повідомлення слухачам плану лекції
2	Логічно довершений і послідовний виклад усіх пунктів плану з підсумками і висновками після кожного з них
3	Логічність зв'язків при переході до наступного розділу
4	Доступність, ясність повідомлюваного
5	Використання різноманітних засобів наочності та технічних засобів навчання
6	Навчання слухачів умінню вести конспекти, виділяти головне, підкреслювати основні думки, робити резюме і т.д.

Схема 158

**Основні параметри
аналізу лекційного заняття**

- підготовленість аудиторії і технічних засобів навчання до проведення лекції;
- оптимальність вибору теми лекції, її мети, головних ідей, основних понять;
- оцінка оптимальності змісту матеріалу лекції;
- раціональність логіки викладу;
- повнота розкриття теми;
- виділення головних думок, основних понять;
- виховна, практична спрямованість і розвивальний вплив змісту навчального матеріалу;
- прийоми мобілізації уваги, професійного інтересу слухачів, стимуляція їх пізнавальної активності;
- актуалізація теми, її практичне значення;
- чіткість структури і плану лекції;
- емоційність і проблемний характер викладу матеріалу;
- створення ситуацій новизни, зацікавлення і т.д.;
- використання засобів наочності і ТЗН;
- здійснення внутріпредметних і міждисциплінарних зв'язків;
- уміння, які формуються у слухачів у процесі лекції і ступінь їх сформованості;
- методика закріплення навчального матеріалу, характер питань і завдань, винесених на закріплення;
- манера і стиль проведення лекційного заняття;
- характер взаємодії педагога і слухачів, способи здійснення зворотного зв'язку;
- якість і обсяг заключних висновків, аналіз виконаної роботи, запланований і досягнутий рівень знань.

Схема 159

Схема 160

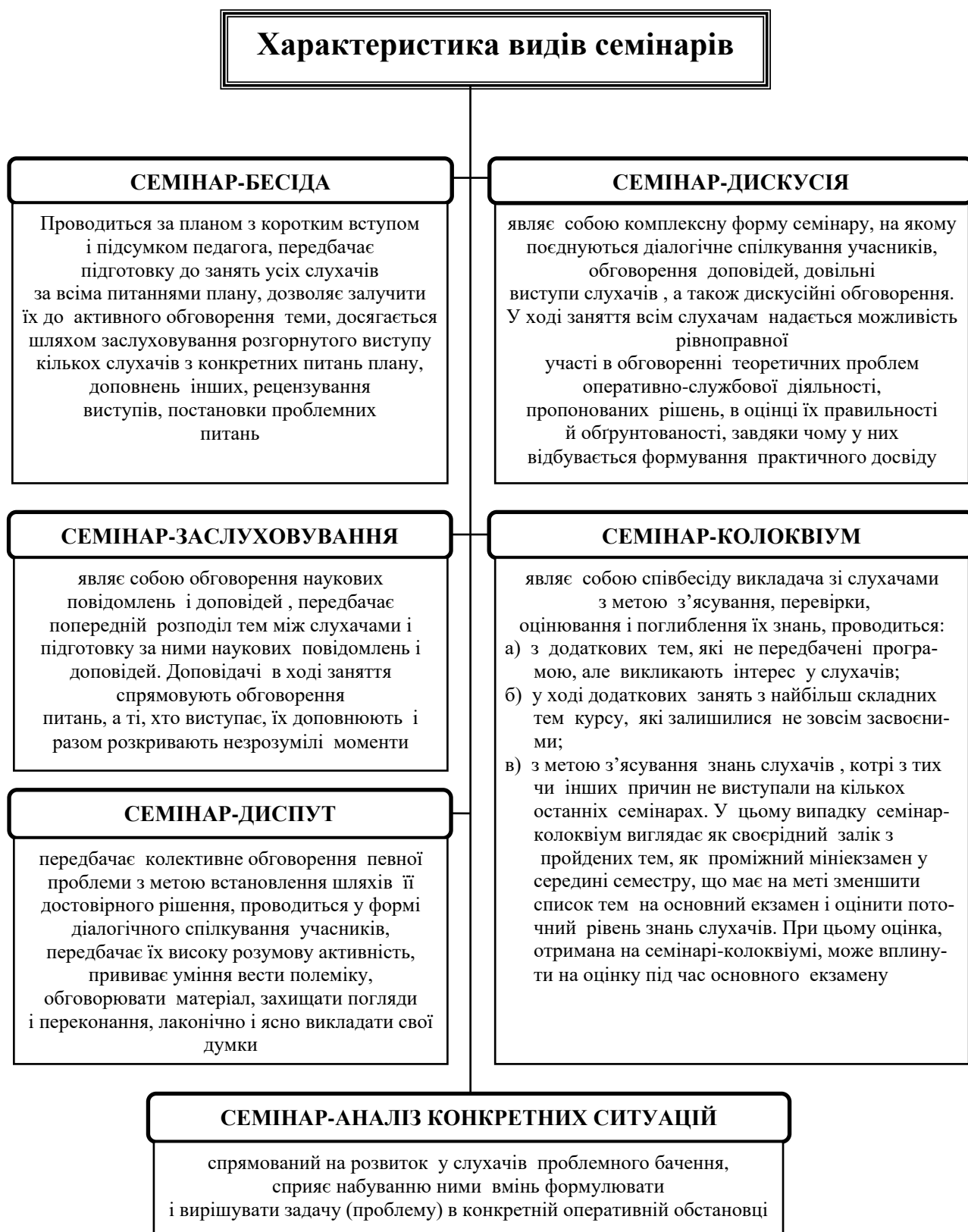

Схема 161

Педагогічне керівництво підготовкою слухачів до семінару

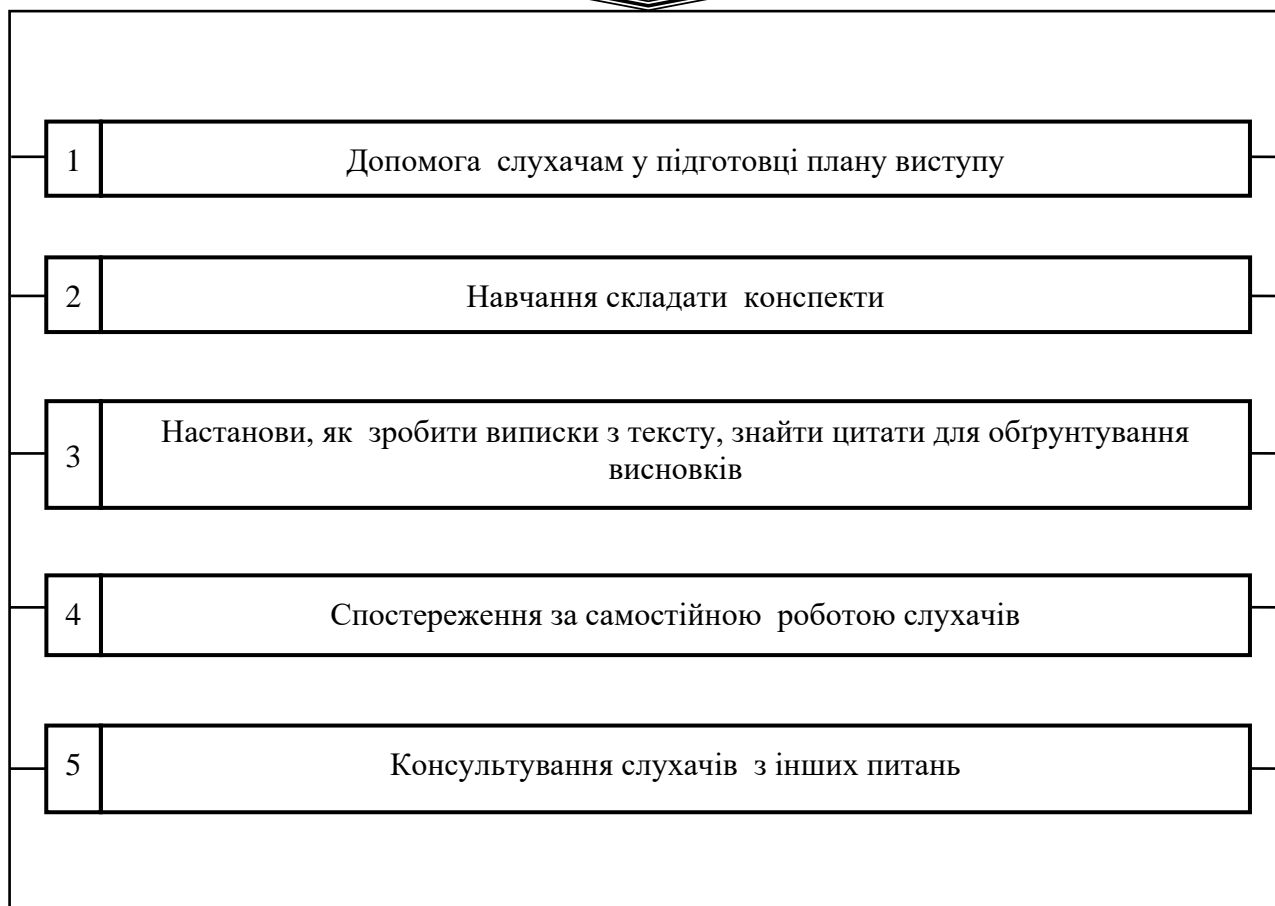

Схема 162

**Зміст
індивідуального розгорнутого плану
проведення семінарського заняття
з кожної теми спецдисципліни
(плану-проспекта)**

Індивідуальний план-проспект проведення семінарського заняття надає педагогу великі можливості творчо керувати семінаром, використовуючи у будь-яких ситуаціях раніше заготовлений матеріал, дисциплінує його, надає впевненості, дозволяє вільно себе почувати у непередбаченій ситуації і підвищує якість підготовки до семінару

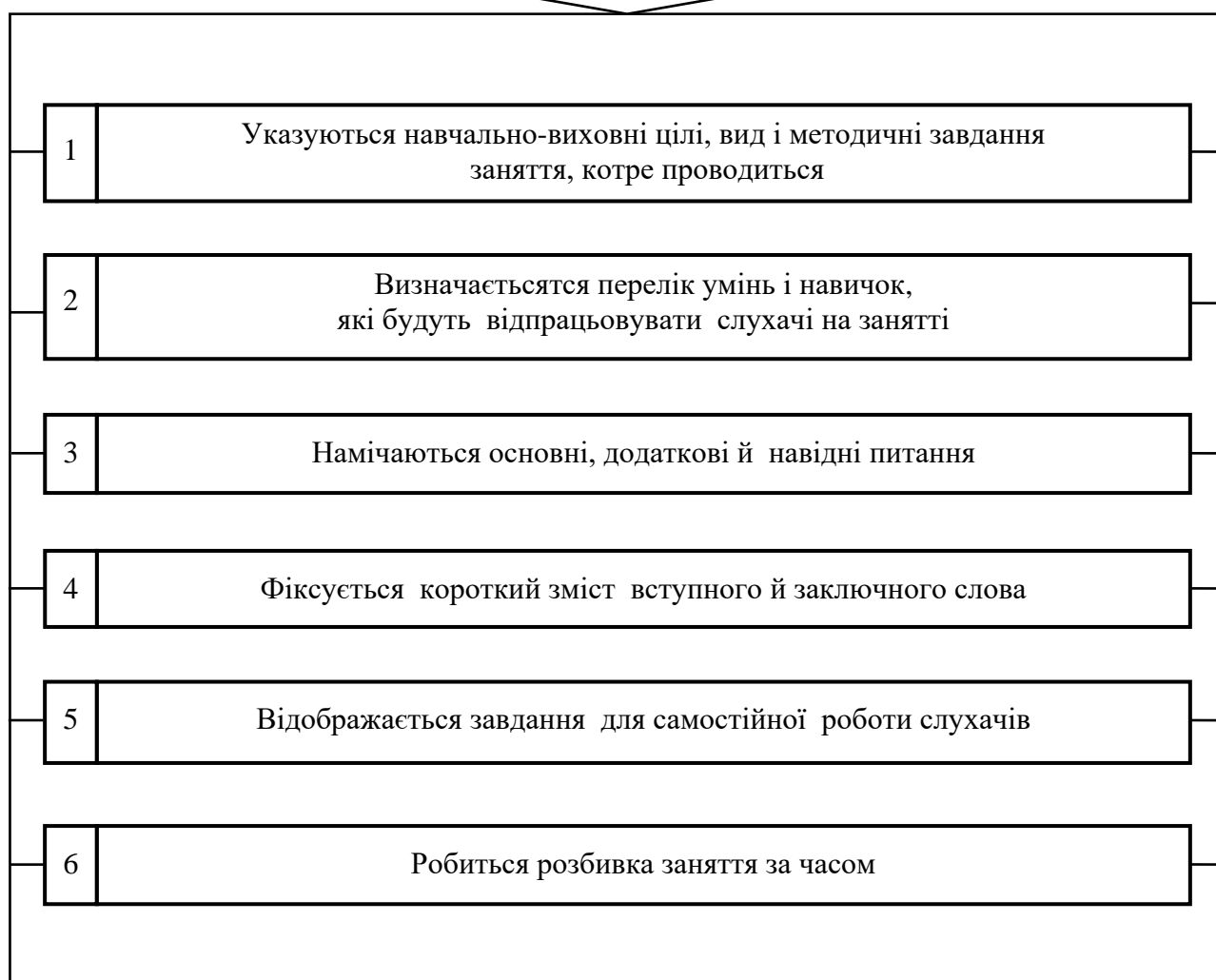

Схема 163

**Вступне слово педагога
на семінарському занятті**

Задача педагога –
з першої ж хвилини семінару мобілізувати слухачів на активну роботу.
Для цього педагог:

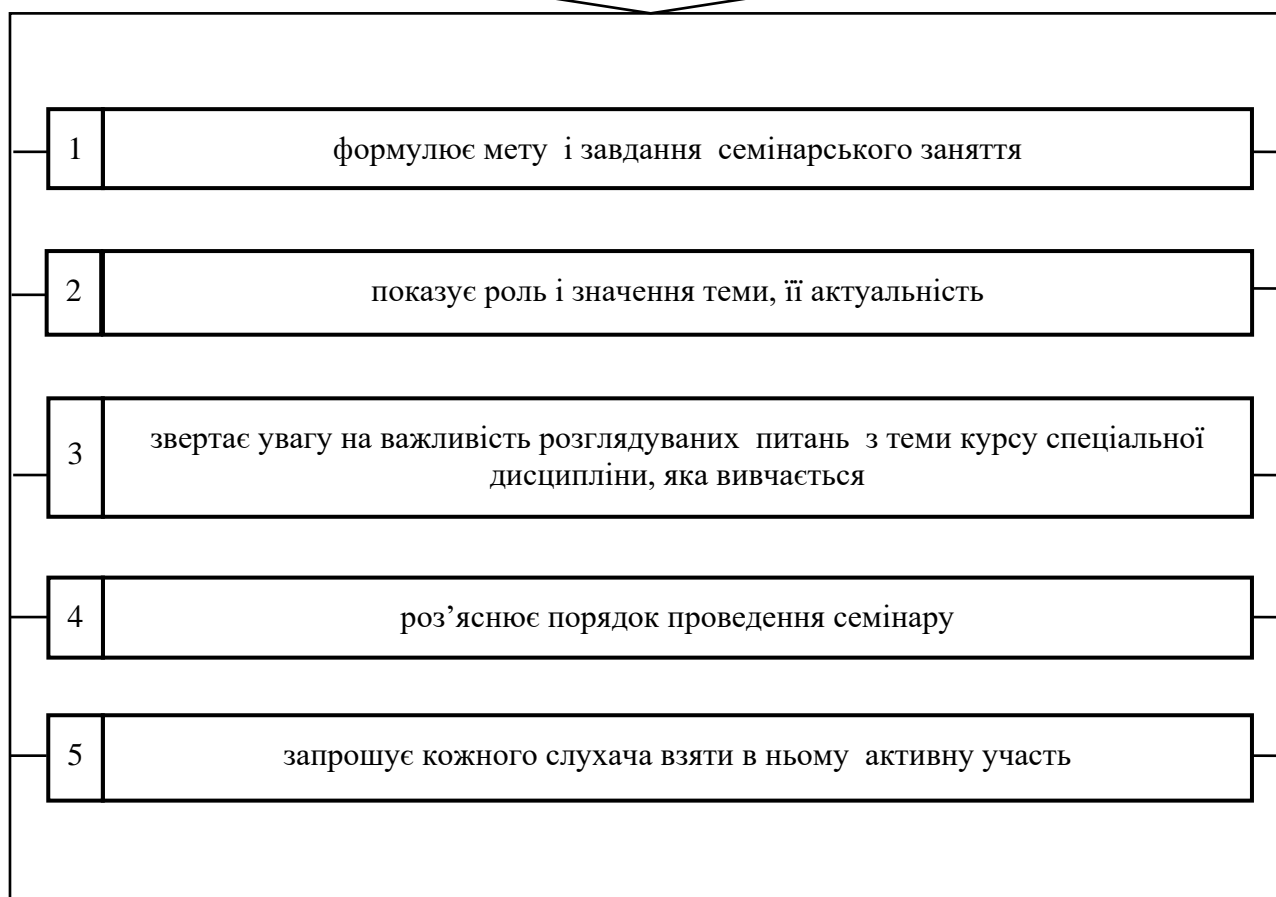

Схема 164

**Структура
заключного слова педагога
на семінарському занятті**

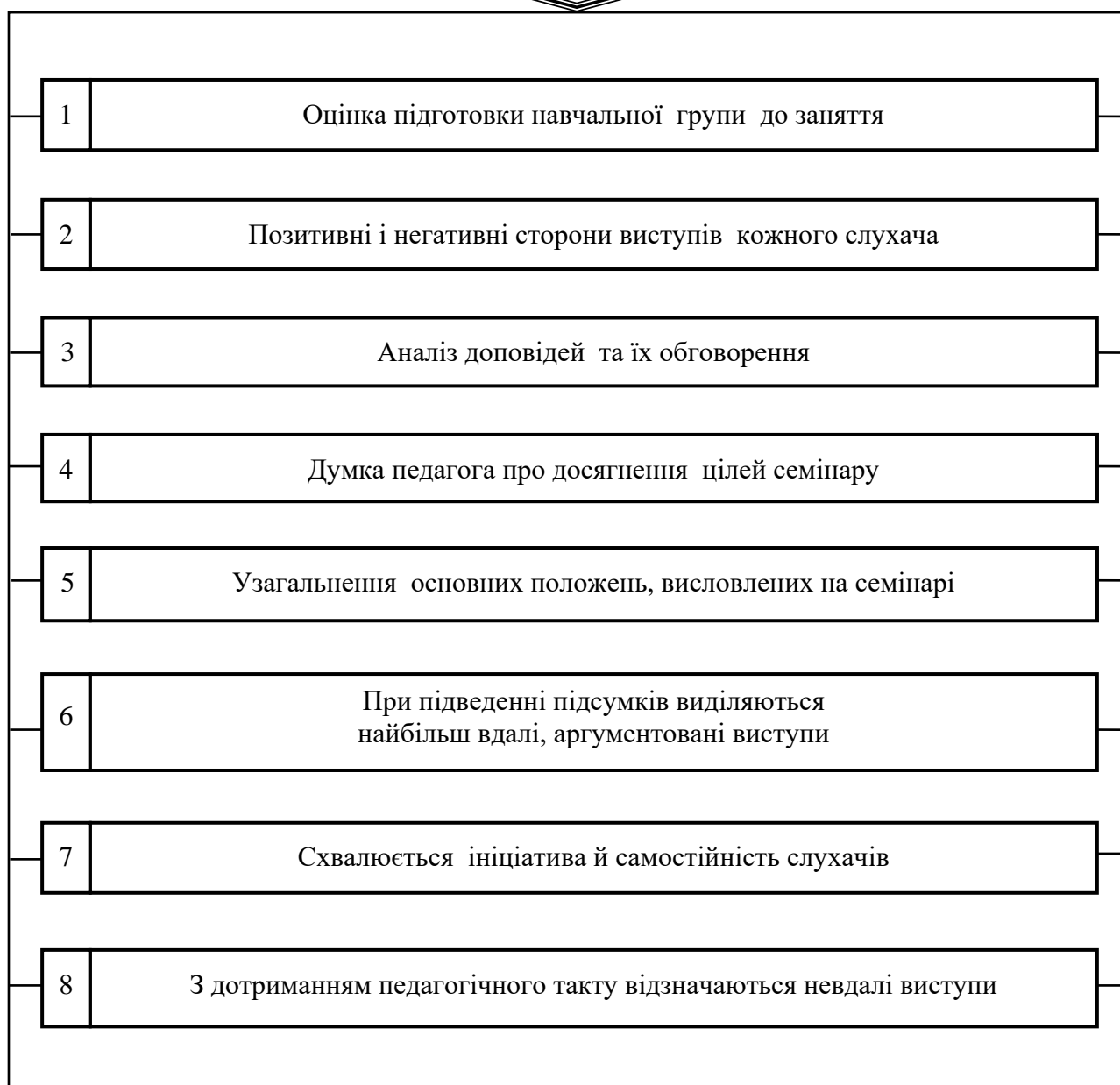

Схема 165

**Основні параметри
аналізу семінарського заняття**

- підготовленість аудиторії і технічних засобів навчання до проведення семінарського заняття;
- наявність у педагога індивідуального розгорнутого плану семінарського заняття (плану-проспекта);
- наявність у слухачів необхідної кількості збірників планів семінарських занять та інших навчальних матеріалів, які забезпечуватимуть їх роботу на семінарському занятті;
- чіткість постановки і ступінь реалізації навчально-виховних цілей семінарського заняття;
- професійна спрямованість семінарського заняття, зв'язок обговорюваного матеріалу з майбутньою оперативно-службовою діяльністю;
- реалізація у змісті семінарського заняття внутріпредметних і міждисциплінарних зв'язків;
- обґрунтованість і правильність вибору використаної форми проведення семінару;
- логічна послідовність побудови семінару;
- використання ефективних методів активізації мислення слухачів, прийомів закріплення професійних знань, контролю за ходом обговорення і результатами виконання слухачами завдань семінарського заняття;
- використання ТЗН, наочних посібників та ілюстративного матеріалу;
- раціональність розподілу часу на семінарському занятті;
- відвідування семінару слухачами, ступінь їх підготовленості, активності, рівень дискусійності, глибина обговорення теми, вагомість колективно сформульованих висновків, дисципліна на занятті;
- здатність педагога керувати аудиторією, встановлювати діловий контакт зі слухачами (педагог взаємодіє з усіма слухачами, впевнено і вільно тримається в групі чи навпаки: спирається в роботі на кількох слухачів, залишаючи пасивними інших, не володіє ситуацією, допускає підвищений тон, робить багато зауважень і т.п.); спонукання слухачів до висловлювань, виступів; аналіз виступів і зауважень, зроблених у ході заняття;
- стиль проведення семінарського заняття: пожвавлений, з постановкою гострих, проблемних питань, розгортанням дискусії чи млявий, не збуджуючий думки;
- ставлення педагога до слухачів (поважне, до міри вимогливе чи байдуже) і слухачів до педагога (поважне чи байдуже, критичне);
- структурно-логічна схема вступного й заключного слова педагога

Схема 166

Схема 167

Схема 168

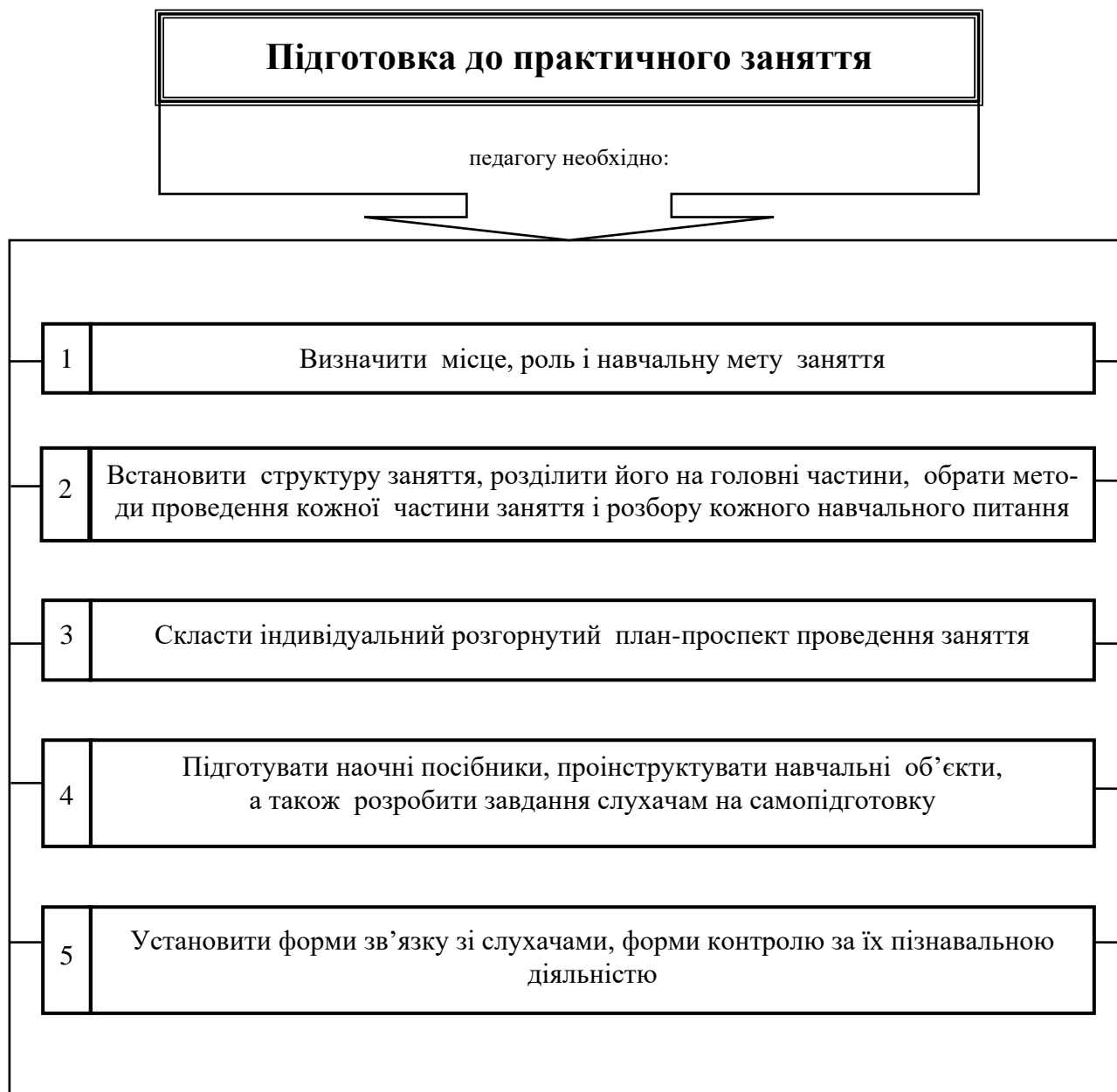

Схема 169

**Зміст
індивідуального розгорнутого плану
проведення практичного заняття
(плану-проспекту)**

Індивідуальний план-проспект проведення практичного заняття складається у довільній формі, коротко чи детально, у залежності від досвіду педагога і рівня підготовки слухачів, але в ньому **обов'язково:**

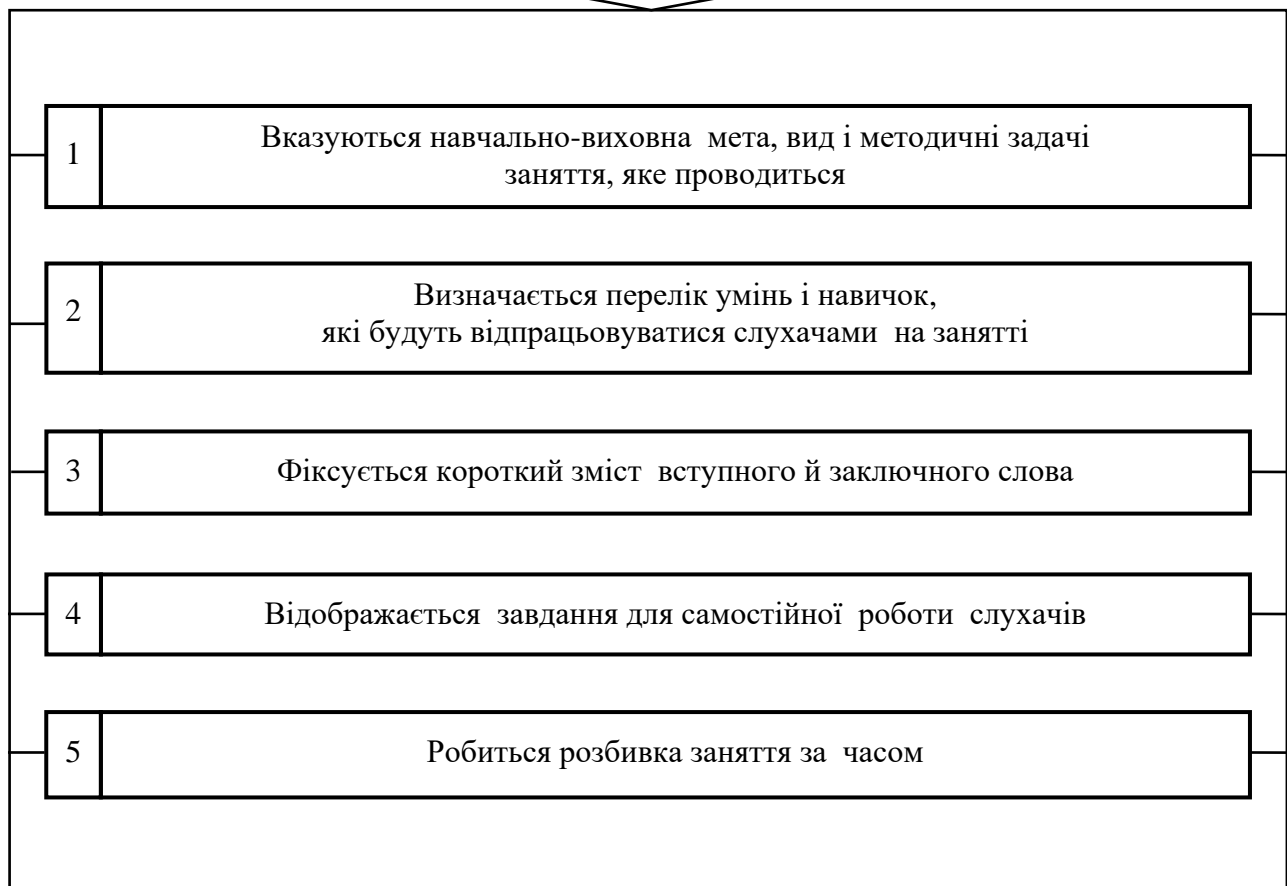

Схема 170

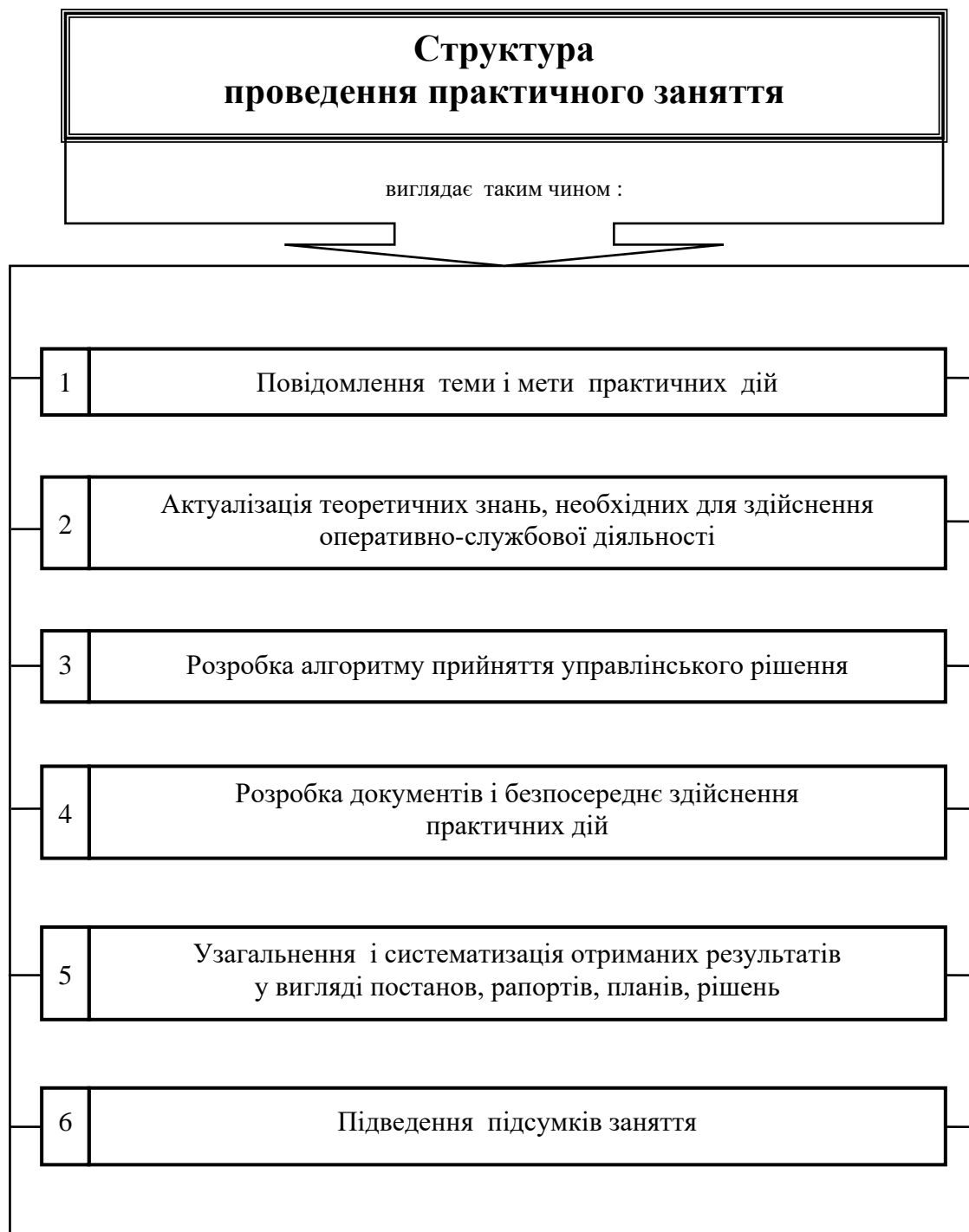

Схема 171

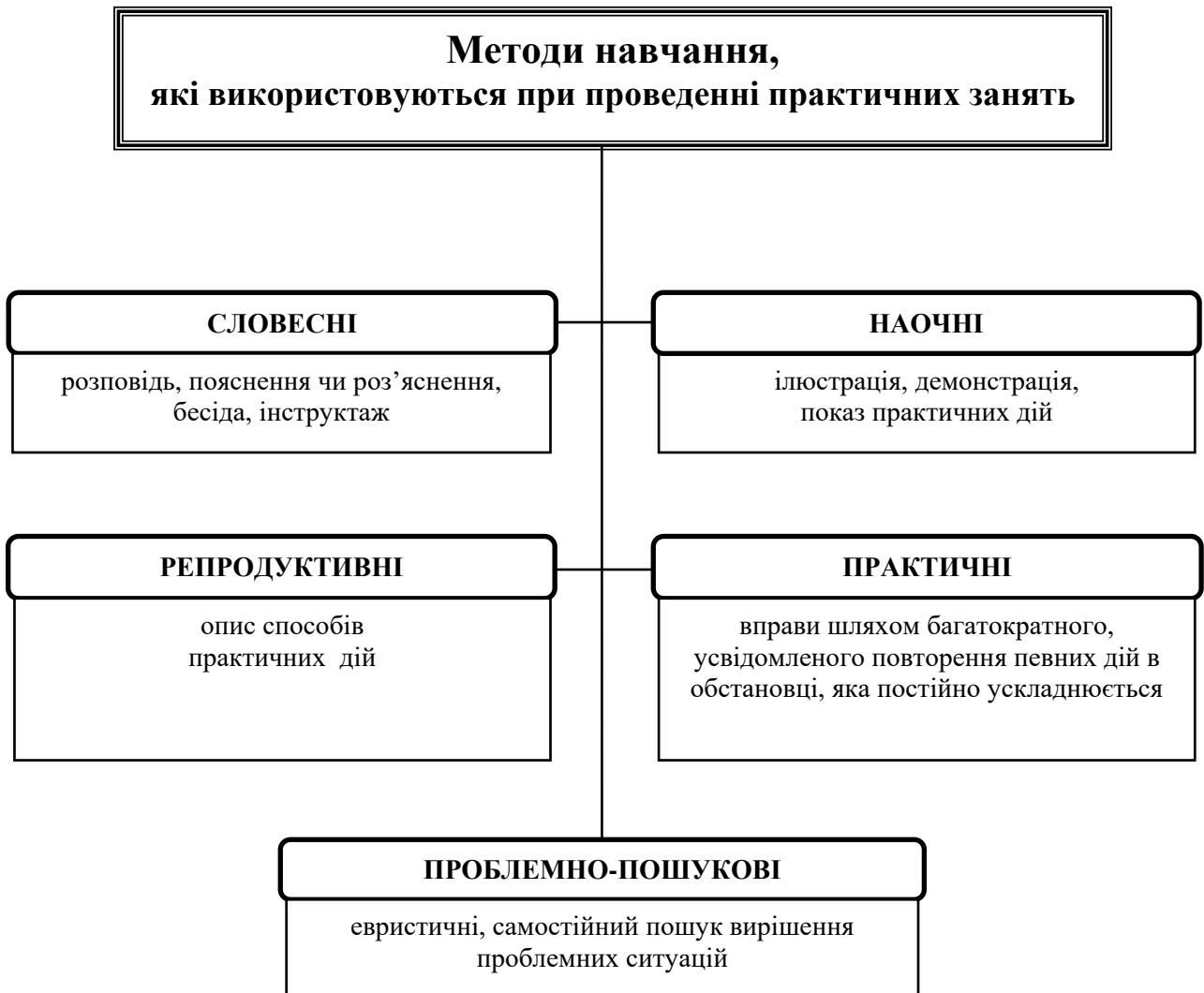

Схема 172

Схема 173

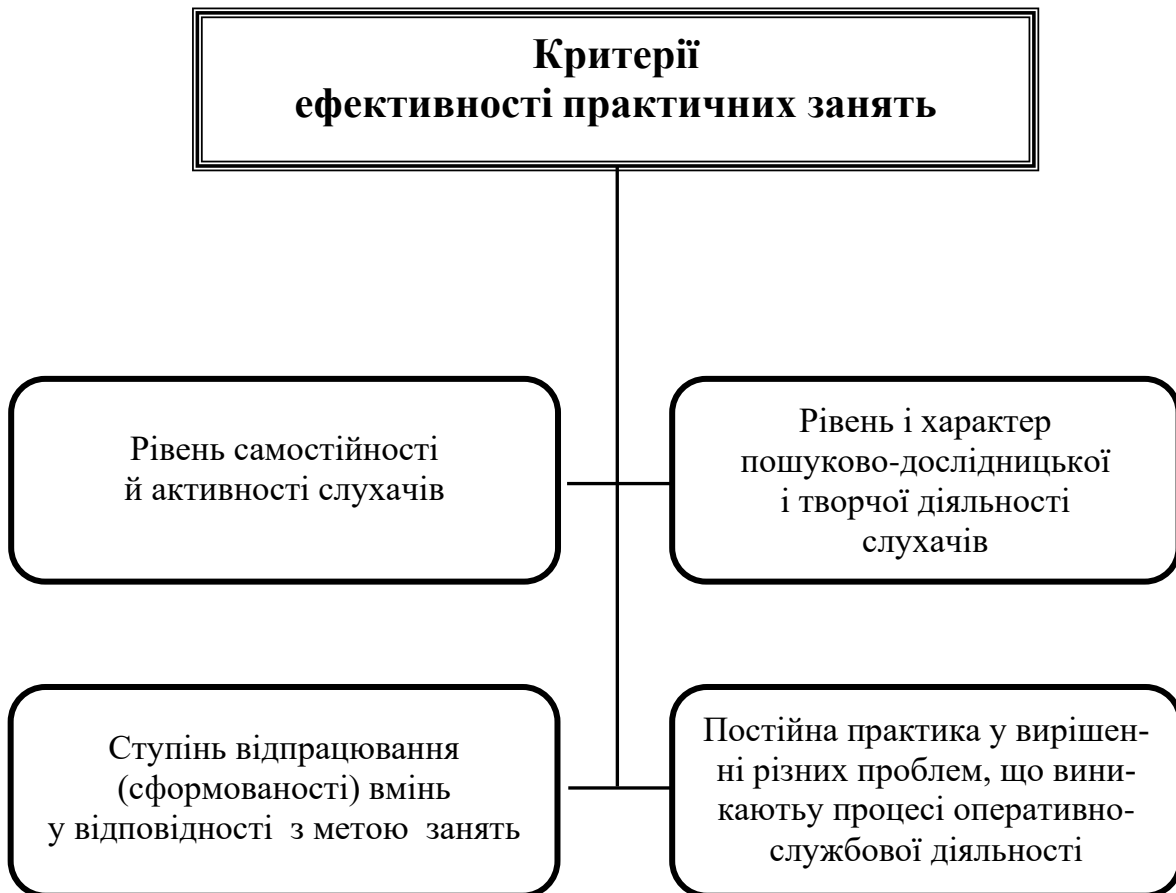

Схема 174

Схема 175

**Основні параметри
аналізу практичного заняття**

- підготовленість аудиторії і технічних засобів навчання до проведення практичного заняття;
- наявність у педагога індивідуального розгорнутого плану-проспекта практичного заняття;
- наявність у слухачів необхідної кількості збірників задач і ситуацій, а також інших навчальних матеріалів, які забезпечуватимуть їх роботу на практичному занятті;
- чіткість постановки і ступінь реалізації навчально-виховних цілей практичного заняття;
- професійна спрямованість практичного заняття, зв'язок проведених практичних дій, задач і ситуацій з майбутньою оперативно-службовою діяльністю;
- реалізація у змісті практичного заняття внутріпредметних і міждисциплінарних зв'язків;
- обґрунтованість і правильність вибору використаної форми проведення практичного заняття;
- логічна послідовність побудови практичного заняття;
- використання ефективних методів активізації мислення слухачів, прийомів закріплення професійних знань, контролю за ходом обговорення і результатами виконання слухачами завдань практичного заняття;
- використання технічних засобів навчання, наочних посібників та ілюстративного матеріалу;
- раціональність розподілу часу на практичному занятті;
- відвідування практичного заняття слухачами, ступінь їх підготовленості, активності, рівень і вагомість прийнятих рішень, дисципліна на занятті;
- здатність педагога керувати аудиторією, встановлювати діловий контакт зі слухачами;
- стиль проведення практичного заняття: пошквалений, з постановкою гострих, проблемних питань, розгортанням дискусії чи млявий, не збуджуючий думки;
- ставлення педагога до слухачів (поважне, до міри вимогливе чи байдуже) і слухачів до педагога (поважне чи байдуже, критичне);
- структурно-логічна схема вступного і заключного слова педагога.

Схема 176

Схема 177

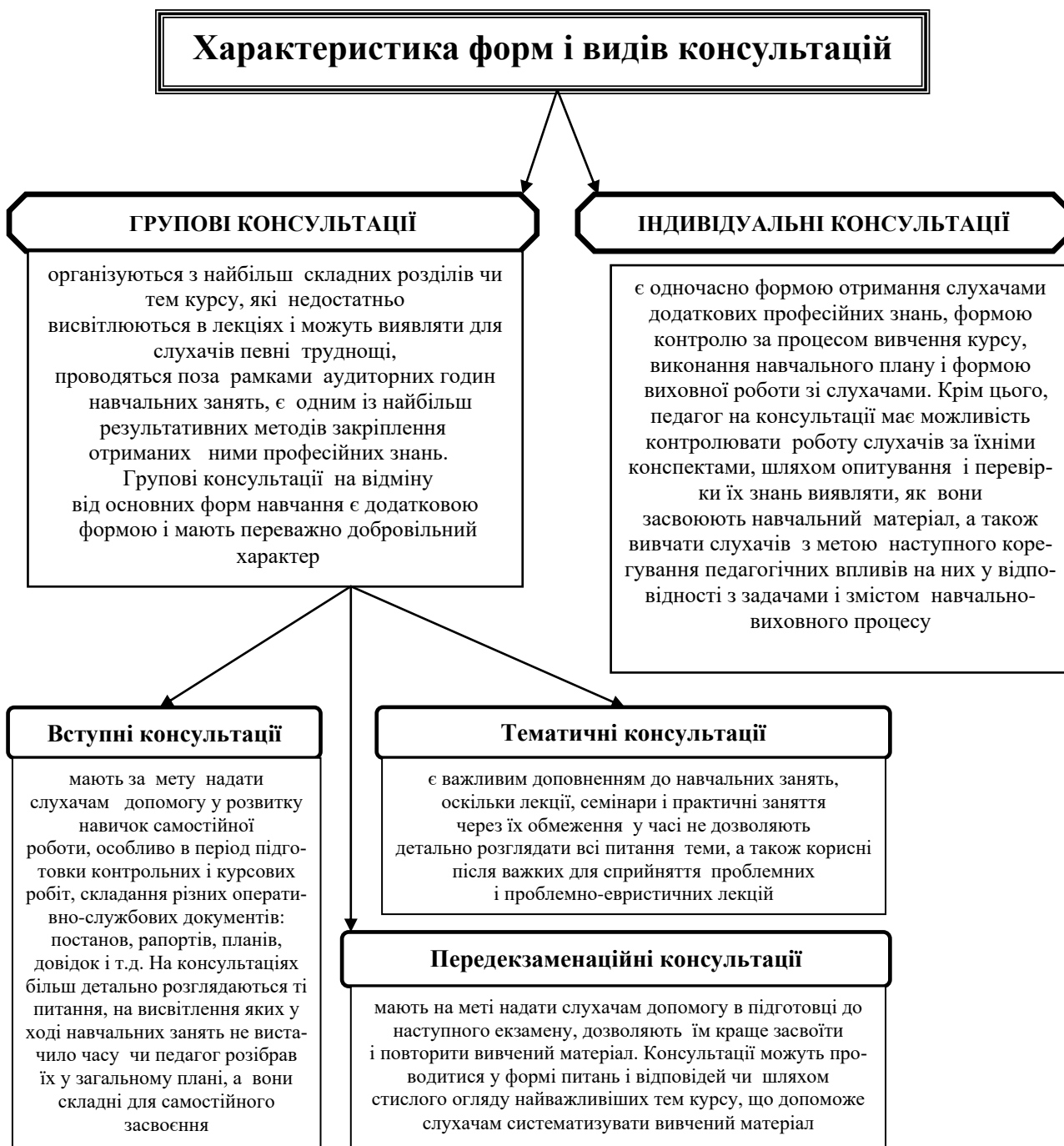

Схема 178

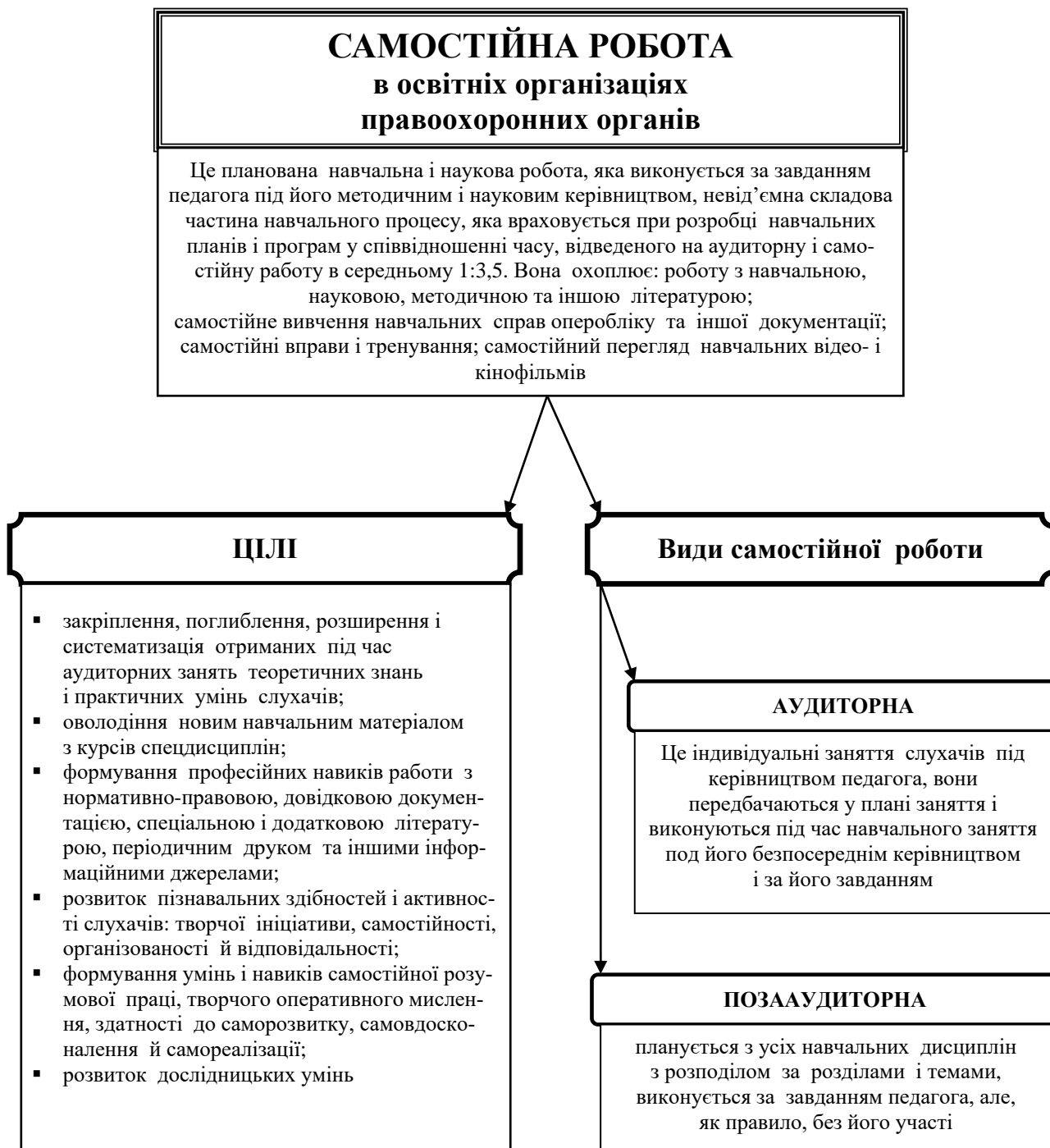

Схема 179

**Напрямки участі викладачів
у керівництві самостійною роботою
слухачів**

1	Ретельний добір навчальної інформації з кожної дисципліни кафедри на кожне самостійне заняття
2	Вибір правильного співвідношення лекційних та інших видів занять
3	Активна участь у формуванні навчальних планів і складанні розкладу занять
4	Планування всіх видів завдань на самостійну роботу як за обсягом, так і за строками їх виконання
5	Виховання слухачів у дусі творчого ставлення до оперативно-службової діяльності і спрямування їх до самостійного поглибленого вивчення навчальних дисциплін
6	Постійне стимулювання у слухачів інтересу до навчального матеріалу з дисциплін кафедри і потреби працювати самостійно шляхом відповідної побудови лекції чи іншого виду навчального заняття
7	Проведення бесід про найбільш раціональні методи самостійного вивчення матеріалів з дисциплін кафедри
8	Тісна взаємодія з керівництвом факультету і керівниками кафедр при вирішенні питань нормування, організації і контролю за самостійною роботою слухачів з дисциплін кафедри

Схема 180

Схема 181

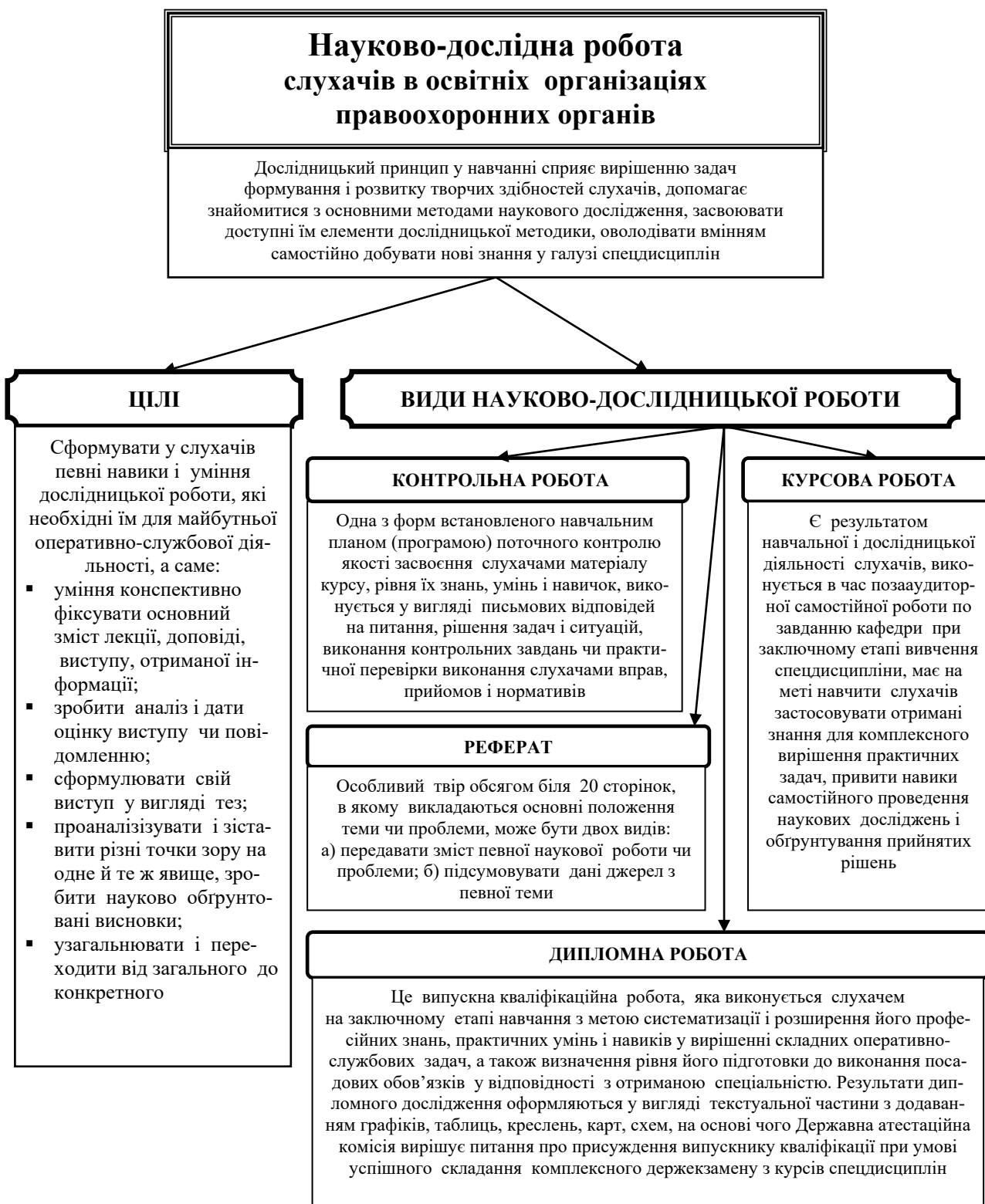

Схема 182

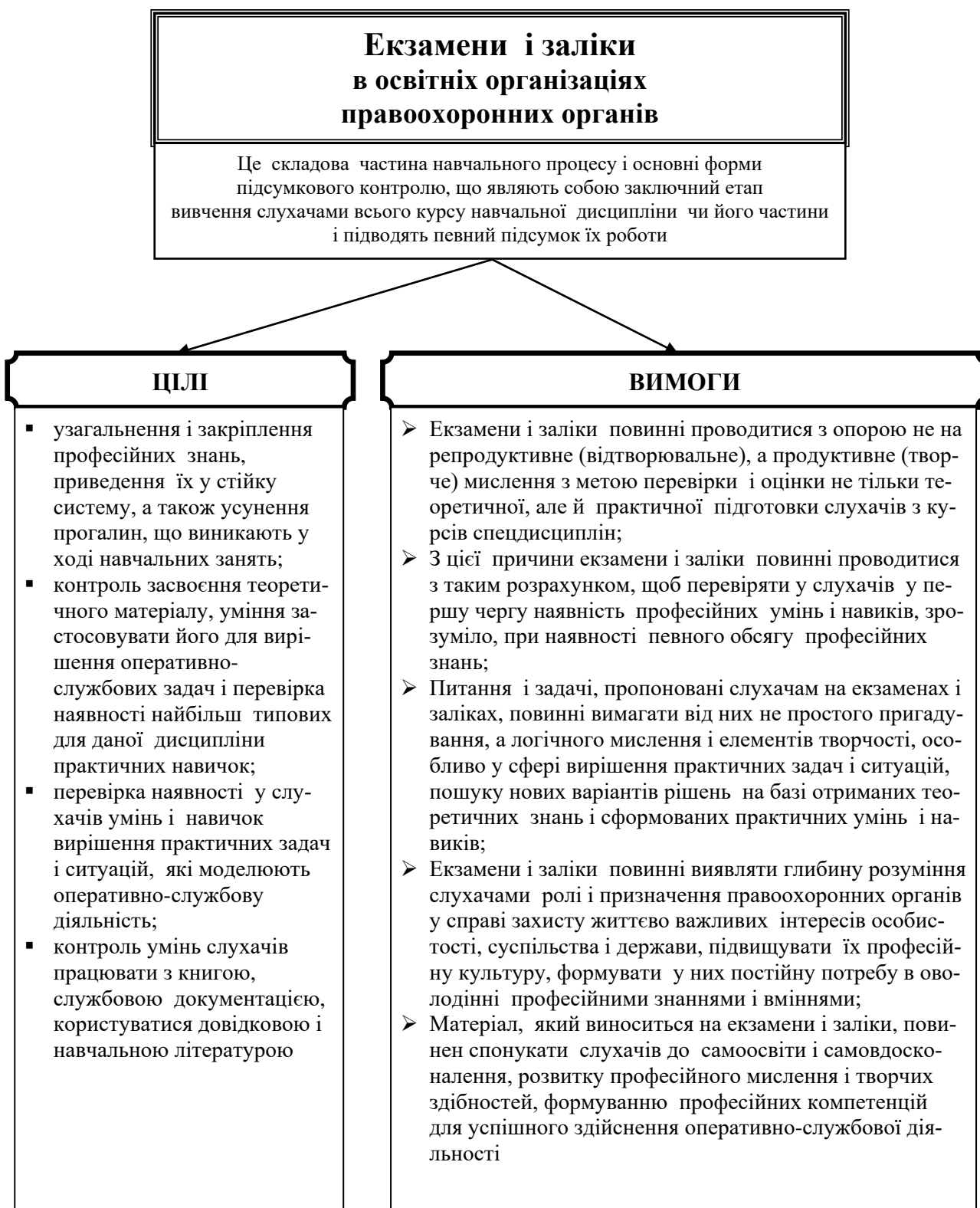

Схема 183

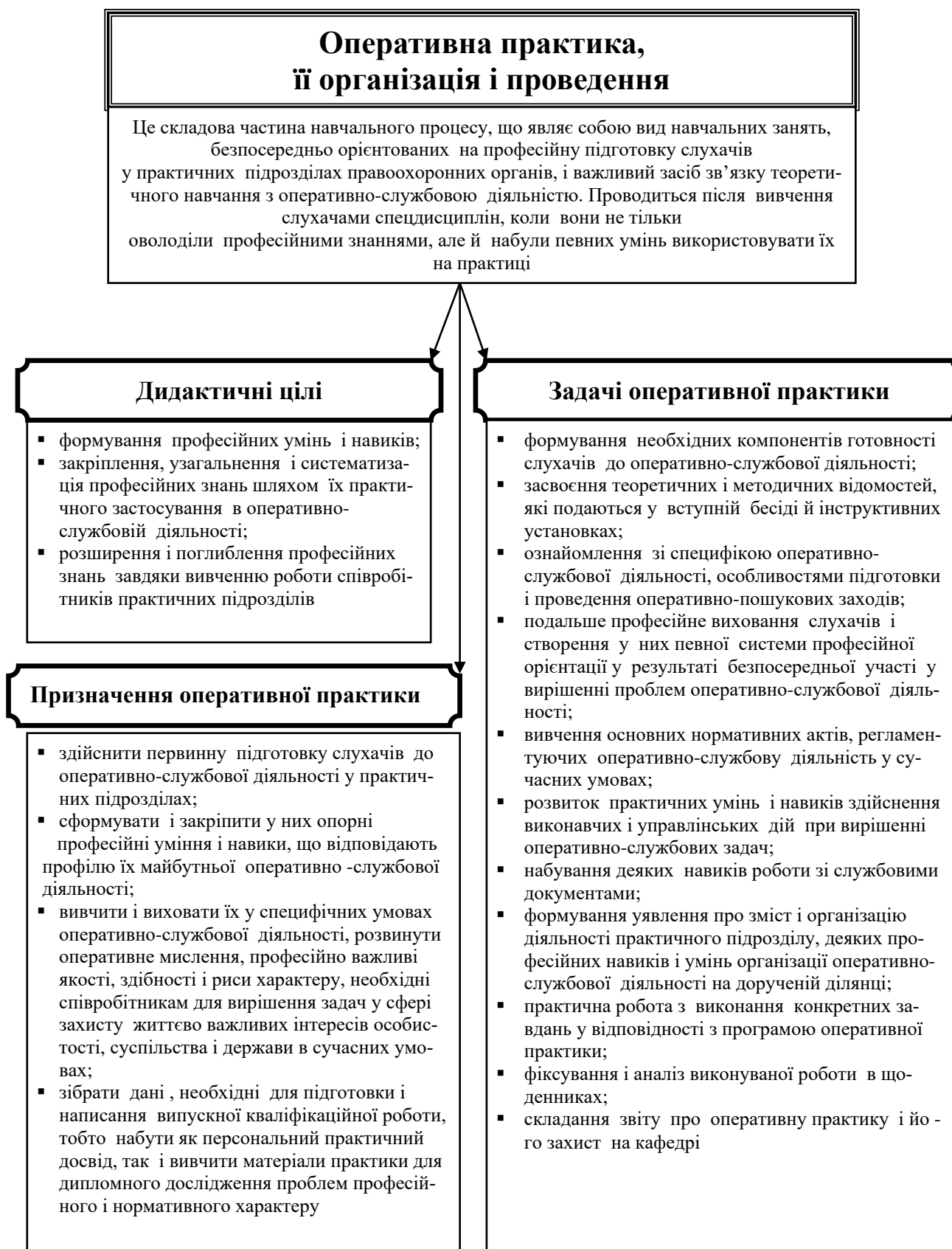

Схема 184

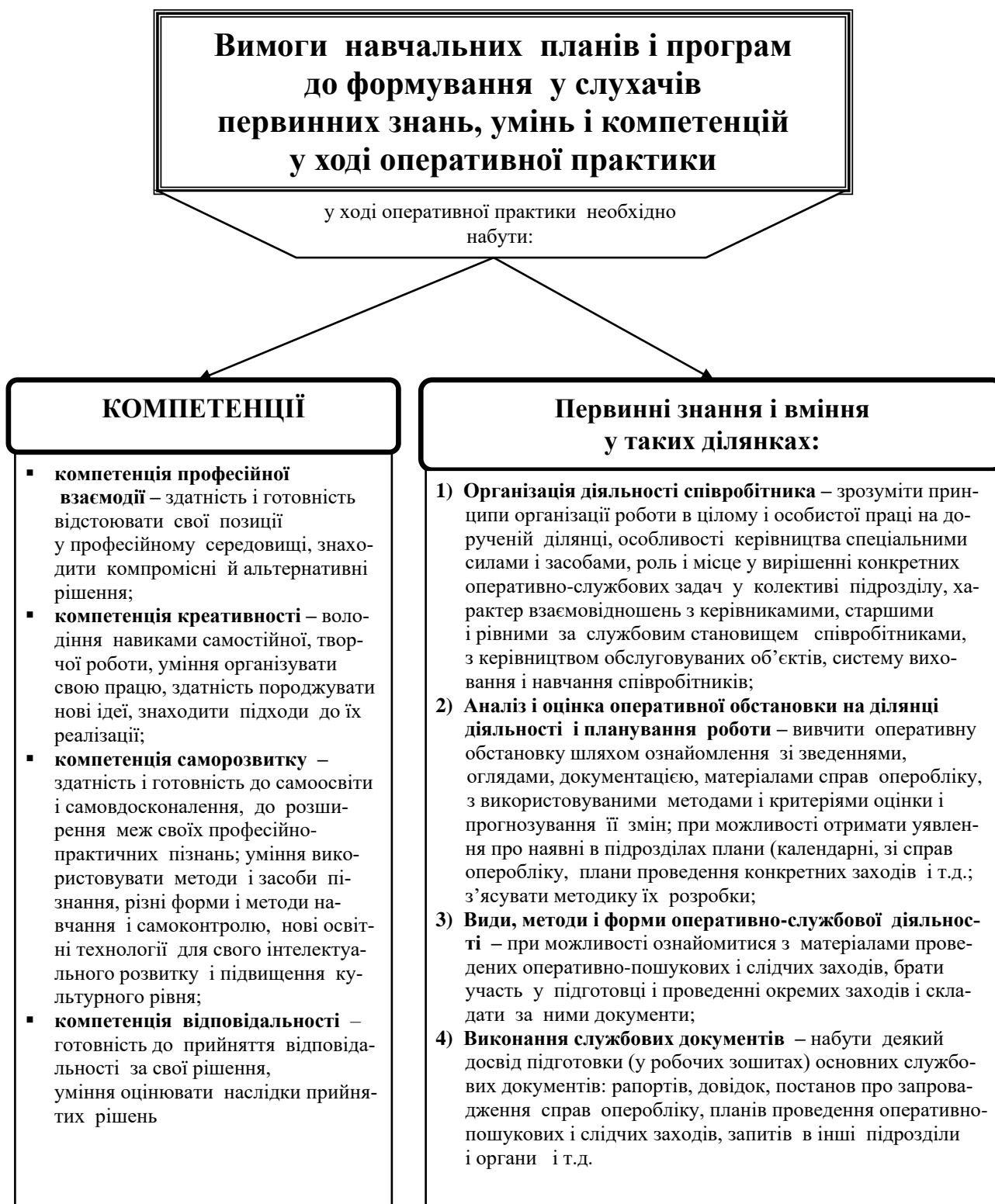

Схема 185

**Показники для складання слухачами
диференційного заліку на кафедрі
за результатами оперативної практики**

1	Оцінка психологічної готовності слухача до оперативно-службової діяльності (оцінюються мотиви, які спрямовують слухача в роботі, його розуміння цілей і задач, що стоять перед правоохоронними органами)
2	Оцінка професійної готовності слухача до оперативно-службової діяльності (оцінюється знання ним основних нормативних правових актів, що лежать в основі здійснення оперативно-службової діяльності, його загальна професійна підготовка: що він знає, уміє і якими компетенціями володіє)
3	Оцінка умінь планувати свою діяльність (аналізується вміння слухача прогнозувати результати своєї діяльності, враховувати реальні можливості і всі резерви, які можна застосовувати для реалізації наміченого)
4	Оцінка пошукової науково-дослідницької діяльності (формулювання мети дипломного дослідження і задач, необхідних для її реалізації, підбір і аналіз практичних прикладів, які ілюструють основні положення випускної кваліфікаційної роботи, планування етапів дипломного дослідження)
5	Оцінка особистих якостей слухача (культура спілкування, рівень інтелектуального, морального розвитку та ін.)
6	Оцінка ставлення до оперативної практики, до виконання доручень наставника і керівника оперативного підрозділу

Схема 186

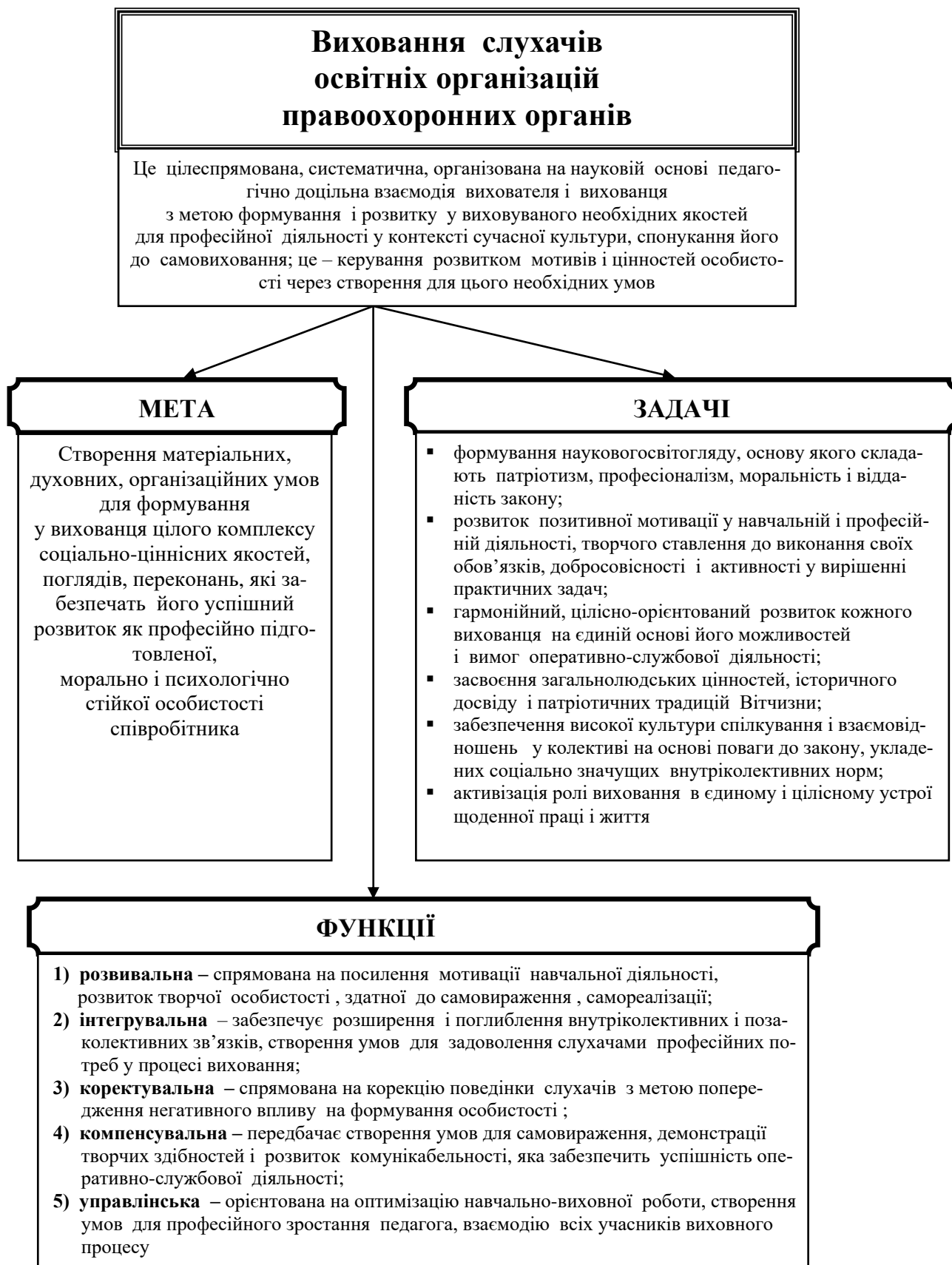

Схема 187

Схема 188

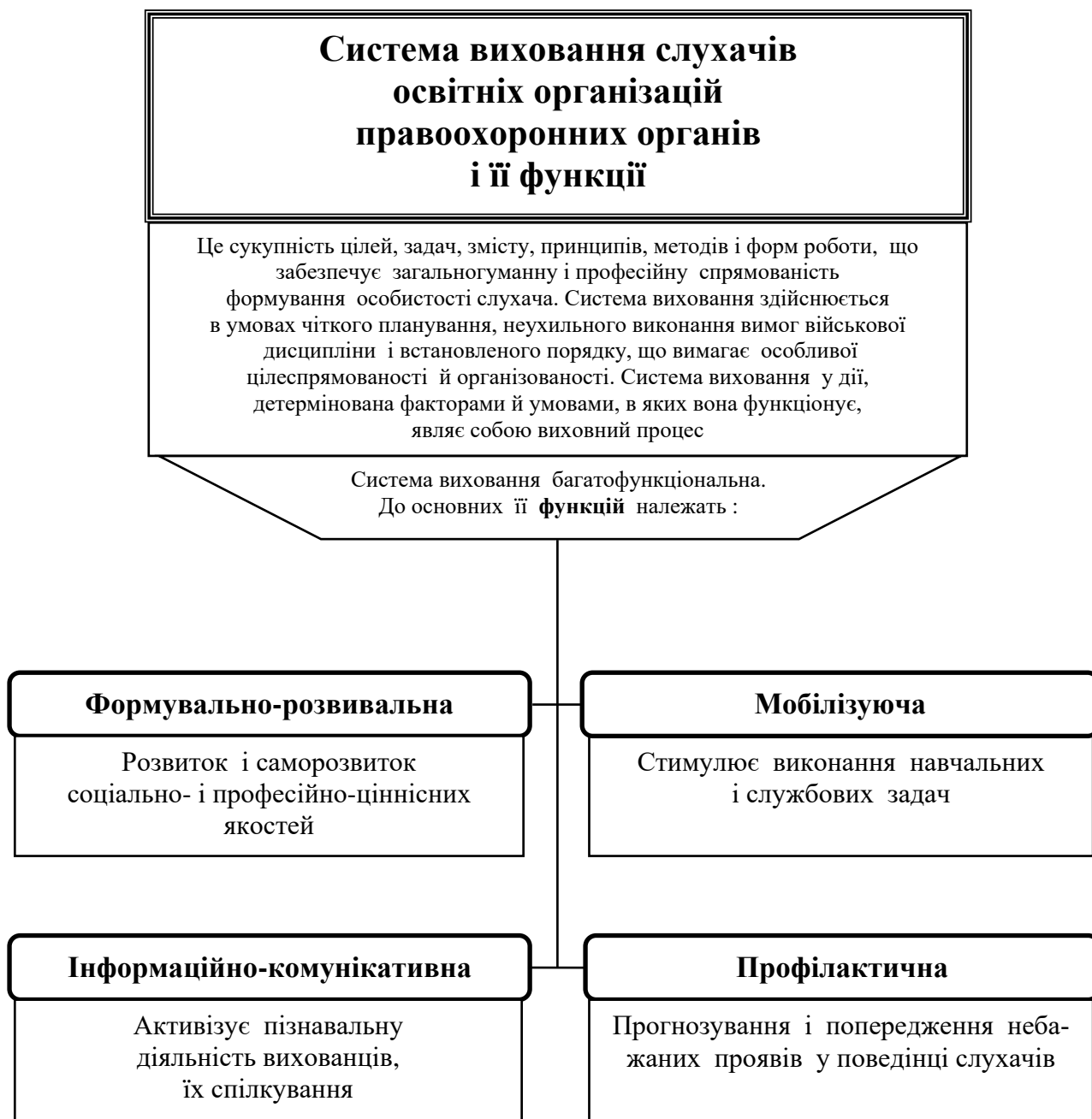

Схема 189

**Структура системи виховання
слухачів освітніх організацій
правоохоронних органів**

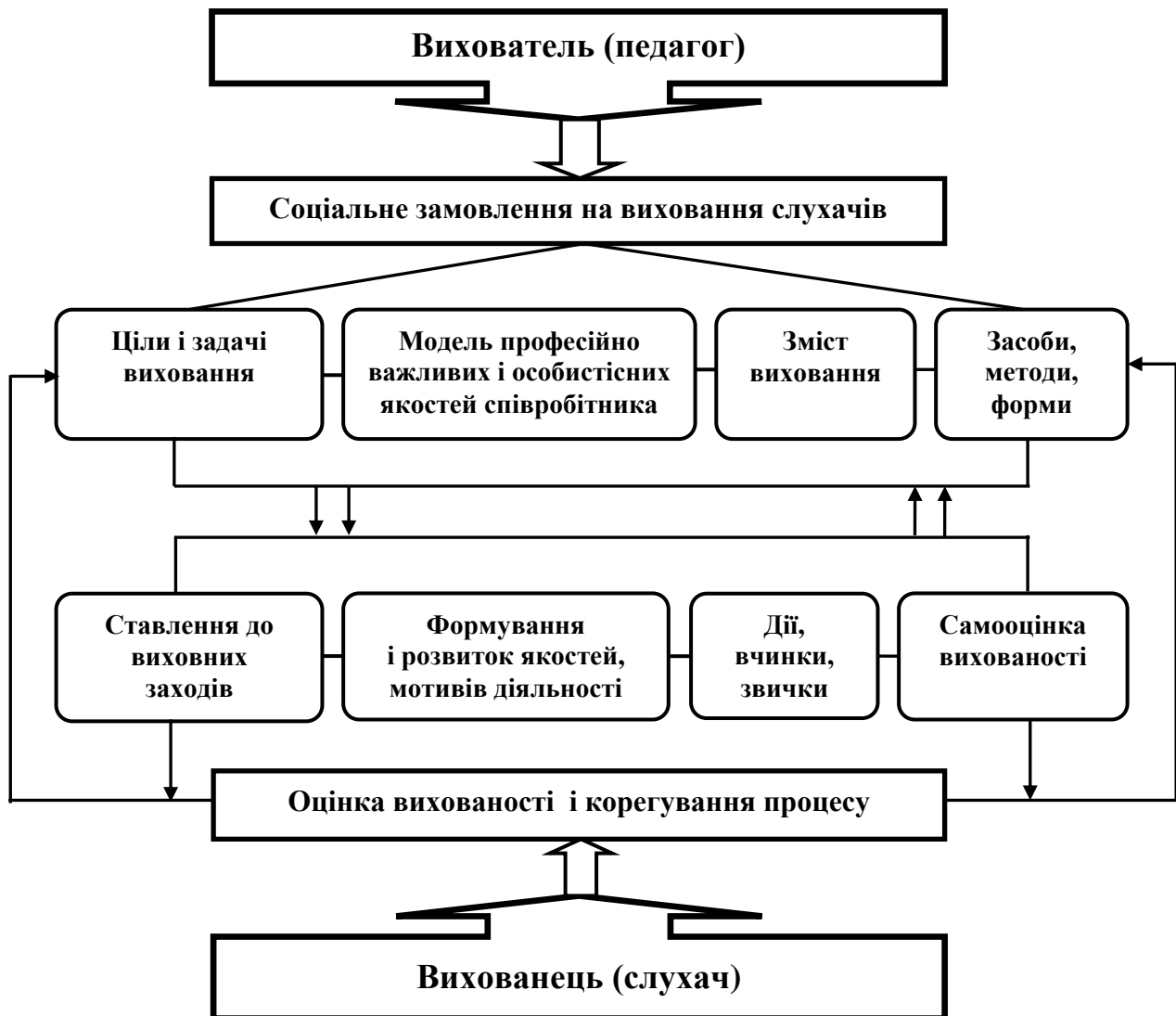

Схема 190

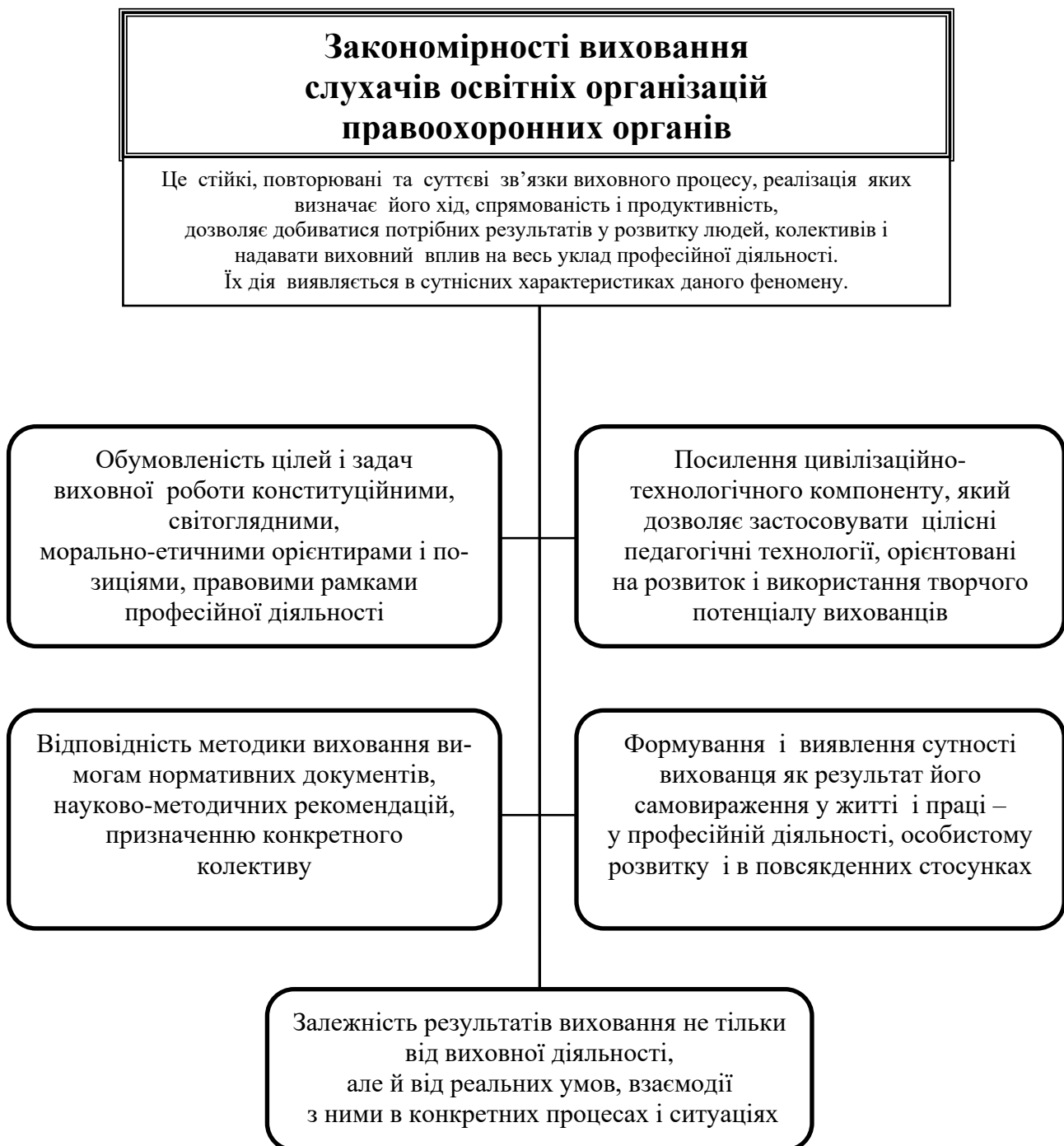

Схема 191

Схема 192

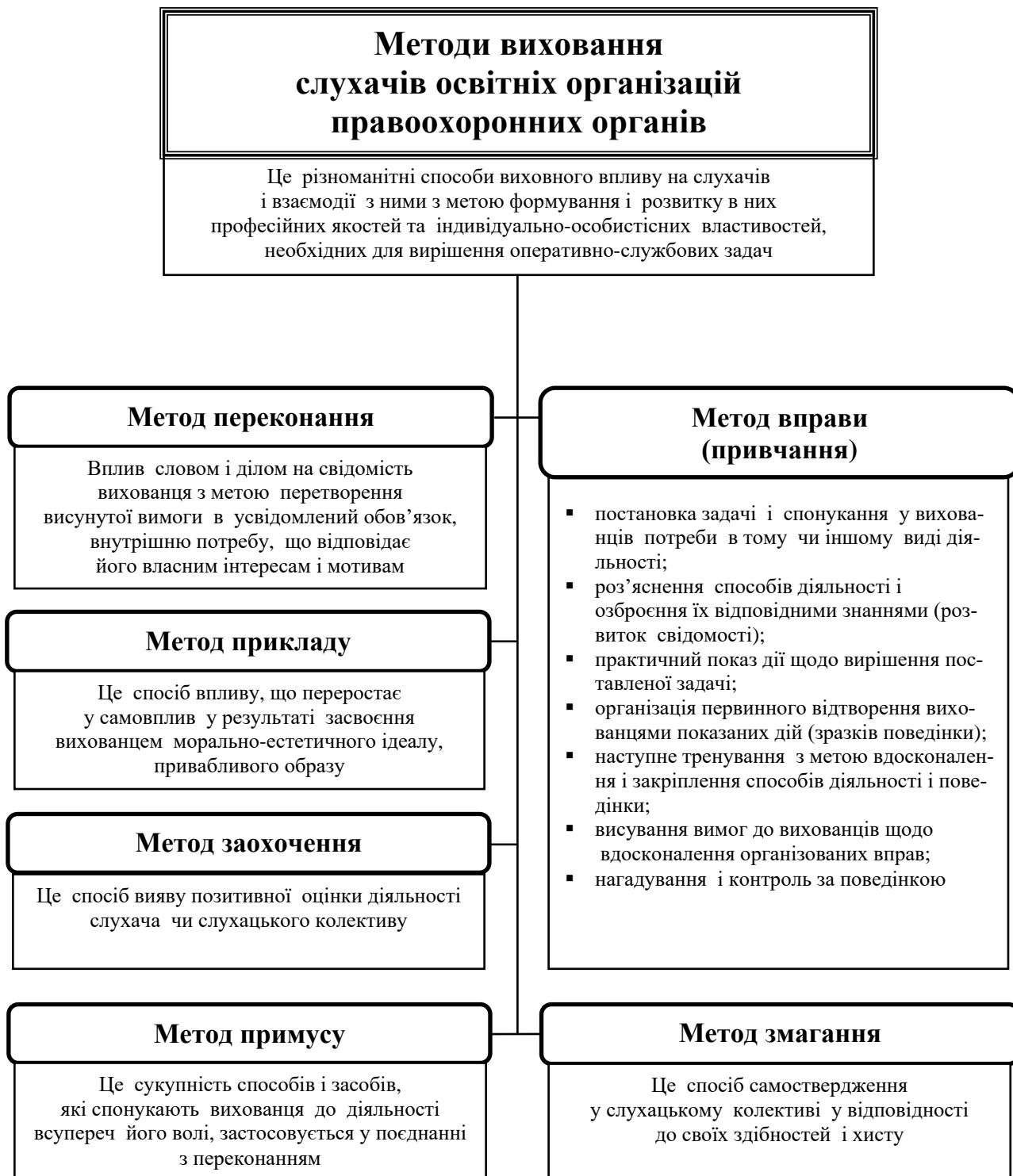

Схема 193

Схема 194

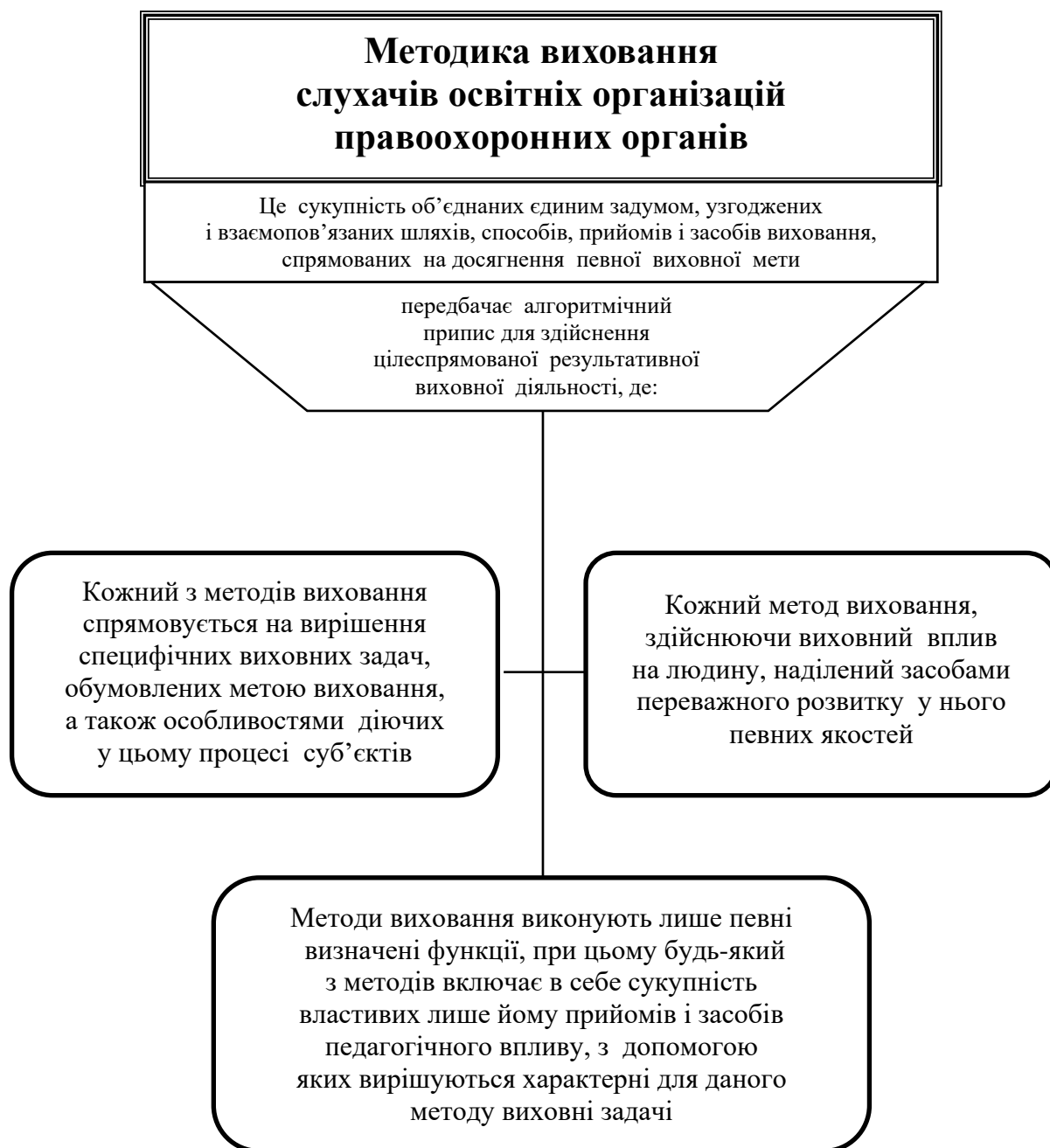

Схема 195

Схема 196

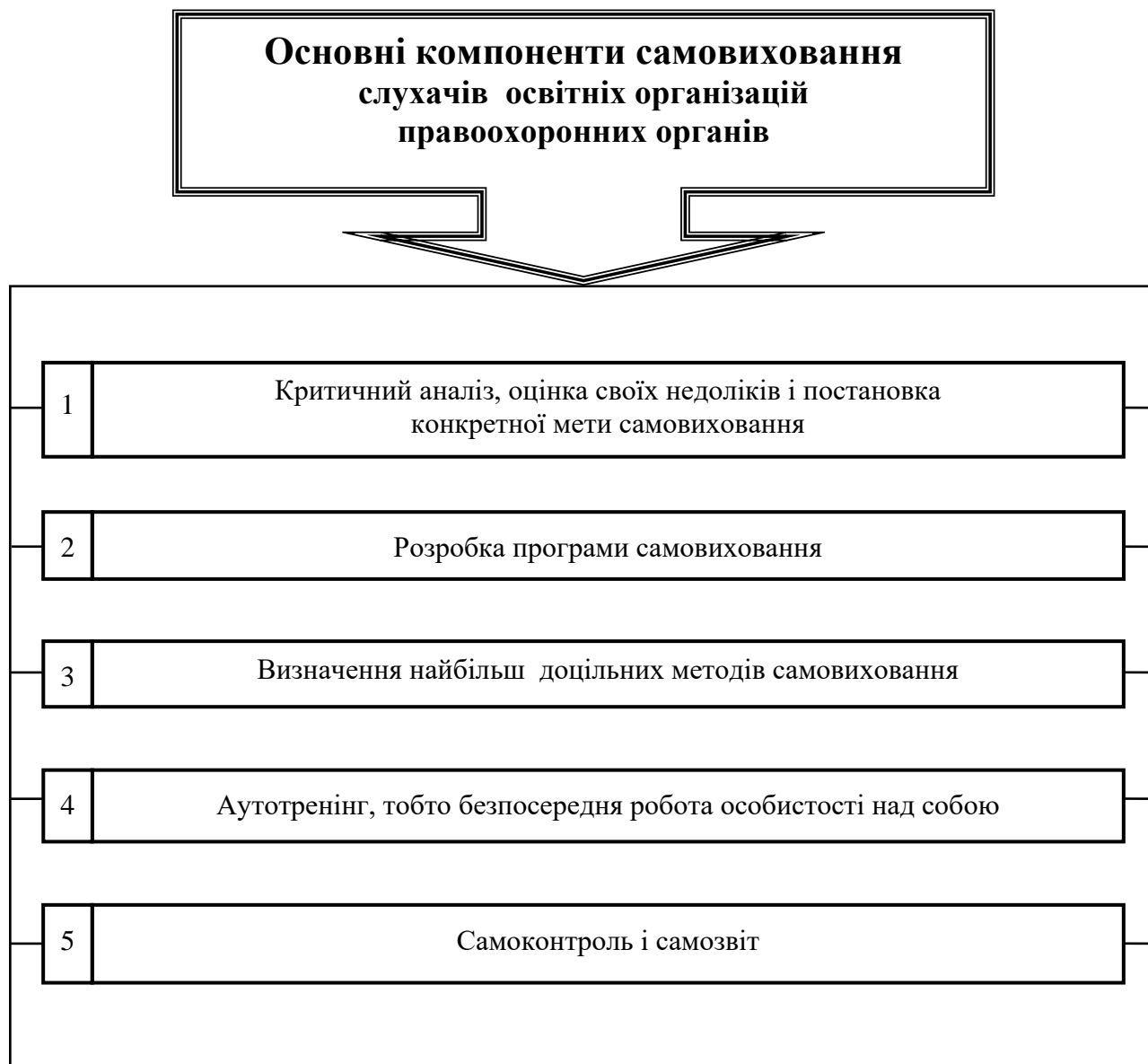

Схема 197

Схема 198

Педагог як суб'єкт професійної діяльності в освітніх організаціях правоохоронних органів

Це центральна фігура в педагогічному процесі, що активно впливає на слухачів як вихователь, викладач і наставник, формує у них професійно значущі погляди і переконання, способи мислення і дії, надаючи тим самим відповідну спрямованість підготовці майбутніх професіоналів

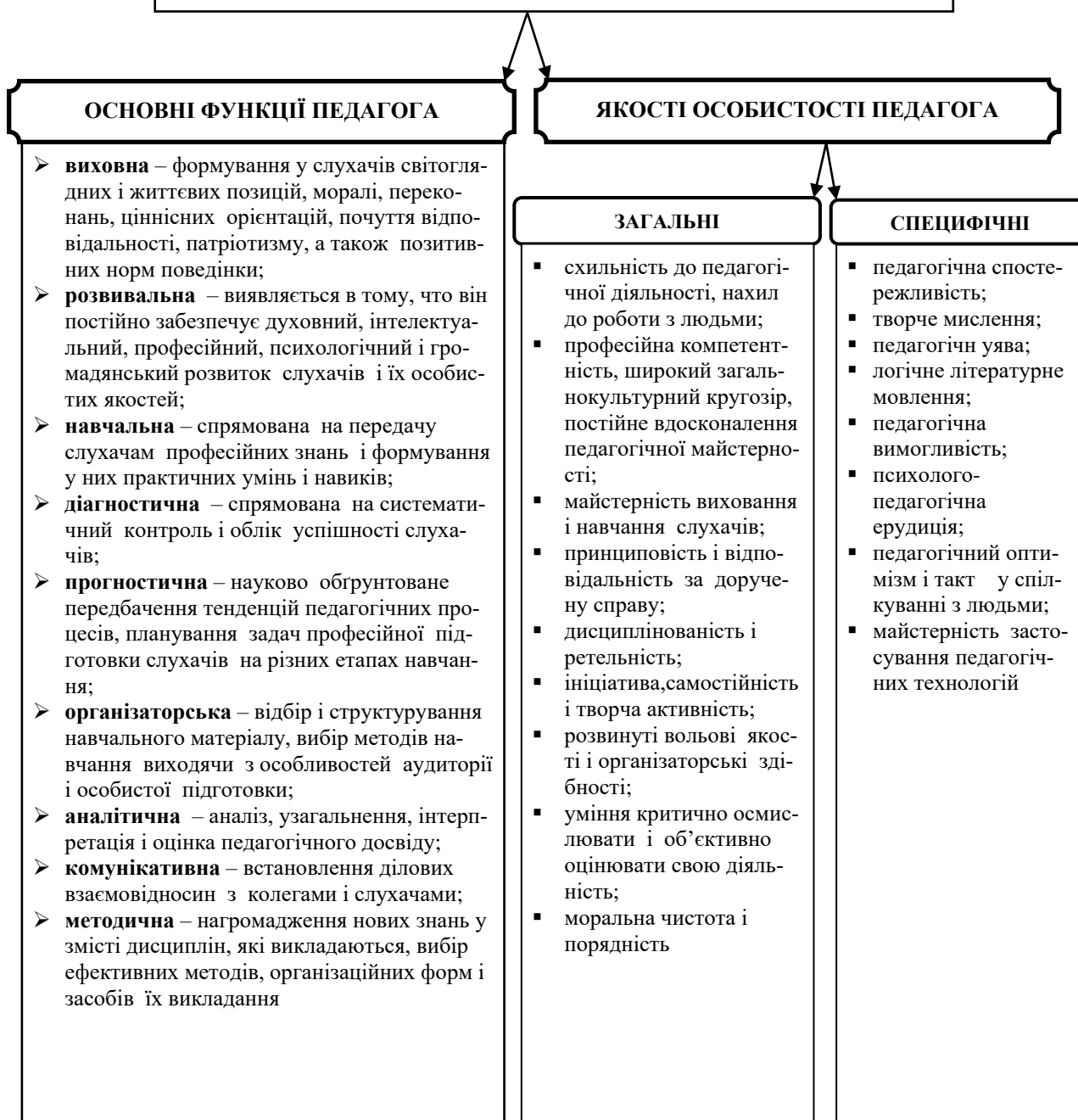

Схема 199

**Вимоги до педагога
в освітніх організаціях
правоохоронних органів**

<i>Педагог повинен знати:</i>	<i>Педагог повинен уміти:</i>	<i>Особисті якості педагога</i>
➤ закони, що регламентують діяльність педагога; ➤ сучасні напрями розвитку освіти; ➤ нові педагогічні концепції і технології; ➤ способи, методи і засоби індивідуального і диференційного навчання; ➤ прийоми мотивації навчальної діяльності слухачів; ➤ вікову і етнопсихологію; ➤ способи самодіагностики; ➤ методику викладання; ➤ зміст дисципліни, яка викладається	➤ доступно викладати матеріал; ➤ об'єктивно оцінювати знання слухачів; ➤ формувати знання, уміння, навички і компетенції; ➤ критично оцінювати свій вплив на слухачів; ➤ створювати на занятті атмосферу співпраці; ➤ грамотно і чітко викладати свої думки і вимоги; ➤ викликати інтерес до дисципліни, яка вивчається ; ➤ керувати своїми емоціями; ➤ організувати самоосвіту слухачів; ➤ творчо мислити	▪ організаторські здібності і активність; ▪ тактовність і коректність у ставленні до слухачів; ▪ загальна ерудиція; ▪ товарицькість; ▪ дисциплінованість; ▪ терпіння і терплячість; ▪ почуття гумору; ▪ доброзичливість; ▪ справедливість; ▪ особиста привабливість; ▪ комунікабельність

Схема 200

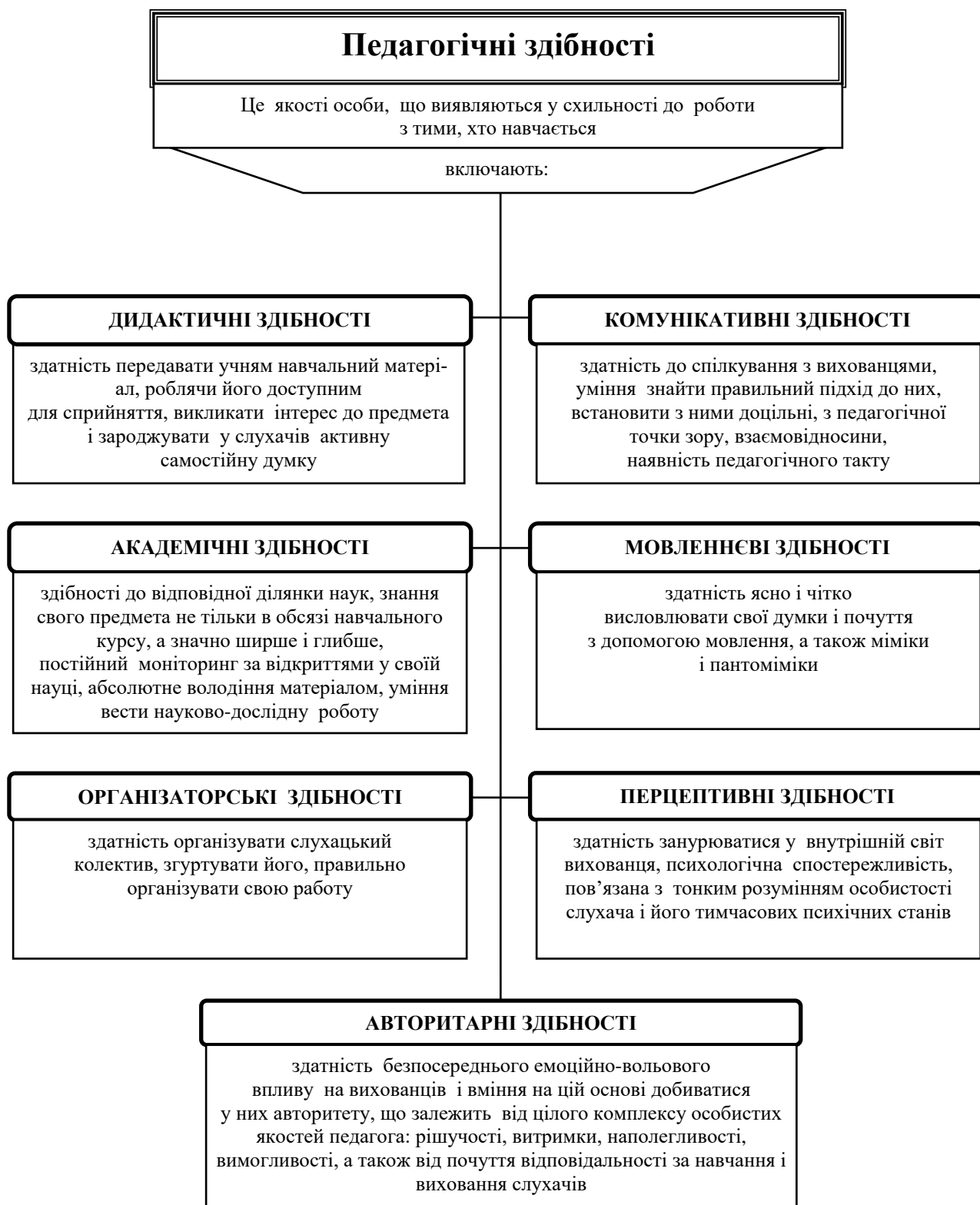

Схема 201

Професіональна майстерність педагога

Це найвищий рівень професійного розвитку, який характеризується творчістю і сформованістю індивідуального стилю педагогічної діяльності, уміле володіння педагогічною професією, що являє собою систему знань, умінь, навиків, способів мислення, емоційних засобів виразності, які у взаємодії з особистими якостями дозволяють педагогу успішно вирішувати навчально-виховні задачі

Зміст:

Професійні якості

володіння предметом і методикою викладання, психологічна підготовка, загальна ерудиція, широкий культурний кругозір, педагогічна майстерність, володіння технологіями педагогічної праці, організаторські уміння і навички, педагогічний такт, педагогічна техніка, володіння технологіями спілкування, ораторське мистецтво, працездатність, працьовитість, дисциплінованість, відповідальність, уміння поставити мету, знайти шляхи її досягнення, організованість, наполегливість, систематичне підвищення професійного рівня і якості своєї праці

Особисті якості

духовність, людяність, доброта, чесність, терпеливість, порядність, відповідальність, справедливість, обов'язковість, повага до людей, об'єктивність, щедрість, висока моральність, оптимізм, емоційна рівновага, потреба у спілкуванні, доброзичливість, чуйність, інтерес до життя вихованців, принциповість, самокритичність, стриманість, гідність, патріотизм і багато інших

Педагогічна майстерність

високе і постійно вдосконалюване мистецтво виховання і навчання.
Суть педагогічної майстерності – своєрідний сплав особистої культури, знань і світогляду викладача, його всебічної теоретичної підготовки з досконалим володінням прийомами навчання і виховання, педагогічною технікою і передовим досвідом

Педагогічна техніка

комплекс знань, умінь, навиків, необхідних педагогу для того, щоб ефективно застосовувати на практиці обрані ним методи педагогічного співробітництва

Схема 202

Структура професійної культури і майстерності педагога

Схема 203

Оцінка якості діяльності педагога

№ п/п	Критерії і показники	Оцінка в балах
I. Навчально-методична робота		
1.1.	Керівництво курсовими роботами, у тому числі розробка тематики курсових робіт, консультації, прийом захисту	
1.2.	Керівництво дипломними роботами, у тому числі розробка тематики дипломних робіт, консультації, захист	
1.3.	Керівництво практикою слухачів	
1.4.	Керівництво самостійною роботою слухачів	
1.5.	Розробка (переробка) програми курсу навчальної дисципліни	
1.6.	Розробка тематичного плану з навчальної дисципліни	
1.7.	Розробка лекційного матеріалу з курсу навчальної дисципліни	
1.8.	Розробка методичних матеріалів: тестів, завдань, екзаменаційних питань і білетів і т.д.	
1.9.	Розробка дидактичних матеріалів з дисципліни, яка викладається	
1.10.	Розробка фонду оціночних засобів (ФОЗ) з дисципліни, яка викладається	
1.11.	Повнота і якість складання індивідуального плану викладача	
1.12.	Наявність планів проведення занять	
II. Наукова робота		
2.1.	Участь у виконанні НДР	
2.2.	Наявність наукових праць, монографій, наукових доповідей, статей	
2.3.	Підготовка доповідей на наукових конференціях, семінарах, нарадах	
2.4.	Написання і підготовка до видання підручників, навчальних і навчально-методичних посібників	
2.5.	Керівництво науковою роботою слухачів, ад'юнктів і докторантів	
III. Виховна робота		
3.1.	Кураторство навчальних груп слухачів	
3.2.	Участь у позанавчальній роботі зі слухачами	

Схема 204

Оцінка методичної роботи педагога

№ п/п	Форми методичної роботи		Оцінка в балах
1.	Проведення методичних занять	інструкторсько-методичне	
		відкрите	
2.	Розробка мультимедіа-курсу		
3.	Видання підручника		
4.	Розробка електронного підручника		
5.	Видання навчального посібника		
6.	Видання курсу лекцій		
7.	Видання конспекту лекцій		
8.	Видання навчально-методичного комплексу		
9.	Видання навчально-методичного посібника		
10.	Видання навчально-наочного посібника		
11.	Видання методичних вказівок чи рекомендацій		
12.	Видання збірників задач, планів семінарських і практичних занять, альбомів схем		
13.	Розробка дидактичних матеріалів		
	Разом:		

Схема 205

Оцінка наукової роботи педагога

№ п/п	Форми наукової роботи		Оцінка в балах
1.	Участь у науково-дослідній роботі:	ініціативна	
		замовна	
		госпдоговірна	
2.	Наявність ученого ступеня і звання	доктор наук/професор	
		кандидат наук/доцент	
3.	Розробка наукових праць	монографії	
		статті	
		тези доповідей	
4.	Наукове керівництво ад'юнктами, докторантами і здобувачами	підготовка докторської дисертації	
		підготовка кандидатської дисертації	
5.	Наукове керівництво підготовкою конкурсних робіт слухачами	першого ступеня	
		другого ступеня	
		третього ступеня	
		грамота	
6.	Участь у конференціях, семінарах, дискусіях	виступ з доповіддю	
		участь в обговоренні	
		підготовка тез	
7.	Керівництво науковим гуртком слухачів		
	Разом:		

Схема 206

Оцінка виховної роботи педагога

№ п/п	Виховна робота	Оцінка в балах
1.	Рівень педагогічної культури викладача	
2.	Реалізація виховного потенціалу ПВС кафедри	
3.	Рівень реалізації виховної мети на навчальних заняттях	
4.	Участь у позанавчальній роботі зі слухачами	
5.	Керівництво процесом самовдосконалення слухачів	

Схема 207

Викладач очима слухачів

Дата _____ Години _____ № навчальної групи _____
 Вид і тема навчального заняття _____
 Викладач _____

№ п/п	Критерії оцінки	Оцінка в балах
І. За змістом		
1.	Відповідність теми і змісту заняття навчальній програмі, тематичному плану, роз-кладу. Повнота розкриття теми	
2.	Науково-теоретичний рівень	
3.	Зв'язок з оперативно-службовою діяльністю	
4.	Послідовність викладу матеріалу (проведення заняття)	
5.	Наочність	
6.	Наявність фактів, прикладів, результатів та їх переконливість	
7.	Новизна матеріалу (вузлові питання)	
8.	Логічність завершення заняття. Підведення підсумків (висновки, результати, завдання для самостійної роботи)	
9.	Наявність зв'язку з попередніми заняттями і з суміжними дисциплінами	
10.	Особиста професійна підготовка	
Разом		
2. За методикою викладу		
1.	Рівень підготовки викладача до заняття (наявність плану, НМК та ін.)	
2.	Керівництво ходом заняття (підготовка аудиторії, перевірка готовності слухачів до занять та ін.)	
3.	Структура заняття (постановка мети, виділення головних змістових розділів і логічність переходу до них, обґрунтованість підсумків і висновків, раціональність розподілу часу на навчальні питання)	
4.	Емоційність викладу, стимулювання пізнавальної активності, інтересу і творчого мислення вихованців	
5.	Контакт з аудиторією, наявність зворотного зв'язку	
6.	Уміння аргументувати актуальні елементи змісту матеріалу	
7.	Застосування ТЗН, наочних посібників і ефективність їх використання	
8.	Внесення елементів розрядки і гумору	
9.	Врахування особливостей аудиторії	
10.	Переконливість викладу(уміння концентрувати увагу вихованців на вузлових питаннях)	
Разом		

3. За майстерністю мовлення		
1.	Простота і дохідливість мовлення (ясність мовлення)	
2.	Культура мовлення (багатство мови, правильність вимови, побудова фраз, точність, логічна послідовність викладу матеріалу, однозначність, стислість при інформаційній насиченості змісту, конкретність визначень, об'єктивність висловлювань, насиченість термінами і т.п.)	
3.	Інтонаційне забарвлення мовлення	
4.	Чіткість викладу, дикція	
5.	Темп викладу	
Разом		
4. Особисті якості викладача		
1.	Загальна ерудиція	
2.	Культура поведінки	
3.	Скромність, педагогічний такт	
4.	Виховний вплив особистості викладача і в цілому заняття	
5.	Культура зовнішнього вигляду, дотримання правил педагогічного етикету	
Разом		
Загальна оцінка		

Схема 208

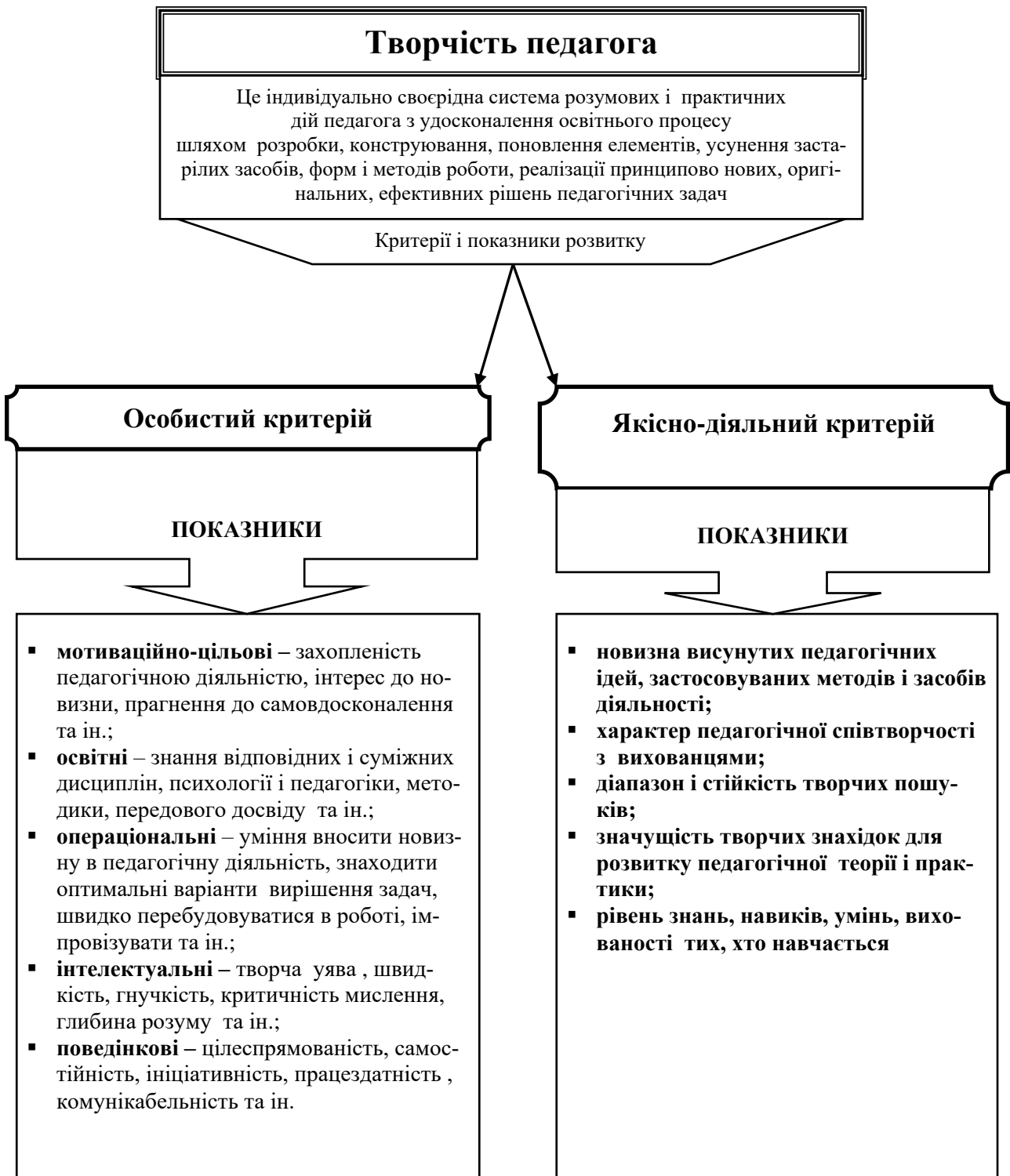

Схема 209

**Вимоги до посад
професорсько-викладацького складу**

Викладач

- забезпечує разом з ведучим лектором планування, розробку, організацію і проведення лабораторних, практичних і семінарських занять;
- бере участь у підготовці дидактичних і науково-методичних матеріалів;
- бере участь у НДР, яка проводиться кафедрою;
- працює над підвищенням своєї педагогічної і наукової кваліфікації

Старший викладач

- розробляє лекційний курс у відповідності з програмою дисципліни, читає лекції і проводить лабораторні, практичні, семінарські заняття, колоквіуми і консультації, приймає заліки та іспити;
- напручує науково-методичне забезпечення курсу, який читає: плани проведення занять, тексти лекцій, пакети методичних матеріалів, необхідні для проведення навчальних занять і контролю за результатами навчально-пізнавальної діяльності слухачів;
- бере участь у НДР кафедри, планує і здійснює експериментальні дослідження за тематикою кафедри, оформляє й публікує результати дослідження;
- організує і керує роботою наукових слухачських гуртків;
- працює над підвищенням своєї наукової і педагогічної кваліфікації, бере участь у науково-практичних конференціях, засвоює нові педагогічні та інформаційні технології

Доцент

повинен мати ступінь кандидата наук чи звання доцента, як виняток це можуть бути висококваліфіковані спеціалісти, які не мають вченого звання чи вченого ступеня, але володіють великим досвідом і стажем науково-педагогічної і практичної ОСД. Він **зобов'язаний:**

- брати участь у розробці концепції і стратегії розвитку ВПО на рівні навчальних планів і навчальних дисциплін, які реалізує кафедра;
- читати самостійно розроблені лекційні курси, проводити практичні і семінарські заняття, колоквіуми і консультації, забезпечуючи сучасний науковий рівень і використовуючи педагогічні та інформаційні технології;
- керувати фундаментальними чи прикладними дослідженнями по одному з напрямів НДР кафедри, НДР молодих викладачів і старших викладачів, готувати звіти і публікувати результати досліджень у друці;
- керувати НДРС, науковими слухачськими гуртками, творчими колективами, організовувати слухачські наукові конференції та ін. форми організації їх наукової роботи;
- працювати над підвищенням своєї кваліфікації, брати участь у роботі науково-практичних конференцій і семінарів

Професор

повинен мати ступінь доктора наук чи звання професора за профілем кафедри, як виняток це можуть бути висококваліфіковані спеціалісти, які мають ступінь кандидата наук, але володіють великим стажем науково-педагогічної і досвідом практичної ОСД. **Професор зобов'язаний:**

- брати участь у розробці концепції реформування і розвитку ВПО;
- визначати стратегічні напрямки освітньої діяльності кафедри;
- визначати основні напрямки підготовки слухачів з дисциплін кафедри, беручи активну участь у роботі над оновленням навчальних планів і програм підготовки слухачів;
- розвивати систему підготовки наукових кадрів через ад'юнктуру, здобувацтво, систему перепідготовки спеціалістів, приймання кандидатських іспитів, роботу дисертаційних рад і надання інших освітніх послуг;
- керувати одним із напрямів фундаментальних наукових досліджень із проблематики кафедри, створювати нові спеціалізації на базі досягнень сучасної науки і результатів НДР;
- керувати НДРС, курсовими і дипломними роботами, брати участь в організації наукових конференцій і методичних рад;
- проводити експертизу наукових і методичних праць (статей, монографій, підручників, навчальних програм і т.д.);
- керувати науковими школами

Схема 210

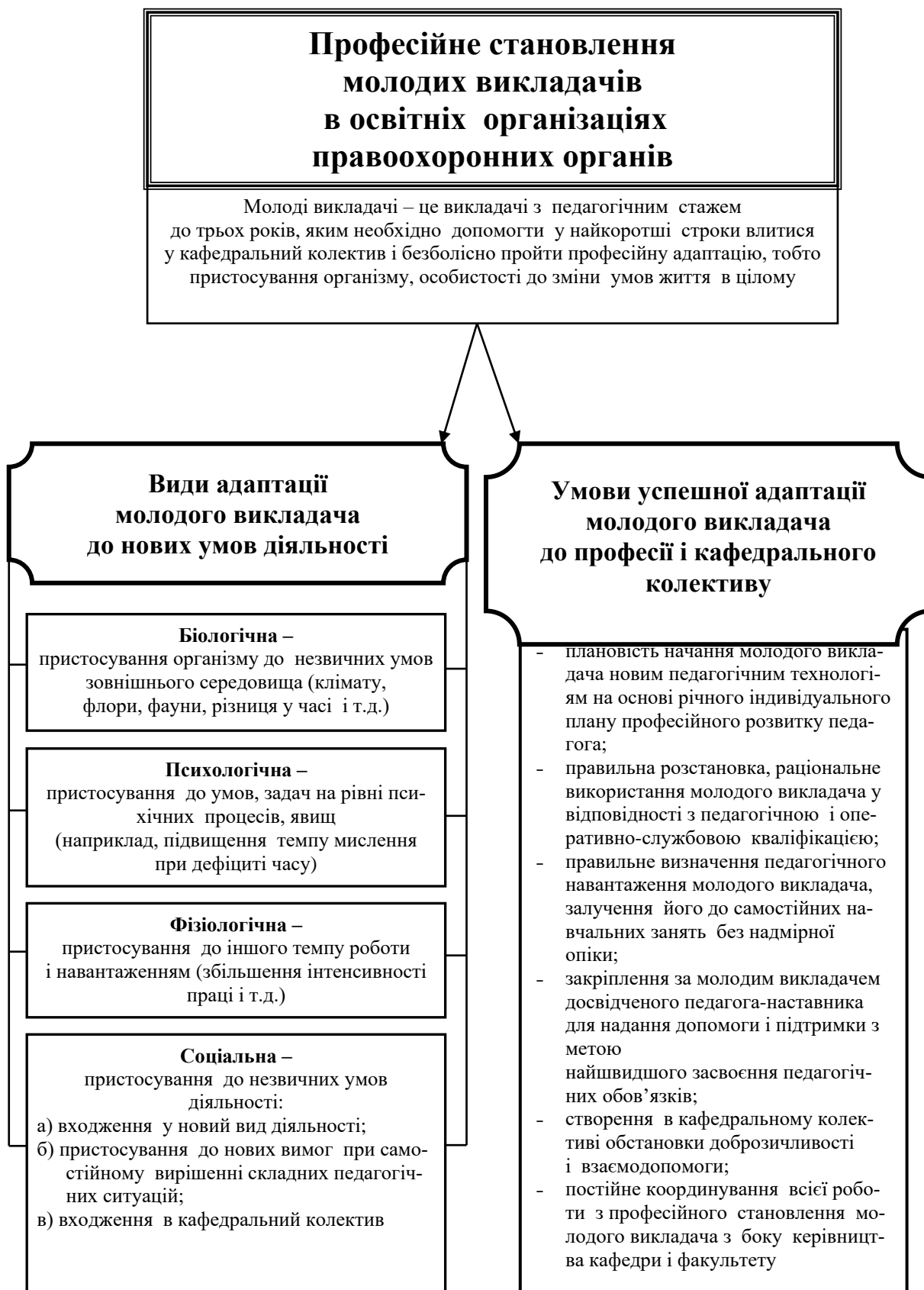

Схема 211

Схема 212

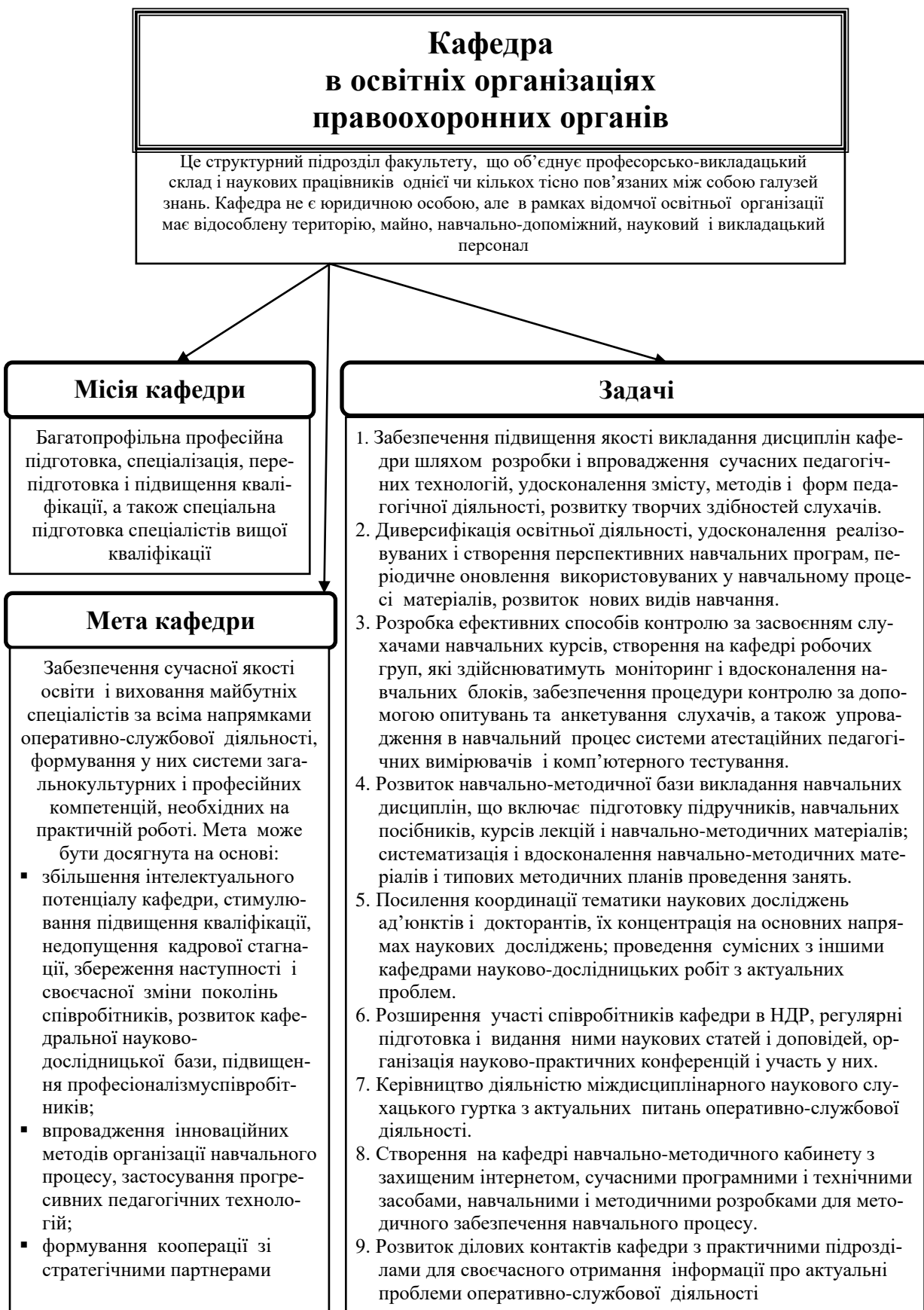

Схема 213

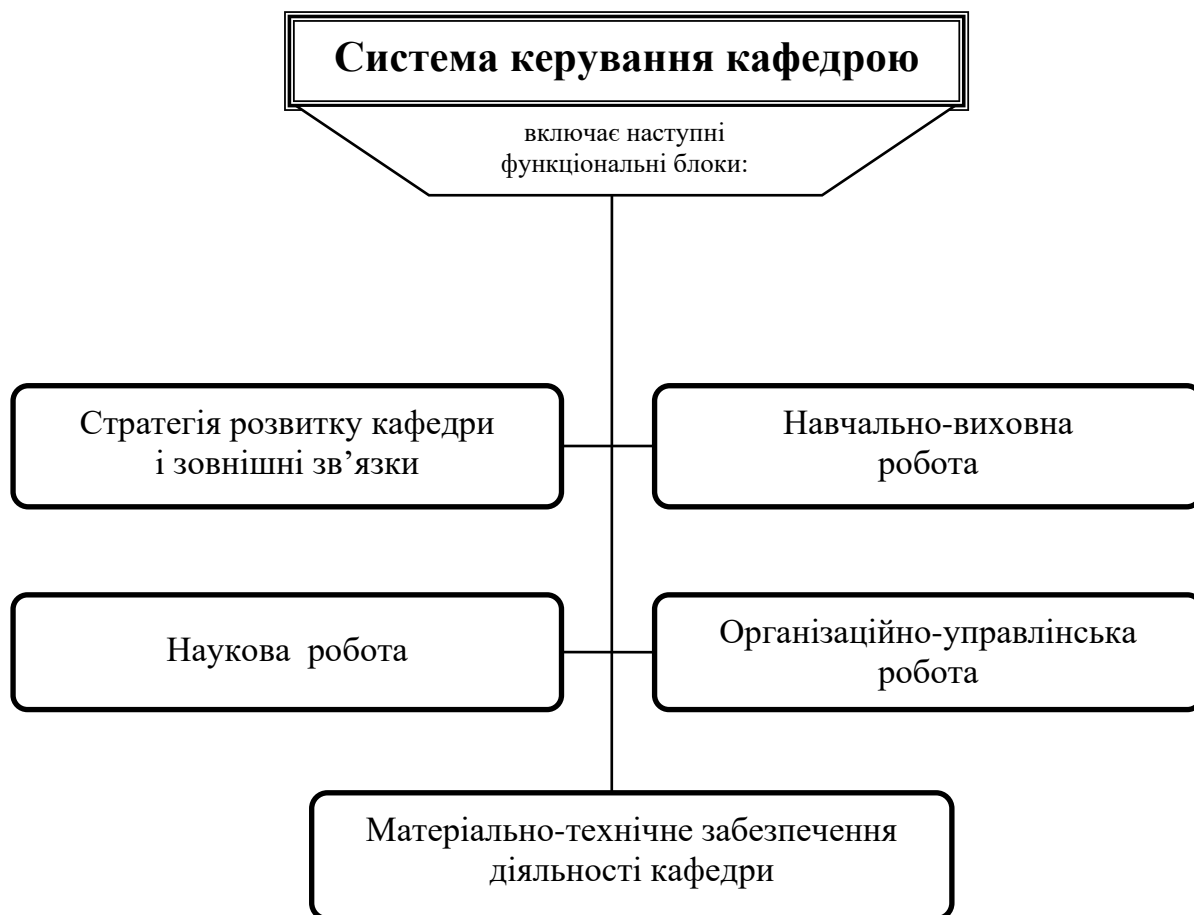

Схема 214

Концепція стратегічного розвитку кафедри

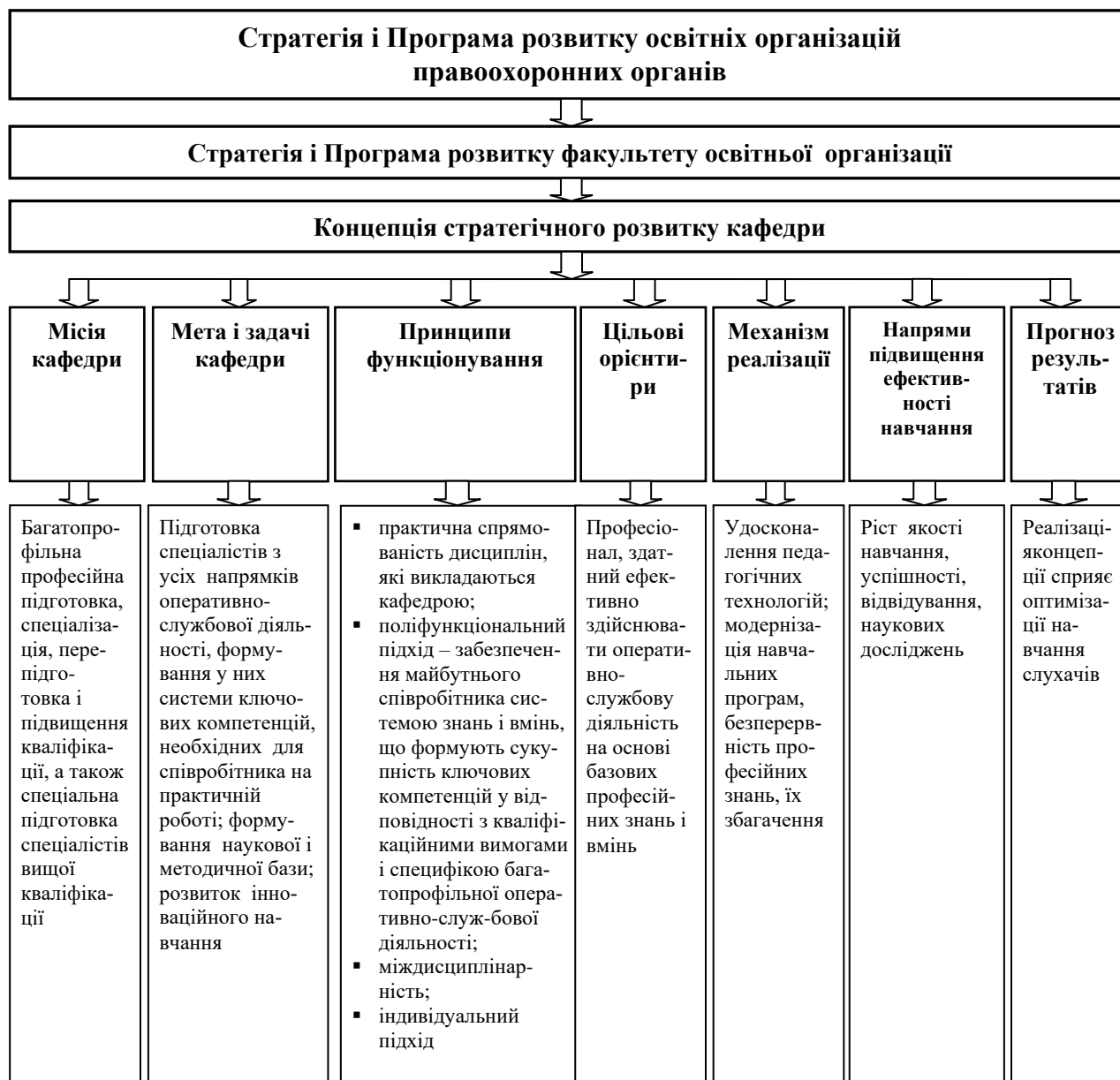

Схема 215

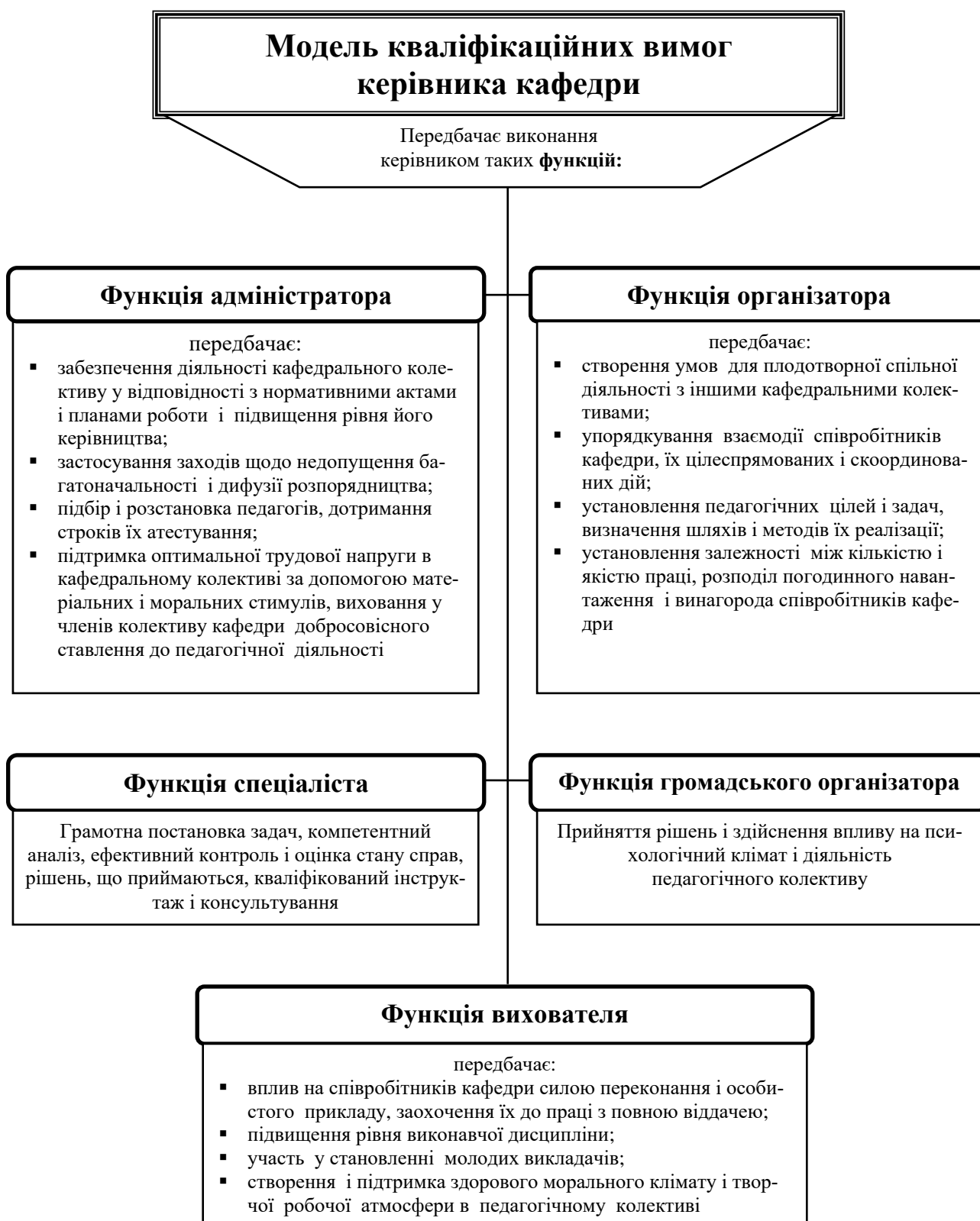

Схема 216

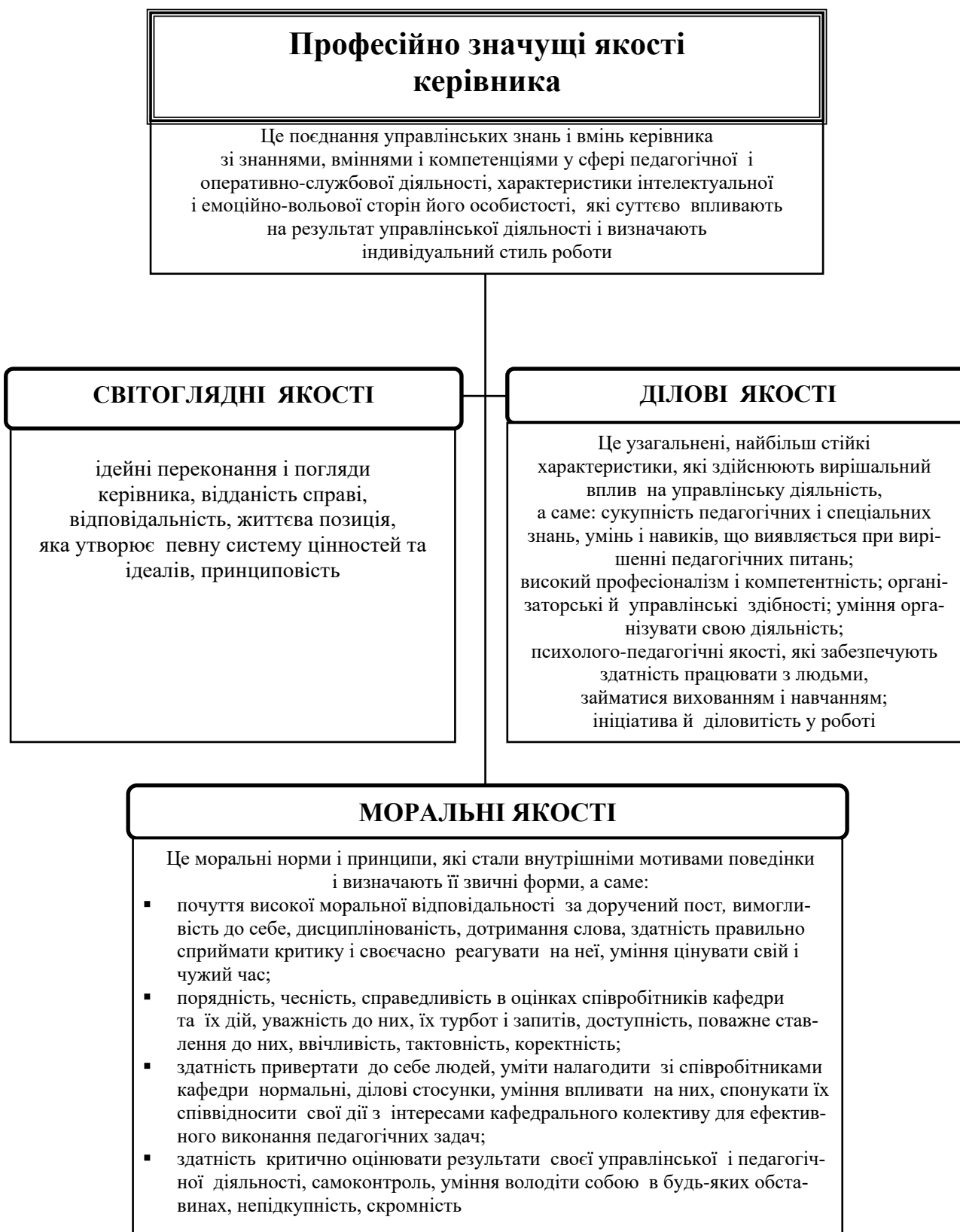

Схема 217

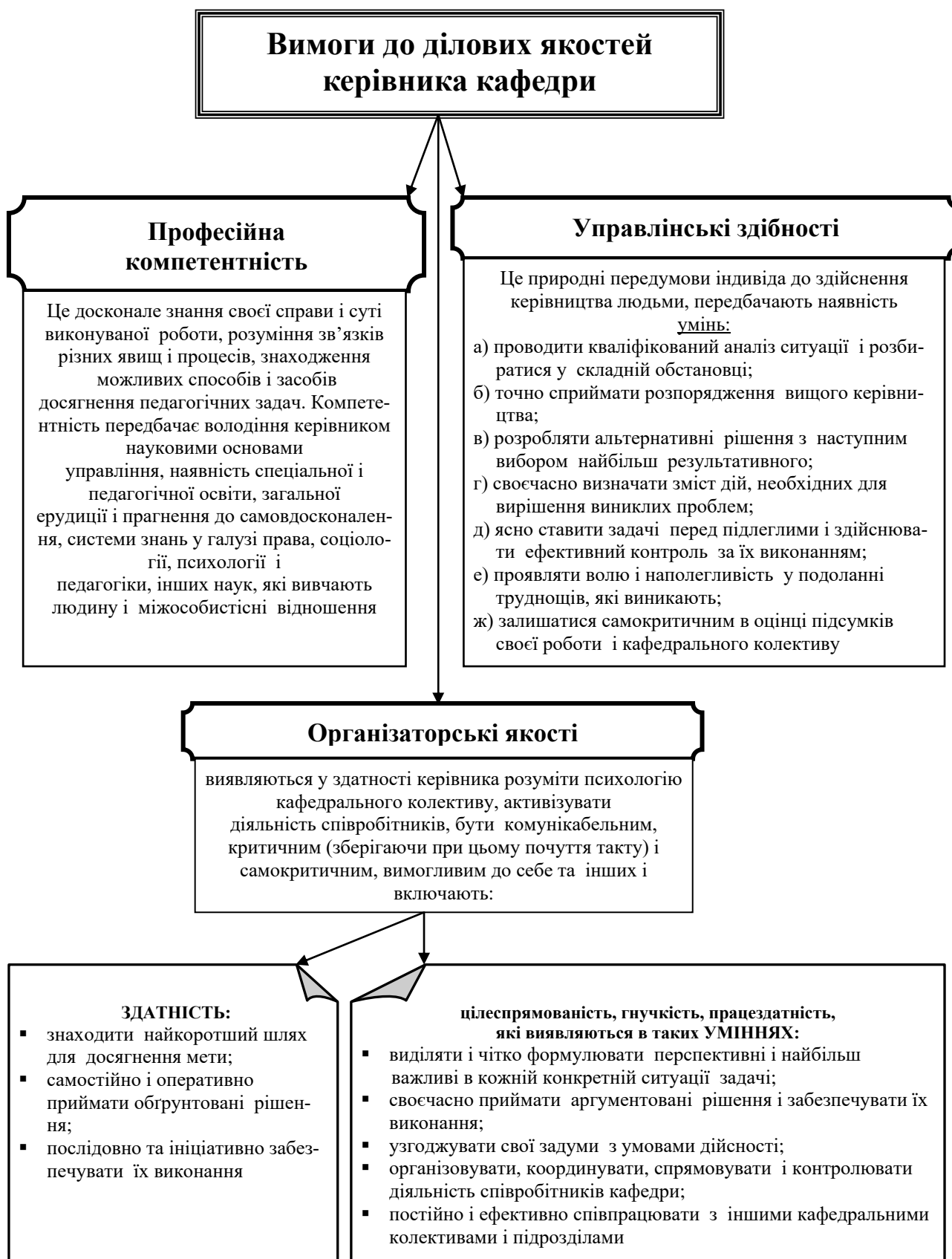

Схема 218

Схема 219

Компоненти кваліфікаційної моделі керівника кафедри

Соціально-методологічна компетентність	➤ Знання проблем і вимог державного соціального замовлення до професійної підготовки кадрів в освітніх організаціях правоохоронних органів ; ➤ Знання освітньої політики і реальних можливостей вузу в її реалізації; ➤ Знання проблем, парадигми, основних категорій, соціальних і методологічних основ підвищення якості відомчої професійної освіти
Педагогічна компетентність	➤ Знання структури і змісту педагогічної діяльності, професійної компетентності викладача, принципів організації у відомчому вузі навчально-виховної і науково-дослідницької роботи; ➤ Знання освітніх інновацій – технологій підвищення якості освіти у відомчому вузі і стратегій управління її якістю; змісту, методів, форм і засобів внутрівузівського контролю якості підготовки спеціаліста та ін.; ➤ Знання актуальних педагогічних проблем діяльності викладачів і слухачів і шляхів їх вирішення
Психологічна компетентність	➤ Знання психологічних основ управління, ініціативність, готовність до персональної відповідальності, аналітичний стиль мислення, його системність, самостійність і оригінальність, саморегуляція, працьовитість, якості лідера; ➤ Толерантність, мобільність, зовнішня і внутрішня мотивація управлінської діяльності, здатність до рефлексії діяльності і її корекції; ➤ Комунікативні вміння, здатність заради досягнення поставленої мети спонукати до роботи інших, слухати і брати до уваги їх думки, дозволяти співробітникам приймати самостійні рішення
Правова компетентність	➤ Знання діловодства та організації діяльності щодо видання і проходження нормативної та навчально-методичної документації; ➤ Знання і регулювання посадових обов'язків ПВС, володіння методикою правових виховної, правозастосовної і правотворчої діяльності, уміння її аналізувати і корегувати; ➤ Підвищення ефективності правової підготовки ПВС і слухачів
Загальнокультурна компетентність	➤ Загальна культура, система моральних цінностей, ерудиція, ділове честолюбство, потреба в удосконаленні професійно-особистісного потенціалу та іміджу професіонала; ➤ Культура міжособистісного (у тому числі мовленнєвого) спілкування, уміння створювати комфортні умови для продуктивного спілкування з підлеглими, здатність розв'язувати конфлікти, культура поведінки, діловий етикет; ➤ Знання принципів валеологічної (контроль за збереженням і розвитком здоров'я) і екологічної культури і їх облік в управлінській діяльності
Інформаційна компетентність	➤ Створення і використання інформаційного середовища на рівні державної і регіональної політики в галузі освіти; ➤ Оперативний збір і аналіз інформаційних даних для оптимізації прийняття правильних управлінських рішень; ➤ Створення і використання інформаційного середовища на рівні внутрівузівських процесів управління якістю освіти
Організаційна компетентність	➤ Організаційно-управлінські знання і вміння, необхідні для досягнення поставлених цілей, ефективного створення, підтримки і розвитку внутрішніх умов успішної педагогічної діяльності співробітників кафедри; ➤ Організаційно-управлінські знання і вміння раціонального використання психологічних і соціальних основ управління, уміння розробляти стратегію і тактику управління, об'єктивна оцінка професійно-особистісного потенціалу співробітників кафедри; ➤ Володіння вміннями у сфері організації діяльності з видання і проходження нормативної і навчально-методичної документації

Схема 220

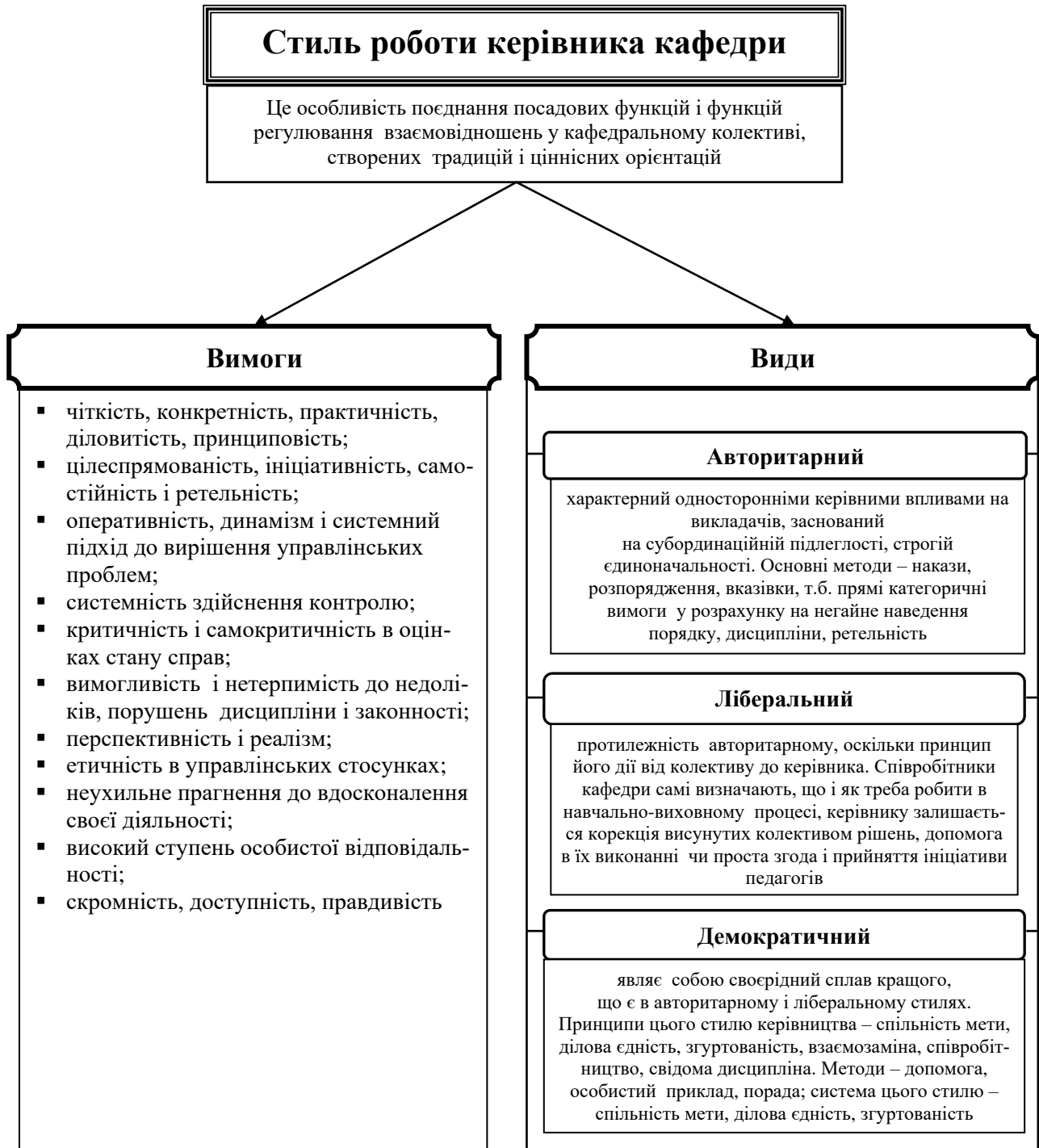

Схема 221

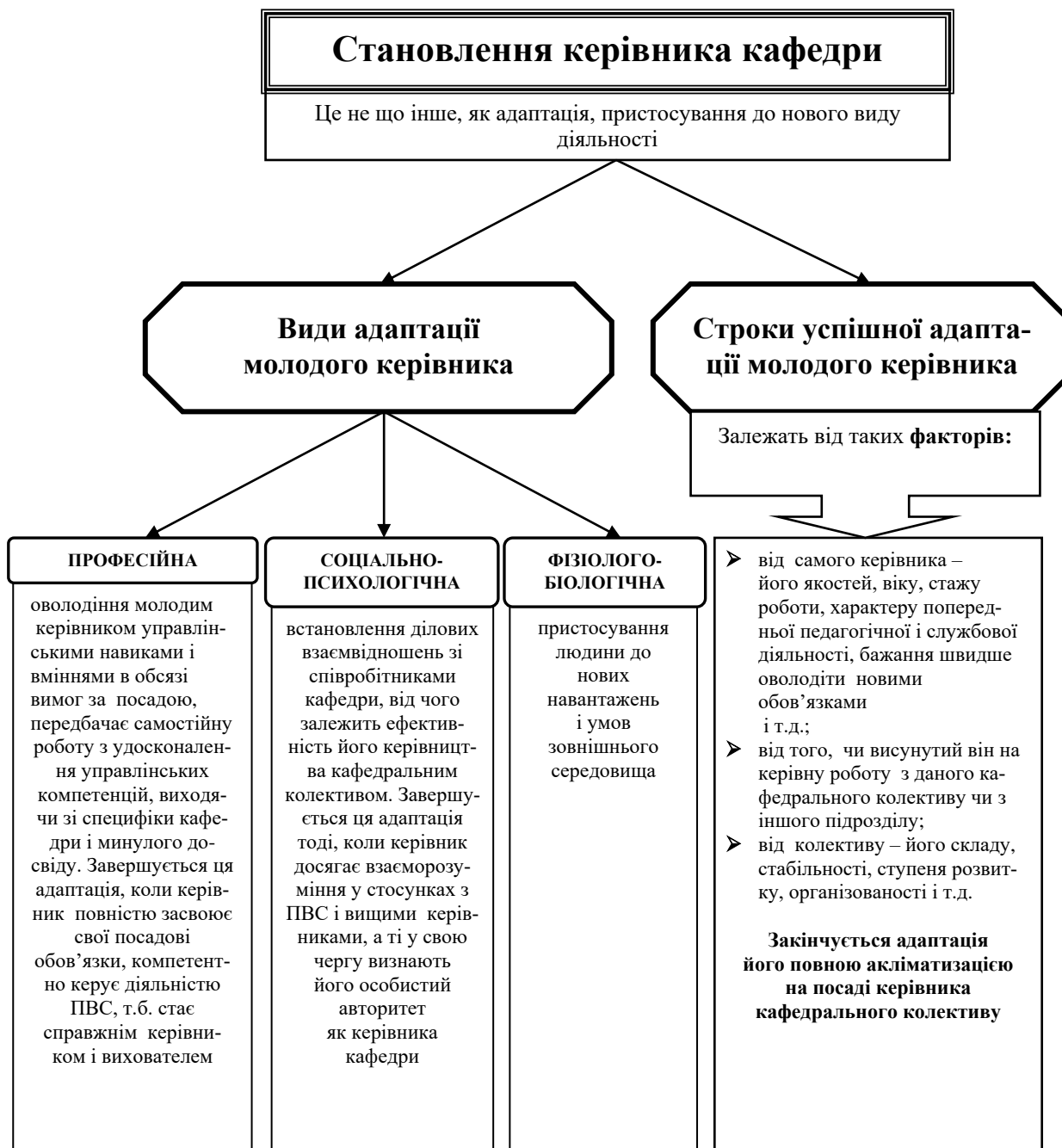
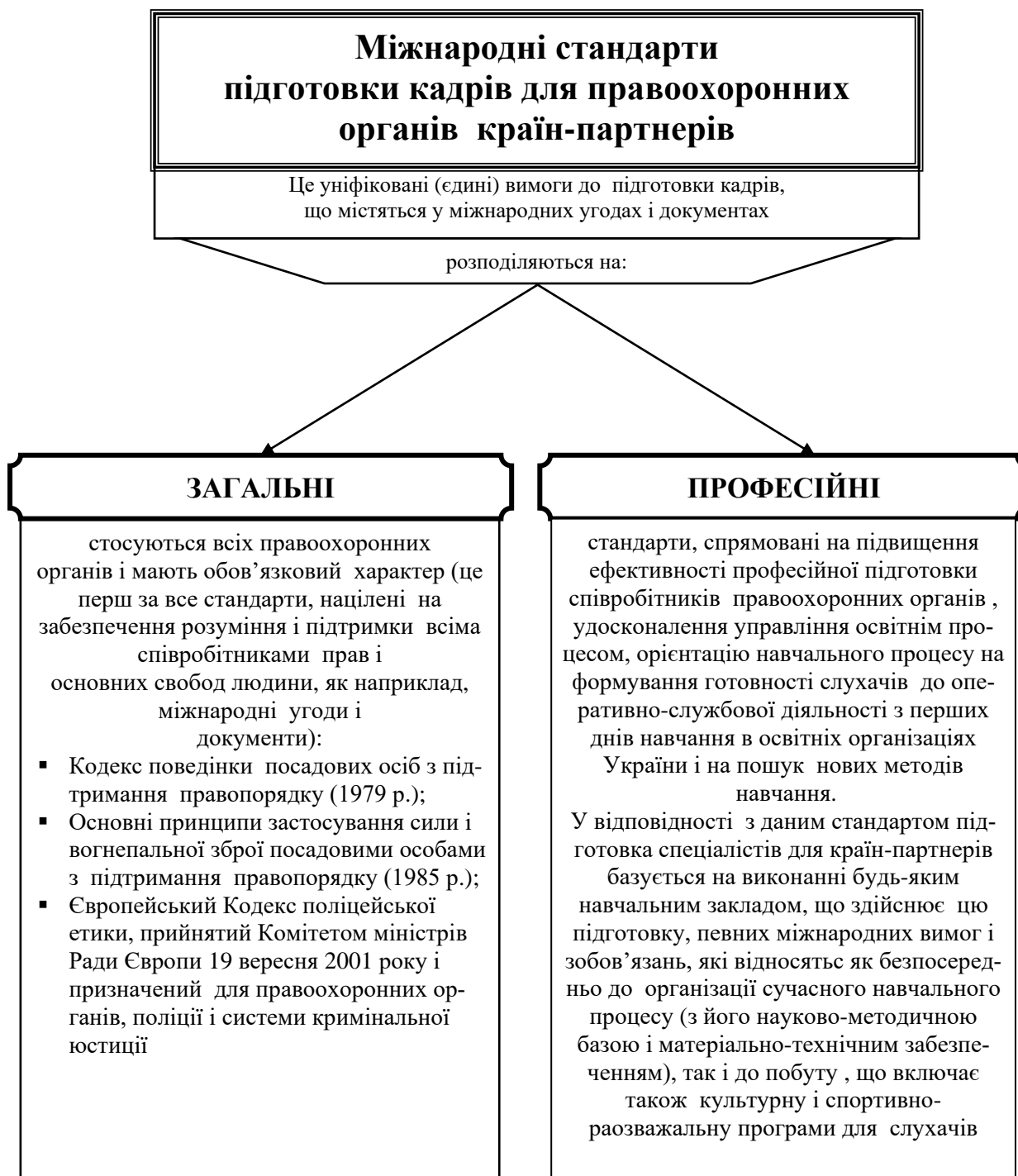

Схема 222

Схема 223

ЗМІСТ

Схеми	Передмова.....	3
	Перелік умовних скорочень.....	4
1.	Професійна педагогіка в правоохоронних органах.....	5
2.	Сходинки і ланки єдиної системи безперервної професійної освіти.....	6
3.	Особистісно-орієнтований підхід як головний напрям розвитку системи професійної освіти.....	7
4.	Педагогічні умови реалізації особистісно-орієнтованого підходу в професійній освіті.....	8
5.	Види професійної освіти.....	9
6.	Напрями розвитку професійної освіти.....	10
7.	Основні категорії професійної педагогіки.....	11
8.	Структура курсу професійної педагогіки в правоохоронних органах.....	12
9.	Становлення і динаміка структури професійної педагогіки в правоохоронних органах.....	13
10.	Основні тенденції розвитку професійної педагогіки в правоохоронних органах.....	14
11.	Пріоритетні задачі професійної педагогіки в правоохоронних органах.....	15
12.	Професійна підготовка кадрів у правоохоронних органах.....	16
13.	Модель узагальненої оперативно-службової діяльності співробітника правоохоронних органів.....	17
14.	Моделі особистісно-професійного потенціалу співробітників, зафіксовані в кадрових документах рекомендаційного характеру.....	18
15.	Професіограма співробітника.....	19
16.	Професійна придатність до оперативно-службової діяльності.....	20
17.	Структура професійно важливих якостей особистості співробітника.....	21
18.	Професійні знання співробітника.....	22
19.	Професійні вміння і навички співробітника.....	23
20.	Система організаторських умінь і навичок співробітника на виконавчому рівні.....	24
21.	Система організаторських умінь і навичок керівника низового і середнього рівня (від начальника підрозділу і вище).....	25
22.	Система організаторських умінь і навичок керівника вищого рівня (самостійного управління, органу).....	26

23.	Процес професійної підготовки кадрів в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	27
24.	Компоненти процесу професійної підготовки.....	28
25.	Готовність до оперативно-службової діяльності.....	29
26.	Зміст компонентів готовності до оперативно-службової діяльності.....	30
27.	Якісна характеристика стану професійної готовності слухачів до оперативно-службової діяльності.....	31
28.	Орієнтовні рівні професійної готовності слухачів до оперативно-службової діяльності.....	32
29.	Акмеологія.....	33
30.	Професіоналізм і компетентність співробітника.....	34
31.	Державний освітній стандарт.....	35
32.	Модульно-компетентнісний підхід у професійній освіті.....	36
33.	Порівняльно-зіставний аналіз знаннєвого і модульно-компетентнісного підходів у професійній освіті.....	37
34.	Система професійної підготовки кадрів в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	38
35.	Особливості системи професійної підготовки кадрів в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	39
36.	Різновиди професійної підготовки кадрів в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	40
37.	Педагогічна система професійної підготовки кадрів в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	41
38.	Структура педагогічної ситеми професійної підготовки кадрів у відомчому виші.....	42
39.	Взаємозв'язок основних педагогічних категорій: «педагогічна система», «педагогічний процес» і «педагогічна технологія».....	43
40.	Педагогічний процес в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	44
41.	Функції та організаційні форми педагогічного процесу.....	45
42.	Особливості педагогічного процесу в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	46
43.	Педагогічний процес як сукупність структур, що забезпечують його повноцінне функціонування.....	47
44.	Закономірності педагогічного процесу.....	48
45.	Принципи педагогічного процесу.....	49
46.	Основні протиріччя педагогічного процесу.....	50
47.	Педагогічна технологія.....	51
48.	Класифікація педагогічних технологій.....	52
49.	Етапи конструювання педагогічного процесу.....	53

50.	Керуючі впливи у педагогічному процесі.....	54
51.	Принцип зворотного зв'язку в педагогічному процесі (<i>principle of feedback</i>).....	55
52.	Процес управління педагогічним процесом.....	56
53.	Умови продуктивності управління педагогічним процесом.....	57
54.	Фактори, що впливають на ефективність педагогічного процесу.....	58
55.	Контроль за ходом і результатами педагогічного процесу.....	59
56.	Класифікація педагогічного контролю.....	60
57.	Характеристика основних видів педагогічного контролю.....	61
58.	Педагогічна діагностика	62
59.	Тестування як найбільш поширений метод педагогічної діагностики.....	63
60.	Комп'ютерне тестування.....	64
61.	Шляхи вдосконалення педагогічного процесу.....	65
62.	Фактори формування і розвитку особистості слухача у педагогічному процесі.....	66
63.	Вимоги до особистості слухача.....	67
64.	Структура особистості слухача.....	68
65.	Класифікація здібностей слухача.....	69
66.	Характеристика здібностей слухача.....	70
67.	Творчі здібності.....	71
68.	Типи темпераменту особистості слухача.....	72
69.	Характерні приклади реагування різних типів темпераменту на неприємності.....	73
70.	Спрямованість особистості слухача.....	74
71.	Здатність до навчання слухачів як суб'єктів навчання.....	75
72.	Система вивчення і врахування особистих якостей та індивідуальних особливостей слухачів.....	76
73.	Методика вивчення та оцінки слухачів.....	77
74.	Педагогічні умови вивчення особливостей слухача і слухацького колективу.....	78
75.	Напрями професійного розвитку особистості майбутнього співробітника.....	79
76.	Слухачький колектив освітніх організацій правоохоронних органів.....	80
77.	Педагогічні функції управління слухачьким колективом.....	81
78.	Стили керівництва слухачьким колективом.....	82
79.	Сучасні теорії і концепції навчання, спрямовані на оптимізацію навчального процесу.....	83
80.	Асоціативно-рефлекторна теорія навчання.....	84
81.	Теорія поетапного формування розумових дій.....	85
82.	Ефективність теорії поетапного формування розумових дій.....	86

83.	Програмоване навчання.....	87
84.	Зміст і ефективність програмованого навчання.....	88
85.	Модульне навчання.....	89
86.	Особливості та ефективність модульного навчання.....	90
87.	Концепція розвиваючого навчання.....	91
88.	Проблемне навчання.....	92
89.	Основні поняття проблемного навчання.....	93
90.	Методичні прийоми створення проблемних ситуацій.....	94
91.	Види проблемних ситуацій.....	95
92.	Способи постановки проблемних питань.....	96
93.	Педагогічні умови ефективності проблемного навчання.....	97
94.	Фактори, які визначають успішність перебудови навчання з традиційного на проблемне.....	98
95.	Теорія проблемно-діяльнісного навчання.....	99
96.	Теорія змістовного узагальнення.....	100
97.	Контекстне навчання.....	101
98.	Загальна модель контекстного навчання.....	102
99.	Інтерактивне навчання.....	103
100.	Інтерактивні методики.....	104
101.	Комп'ютерне навчання.....	105
102.	Основні поняття у сфері комп'ютерного навчання.....	106
103.	Комп'ютеризація навчального процесу.....	107
104.	Функціональні можливості комп'ютерних засобів та інформаційних технологій для підвищення якості навчального процесу.....	108
105.	Педагогічні шляхи використання комп'ютерних засобів та інформаційних технологій.....	109
106.	Евристичне навчання.....	110
107.	Евристичні методи навчання.....	111
108.	Зміст і ефективність евристичного навчання.....	117
109.	Дидактика професійної підготовки кадрів в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	118
110.	Дидактичні принципи (принципи навчання).....	119
111.	Процес навчання в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	120
112.	Структура процесу навчання в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	121
113.	Двосторонній характер навчання.....	122
114.	Порівняльна характеристика діяльності педагога і слухачів в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	123
115.	Основні елементи процесу навчання слухачів в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	124
116.	Зміст навчання.....	125

117.	Основні навчальні плани і програми.....	126
118.	Організаційні форми навчання в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	127
119.	Різновиди організаційних форм навчання в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	128
120.	Засоби навчання в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	129
121.	Методи навчання в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	130
122.	Функції методів навчання.....	131
123.	Формування різних рівнів знань у залежності від методів навчання слухачів.....	132
124.	Основні види і форми навчальної діяльності.....	133
125.	Основні критерії аналізу і оцінки якісного рівня навчальних занять.....	134
126.	Відкрите заняття в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	135
127.	Загальні критерії оцінки педагогічної майстерності при контролі відкритих занять.....	136
128.	Критерії оцінки якості відкритого лекційного заняття.....	137
129.	Критерії оцінки якості відкритого практичного (семінарського) заняття.....	138
130.	Оформлення результатів якості відкритого заняття.....	139
131.	Висновок про якість відкритого лекційного заняття.....	140
132.	Висновок про якість відкритого практичного (семінарського) заняття.....	142
133.	Підсумковий висновок про якість проведення відкритого заняття.....	144
134.	Методика як розділ педагогіки і як самостійна наука.....	145
135.	Методика викладання.....	146
136.	Різновиди методик викладання в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	147
137.	Теорія і методика професійної освіти.....	148
138.	Методика викладання юридичних дисциплін в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	149
139.	Особливості методики викладання юридичних дисциплін в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	150
140.	Основні підходи до правової освіти.....	151
141.	Методика викладання гуманітарних і соціально-економічних дисциплін в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	152

142.	Характеристика актуальних проблем викладання гуманітарних і соціально-економічних дисциплін в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	153
143.	Методична робота в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	154
144.	Основні напрями методичної роботи.....	155
145.	Форми і види методичної роботи.....	156
146.	Інструкторсько-методичні заняття в освітніх організаціях право-охоронних органів.....	157
147.	Лекції в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	158
148.	Характеристика видів лекцій.....	159
149.	Характеристика форм лекцій.....	160
150.	Підготовка педагога до лекції.....	161
151.	Етапи підготовки педагога до лекції.....	162
152.	Структура будь-якої лекції.....	163
153.	Показники, які свідчать про професіоналізм і педагогічну майстерність лектора.....	164
154.	Способи лекційного спілкування.....	165
155.	Прийоми привернення уваги у лекції.....	166
156.	Прийоми поживлення мовлення для привернення уваги у лекції.....	167
157.	Умови ефективного проведення лекції.....	168
158.	Основні параметри аналізу лекційного заняття.....	169
159.	Семінари в освітніх організаціях правоохоронних органів	170
160.	Характеристика видів семінарів	171
161.	Педагогічне керівництво підготовкою слухачів до семінарів	172
162.	Зміст індивідуального розгорнутого плану проведення семінарського заняття з кожної теми курсу навчальної дисципліни (плану-проспекта).....	173
163.	Вступне слово педагога на семінарському занятті.....	174
164.	Структура заключного слова педагога на семінарському занятті.....	175
165.	Основні параметри аналізу семінарського заняття.....	176
166.	Практичні заняття в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	177
167.	Характеристика видів практичних занять.....	178
168.	Підготовка до практичного заняття.....	179
169.	Зміст індивідуального розгорнутого плану проведення практичного заняття (плану-проспекта).....	180
170.	Структура проведення практичного заняття.....	181

171.	Методи навчання, які використовуються при проведенні практичних занять.....	182
172.	Фактори, від яких залежать організація і методика проведення практичних занять.....	183
173.	Критерії ефективності практичних занять.....	184
174.	Шляхи вдосконалення методики проведення практичних занять.....	185
175.	Основні параметри аналізу практичного заняття.....	186
176.	Консультації в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	187
177.	Характеристика форм і видів консультацій.....	188
178.	Самостійна робота в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	189
179.	Напрямки участі викладачів в управлінні самостійною роботою слухачів.....	190
180.	Критерії оцінки результатів позааудиторної самостійної роботи слухачів.....	191
181.	Науково-дослідницька робота слухачів в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	192
182.	Екзамени і заліки в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	193
183.	Оперативна практика, її організація і проведення.....	194
184.	Вимоги навчальних планів і програм до формування у слухачів первинних знань, умінь і компетенцій у ході оперативної практики.....	195
185.	Показники для складання слухачами диференційованого заліку на кафедрі за результатами оперативної практики.....	196
186.	Виховання слухачів освітніх організацій правоохоронних органів.....	197
187.	Напрями виховної роботи зі слухачами освітніх організацій право-охоронних органів.....	198
188.	Система виховання слухачів освітніх організацій правоохоронних органів.....	199
189.	Структура системи виховання слухачів освітніх організацій право-охоронних органів.....	200
190.	Закономірності виховання слухачів освітніх організацій правоохоронних органів.....	201
191.	Принципи виховання слухачів освітніх організацій правоохоронних органів.....	202
192.	Методи виховання слухачів освітніх організацій правоохоронних органів.....	203

193.	Основні функції методів виховання слухачів освітніх організацій правоохоронних органів.....	204
194.	Методика виховання слухачів освітніх організацій правоохоронних органів.....	205
195.	Самовиховання слухачів освітніх організацій правоохоронних органів	206
196.	Основні компоненти самовиховання слухачів освітніх організацій правоохоронних органів.....	207
197.	Педагогічне керівництво самовихованням слухачів освітніх організацій правоохоронних органів.....	208
198.	Педагог як суб'єкт професійної діяльності в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	209
199.	Вимоги до педагога в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	210
200.	Педагогічні здібності.....	211
201.	Професійна майстерність педагога.....	212
202.	Структура професійної культури і майстерності педагога.....	213
203.	Оцінка якості діяльності педагога.....	214
204.	Оцінка методичної роботи педагога.....	215
205.	Оцінка наукової роботи педагога.....	216
206.	Оцінка виховної роботи педагога.....	217
207.	Викладач очима слухачів.....	218
208.	Творчість педагога.....	220
209.	Вимоги до посад професорсько-викладацького складу.....	221
210.	Професійне становлення молодих викладачів в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	222
211.	Напрями професійного становлення і розвитку особистості молодого викладача.....	223
212.	Кафедра в освітніх організаціях правоохоронних органів.....	224
213.	Система керування кафедрою.....	225
214.	Концепція стратегічного розвитку кафедри.....	226
215.	Модель кваліфікаційних вимог керівника кафедри.....	227
216.	Професійно значущі якості керівника.....	228
217.	Вимоги до ділових якостей керівника кафедри.....	229
218.	Основні функції керівника при управлінні кафедральним колективом	230
219.	Компоненти кваліфікаційної моделі керівника кафедри.....	231
220.	Стиль роботи керівника кафедри.....	232
221.	Становлення керівника кафедри.....	233
222.	Типові помилки молодих викладачів.....	234
223.	Міжнародні стандарти підготовки кадрів для правоохоронних органів країн-партнерів.....	235

Навчальне видання

КАМИШНИКОВ Анатолій Петрович
УХАЛЬ Арзен Михайлович

ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ У ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ

Навчальний посібник
у структурно-логічних схемах і коментарях

Підписано до друку 11.03.2021 р. Формат 60x84/8.
Папір офсетний. Гарнітура Times. Цифровий друк.
Ум. друк. арк. 28,6. Тираж 300. Замовлення № 0321-72.
Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефон +38 (048) 709 38 69,
+38 (095) 934 48 28, +38 (097) 73 06 08.
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.